

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elkeen die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijkse contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formalieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit getal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar: f 1.25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December.

Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Bestuur der Vereeniging.

J. M. VAN ELK, te Dordrecht, Voorzitter.

J. VAN RIEL, te Amsterdam.

Mr. H. MASSINK, te Amsterdam.

Dr. W. RUTGERS v. d. LOEFF, te Amsterdam.

A. J. WIJNNE, te Middelburg,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 721.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam. Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Adres: REDACTIE en ADMINISTRATIE de Heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

Tengevolge van het veranderen van Drukkerij en de Nieuwjaarsdrukte is de verschijning van het Januari-Nummer een paar dagen vertraagd.

INHOUD:

Bericht omtrent de gratis-verspreiding.

Hoofdartikel: Na twintig jaar.

Berichten: Verandering in het Bestuur der Vereeniging. — Uit den geneesk. Raad van Zuid-Holland. — P. van Bijsterveld en de z.g. Dr. Reteau veroordeeld. — Henri Sanders, een waardig apotheker. — Eigenaardige manieren in de pers. — Hubert Ullrich, een kwakzalver die weet vol te houden. — Middelen tegen verkoudheid.

Mededeelingen van verschillenden aard: De gratis-verspreiding van het Maandblad. — Samenstellingen der middelen in 1900 onderzocht. — Verbod van sommige advertenties.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Pastill s Poncelet. — Keating's borstpastilles.

GRATIS-VERSPREIDING.

Societeiten, Hotels, Logementen, Koffiehuizen, Wachtkamers, Stoombooten, Badinrichtingen, Leeszalen, Volkshuizen, Vereenigingsgebouwen, die het Maandblad op hun Leestafel wenschen te leggen, kunnen het gratis ontvangen op aanvraag bij den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging te Middelburg. Leesgezelschappen kunnen eveneens voor hun portefeuille een Maandblad ontvangen.

Na twintig jaar.

Op 1 Januari 1881 werd, op initiatief van de heeren Drs. G. W. BRUINSMA en VITUS BRUINSMA, de Vereeniging tegen de Kwakzalverij opgericht en in dezelfde maand verscheen het eerste nummer van het Maandblad. Het is derhalve twintig jaren geleden dat de Vereeniging hare werkzaamheid aanving en, vooral door middel van haar orgaan, werkdadig optrad, een omstandigheid, die ons aanleiding geeft den 21^{en} jaargang van ons blad te openen met eenige woorden gewijd aan onze Vereeniging en haar streven.

Wat heeft de Vereeniging van haar oprichting af beoogd? Strijd te voeren tegen het uitoefenen van geneeskunst of het verkoopen van geneesmiddelen wanneer dit geschiedt met het eenige doel om daarmee geld te verdienen, terwijl men weet dat de behandeling of de middelen de uitwerking

niet kunnen hebben, die men den patiënt voorspiegelt en deze er van verwacht. Met andere woorden: het publiek de oogen te openen en te waarschuwen tegen het willens en wetens plegen van bedrog op geneeskundig gebied.

Bestond er behoefte aan een dusdanige Vereeniging? Was haar doel noodig en nuttig?

Volmondig zeggen wij ja en de honderden en nog eens honderden, die zich in den loop van de afgelopen twintig jaren bij de Vereeniging hebben aangesloten, hebben het bewijs geleverd dat dit doel van vele zijden instemming vond. Het behoef o. i. geen betoog dat de kwakzalverij op geneeskundig gebied, waartegen onze Vereeniging strijd voert, een groot maatschappelijk kwaad is. Van alle zijden en door alle mogelijke middelen worden de arme zieken, zij die zoo gaarne overal hulp zoeken waar zij die maar meenen te vinden, geëxploiteerd door gewetenlooze bedriegers, die het lijden van hunne medemenschen aangrijpen als een geschikte gelegenheid om daaruit, op een laaghartige manier, geld te slaan. Dag uit, dag in worden door advertenties of op andere wijzen geneesmiddelen en geneesmethodes als onfeilbaar tegen alle mogelijke ziekten aanbevolen, ja zelfs het publiek opgedrongen, waarvan het voor ieder, die de zaak eenigszins aandachtig beschouwt, duidelijk is, dat zij de beloofde genezing niet kunnen brengen en dat de fraaie aanbevelingen niets zijn dan leugens, niets dan valsche voorspiegelingen, waarmee de goedgelovige zieke in de netten van den kwakzalver moet worden gelokt.

Ongelukkig echter beschouwt het groote publiek deze zaak nog niet aandachtig genoeg. Onverschilligheid aan de eene zijde (wel te verwonderen waar het zoo'n belangrijke zaak geldt als de gezondheid) onwetendheid, licht- en bijgeloovigheid aan de andere, maakt dat velen het gevaar niet zien, dat hen van den kant der kwakzalvers bedreigt en daarom spraken wij van een maatschappelijk kwaad.

En het kwaad is zeer groot. Niet alleen omdat de zieken, door hun lijden alléén reeds zoo ongelukkig, met een ijdele hoop op genezing worden geleid en daardoor nog allerlei teleurstellingen ondervinden, niet omdat velen, door de mooie praatjes van de kwakzalvers, er toe worden gebracht om enorme geldsommen (somwijlen veel meer dan zij kunnen missen) voor nietswaardige middelen of toestellen te besteden, maar — en dit is de hoofdzak — omdat de beloften van de gewetenlooze zwendelaars menigeen verleiden doelmatige geneeskundige hulp aan kant te stellen of niet eens in te roepen, waar die hulp veel nadeel zou hebben voorkomen.

De kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes is een groot gevaar voor de volksgezondheid en het algemeen welzijn.

Waar nu dat gevaar bestaat — en wie durft het te ontkennen? — ligt het op den weg van den wetgever krachtadig in te grijpen; dit eischt het algemeen belang. Alleen door doelmatige wetten kan het kwaad, zoo niet geheel, dan toch aanmerkelijk worden beteugeld en, in dit opzicht, zijn wij in Nederland bij verscheidene andere landen ten achter.

Wel bestaan er wettelijke bepalingen die ten doel hebben de kwakzalverij te beteugelen — een bewijs dat de wetgevende macht overtuigd is dat zij tussenbeide moet treden — maar die bepalingen zijn in de uitvoering zóó omslachtig en ondoelmatig, dat zelfs die gerechtelijke ambtenaar, die met den besten wil beziel is om het kwaad den kop in te drukken, er menigmaal tegen opziet in deze handelend op te treden.

Onze wetten deugen niet; om dit onophoudelijk aan te toonen en daardoor op verbetering aan te dringen is onze Vereeniging opgericht.

Maar niet alléén daarom. Tot zolang die verbetering niet is tot stand gekomen, zolang de bevoegde macht niet met al haar ten dienste staande middelen de zaak aangrijpt, is het de plicht van iedereen, die het wel meent met zijne medemenschen en die door onderzoek tot de ervaring is gekomen, dat deze aan een ernstig gevaar zijn blootgesteld, hen daartegen te waarschuwen. Door het publiek een blik te laten slaan in de handelingen der kwakzalvers, door hunne praktijken bloot te leggen en op die wijze de menigte, zoo mogelijk, te overtuigen dat het de zwendelaars niet te doen is om de zieken de gezondheid terug te geven, maar enkel om hun geld machtig te worden, zullen er misschien velen worden teruggehouden van raad en hulp bij kwakzalvers te zoeken. Dit is een ander, lang niet altijd aange-naam doel, dat de Vereeniging zich heeft ten taak gesteld.

Is 't nu te veel gezegd wanneer wij ons streven noodig en nuttig oordeelden?

Wij weten het; niet iedereen is deze onze meening toegedaan. Reeds de oprichters onzer Vereeniging hadden verschillende bezwaren te ontzenuwen. Vóór die oprichting hadden zij al, door de uitgave van de twee bekende werkjes: *De kwakzalverij met geneesmiddelen* en *De hedendaagsche kwakzalver*, den strijd tegen de kwakzalverij op loflijke wijze aangeboden en toen de Vereeniging eindelijk tot stand kwam en het eerste nummer van het Maandblad verscheen, za-

gen zij zich reeds genoodzaakt in dat nummer eenige bedenkingen te weerleggen. In dit opzicht is de toestand niet veel veranderd; dezelfde bedenkingen worden nog geopperd. Wij willen ze dan ook beantwoorden met dezelfde woorden die in het n^o. van Januari 1881 werden gebezigd; de vorige Redactie moge dit beschouwen als een gering bewijs van hulde onzerzijds, op den dag waarop hun orgaan twintig jaar heeft bestaan.

„Een blad ter bestrijding der kwakzalverij? Wat een dwaasheid. Hoe meer men over die kwakzalverij schreeuwt, hoe erger het er mee wordt. Er is reeds veel te veel over geschreven. Men moest die zaak laten rusten en zij zou van zelf wel dood bloeden.”

„Dit is een van de vele bedenkingen die men uitte bij 't hooren van ons plan om dit blad te doen verschijnen. Wij antwoorden: wie de brandklok luidt, veroorzaakt niet den brand, maar geeft er heinde en ver bekendheid aan, opdat er hulp opdage. Zeker zijn er velen die niet weten dat het met de kwakzalverij zóó erg was, als hun sinds eenigen tijd is gebleken; maar als wij hun dat niet onder 't oog hadden gebracht, zou 't er niet minder erg mee zijn geweest; integendeel, onbekendheid met het kwaad is een kwaad op zich zelf, want zij verhindert het aanbrengen van verbetering.

„Neen — zeggen anderen — gij bevordert de zaak der kwakzalvers door aan hen en hunne middeljes zooveel meerdere bekendheid te geven; zij profiteeren van uwe bestrijding, want zij gebruiken deze als een nieuwe reclame voor hun bedrog.

„Wij ontkennen dit. — Niet dat de kwakzalvers van de bestrijding geen middel tot reclame maken; wij hebben reeds de ondervinding opgedaan, dat zij dit wel doen. Maar niet waar is het, dat deze reclame hen zooveel baat, dat zij ten slotte meer succes hebben dan wanneer zij nooit bestreden waren. Alle kwakzalvers moeten aan hun affaire door onophoudelijk adverteeren enz., een zeer groote bekendheid geven, indien zij willen slagen. Zal het hun nu veel helpen indien ook wij de namen hunner middeljes noemen en daarbij door feiten hun bedrog aan het licht brengen? En mochten zij door de tegenschriften, die zij in het licht geven, misschien een enkelen nieuweling in hun netten vangen, dan staat daar tegenover een veel grooter aantal, dat door onze voorlichting uit hun handen wordt gered.

„Want zonder te meenen dat wij reeds enigszins voldoende in onze voorlichting van het publiek geslaagd zijn — de uitgave van dit blad bewijst het tegendeel — hebben wij toch de bewijzen in handen, dat menigeen reeds door ons voor verder bedrog is behoed. Hier hield het debiet van dit of dat zwendelboek bijna geheel op; daar schafte men het gebruik van een duur maar waardeloos zoogenaamd gezondheidsmiddel voor goed af; elders werd men er van teruggehouden zich opnieuw tot een kwakzalver te wenden, aan wien men reeds een belangrijke som had verspeeld, maar omtrent wiens wetenschap en waarde men thans beter was ingelicht. Mocht het aantal dezer echter nog kleiner zijn dan wij meenen te mogen veronderstellen, toch zal het wel grooter zijn dan dat, hetwelk de kwakzalvers ooit door onze bestrijding kunnen hebben gewonnen.

„Velen echter roepen uit: „uw bedoeling is goed, maar het is een hopelooze strijd. De menschen willen hulp zoeken bij elk die ze hun aanbiedt. Gij kunt niet zoo zonneklaar aantonen dat hij, van wien ze hulp verwachten, een bedrieger is, of in tijd van nood zullen ze het toch maar eens met hem probeeren. Zoolang niet de geneesheeren het zoover hebben gebracht, dat zij elke ziekte of elk gebrek oogenblikkelijk als met een tooverwoord genezen, zal men het blijven beproeven met hen, die met groote woorden beweren dat zij dat wel kunnen.”

„Wij antwoorden: zeker zullen velen — niet allen — blijken voor overtuiging onvatbaar te zijn en voortdurend in staat om met open oogen te worden bedrogen. Doch daarom wenschen we voor hen, wat voor ons allen optreedt wanneer we niet sterk genoeg zijn om ons tegen bedrog te beveiligen, hulp van den Staat. Menig ervaren kassier zal zich zelf wel tegen bedrog met valsche wissels weten te behoeden, maar moet men daarom het publiek niet beveiligen door het stellen van straf op het vervaardigen van valsche wissels?

„Men zegge niet dat de menschen behoefte hebben aan 't geen de kwakzalvers hun aanbieden, omdat, wanneer het hun aangeboden wordt, zij er zoo gretig naar grijpen. Hebben de roodhuiden behoefte aan brandewijn omdat, als de blanken het hen aanbieden, zij er zich aan bedrinken?

„Met hetzelfde recht zou men kunnen zeggen, dat de Nederlanders behoefte hebben aan een kroeg of koffiehuis op den hoek van elke straat, omdat men kan zien dat er nergens een drankhuis wordt opgericht of het krijgt druk bezoek.

„De kwakzalvers scheppen de behoeften. Als niemand adverteert dat tering of kanker door het slikken van

dit, of het smeeren met dat, onfeilbaar en snel is te genezen, zal niemand een handvol geld aan zoo iets wegwerpen. Als er niet honderd middelen tegen borst-ziekten geadverteerd werden, zouden niet zooveel zieken de geheele krant door-medicineeren en ten slotte hun kwaal verergeren. Niet dat zij niet, buiten hun geneesheer om, het een en ander zouden beproeven, maar dat zouden zij vrij onschuldige huismiddeltjes, door dezen of genen goeden vriend aangeraden, die wel niet veel zouden baten, maar toch geen schromelijk nadeel aan gezondheid en beurs zouden toebrengen.”

Tot zóóver de vorige Redactie. Eén bezwaar kon zij toen nog niet weerleggen, omdat het destijds nog niet was geuit.

„De Vereeniging is opgericht ten behoeve van geneesheeren en apothekers en het Maandblad dient om de belangen van deze personen voor te staan”, zoo wordt er somwijlen gezegd.

Men zal van ons, die nu reeds zoo vele jaren aan den weg getimmerd hebben — en derhalve aan 't weldenkend publiek de gelegenheid hebben aangeboden om over ons optreden juist te oordeelen — niet vergen dat wij ons op dit punt verontschuldigen. Er zijn opmerkingen, waarop een fatsoenlijk mensch niet antwoordt. Alléén willen wij onze lezers verzoeken een blik te slaan op de ledenlijst, die ieder jaar in Mei aan de leden der Vereeniging wordt toegezonden. Dan zal het blijken, dat niet alleen geneesheeren en apothekers, maar personen van allerlei rang en stand zich bij de Vereeniging hebben aangesloten.

Dat er intusschen onder de leden veel geneeskundigen en apothekers zijn is gemakkelijk te begripen. Zij zijn in de eerste plaats in de gelegenheid waar te nemen welke uitgebreidheid de kwaal van de kwakzalverij heeft gekregen; zij zullen dan ook vooraan staan in de gelederen van de bestrijders, niet om hun, maar om 't algemeen belang.

En verder nog dit: Het zal den getrouwen lezers van ons blad niet onbekend zijn, dat wij, waar wij wisten dat geneeskundigen of apothekers zich o. i. schuldig maakten aan kwakzalverij — in den zin dien wij daaraan hechten — nooit in gebreke zijn gebleven hen op dezelfde wijze te behandelen als de gewone kwakzalvers.

Twintig jaren van strijd zijn verlopen en wij staan aan den aanvang van een nieuw tijdperk. Is voortzetting van den strijd noodzakelijk? Meer dan ooit. Met ongeëvenaarde brutaliteit treden tegenwoordig de kwakzalvers op. Fabrikanten van pillen en andere geneesmiddelen, z. g. directeuren van „Instituten”, wonderdoktoren als boertjes en schoenmakers ja, waar zouden wij met onze opsomming eindigen? komen als paddestoelen uit den grond op, elkaar den buit betwistende, die zij op de ongelukkige zieken trachten te maken. Geholpen door even gewetenlooze handlangers en door een al te behulpzame pers, gebruiken zij alle middelen der reclame om voor hunne „zaken” propaganda te maken, onverschillig of door hunne middelen of z. g. geneesmethodes zieken verknoeid, levens bedorven worden.

En de wet? Zij staat nog op 't zelfde standpunt als twintig jaar geleden; in dit opzicht geen enkele verbetering, niettegenstaande er bij de bevoegde machten een zekere genegenheid merkbaar is om de kwade practijken der kwakzalvers tegen te gaan. Maar wat geeft een genegenheid die zich niet kan uiten?

Zoo blijft er ons niets anders over dan op den vroegeren weg voort te gaan. Waarschuwen en nog eens waarschuwen, opdat het publiek eindelijk leere zich zelf tegen de belagers van zijn gezondheid en zijn beurs te beschermen!

Of dit doel bereikt zal worden? Zoo optimistisch zijn wij niet. Onverschilligheid, domheid en bijgeloof zullen ons nog steeds groote hinderpalen in den weg leggen maar dat wij, bij dit al, toch nuttig kunnen werkzaam zijn, staat bij ons vast.

De jaren, die achter ons liggen, hebben, bij veel teleurstellingen, ons toch ook de zekerheid verschaft dat het optreden van onze Vereeniging menigeen ten goede is gekomen. Wij hebben be-wijzen te over van de goede uitwerking die onze waarschuwingen hebben gehad en het grootste bewijs is wel de vrees, die de kwakzalvers voor onze Vereeniging koesteren.

En juist in de wetenschap dat het streven der

Vereeniging goede vruchten draagt, ligt voor ons, als zijnde in hoofdzaak de woordvoerdster van de Vereeniging tegenover het publiek, een aanmoediging om den eens aangebonden strijd met alle kracht, die in ons is, voort te zetten. Want waarlijk er is somwijlen een dusdanige prikkel noodig om lust bij 't werk te houden; het is geen aangename taak, maand in, maand uit te moeten strijden tegen domheid en bijgeloof enerzijds, tegen leugen en bedrog anderzijds en daarbij nog zijn woorden te moeten wikken en wegen en zorg te dragen dat men een schurk niet schurk noemt. Alleen het besef van iets bij te dragen tot het algemeen welzijn schenkt ons de noodige opgewektheid.

Onze vereeniging werkt in de eerste plaats door haar orgaan. Voor een ruime, doelmatige verspreiding, zooveel mogelijk gratis, zijn voor 't vervolg de noodige maatregelen genomen, zoodat het te verwachten is dat de waarschuwingen velen onder de oogen zullen komen. Maar nog op verschillende, andere wijzen kan de Vereeniging met vrucht arbeiden en zou zij reeds met meer kracht zijn opgetreden wanneer zij niet in haar doen en laten beperkt was. Wij behoeven niet te zeggen welke de oorzaak van die beperking is. Het getal leden is niet groot genoeg om aan de talrijke financiële bezwaren het hoofd te bieden. De strijd gaat met groote onkosten gepaard en 't is noodig dat de krijgskas beter gevuld worde.

Maar daarbij moeten ook de gelederen der strijders versterkt worden. Ieder die zich bij ons aansluit brengt niet alleen zijn financielen, maar ook zijn moreelen steun mede en deze is zeker ook niet te versmaden.

Wij hopen door ons bovenstaand schrijven te hebben aangetoond, dat die steun aan geen onwaardige zaak wordt geschonken.

Met een woord van opwekking dan aan de goedgezinden in den lande, om zich bij ons aan te sluiten, gaan wij, vol moed, het nieuwe tijdperk in.

REDACTIE.

BERICHTEN.

Met 1 Januari is Dr. W. Rutgers van der Loeff opgetreden als bestuurslid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, ter vervanging van Dr. H. BURGER, die periodiek moest aftreden. Wij brengen te dezer plaatse een woord van dank aan Dr. BURGER voor de welwillende hulp, die wij zoo dikwijls van hem mochten ondervinden en bevelen ons gaarne in zijn verdere medewerking aan.

(Redactie).

Uit den geneeskundigen Raad van Zuid-holland. In het verslag van de vergadering van dien raad, opgenomen in de *N. R. Ct.*, lezen wij o. m. het volgende:

„Naar aanleiding van eene mededeeling van den inspecteur omtrent het voeren, door een onbevoegde, van een titel, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst, een hoedanig geval door den inspecteur aan de politie was gesignaleerd, waarna echter van eene vervolging niets vernomen was, sprak de heer VROESOM DE HAAN zijn leedwezen er over uit, dat die zaken niet met meer ernst worden behandeld. Van grooter betekenis dan het schier hopelooze optreden tegen het Charlatanisme achtte spr. het, een strijd te voeren tegen het des onbevoegd aannemen van een titel. Hij achtte het wenschelijk, dat de inspecteur zijnerzijds al 't mogelijke in 't werk zou stellen om dat euvel tegen te gaan”.

P. van Bijsterveld veroordeeld. De kantonrechter te Rotterdam veroordeelde Pieter van Bijsterveld, wegens viermaal overtreding van de wet regende de uitoefening der geneeskunst (zie ons vorig N^o.), tot 4 maal 14 dagen hechtenis.

Het begint ernst te worden!

De geneeskundige G. F. DE LANGE, de helper van VAN BIJSTERVELD, beklagt van het onbevoegd en zonder noodzaak afleveren van geneesmiddelen, werd vrijgesproken.

De zoogenaamde Dr. Reteau (W. J. Hagen) is door de rechtbank te 's-Gravenhage, wegens een gevaarlijke kunstbewerking op een vrouw, met nadeelige gevolgen, schuldig verklaard aan het door schuld veroorzaken van lichamelijk letsel en deswege veroordeeld tot 6 maanden gevangenisstraf.

De veroordeelde is in hooger beroep gegaan.

(N. R. Ct.)

Een waardig apotheker! De bekende HENRI SANDERS te Amsterdam, zieh noemende „Apotheker-Hofleverancier” heeft een Prijscourant (een geheel boekje) verspreid van de bij hem verkrijgbare „Binnen- en Buitenlandsche Specialités”. Een groot deel van wat op de kwakzalversmarkt voorkomt is in die prijscourant opgenomen, en verschillende Nederlandsche en Duitsche namen zijn, heel chique voor zoo'n „Hofleverancier”, in 't fransch vermeld. Het maakt een eigenaardigen indruk wanneer men leest van: „Pilules Urbanus”, „Poudre Schiffman tegen asthma”, „Vin Lipp ijzer” enz. enz.

Wij twifelen geen oogenblik of SANDERS weet van al die honderden middelen de juiste samenstelling en zorgt er voor, dat elk van die middelen een opschrift bevat, dat aanwijst naar welk voorschrift het bereid is. Want dit laatste eischt de Wet van ieder apotheker, die geneesmiddelen voorhanden heeft, die in de pharmacopee niet vermeld zijn, en wij hebben nog niet gelezen dat tegen SANDERS een vervolging is ingesteld wegens overtreding van art. 6 van de wet regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst. En het geneeskundig Staatstoezicht is toch zeker niet onkundig van de wijze waarop SANDERS de pharmacie beoefent?

Eigenaardige manieren in de pers. De *Nieuwe Rotterdamse Courant* van 18 December, Eerste Blad, bevatte de volgende mededeeling: „De opnemng van het verslag van de vergadering der Tweede Kamer van heden moesten wij wegens plaatsgebrek tot het Tweede Blad uitstellen”. Maar in datzelfde blad was ruimte voor een advertentie, die een halve bladzijde besloeg, voor de *Pastilles Poncellet*, voor een reclame, onder de rubriek: „Mededeelingen en Aanbevelingen”, ten behoeve van „De Nieuwe geneeskunde” (Vitalisme), groot een halve kolom, en verder nog een flinke plaats voor advertenties betreffende *Keating's Pastilles*, *Dentol* en het *Haarkleurmiddel van Theophile*.

Een eigenaardige toestand, die te begrijpen (niet goed te keuren) is, nu de abonnementen op de dagbladen goedkoper en de advertenties duurder worden. Voor onze zaak wordt het niet beter, zoolang de bladen niet willen inzien, dat zij, door het plaatsen van kwakzalvers-annonces, zich medeplichtig maken aan het kwaad, door de kwakzalverij berokkend!

Maar veel erger maakt het de *Wereldkroniek*. Wij hebben voor ons het n^o. van 15 December 1900. Daarin worden zoo maar tusschen en onder het redactioneel gedeelte groote aanbevelingen, sommige van prentjes voorzien, opgenomen, dienende als reclame voor *Pinkpillen*, *Crème Simon*, *Scott's emulsie* en *ijzer-somatoses* zonder dat er iets anders boven staat dan „Mededeelingen, enz.” Voor den oningewijde heeft het allen schijn alsof de „Mededeelingen” direct van de redactie afkomstig zijn. De ingewijde weet beter; hij weet, dat voor dergelijke reclames, waarop de kwakzalvers uit den aard der zaak zeer gesteld zijn (het publiek wordt toch in den waan gebracht dat niet zij, maar de redactie de aanbeveling plaatsen) veel geld wordt gegeven. m. a. w., dat ook de plaats, voor het redactioneel gedeelte bestemd, voor geld wordt verkocht. En tot zoo iets leent zich *Wereldkroniek* bijna wekelijks!

Geheel anders, ongetwijfeld veel beter, ofschoon niet geheel in onzen geest, is de opvatting van de *Meppeler Courant*. Deze schrijft, naar aanleiding van onze mededeeling in het Maandblad van September, dat het adverteeren van Pinkpillen in Oostenrijk verboden is, het volgende:

„Wij wenschen aan bovenstaande slechts enkele woorden toe te voegen, en wel deze, dat het opnemen der Pinkpillen-annonces niet zoo bijzonder af te keuren zou zijn, als de verschillende bladen niet aarzelden, ook enkele der vele geschriften tegen die pillen te plaatsen.”

Wij b.v. nemen steeds de Pinkpillen-annonces op, ofschoon we er van overtuigd zijn, dat al de lof, daarin aan die dingen toegezwaid, verbaasend overdreven is. 't Zou echter wat moois voor een uitgever worden, wanneer hij geen annonces mocht opnemen, waarin de verschillende artikelen overdreven worden opgemeld — dit toch is bij zooveel artikelen het geval.

Om echter op die Pinkpillen terug te komen, wij aarzelen nooit, ook een plaatsje te verlenen aan de artikeltjes tegen de Pinkpillen, maar er zijn vele bladen in ons land die dit wel doen, uit vrees, dat de eigenaar der pillen dan zal ophouden te adverteeren, en die vrees nu achten wij verkeerd.”

Een kwakzalver die weet vol te houden. Zeker, taai, zijn ze allen, maar een sterk voorbeeld is HUBERT ULLRICH, de man van den *Kruidenwijn*. In het Maandblad van September 1900 maakten wij melding hoe hij steeds, op plaatsing van zijn advertenties aandrong bij een uitgever van een plaatselijk blad, welke uitgever hem nimmer antwoordde, maar de ontvangen brieven aan ons zond. Nu is hij waarlijk opnieuw begouwen; 24 November heeft hij andermaal een schrijven gezonden, waarin hij wijst op de „aardige winst” die de plaatsing van zijn advertentie medebrengt. De uitgever (het is de heer IJ. KUIPERS, uitgever van *Friso*, — hij zal het ons niet euvel duiden wanneer wij hier zijn

naam, als gunstige uitzondering, waardeerend vermelden) stelde ons weder in kennis met deze correspondentie onder de opmerking: „Die heeren laten niet zoo spoedig iemand los.”

Middelen tegen verkoudheid enz. Het jaargetijde is weer aangebroken, waarop de kwakzalvers in middeltjes tegen allerlei borstkwalen (tering nemen ze er ook al bij) weer hun slag trachten te slaan. De bekende advertenties prijken weer in allerlei couranten. Het gaat niet aan, om al die kwakzalverijen opnieuw uitvoerig te bespreken, maar gelukkig laat onze plaatsruimte ditmaal toe, eenige van de voorraamste onder de „Herhaalde Waarschuwingen” op te nemen. Enkele andere zaken, minder urgent, moeten dan maar wachten.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De Gratis-Verspreiding van het Maandblad.

(Een woord aan de Leden der Vereeniging, ter kennisneming en ter overweging.)

Van den aanvang af heeft het in de bedoeling der Vereeniging tegen de Kwakzalverij gelegen, door een ruime verspreiding van haar Maandblad, overal in den lande, haar waarschuwingen te brengen onder de oogen van een zoo talrijk mogelijk publiek. En terecht, want niet in de eerste plaats voor het toch altijd beperkte aantal leden en abonnés is de inhoud van dat blad bestemd en het meest noodig. De leden der Vereeniging, en de abonnés op het Maandblad, kan men met enig recht beschouwen als overtuigden, als personen, die de waarschuwingen nauwelijks noodig hebben. Maar het groote publiek, waaronder nog altijd zooveel lichtgeloovigheid heerscht, dat, voor een deel zoo gaarne aanneemt „al wat in de courant gedrukt staat”, dat voor een ander deel, aange trokken door geheimzinnigheden, zich bij voorkeur tot geheimmiddelen wendt, dat publiek moet, in zijn eigen belang, onophoudelijk gewaarschuwd worden. Dat moet eindelijk gebracht worden tot inzicht dat, wat van zekere zijde zoo gaarne „niet-officieele wetenschap” genoemd wordt, geen reden van bestaan heeft, — dat geadverteerde courantenmiddelen altijd verbodig, dikwijls nutteloos, soms zelfs schadelijk zijn, — dat zij het publiek op den verkeerden weg leiden, door het medicijnen-gebruik op eigen gezag aan te moedigen, — en dat maar al te dikwijls kwakzalvers, lieden, die het slechts om gemakkelijk geldverdiene te doen is, van dezen weg gebruik maken om munt te slaan uit het goed vertrouwen van het publiek.

Om deze redenen zijn, van den aanvang af, de leden der Vereeniging in de gelegenheid gesteld tot die algemeene verspreiding mede te werken, doordat voor ieder lid een zeker getal bladen beschikbaar werd gesteld. Dit had meerdere voordelen: eerstens kon daardoor allerwege, in alle hoekjes en gaatjes, ons waarschuwend Maandblad worden gebracht door personen, ter plaatse met de behoeften en gewoonten bekend, maar ten tweede verbond men daardoor die leden door een band van activiteit aan de Vereeniging, werd daardoor ook hun belangstelling en hun aandacht gaande gehouden om, door verspreiding onzer waarschuwingen, daar, waar zij telkens daaraan de meeste behoefte bespeurden, het openbaar belang te dienen. Groot zijn dan ook de diensten, door vele leden gedurende de verlopen 20 jaren op die wijze aan het publiek bewezen, diensten, die — misschien door weinigen als zoodanig erkend, en door een nog kleiner aantal gewaardeerd, — des al niettemin zijn bewezen.

Maar toch — het ideaal wordt op die wijze wel nimmer bereikt, t. w. een *regelmatige* verspreiding. Het kost niet veel moeite, vrijwillig een plicht op zich te nemen, méér kost het, dien jaren lang trouw te volbrengen. Ook is er altijd wisseling (zooals bij elke Vereeniging) in het aantal en in de personen der leden. En dan is het onvermijdelijk, dat men ten laatste krijgt een toestand van lijdelijkheid, van sleur; op sommige plaatsen komt het blad geregeld onder veler oogen, op andere veel minder geregeld en onder de oogen van een veel te klein publiek. Vooral de kleinere plaatsen en de meer afgelegen streken lijden dan onder dat euvel; aldaar is ook het aantal perso-

nen, die in de gelegenheid zijn zich als lid aan te sluiten, zooveel geringer.

Daarom acht nu het Bestuur het oogenblik gekomen, om in dezen meer centraliseerend te werk te gaan, en zal de *geregelde, maandelijksche* verspreiding *aan vaste adressen* van nu af geschieden per post, van uit de plaats waar — te beginnen met dezen nieuwen Jaargang — voortaan het Maandblad zal worden gedrukt. Hiervoor komen in aanmerking de openbare plaatsen van samenkomst van allerlei aard, genoemd in het **Bericht** aan het hoofd van dit blad. Meent het Bestuur hiermede ook in zooverre de leden een dienst te bewijzen, dat zij worden ontheven van een op den duur misschien wat zwaar vallende verplichting, het meent er hen toch op attent te moeten maken, dat het *blijft* rekenen op hun hulp, hun werk- en hun waakzaamheid. Hun hulp en werkzaamheid in het opsporen van geschikte adressen, hun waakzaamheid in het mededeelen van feiten van allerlei aard, b.v. het verschijnen van nieuwe kwakzalverijen, het opduiken van charlatans, en ook: het plaatselijk, en bij voorkomende gelegenheden, verspreiden van het Maandblad *daar*, waar het op een gegeven oogenblik of in een bijzonder geval, noodig mocht zijn. Want: *het aantal bladen, boven het eigen exemplaar, blijft voor de leden beschikbaar*; het Bestuur rekent voor zulke bepaalde gevallen op hun daadwerkelijke hulp, op hun mede-werkzaamheid aan het doel der Vereeniging.

De nieuwe verspreiding zal eenige meerdere offers vergen van de kas der Vereeniging; het gratis verspreiden is slechts mogelijk, als velen daarvoor hun geldelijken steun geven. Daarom blijft een groot ledental noodzakelijk, en toetreding van personen, die sympathie hebben voor ons doel, en het noodzakelijke er van inzien, voortdurend gewenscht. Ieder lid zij het duidelijk, dat hij *niet voor zich zelve, maar voor anderen, in het algemeen belang*, lid is. Moge hem de inhoud van het blad bekend zijn, of hij de waarschuwingen niet behoeven, hij herinnere zich dan, dat het *voor anderen* wordt geschreven, maar slechts *door zijn steun* kan worden verspreid. Daarom blijve iedereen lid, die het gevaar beseft, dat wij bestrijden, daarom trede ieder toe, die kan, en onzen strijd — met ons — noodzakelijk acht. Kunnen de leden ook in deze richting propageeren voor onze Vereeniging, dat zij het niet nalaten! Het komt het publiek, *en wel in de eerste plaats het zieke publiek* dat, in zijn verlangen naar genezing en soms in zijn wanhoop, naar de zoo hardnekkig opgedrongen kwakzalverijen grijpt, ten goede.

A. J. WIJNNE.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1900 onderzocht, en behandeld in den vorigen jaargang van het Maandblad. (1)

ALASKA. Een oplossing van 1,8 proc. *chloras kalicus* (chloorzure potasch) met een spoortje *pepermuntolie* en *thymol*, of één van beide. (N°. 5.)

ANTI-KAMNIA. Een mengsel van *methyl-acetanilidum* (exalginum), *coffeinum* en *bicarbonas natricus*. (N°. 11.)

ARCO bestaat uit een slordig gemaakt mengsel van een vette olie, vermoedelijk *raapolie*, en een grof poeder, dat veel overeenkomst vertoont met het poeder van *folia hyoscyami* (bilzenkruid). (N°. 3.)

BALSEM DE MALTHA. Een alcoholisch aftreksel van *ratanhia*, *tolubalsem* (of Benzoë) en *wierook*. (N°. 1.)

BENEDICTIJNER MIDDELEN VAN DE ABDIJ VAN BACKFASTLEICH.

De *likeur* bestaat vermoedelijk uit *wijn*, vermengd met een alcoholisch aftreksel van een of meer *bittere* plantaardige *bestanddeelen* (o. a. *gentiaan*) en *suiker*.

De *Abdijpillen* bevatten in hoofdzaak *zwavelzure kinine*.

De *Galpillen* bestaan uit *aloë*, *guttegom* en *jalappe*. (N°. 6.)

(1) Met het oog op de ruime verspreiding van dit n^o. wordt deze opgaaf nog eens geplaatst.

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elkeen die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanneming bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit getal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1.25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December.

Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Bestuur der Vereeniging.

J. M. VAN ELK, te Dordrecht, Voorzitter.

J. VAN RIEL, te Amsterdam.

Mr. H. MASSINK, te Amsterdam.

Dr. W. RUTGERS v. d. LOEFF, te Amsterdam.

A. J. WIJNNE, te Middelburg,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 732

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam. Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Adres: REDACTIE en ADMINISTRATIE de Heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Mededeeling aan de leden. De gratis-verspreiding. Berichten: Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. — De gratis-verspreiding te Amsterdam. — Een lezing over kwakzalverij. — Nog een wonderdokter. — Voltakruis-fabrieken in Limburg. — Een nieuw middel tegen „Lupus” enz. in aantocht. — Mededeelingen van verschillende aard: Samenstelling der middelen in 1900 onderzocht. (Slot). — Redacties, uitgevers en reclames. — Waarschuwing uit den vreemde. — Boom's rheumatiek-pastilles. — Twee wonderdokters: v. Bijsterveld en v. Woerden. — H. van Ganzewinkel, de kankergenezer. — Het boertje van Staphorst. — De Vitalistische methoden. — Schoonheidsmiddelen. — Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — De directeur van de centraal-apotheek „De Ooievaar” in hooger beroep veroordeeld. — Onbevoegde uitoefening der tandheilkunde. — Een wonderdokter voor 't kantongerecht. — J. C. Vogel voor het kantongerecht. — Ingezonden: Wat is kwakzalverij... en Eureka? — Correspondentie.

Bericht aan de Leden der Vereeniging en aan de Abonné's op het Maandblad.

Met dit blad worden de postwissel-formulieren voor de contributie en de abonnements-gelden, aan de leden en de abonné's gezonden. Het bestuur verzoekt hun beleefd, maar met aandrang, deze formulieren ingevuld aan den Secretaris-Penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betaling veel moeite en kosten spaart. Tevens beveelt het de belangen van de Kas der Vereeniging ten zeerste bij de leden aan; vele Extra-bijdragen zullen hoogst welkom zijn.

Volgens besluit der laatste Algemeene Vergadering zullen in het vervolg aan hen, die geen postwissel zenden, bij het aanbieden der kwitantie de kosten van disponeeren worden in rekening gebracht.

Hun, die het verschuldigde reeds overmaakten of met wie de Secretaris-Penningmeester reeds op andere wijze afrekende, wordt verzocht een eventueel ontvangen formulier als niet gezonden te beschouwen.

Wie op den postwissel zijn verlangen te kennen geeft, dien zal een kwitantie worden toegezonden.

Wuidelijke vermelding van naam en adres is zeer gewenscht.

Gratis-Verspreiding.

Societeiten, Hotels, Logementen, Koffiehuisen, Wachtkamers, Stoombooten, Badinrich-

tingen, Leeszalen, Volkshuizen, Vereenigingsgebouwen, die het Maandblad op hun Leestafel wenschen te leggen, kunnen het gratis ontvangen op aanvraag bij den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging te Middelburg. Leesgezelschappen kunnen eveneens voor hun portefeuille een Maandblad ontvangen.

BERICHTEN. (*)

Publicaties van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe. In de maand December 1900 zijn vanwege dezen raad weer vijf waarschuwingen tegen verschillende kwakzalverijen verschenen. Daar vier van de middelen, voor zoover wij weten, hier te lande nog niet geadverteerd worden, bepalen wij ons, voor ditmaal, tot de vermelding der namen. Indien enkele daarvan haar intrede in ons land doen (wat ons niet zou verwonderen) komen wij daarop nader terug.

De waarschuwingen betreffen:

- Een masseer-apparaat tegen rheumatiek van een zekeren P. SEMERAK te Niederlösznitz.
- Dr. med. Sanche's Oxydonor Victory, een toestel, aanbevolen als onfeilbaar middel bij allerlei ziekten.
- De „Hämorrhoidal-Pillen” van Dr. RUPPRICHT.
- Middelen tegen beenziekten van een zekeren J. SCHMID te Herisau. De middelen bestaan uit een Alpenkruiden-drink, een zalf en een tinctuur voor uitwendig gebruik.

De waarschuwing tegen het vijfde middel, de breukbanden van Reimanns, vindt de lezer op een andere plaats in dit blad.

In Januari van dit jaar zijn nog twee waarschuwingen verschenen, n.l. tegen:

- Het hygiënisch „Institut” van D. FRANS STEINER & CIE. te Berlijn, dat een poeder tegen magerheid aanbeveelt, en
- De berg-kruiden van B. LAGER, tegen allerhande ziekten als onovertrefbaar aangeprezen.

De gratisverspreiding van het Maandblad te Amsterdam geschiedt door de zorg van het Bestuur der aldaar bestaande Afdeling, ook van de exemplaren, rechtstreeks bij den Secretaris-Penningmeester van het Hoofdbestuur, den Heer A. J. WIJNNE te Middelburg, aangevraagd.

Het Bestuur der Afdeling heeft de leden met dezen maatregel in kennis gesteld.

Een lezing over kwakzalverij. DR. S. ELIAS te Rotterdam heeft 10 Januari j.l., van wege de Commissie

(*) Wegens het groot getal mededeelingen, waarvan sommigen reeds geruimen tijd op plaatsing wachtten, verschijnt dit no. zonder hoofdartikel.

voor Volksonderwijs van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen een voordracht gehouden, waarin hij wees op het gevaar, dat het optreden van de kwakzalvers voor de samenleving oplevert en waarbij hij o. a. ook besprak de hulp, die de pers, behoudens enkele gunstige uitzonderingen, nog steeds aan de kwakzalverij bewijst.

Nog een wonderdokter! Een koopman in aardewerk en aanverwante artikelen te Utrecht, die des zomers den boer opgaat en dan zijn broodje wel kan verdienen doch die, zoodra de herfst in het land komt zijn inkomsten merkbaar ziet verminderen, heeft er iets op gevonden om op een gemakkelijke manier in dat tekort te voorzien; hij is n.l. wonderdokter geworden. Zooals het een goed wonderdokter betaamt, heeft hij de zaak dadelijk flink aangepakt, d. w. z. dat hij zich niet bepaalt tot de geneezing van enkele ziekten en gebreken; voor alle kwalen weet hij raad.

Nu zou men denken dat zoo'n weldoener der menschheid zich niet over de ondankbaarheid van het mensdom zou hebben te beklagen, en toch is dit het geval. Een zijner patiënten verbeeldde (?) zich n.l. dat zijn toestand ondanks een langdurige behandeling steeds verergerde en riep — nog juist bij tijds — de hulp van een geneeskundige in. Behalve het verlies van een zijner beste patiënten wacht den kwakzalver thans mischien ook nog een vonnis, want terecht heeft de geneeskundige geen oogenblik geaarzeld een en ander ter kennis der Justitie te brengen, die nu wel voor het overige zal zorgen.

(Rot. Nieuwsbl.)

Voltakruis-fabrieken in Limburg. In sommige Duitse couranten lezen wij een advertentie, waarin een zekere LEOP. FEITH te Maastricht, ons reeds bekend door zijn Sanden's electro-galvan. gordel (zie Maandblad van Juni '98), een Voltakruis met 3 elementen (?) voor f 1.50 te koop aanbiedt, terwijl in 't Valkenburgs „Nieuws- en Advertentieblad” het Groote Voltakruis ad f 1.50 wordt aangeboden, verkrijgbaar bij JOS CROLLA-FALISE te Valkenburg. Zou dit één zaakje zijn, of is de concurrentie zoo groot?

Een nieuw middel tegen „Lupus” enz. in aantocht. Door middel van de „Verlagsdruckerei” OTTO WEBER te Heilbronn, worden onze bladen bewerkt voor een advertentie, waarin een zekere JÜRGENSEN een behandeling aanbeveelt — ook per brief — tegen lupus, huidziekten en nog andere kwalen, zonder dat de patiënt het bed behoeft te houden. De heer GELDERMAN, uitgever te Dedemsvaart, was zoo welwillend, ons de daarop betrekking hebbende papieren toe te zenden. Wij komen later, na onderzoek, op deze zaak terug maar moeten nu al, wegens de beloofde behandeling per brief, een ernstig woord van waarschuwing laten hooren.

De man heeft reeds een vonnis ten zijnen laste.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Samenstelling van de middelen in 1900 onderzocht.

(Slot.)

SANGUINOSE. Een aftreksel van eenige bitterstoffen, (o. a. gentiaan) op wijn, met sterk alcoholgehalte. (N°. 2.)

STAPHORSTER BOERTJE, POEDER VAN HET — Verschilt meermalen in samenstelling. Zoethout, kalmuswortel, gemberwortel, senna-bladen, zwavel, rhabarber en dubbel koolzure soda werden aangetroffen. Niet steeds waren al deze stoffen aanwezig. (N°. 11.)

SLJBILLES LEVENSELIXER. Een aftreksel van laxeerende stoffen (rhamnusbast, sennabladen of rhabarber), vermengd met tinctuur van kaneel en geparfumeerd met Eau de Cologne. (N°. 12.)

TAROLIN-CAPSULES bevatten, volgens opgave, Sandelolie, cubebenextract en salol; deze bestanddeelen zijn inderdaad aangetoond. (N°. 12.)

THIERRI'S WONDERZALF. Een mengsel van loodpleister, lanoline, was en kamfer. (N°. 2.)

VAN TUIJLL'S VOETWATER is een oplossing van zwavelzuur zink (ongeveer 30 proc.) vermengd met lavendelolie. (N°. 10.)

VINCENT, TE GRÉNOBLE. EENIGE MIDDELEN VAN-Sirop dépuratif. Een stroop die rhabarber en 8.7 proc. joodkalium bevat.

Pilules toniques ferrugineuses bevatten als hoofdbestanddeel een ijzerverbinding, zonder meer.

Poudre rafraichissante bestaat uit dubbelkoolzure soda en wijnsteenzuur. (N°. 12.)

Redacties, Uitgevers en reclames.

* „Heeft de redactie niet genoeg invloed op den uitgever om hem de verspreiding van dergelijke reclame voor het door haar mede-bestuurde tijdschrift uit het hoofd te praten?”

Zoo schrijft de Redactie van de Nieuwe Rotterdamse Courant op 15 Januari j.l. aan den directeur der uitgevers-maatschappij Elzevier, omdat deze laatste ten eigen voordeel een reclame het licht heeft doen zien in strijd, volgens deze redactie, met litteraire waardigheid en goeden smaak.

Voor de zooveelste maal hebben wij onlangs gewezen op deze verantwoordelijkheid van een redactie voor den geheelen inhoud van het door haar bewerkte blad en de *Standaard* die dit nog alleen schijnt te willen toegeven voor zoover het betreft advertenties, die volgens haar opvatting in strijd zijn met de zedelijkheid, erkent zelf, „dat ook deze advertenties behooren tot den inhoud” van een courant.

Wanneer wij nu, dag in dag uit, de meest schaamteloze leugens, met portretten en prentjes opgeluisterd, in de *N. R. Ct.* zien over Scott's emulsie, Vitalisme, Pinkpillen, Pastilles van Poncelet, de meesten geplaatst onder de reclames tegen 50 cent per regel, mogen wij dan niet den manniën, die de redactie vormen, de eigen hierboven geplaatste woorden, gewijzigd, toeroepen: heeft niemand uwer genoeg invloed op den uitgever om hem de opname van dergelijke reclame in het mede door hem bestuurde, blad uit het hoofd te praten?

Waarschuwing uit den vreemde tegen iemand die in Nederland woont.

* Reeds menigmaal hebben wij is dit Maandblad de ergerlijke reclame van zekeren REIMANNS besproken, nu hier dan daar vertoovende en zich den titel gevende van „Dr.” en van „Technicker”, hetgeen hij noch het een noch het ander is. Hij beweert breuken te genezen met breukzalf, zonder breukband of met een bijzonderen breukband van eigen vinding; hij zegt, dat het niet noodig is den breuklijder te zien; op aanwijzing alleen stuurt hij de genezing franco thuis, mits tegen behoorlijke betaling van een niet onbeduidend bedrag.

In hoeveel duizenden exemplaren wij het Maandblad met deze waarschuwingen ook rondzenden,

niet ieder, die het noodig heeft, leest het en niet ieder hecht bovendien geloof aan onze verzekeringen, waar de kranten en populaire tijdschriften in betaalde advertenties iedere maand blijven volhouden te beweren, dat de middelen van dezen REIMANNS geen kwakzalverij zijn.

Hier te lande bemoeit zich de Overheid niet met deze vormen van bedrog, hoewel zij van tijd tot tijd haar waarschuwend stem laat hooren tegen andere soorten van flesschentrekkerij; wij moeten ter wille der ongelukkige lijdens, die geëxploiteerd worden, dus dubbel op prijs stellen de hulp thans uit het buitenland aan onze bestrijding geboden.

Wat REIMANNS hier te lande verricht, schijnt hij ook in Duitschland tegenwoordig te beproeven, en de volijverige gezondheidsraad te Karlsruhe haast zich daarom het publiek, bij officieele publicatie aan het hoofd der plaatselijke bladen aldaar, tegen hem te waarschuwen door de volgende bekendmaking:

„In de „Karlsruher Zeitung” van 19 September 1900 biedt een pharmaceutisch bureau te Valkenburg (Holland) kosteloze toezending aan van een boekje over „Breukbanden zonder veeren”. In dit boekje wordt zulk een breukband naar het systeem van een zich noemenden „Dr. M. Reimanns, technicus te Valkenburg”, aanbevolen en bij bestelling de toezending beloofd van zulk een breukband, benevens schriftelijke gebruiksaanwijzing — alles dus zonder den breuklijder zelf nader te onderzoeken of te doen onderzoeken”.

Wij hebben reeds vroeger de aandacht er op gevestigd, dat behandeling per brief van een breuklijder zeer in het bijzonder te verwerpen is, omdat alleen een nauwkeurig onderzoek aan het lichaam den geneesheer met juistheid kan aangeven of er een breuk bestaat, van welken aard deze is en welke middelen kunnen worden aangewend tot het genezen of binnenhouden.

Wij waarschuwen dus een iegelijk, breukbanden zonder geneeskundig onderzoek niet in den vreemde te bestellen of aan te leggen, zonder voor het bijzonder geval pasklaar gemaakt te zijn.

Karlsruhe, 15 Dec. 1900.

De voorzitter van den plaatselijken
Gezondheidsraad,
Burgemeester LIEGRIST.
de Secretaris BREUNIG.”

BOOM'S Rheumatiek-Pastilles.

Van den bekenden apotheker Boom, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, tegen wiens handelingen wij reeds herhaaldelijk moesten waarschuwen, verscheen in de laatste tijden de volgende advertentie:

„RHEUMATIEK-PASTILLES

zijn bereid uit Bronzouten, welke met gunstig gevolg aangewend worden tegen **Rheumatiek, Jicht, Podagra**. Prijs per flacon van 150 Pastilles f 1.— franco huis onder rembours. Adres Apotheker BOOM, te Arnhem”.

Nieuwsgierig om ook met dit praeparaat kennis te maken, schaften wij ons een paar fleschjes aan en toen bleek ons, tenminste als de etiquette de waarheid bevat, dat de apotheker Boom zich van een compagnon had voorzien, want op die etiquette stond: „Firma A. M. Boom, fabrikanten Arnhem”. Nu de fabriek is dan in volle werking, want eerstdaags zullen wij nog enkele andere nieuwe produkten moeten bespreken, waarmee de firma Boom de lijdende menschheid tracht gelukkig te maken.

Voor heden zijn de *rheumatiek-pastilles* aan de beurt. Op ons verzoek verklaarden de Dames MEVROUW ALBLAS—SORBER, apotheker te Utrecht en Mej. C. HUGENHOLTZ, apotheker te Amsterdam, zich bereid de pastilles voor ons te onderzoeken. En wat bleek nu? Dat de pastilles „bereid uit bronzouten” in hoofdzaak bestaan uit *Dubbelkoolzure soda* en *Salicyleure soda*. Verder werd nog aangetroffen een kleine hoeveelheid suiker, gom, talk en een vetachtige stof, blijkbaar gebruikt om aan de pastilles den noodigen vorm en vastheid te geven.

De pastilles, van den vorm van de tegenwoordig vrijwel bekende gecompriëerde geneesmiddelen, waren zeer stordig bereid; die uit 't eene fleschje waren bijna wit, die uit het andere roodachtig-geel.

Daarbij verschilde het gewicht van 150 tot 300 milligram per stuk.

Een slecht fabrikaat!... maar dat is 't ergste niet. Erger zijn de leugens waarmee het praeparaat wordt aanbevolen, zeker om het groote publiek in den waan te brengen, dat die pastilles nu al heel wat bijzonders zijn. En dat zijn ze waarlijk niet. „Bronzouten”, een mooi woord, dat zeker ontzag moet inboezemen maar hier niet op zijn plaats is. *Salicylzure soda* is geen bronzout en de *Dubbelkoolzure soda*, die wel in sommige bronzouten voorkomt maar in veel grooter hoeveelheid in de fabrieken wordt bereid, zal door Boom, die zooveel van dat goede voor zijn *Maagpoeder* gebruikt, wel op de gewone wijze worden aangekocht. Derhalve „praatjes” en niet anders.

En wat nu de genezing van *rheumatiek, jicht* en *podagra* betreft, die verklaring laten wij voor rekening van de fabrikanten. Bijna iedereen weet tegenwoordig, dat in sommige gevallen van *rheumatiek*, wel eens *Salicylzure soda* (*salicylas natrius*) met gunstig gevolg wordt aangewend en van die wetenschap hebben de fabrikanten handig gebruik gemaakt om iets ouds als heel iets nieuws voor te stellen. Maar wie nu, in alle gevallen van *rheumatiek, jicht* of *podagra* heil denkt te vinden bij de pastilles, zal zich zeker later beklagen dat hij den raad van de firma Boom heeft opgevolgd. Bovendien, welke waarde is te hechten aan de verklaring omtrent genezing door personen, die zich — het onderzoek heeft het aangetoond, — niet ontzien omtrent den aard van het middel, de grootste onwaarheden — met een onmiskenbaar oogmerk — te verspreiden?

Twee Wonderdokters.

„Het Rotterdamertje”, een Weekblad, dat al meermalen blijk heeft gegeven van ons, in onzen strijd, behulpzaam te willen zijn, bevatte onlangs het volgende:

„Pas op je dubbeltjes!

In de „Nieuwe Hoeksche Waard”, weekblad voor de Hoeksche Waard en IJselmonde, staan, in broederlijke gemeenschap de beide hier volgende advertentiën:

A. W. BIJSTERVELD,
Scheikundige.

Specialiteit in uroscopie, is dagelijks, behalve des Donderdags en Vrijdags te consulteren met den Wel. Z. geleerden Heer docter Korteweg te .....; vanaf 's morgens 9—3 uur, 's middags te ..... van 5—8 uur, te .... Donderdags en Vrijdags Dijk N^o. van 9—4 uur.

P. VAN WOERDEN,

Specialiteit in het genezen van wonden, verlammingen, breuken, maag- en leverziekten, is 's Donderdags en 's Vrijdags te spreken te ..... met den Wel. Ed. Z. geleerden Heer docter Korteweg. genees-, heel- en verloskundige, van 9 uur 's morgens tot 4 uur 's namiddags te ... Dijk N^o...

* * *

We hebben in bovengemelde annonces de plaatsnamen weggelaten, daar het allermint in onze bedoeling ligt, voor redders der lijdende menschheid van het merk-Bijsterveld en -Van Woerden, reclame te maken.

We maken alleen gewag van dergelijke reclames om te laten zien dat de kwakzalverij vooral de plattelandsbewoners tot haar slachtoffers kiest.

Daar er nu velen geneigd zijn uren ver te loopen en veel geld uit te geven voor de geheimzinnige woorden en ziektebezweering van kwakzalver deze of die, achten we ons, in 't algemeen belang, geroepen, onze lezers daarvoor te waarschuwen.

Pas op je dubbeltjes! geldt ook voor een slag van menschen, dat bij voorkeur den boer op gaat.

O. 't zijn niet alleen zakkenrollers die op behendige wijze de duiten van anderen weten machtig te worden!

Zij zijn niet het gevaarlijkst, want ze nemen het geld en laten de bestolenen de gezondheid!

Duizendmaal gevaarlijker is de kwakzalver.

Hij neemt de duiten... en de gezondheid van zijn slachtoffers, ja weet het zelfs bij eenige studie der Nederlandsche wetten op het uitoefenen der

heel- en geneeskunde zóó aan te leggen, dat de strafrechter hem niets maken kan.

Een moordenaar draait levenslang de gevangenis in!...

Een zakkenroller oefent slechts een korte poeze ongestraft zijn beroep uit!.....

Doch de kwakzalver?....

Hij mag, gebruik makend van een half-sleetdoctertje, de menschen slechte genees(!)middelen toedienen, daardoor vaak een ziektegeval verergerend, soms een patiënt den zekeren weg opvoerend naar het graf.

Legio is het aantal menschen door kwakzalverij gedood, niet te tellen het aantal slachtoffers door den boer-opgaande-wonderdokters vermoord!

Dit soort moordenaars loopt vrij rond, oefent vrij zijn verfoeilijk beroep uit.

Bedenk dat wel lezers en vooral gij, lezeressen!

De wet beschermt ons, Nederlanders, zoomin tegen de duiten-dieverij der kwakzalvers als tegen hunne aanslagen op onze gezondheid.

Wij mogen niet moorden.

Wij mogen niet stelen, op welke manier dan ook.

Alleen de kwakzalver mag dat wel, natuurlijk op zijn, op kwakzalverswijze.

Waar we aan 't hoofd van dit artikel, in 't algemeen belang agiteerend tegen kwakzalverij, het publiek toeriepen:

Pas op je dubbeltjes!

daar achten we ons geroepen er onmiddellijk bij te voegen:

En op je gezondheid!

Wij wenschen aan deze waarschuwing nog het volgende toe te voegen:

Zoals men zal gemerkt hebben bestaan er thans twee wonderdokters van den naam van VAN BIJSTERVELD. De bekende PIETER, onlangs te Rotterdam veroordeeld tot 4 maal 14 dagen hechtenis, en ANTONIUS WILHELMUS, bedoeld in de hierboven aangehaalde advertentie, op wien wij in het Maandblad van October 1900 de aandacht hebben gevestigd. Beiden noemen zich „scheikundige, specialiteit in uroscopie” en PIETER zelfs „koninklijk gebrevet.”

Zoals wij vroeger al mededeelden, moet PIETER zijn kennis van het onderzoek van urine hebben opgedaan toen hij fleschjes in een apotheek spoelde; waar zijn broeder (?) het heeft geleerd weten wij niet.

Verder brengen wij in herinnering, dat PIETER „werkt” met den geneeskundige DE LANGE, terwijl A. W. zich den geneesheer KORTEWEG als helper heeft aangeschaft, evenals VAN WOERDEN, een Catechiseermeester, die nu als „heelmeester” wonderen heet te verrichten. Omtrent dezen laatste kunnen ook wij een attest afgeven.

Onlangs plaatste een patiënte uit 's-Gravendeel een advertentie van prachtige genezing in de *Dordrechtse Courant*, waarin zij verklaarde, dat door de kundige hulp van VAN WOERDEN haar been behouden was gebleven. De geneesheer, die haar vroeger behandelde, verzekert ons intusschen, dat er nooit 't geringste gevaar heeft bestaan, dat 't been verloren zou gaan. Ongeveer een jaar geleden klaagde patiënte over reumatische pijnen in het been, (Ischias), waartegen de geneesheer haar een paar middelen liet gebruiken, waardoor zij, ten minste schijnbaar, genas.

Ischias (heupjicht) is een pijnlijke ziekte, die soms kort doch soms ook maanden kan duren en dan dikwijls langzaam (als van zelf) geneest, even als aangezichtspijn.

Van de praatjes, dat zij geopereerd moest worden, is niets waar.

Zoo zal men zeker op meer wonderen kunnen wijzen!

H. VAN GANZEWINKEL.

Wij ontvingen het onderstaand schrijven:

„Ik heb dezer dagen in mijn praktijk weer een stukje kwakzalverij ontmoet van een persoon, dien ik nog nooit in uw blad heb zien genoemd.

In 't naburige Ooien consulteerde mij eenige weken geleden een ongetrouwde vrouw voor een gewel aan de borst. Ik diagnosticeerde Carcinoma (kanker) en verwees haar den volgenden dag naar Utrecht. 't Was reeds te laat, en men wilde niet meer tot operatie overgaan. Een paar weken later

hoor ik, dat een persoon uit Blerik bij Venlo, H. v. GANZEWINKEL, haar had bezocht, en met pleisters behandeld. Ik ging er heen en 't verhaal werd bevestigd. Een stuk pleister kon ik niet machtig worden, doch wel den brief, waarin hij aanbood over te komen tegen vergoeding van reiskosten en *behandeling*. Hiervoor had hij dan ook gerekend vijf en dertig gulden, en dat bij een weduwe met dochter, die 't hard nodig hebben. Onmiddellijk heb ik den officier van justitie te 's-Bosch in kennis gesteld, en ook den brief opgezonden en nu verneem ik van den wachtmeester der Marechaussée te Osch, dat de zaak vervolgd zal worden. 't Blaadje waarin GANZEWINKEL adverteert, zend ik u hierbij over. Gaarne vernam ik, of u ooit van dezen persoon hebt gehoord.

Met alle achting,

J. WIEGERSMA,
Arts.”

Zeker hebben wij van dien persoon al iets gehoord; in het Maandblad van Januari 1895 hebben wij al tegen hem gewaarschuwd. Toch zijn wij dankbaar voor de ons verstrekte mededeeling en geven daaraan gaarne publiciteit, omdat een herhaalde waarschuwing tegen GANZEWINKEL zeker niet overbodig is. De man doet veel kwaad in zijn omgeving, met zijn belofte: „*Uitwendige kanker* wordt genezen binnen 3 à 4 weken zonder snijden of branden.”

De vervolging komt werkelijk niet te vroeg.

Het boertje van Staphorst.

Een medicus uit het Noorden schrijft ons:

„Is het niet een schande voor onze wetgeving, dat een man als het *Staphorster boertje* zijn treurige rol kan vervullen, zooals hij het doet? Uit eigen ervaring is mij bekend, welk onheil hij te weeg brengt; mochten ook de autoriteiten eindelijk inzien, dat er strenge maatregelen moeten genomen worden tegen lieden, die zich thans ongestraft dagelijks schuldig maken aan „manslag”. Want zeker heeft men het recht hun optreden aldus te qualificeeren als men weet, dat STEGEMAN een lijder aan Prostaathypertrophie (vergroting van de voorstandersklier) wil genezen met poeders en druppels — terwijl dan later bovendien blijkt, dat *diezelfde* druppels (roode terpentijn en aether) ook worden toegediend aan een lijderes aan hysterio-epileptische toevallen, aan een lijderes met, naar ik meen, tumor in cerebello (gezwel in de kleine hersenen) — deze hoorde niet onder mijn praktijk — en aan een lijder met habitueele hoofdpijn!”

Zeker is een meer ingrijpend optreden van de bevoegde autoriteiten, die toch ongetwijfeld bekend zijn met de praktijk van STEGEMAN, hoog noodig.

De Vitalistische Methode.

Onophoudelijk, zeker naar aanleiding van de opgeschroefde reclames, die dagelijks in onze bladen voorkomen, krijgen wij verzoeken om inlichtingen betreffende deze methode en „De nieuwe Geneeskunde”. In het Maandblad van October 1899 hebben wij ons gevoelen uiteengezet en later waren wij nog menigmaal in de gelegenheid er op te wijzen, dat de methode niet het minste vertrouwen verdient. Plaatsgebrek belet ons nogmaals uitvoerig op deze zaak terug te komen; wij moeten ons bepalen tot de herhaalde opname van een waarschuwing van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, in ons Maandblad van November 1900 verschenen.

Die waarschuwing luidt aldus:

„Voor eenigen tijd zijn in de bladen onder het opschrift „*La Médecine Nouvelle*” advertenties verschenen, waarbij de gratis-toezending van een brochure over de zogenaamde *Vitalistische Methode* tot volkomen genezing van zenuwziekten, verlamming, jicht, asthma, reumatiek, maag-, lever-, nier- en blaasziekten enz., door de *Médecine Nouvelle* te Parijs, wordt aangeboden. De brochure, getiteld: „Het nieuwe Vitalisme” bevat een beschrijving van de „*Médecine Nouvelle*”, een in richting die door een vennootschap, *Société de l'Electrogénique et de l'institut Dynamo-Dermique*, in 't leven is geroepen en door geneesheeren geëid wordt; verder mededeelingen over de in de inrichting gebruikte toestellen, hunne fabricatie

en de meestal zeer hooge kosten van aanschaffing, doch daarentegen slechts enkele woorden over het wezen van het Vitalisme en over de vitalistische geneesmethode.

„Eindelijk wordt in de brochure vermeld, dat de vitalistische behandeling even zoo goed per brief als in de inrichting zelve kan geschieden en daarvoor wordt slechts de opgave van ouderdom, geslacht en ziekteverschijnselen gevraagd. Zoo heeft de inrichting alleen op de mededeeling, dat een 42jarige patiënt aan den rechter-bovenarm sterke reumatische pijnen had, het gebruik van 14 dynamodermische platen, kostende 140 francs, voorgeschreven.

„Wij vestigen er opnieuw de aandacht op, dat het in de meeste gevallen onmogelijk is, zonder persoonlijke omgang met den zieke en zonder dezen te onderzoeken, een juist oordeel over zijn ziekte te vellen. Behandeling alléén per brief moet derhalve tot de schromelijkste misvattingen aanleiding geven, temeer nog, daar vele zieken een geheel verkeerde opvatting van den aard hunner ziekte hebben. Eerlijke geneesheeren zullen zich dan ook nooit leenen tot de schriftelijke behandeling van een zieke”.

Schoonheidsmiddelen.

Onlangs hebben wij gewezen op de talloze en bespottelijke middeltjes, die in de modejournalen aan de dames worden aangeprezen tot verhooging der schoonheid of verhoeding van de werking van den ouderdom of van ondoelmatige voeding en levenswijze.

Het is daartegenover niet van belang ontbloeit wat Dr. C. H. STRATZ in de inleiding zegt van zijn verdienstelijk en wetenschappelijk prachtwerk: „De schoonheid der vrouw”.

„Talrijke geschriften van anderen, namelijk die van anthropologen, kwamen mij te stade bij mijne onderzoekingen, welke mij na eenen arbeid van vijftien jaren tot de gevolgtrekking geleid hebben, dat wij niet anders dan langs negatieve weg, d. i. door uitsluiting van ziektemakende invloeden, van alle door ondoelmatige kleding, erfelijkheid, niet passende voeding en onoordeelkundige levenswijze voortgebrachte wanstaltigheden des lichaams, tot een normalen vorm, tot een schoonheidsideaal, geraken kunnen, dat dan wel individueel zeer verschillend kan zijn, maar immer aan onveranderlijke wetten gebonden is, want volmaakte schoonheid staat met volkomen gezondheid in het nauwste verband. Daardoor alleen verkrijgen wij een vasten, op feiten berustenden grondslag, welken wij, onafhankelijk van individuele, op geen vaste gronden steunende, opvattingen, kunnen toepassen. Bovendien hebben, naar ik meen, mijne onderzoekingen ook eene zekere praktische waarde, dewijl daaruit blijkt, dat wij zeer goed in staat zijn, althans bij de aankomende jeugd, met de gezondheid tevens ook de schoonheid van het lichaam te verhoogen en te veredelen.”

RECHTSZAKEN.

De advocaat-generaal bij den Hoogen Raad heeft geconcludeerd tot verwerping van 't cassatieberoep van een wonderdokter te Utrecht, (zie Maandblad van October 1900) wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde door de rechtbank aldaar veroordeeld tot 13 geldboeten van f 3.—, subs. voor elke boete één dag hechtenis.

De Hooge Raad heeft verworpen het cassatieberoep van den chef-apotheker van de Ooievaar, centraal-apotheek te 's-Gravenhage, in hooger beroep door de rechtbank aldaar veroordeeld wegens het als apotheker in voorraad hebben van een geneesmiddel (Sanguinose) waarop niet was aangewezen naar welk voorschrift dit, niet op de lijst der Pharmacopee voorkomend middel, was bereid.

Voor den kantonrechter in den Haag verscheen de vorige maand een bewoner van de Jan van Riebeeckstraat aldaar, die in de dagbladen adverteert dat hij alle dagen te spreken is voor tandheelkundige behandeling aan genoemd adres.

Een gediplomeerd tandmeester daar ter stede,

Hattem.
N. Cnopius, arts.
Hedel.
* H. Reid, arts.
Heemstede.
Jhr. J. B. van Merlen.
Heerenveen.
* J. Hepkema, uitgever.
* Dr. G. van Schouwen, arts.
Heinenoord.
* A. de Rus, arts.
Hekelingen.
N. L. Reynders, arts.
Helder.
* F. M. Rasker, mil. apoth. K. N. M.
Hellevoetsluis.
M. Goedhart, geneesheer.
† K. R. Rootzant, arts.
Helmsted.
Dr. L. P. Dentz, arts.
* H. M. J. E. Steijns, apotheker.
Hem-Venhuizen.
R. J. van der Heijde, arts.
Hendrik-Ido-Ambacht.
* D. J. Kamberg, arts.
Hengelo (O.)
G. O. D. Dijkers, fabrikant.
* J. Frank, arts.
* R. A. de Monchy.
D. W. v. Wulffen Palthe, fabrikant.
Mevr. D. W. Stork.
's Hertogenbosch.
† P. J. Jansen, apotheker.
Het Officiëren Leesgezelschap.
Heythuizen.
J. D. Smits, arts.
Hillegom.
† C. J. Kleijn, arts, oud-offic. v. gez.
1ste kl. K. N. M.
Hilversum.
* Dr. M. Niemeijer, arts.
* Mevrouw Godthelp-Feith.
T. A. Huizinga.
Hoogeveen.
* J. R. Meijeringh, arts.
Hoorn.
G. H. van Hoolwerff, apotheker.
Dr. A. E. Veenbos.
Huizen (N.-H.)
J. J. Klein, arts.
† Dr. G. Jaarsveld.
Hulst.
* Dr. J. E. Callenfels.
Jutphaas.
* E. J. Idenburg, arts.
Kampen:
P. Butter, arts.
* Mr. F. O. v. d. Dussen, adv. en proc.
* D. v. d. Weerd, apotheker.
Katwijk aan Zee.
† Dr. D. L. van Elk, arts.
H. E. de Ruiter Zijkler.
Kinderdijk.
† H. C. Knappert.
Jan Smit V.
Klaaswaal.
D. F. Groenewoud, arts.
Klundert.
† Dr. B. J. Holster.
Kollum.
* Dr. A. Schuckink Kool, arts.
Kortezwaag.
J. B. Ebbinghe, arts.
Krimpen a. d. IJssel.
W. M. Blom, arts.
Krommenie.
* H. J. M. Schoo, arts.
Kuinre.
* Dr. P. Peel.
Laren (N.-H.)
* Dr. H. G. Willenborg, arts.
Leerdam.
* H. W. Schomper.
Leeuwarden.
* H. van Belkum, boekhandelaar.
Jhr. Mr. A. E. v. Boelens v. Eysinga.
Dr. Jac. Baart de la Faille.
Coöperatieve Handelsdrukkerij.
Mr. A. Menalda Hz.
Mr. J. Bieruma Oosting.
Mr. J. D. v. d. Plaats.
* Dr. J. A. Römer, arts.
P. H. de Ruijter, hoofd der school
voor M. U. L. O.
* Dr. I. F. Selhorst.
* A. E. Sissingh, arts.
De Ver. ter bevorder. v. Volksgez.
C. J. de Vogel, apotheker.
Afd. v. d. Prov. Fr. Werkl.-Ver.
Leeuween.
* Dr. van Haagen.
Leiden.
Mr. M. d'Aumerie.
* G. F. A. ten Bosch, apotheker
Acad. Ziekenhuis.
* J. G. Colenbrander, jur. stud.
* Dr. A. W. M. van Deventer, offic.
van gez. Kon. Ned. Mar.
* Mr. H. L. Drucker, lid van de 2de
Kamer der Staten-Generaal.
R. Dijkstra, apotheker.
E. A. van Grasstek, apotheker.
* E. J. van Itallie, militair apoth.
J. P. L. Hulst.

* Dr. H. B. Semmelink, arts.
W. A. Vermaas, med. doctorand.
* Dr. Thomas van Wijk.
Leiderdorp.
T. F. Thyssen, arts.
Leimuiden.
C. van Altena, arts.
Lemmer.
Th. H. Bakker, arts.
Leur.
F. B. A. M. Hohmann, arts.
Lexmond.
* P. Bon, arts.
Lisse.
* D. Blok, arts.
Lith.
* J. Wieggersma, arts.
Loenen a. d. Vecht.
* Dr. H. J. Planten.
Loosdrecht.
* I. C. Meijboom, arts.
Losser.
* J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
* Dr. Kimmijser.
Maasland (Z.-H.)
Dr. J. van der Hoeven.
Maassluis.
W. v. d. Starp, arts.
Maasstricht.
Loge „La Persévérance.”
J. Ploeger.
* Dr. Emile Schreinemacher.
Makkum.
Dr. W. Driëdijk.
Marsum (Fr.)
* Dr. H. Reitsma.
Medemblik.
E. Heckman, apotheker.
Meerkerk.
* B. H. van Nes, arts.
Meppe.
J. Bourdrez.
Het Dep. v. d. Maatschappij tot
Nut van 't Algemeen.
St. Michiels Gestel.
H. F. J. Immens, arts.
Middelburg.
* J. C. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
† L. K. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
Jhr. Mr. L. Schorer, burgemeester.
† A. J. Wijne, gemeente-apotheker.
Middelharnis.
C. J. H. v. d. Broek.
Midwoud.
† A. H. van den Berg, arts.
Milligen.
* Dr. B. ter Coek, arts.
Mijdrecht.
* Dr. D. de Bruyn.
Molenaarsgraaf.
* A. J. Formijne, arts.
Montfoort.
R. Peel, arts.
Musselkanaal.
E. Uniken v. d. Tuuk, arts.
Naaldwijk.
† Dr. J. Snellen van Vollenhoven.
Neede.
* Dr. G. Beins.
Nieuw-Buinen.
† J. Bolt, arts.
Nieuw-en-St. Joosland.
* B. F. Catz, arts.
Nieuwerkerk a. d. IJsel.
J. C. Bom, arts.
Nieuwkoop (Z.-H.)
† J. Baart de la Faille, arts.
Nieuwveen.
J. W. R. Koch, arts.
Nieuwerhoorn (eiland Voorne).
C. Jonges, arts.
Noordwijk-Binnen.
Mr. J. C. L. Vlaanderen.
Nunspeet.
* Dr. J. Schut, arts.
Numansdorp.
* C. Flohil, arts.
Nijmegen.
† F. Bar. v. Aerssen Beijeren v. Voshol.
Dr. Wiardi Beckman.
P. C. Bender, apotheker.
Dr. J. P. S. Berends Sr.
Dr. L. P. J. Berends.
F. W. J. v. d. Brink, tandmeester.
* Dr. C. J. van Duijl.
* Dr. J. van Hoek.
* Dr. W. J. Kolf.
Loge „St. Lodewijk.”
* G. Ph. G. Moeijs, apotheker.
* Dr. N. Munk, arts.
Van den Steen van Ommere, oud-
luit. ter zee.
* Simon Versteeg.
* W. F. A. Wijnen, tandmeester.
Oenkerk (Fr.)
* S. H. Kijlstra, geneesheer.
Oldehove (Gr.)
E. Boerma, arts.
Oldenzaal.
L. A. de Vries, arts.
Oost-en-West Souburg.
* C. E. Plugge, arts.
Oostermeer (Fr.)
† A. P. Schaafsma.
Oosterbeek (bij Arnhem).
† J. Lebrét.

* Mr. J. J. S. baron Sloet.
Overveen.
* C. H. Bos.
Oud-Beijerland.
Dr. K. Lodder.
Oudenbosch.
* A. C. Granpré Molière.
Oude-Pekela.
* Joh. van Dam, apotheker.
Oud-Gastel.
* Dr. P. J. W. Dautzenberg.
Oudshoorn a. d. Rijn.
* J. W. C. Bloem, burgemeester.
Overschie.
* Dr. C. van Schouwen.
Papendrecht.
Dr. E. Brandts.
St. Philipsland.
* A. Leon van Eldik, arts.
Princenhage.
Dr. M. Batenburg, arts.
Purmerend.
* B. W. Hartong van Ark, apoth.
K. van Giffen, apotheker.
Dr. J. J. Maats.
Raamsdonksveer.
† C. Gutteling, arts.
Ransdorp.
P. J. Rijkens, burgemeester.
Rauwerd.
Dr. G. A. Murray Bakker.
Rhenen.
* J. J. Post, apotheker.
Ridderkerk.
J. M. Langeveld, arts.
Roermond.
* F. A. Haan, apotheker.
* Dr. J. L. Herten.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
* Th. Paulussen, officier v. gez.
Dr. Phil. Stehr, tandmeester.
Rotterdam.
† Mr. A. C. v. Blommestein, adv. en
proc.
* Mr. W. P. R. Bouman, ambt. O. M.
b. h. kantonger.
J. Bulterman & Zn., apothekers.
* D. H. Bijdendijk, makelaar.
† Dr. G. J. M. Couvée, arts.
* Dr. Dutilh.
* W. H. J. Gantvoort, apotheker.
* Dr. L. Goossens.
* C. Groenewegen, arts.
* Mej. A. Grutterink, apoth. ziekenh.
* Dr. I. J. Hage, arts.
* L. v. Itallie, gemeente-apotheker.
* M. Jagerink, arts.
* J. Jurewitz, apotheker.
* H. F. Kolf.
Dr. E. Langemeijer, arts.
* W. J. van Limburgh.
* Dr. T. Lycklama à Nijeholt.
† M. J. v. d. Meij de Bie, apoth.
Dr. H. W. de Monchy.
* C. & C. J. Pluijgers, handel in
chemicaliën.
M. Polak arts.
* R. F. H. de Richemont, apotheker.
Dr. F. A. K. Rombach.
* H. van Roijen, arts.
† G. M. Rueb.
Van Schaick & Baljon, kooplieden.
* K. Schraver, gep. le. tuit. pl. adj.
* Dr. P. H. Simon Thomas.
* Mej. M. Snellen.
Maurice Son, tandmeester.
† Christina Stronck, apotheker.
* C. L. W. Stutterheim, apotheker.
† D. Teessen, apotheker.
L. A. Thomée arts.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
† H. H. P. de Wit, gep. kapt. d. art.
K. J. Wijlacker, dir. ziekenfonds.
* H. C. Zeelt, apotheker.
* Dr. J. J. van der Zwet, arts.
Rijnsburg.
Dr. A. J. van Walsem, arts.
Ruurlo.
* H. W. E. C. Hofstede, arts.
Sassenheim.
Dr. Metzlar.
Scharmer (gem Slochteren.)
* H. J. Fockens, arts.
Scherpenzeel.
* S. F. Boekhoudt, geneesheer.
Scheveningen.
* Dr. K. de Lint.
* Dr. M. Rutgers, arts.
* Mr. S. J. Visser, adv. en proc.
Schiedam.
* Dr. J. Endtz.
Schildwolde (Gr.)
Dr. M. J. Adriani.
Serooskerke (Walcheren.)
* H. G. J. van den Bosch, arts.
Sliedrecht.
* T. J. v. d. Berg, apotheker.
* Dr. A. Prins de Raat, arts.
Dr. P. Langeveld, arts.
De Afdeeling van „Volksbond.”

Sneek.
* B. J. Boerrigter, apotheker.
* L. Hertzberger, arts.
Steenwijk.
* R. J. Roelofs, arts.
Soest.
Het Gemeentebestuur.
Spaarndam.
W. Nije, arts.
Spanbroek.
† Dr. G. C. van Balen Blanken, arts.
Stolwijk.
* S. Bijlsma, geneesheer.
Terborg.
N. P. Brunt, arts.
Ternaard.
Dr. P. de Jager.
Tiel.
* Mr. F. J. W. G. Spiering.
* Mevr. M. E. v. Tienhoven-Muijsken.
Tilburg.
J. I. Keijzer, apotheker.
Tolbert (Gr.)
* W. R. Mansholt.
Ubbergen.
Mr. J. E. B. L. Maritz v. Crayen-
stein.
Uithuizen.
* Dr. M. T. Tichelaar, arts.
Utrecht.
* Mevr. A. C. Alblas-Sorber, apoth.
* Dr. C. H. L. Baelde.
* H. F. Beijerman, ingenieur.
E. Berents, apotheker.
Jan Wefers Bettink, fabrikant.
* Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
* Dr. C. W. Broers, arts, off. v. gez.
Dr. P. Q. Brongdeest.
P. W. C. M. Busch, med. stud.
* J. Dekker, pharm. stud.
† Prof. Dr. H. C. Dibbits.
Dr. F. C. E. van Embden, apoth.
* C. D. Fehrmann, apotheker.
Dr. B. Frerichs.
* H. W. J. Gelinck, offic. v. gez.
S. E. Haagsma, werktuigk. ingen.
D. Harting Jzn., azijnfabrikant.
* Dr. J. Hartog.
* Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. J. Lans.
† Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
† Dr. J. Loric.
J. C. Th. Marius, agent in wetensch.
instrumenten.
† P. E. A. Musquetier.
Pharmac. Geselsch. „Scheele.”
J. Poell Jr., cand. arts.
* D. Schaap Jr.
Mr. J. H. Schober.
Unitas Pharmaceuticorum.
C. Sleswijk, apoth.
* J. H. K. Smeets, apotheker.
J. W. H. Uytendogaart.
Vereen. ter bev. v. Volksgezondh.
* H. Vlaanderen.
* Jb. Tigler Wijbrandi, apotheker.
Vaal (Limburg.)
* W. van Reij, apotheker.
Veenendaal.
* J. G. C. Van de Meene, arts.
Veen (bij Heusden.)
* J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
E. Steenhuizen Hz., apotheker.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veenhuizen.
S. van Mesdag, arts.
Velp (bij Arnhem.)
R. Piekema, arts.
Mr. de Vos tot Nederveen Cappel.
* Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Vianen.
* H. J. Thorbecke, arts.
Vlaardingen.
C. M. Hoogenboom, arts.
* H. Kikkert Czn., arts.
* Dr. K. W. M. Montijn.
† Dr. J. Voogd.
* Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.
* J. M. Zemsch Jr.
Voorborg (bij 's Hage).
* Dr. C. Ten Bosch Az., arts.
Voorst.
* D. Brocx, arts.
Waardenburg.
* G. J. van Wieringen, arts.
Waddinxveen.
H. Blanken, Johzn., arts.
Wageningen.
C. D. Bergacker, apotheker.
R. van Eck, apotheker.
Warga.
B. Sijbrandi, arts.
Weesp.
* N. A. Ballentijn, apotheker.
Dr. G. P. Kortenhorst
* P. de Leur, rijks-veearts.
Westervoort.
* J. H. W. Kuneman, arts.
Winkel.
* W. H. Melchior, geneesheer.

Winschoten.
* Dr. Jen Wartna, arts.
Winterswijk.
* J. Hagens, arts.
* H. J. Manschot, arts.
Wirdum (Fr.)
F. van Setten, arts.
Wissekerke.
* D. J. Helderma, geneesheer.
Wognum (bij Hoorn.)
* L. H. W. Janssens, arts.
Wommels.
W. K. J. Hoekstra, geneesheer.
Workum.
Dr. L. A. A. Sluiterman.
Wormer.
* W. de Booij, arts.
Wormerveer.
Dirk Laan, fabrikant.
Woubrugge.
* W. A. Asman, arts.
Wijhe.
* J. W. Engels, arts.
Wijk bij Duurstede.
* Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.
IJselmonde.
* H. C. van den Bijllaardt, arts.
Zaandam.
* G. van Sante Bz., apotheker.
Zaandijk.
* Dr. P. E. v. d. Horst, arts.
Zalt-Bommel.
W. van Tright, apotheker.
* Dr. J. de Wit.
Zeist.
* Dr. A. S. de Bruyn.
C. Guldensteeden Egeling, apoth.
* N. A. Kortland, arts.
Mevr. Franssen v. d. Putte—Cornets
de Groot.
Zevenhuizen (Z.-H.)
* Dr. H. J. de Witt, arts.
Zoetermeer.
W. J. C. v. Bouwdijk Bastiaan, arts.
* A. Meerburg, arts.
Zuid-Scharwoude.
* C. Rootlieb, arts.
Zuthphen.
* C. Storm Buijsing, burgemeester.
* H. W. Massink, ijzerhandelaar.
* G. L. Tjeenk Willink, apotheker.
Zwolle.
* R. Meulenhoff, apotheker.
* Dr. J. H. H. Stroinck Jr., apoth.

NED. OOST-INDIE.

Batavia.
Dr. C. Alers, chef gen. dienst b. d.
zeemacht.
A. Morel, apotheker.

JAPAN.

Dr. H. T. C. ten Kate Jr. te
Nagasaki.

BELGIE.

Antwerpen.
De Bruyn, Pharmaciën.
La Société de Pharmacie d'Anvers.
G. van de Velde, Pharmac. en chef,
de l'Hospital St. Elisabeth.

RUMENIE.

Dr. N. Langleson te Bucharest.

SPANJE.

C. W. Crous te Valencia.

BESTUREN DER AFDEELINGEN.

Amsterdam.

J. van Riel, voorzitter.
P. J. de Witt, secretaris.
J. Stenvers, penningmeester.
E. Th. Smeets.
Dr. W. Rutgers van der Loeff.

Dordrecht en Omstreken.

Mr. A. A. Moll, voorzitter.
J. M. van Elk, secretaris-penningm.
J. Bossers te 's-Gravendeel.

Utrecht.

Voorzitter.
Secretaris.
J. C. Th. Marius, penningmeester.
Jb. Tigler Wijbrandi.

Tot de omstreken van Dordrecht
behooren:
's Gravendeel.
Dubbedam.
Sliedrecht.

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elke die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit getal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1.25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Bestuur der Vereeniging.

J. M. VAN ELK, te Dordrecht, Voorzitter.

J. VAN RIEL, te Amsterdam.

Mr. H. MASSINK, te Amsterdam.

Dr. W. RUTGERS v. d. LOEFF, te Amsterdam.

A. J. WIJNNE, te Middelburg,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 736.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam. Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Adres: REDACTIE en ADMINISTRATIE de Heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

Bij dit No. behoort een Bijvoegsel.

Inhoud van het Hoofdblad:

Berichten aan de leden en abonnés.
Hoofdartikel: Het weren van advertenties.
Berichten: Natuurgeneeskunst. — Een kankerlijder in den grond genezen. — Het Staphorster boertje te Winschoten. — Planeetkundigen te Rotterdam. — Vergiftiging door Fellow's stroop van Hypophosphieten. — Sanol. — De handel in doctortitels en diploma's. — Kruisocht tegen de apothekers. Mededeelingen van verschillende aard: Boom's Rheumatiek-pastilles. — Pilules Orientales. Dalton's Aural Institute. — Een nieuw middel tegen Lupus. Sanguinose — geen geneesmiddel? — Een edel vijftal. — Toezicht op spécialités in Mecklenburg-Schwerin. — Advies voor teringlijders. Ingezonden: Een ernstig en ergerlijk feit.

Bericht aan de Leden en Abonnés.

Van ruim 450 leden en abonnés ontving de Secretaris-Penningmeester reeds den ingevulden postwissel terug. Wie van deze wijze van betaling alsnog gebruik wil maken, wordt beleefd verzocht dit in deze maand te doen. In de volgende maand wordt dan beschikt over de nog niet betaalde contributies en abonnementen, en wel onder verhooging met de kosten van disponeeren.

Het weren van advertenties.

Where there is a will there is a way.

Zooals onzen lezers bekend is hebben wij op Dr. KUYPER als Voorzitter van den Journalistenkring een beroep gedaan om zijn invloed aan te wenden om tot wering van de kwakzalvers-advertenties te geraken.

Onder platonische liefdesverklaring voor ons streven werd dit verzoek met aanvoering van eenige — door ons inmiddels reeds weerlegde — gronden van de hand gewezen.

Nu komt de *Middelburgsche Courant* in twee hoofdartikelen, voorkomende in hare nummers van 21 en 22 Januari j.l., zich scharen aan de zijde van Dr. KUYPER. Ter verdediging der dagblad-redacties die maar steeds blijven doorgaan met het plaatsen van kwakzalvers-advertenties, voert zij de volgende gronden aan:

1°. Noch de redactie van het Maandblad, noch het bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij zijn officieel erkende lichamen; wij, dagbladen, kunnen ons in rechte niet op haar beroepen en

kunnen ons toch onmogelijk voor deze kwestie ieder oogenblik in moeilijkheden steken.

2°. Op elk gebied wordt gekwakzalverd, ja zelfs onder doktoren en apothekers vindt men representanten van dat gilde. Moet nu een dagblad alleen op het gebied der geneeskunde als controleur optreden?

3°. Sluit men het publiceeren in de couranten af, dan hebben de kwakzalvers wel andere middelen: strooi-biljetten, openbare bijeenkomsten à la Sequah, redevoeringen op marktpleinen en wat niet al. Juist door annonceering in gewone bladen komen dergelijke aankondigingen meer onder de oogen van hen die tot controle zich geroepen achten.

Laten wij deze argumenten eens nader beschouwen.

Ad I^{um}.

Het debat loopt enkel over het al of niet wenschelijke van het plaatsen van kwakzalvers-advertenties.

Waar nu de redacties volkomen vrij zijn een zoodanige annonce te plaatsen — altijd onder hare moreele verantwoordelijkheid — of ze gladweg te weigeren, daar begrijpen wij niet dat er ooit behoefte zal bestaan zich in rechte op een officieel lichaam te beroepen.

Ter adstructie van hare bewering, dat de dagbladen hier te lande zich ieder oogenblik in bijzonder groote moeilijkheden zouden steken, voert de *Middelburgsche Ct.* aan, dat in Duitschland, waar wel zoo'n officieel lichaam bestaat, van 1889—1891 tegen redacties 326 keeren is geverboden, omdat zij advertenties hadden geplaatst waarvan de annonceering door dat lichaam was verboden.

Maar gevoelt dan de *Middelburgsche Ct.* niet dat het iets anders is een met straf bedreigd verbod tot plaatsing te overtreden, iets anders het volkomen vrije, uit moreele overtuiging, weigeren van annonces?

Ad II^{um}.

Toegegeven — maar handelt gij dagbladen nu wel correct door uw machtigen steun te verleen aan de kwakzalverij op het gebied der geneeskunde? Zijn dat gilde en gij nu niet diefje en diefjesmaat?

Ad III^{um}.

Voorwaar een verweer van philanthropischen aard!

Annonceerden wij, dagbladen, de kwakzalvers-advertenties niet, de strooi-biljetten enz. enz.,

woulden meer gewicht krijgen, het kwaad zou veel erger worden, omdat de personen die zich tot contrôle geroepen achten er onkundig van zouden blijven, m. a. w., wij weten wel dat wij ons tot iets verkeers leenen, maar wij doen het à contre coeur toch om erger te voorkomen. Bravo *Middelburgsche!*

Neen *Middelburgsche Ct.*, neen Dr. KUYPER, gij wilt geen van beiden het hart der zaak raken, gij poogt u zelve een rad voor de oogen te draaien.

En toch is de zaak zoo eenvoudig: het raadplegen van kwakzalvers, het gebruik maken van hunne middelen is goed, is heilzaam, of is uit den boeze. De redacties die het eerste meenen, plaatsen natuurlijk de advertenties volkomen terecht, ja, ze zouden uit philanthropie nog wel een extra-korting kunnen toestaan. De redacties die het alternatief zijn toegedaan, behoorden niet tot iets verkeers mede te werken en . . . . . where there is a will there is a way. De eerste soort beklagen wij, de andere — wanneer zij toch de gewraakte advertenties blijft plaatsen — verkoopt haar moraliteit voor eenige zilverlingen. O, Koningin der aarde!

Ook de *Middelburgsche Ct.* besluit hare artikelen met platonische verklaringen: zij zegt ons volmondig na dat het kwaad dat der maatschappij van den kant der kwakzalvers bedreigt, een zeer groot kwaad is; zij keurt het streven onzer Vereeniging beslist goed; zij waardeert onze goede bedoeling; zij raadt ons aan practisch te zijn (alsof onze strijd tegen de kwakzalvers-advertenties niet bij uitnemendheid practisch is); zij: . . . . . maar meer dan genoeg.

Och redacties, wat minder platonisch, wat minder plutonisch!

H. MASSINK.

BERICHTEN.

Natuurgeneeskunst. In het Leidsche Volkshuis heeft Prof. Dr. S. S. ROSENSTEIN voor een talrijk opgekomen publiek een voordracht gehouden over natuurgeneeskunst.

Spreekte begon met de opmerking dat er geen gebied van kunst en wetenschap bestond waarop in gelijke mate ook de leek zich bevoegd oordeelde om de kunst uit te oefenen als op dat der medicijnen; hetzij door raadgeving of door aanbeveling van bepaalde geneesmethoden.

Naast deze, uit den drang des harten om te helpen ontstaande meer onschuldige handelwijze, staat de echte kwakzalverij. Deze treedt onder verschillende benamingen op. De verleidelijkste is die van natuurgeneeskunst, omdat ieder mensch in de natuur min of meer een macht ziet, die alles vermag. Maar de kwakzalvers hebben van de ware natuurgeneeskunst geen begrip. Zij verstaan daaronder slechts de toepassing van middelen, welke reeds als volledige in de natuur worden gevonden, zooals: water, licht, lucht. De ware natuurgeneeskunst is intusschen die, welke de wegen bespiedt langs welke de natuur de genezing van een lijder bevordert en langs dezen, door de kunst, hetzelfde tracht te bereiken.

In een uitvoerig betoog ontwikkelt de spreker hoe de wetenschappelijke geneeskunde sinds eeuwen — Hippocrates, die het eerst de natuur „den arts der ziekte” heeft genoemd, — gestreefd heeft het wezen van de geneeskracht der natuur te leeren kennen. Eerst sinds Jenner, die door de koepokinenting den eersten stoot er toe gaf, hebben vooral Pasteur, Lister, Koch en Behring dezen weg bewandeld, en zijn zij tot de zegenrijke uitkomsten gekomen, waarvan de antiseptiek en de serumtherapie de vruchten zijn.

Tegenover deze echte natuurgeneeskunst schetste spreker nu die van de kwakzalvers. Hunne organisatie, de middelen waarmee zij werken en waardoor zij het publiek misleiden, (reclame, geheimmiddelen enz.) werden besproken, hunne volstrekte onkunde nader uiteengezet, en de groote gevaren geschetst, waaraan diegenen blootstaan, die zich aan hen toevertrouwen.

Als het eenige middel om de kwakzalverij tegen te gaan, beschouwde spreker verspreiding van kennis onder het volk van de schade, welke aan de volkswelvaart wordt berokkend door de kwakzalverij, alsmede van heldere begrippen over het wezen der geneeskunst.

(N. v. d. D.)

Wij hadden Prof. ROSENSTEIN verzocht ons toe te staan zijn rede in ons blad op te nemen; aan dit verzoek kon de Hoogleeraar, tot ons leedwezen, geen gevolg geven, omdat zijn voordracht niet op schrift was gesteld.

Wij zullen nu zeer spoedig de z.g. Natuurgeneeskunst, die tegenwoordig op echt kwakzalverachtige wijze op groote schaal wordt uitgeoefend, en waarover reeds meermalen in dit blad gesproken is, aan een nadere beschouwing overwerpen.

In den grond genezen. De kankerlijderes uit Ooien, waarvan wij in het vorig nummer melding maakten als zijnde onder behandeling van H. VAN GANZEWINKEL te Blerik, den man die genezing van kanker binnen 3 à 4 weken belooft, is een paar weken na de behandeling overleden.

Het Staphorster boertje heeft te Winshoten zijne eerste zitting gehouden in 't hôtel Vrijheid. Niet minder dan zestig patiënten werden door hem behandeld.

Planeetkundigen. In het *Rott. Nieuwsbl.* adverteeren niet minder dan acht dames en één heer, dat zij zich met het edele vak van planeetlezen enz. bezig houden. En dat in 1901!

Vergiftiging door Fellow's stroop van Hypophosphieten. Dit middel, ook bij ons te lande veel geadvertiseerd, bevat o. a. een kleine hoeveelheid *strychnine*, een zwaar vergif. Het gebruik van deze stroop is thans in Duitsland oorzaak geweest van een vergiftiging. Men zij derhalve gewaarschuwd.

* Sanol. Ook hier te lande wordt reeds getracht een nieuw geheimmiddel ingang te doen vinden, dat een zoogenaamd voorbehoedmiddel tegen geslachtsziekten heet te zijn en dat den bedriegelijken naam draagt van „Sanol”, als om het te doen verwarren met een zeer nuttig ontsmettingsmiddel, het „Salol”.

De Oostenrijksche regeering heeft er daar te lande een stokje voor gestoken en bij ministeriele beschikking den verkoop verboden op grond van algemeene gezondheidsbelangen.

De handel in doctorstitels en andere diploma's van z.g. universiteiten in *Illinois* waarover wij reeds vroeger, o. a. uitvoerig in ons Maandblad van Juni 1893, schreven, blijkt nog steeds in bloeienden toestand te verkeeren.

In de *Indian Lancet* van 7 Januari wordt ernstig geklaagd over het gevaar dat de onbevoegden, in het bezit van zoo'n gekocht diploma als geneeskundige, voor de lijdende menschheid opleveren en in 't zelfde blad van 14 Januari komt een mededeeling voor waaruit blijkt dat — evenals in 1893 is geschied — vanwege het bestuur der posterijen te *Chicago* beslag is gelegd op enkele brieven, die het bestaan van een dergelijken handel bewijzen. Als hoofd der „zaak” wordt genoemd

een zekere Dr. ARMSTRONG te *Chicago*, die met zijn helpers, onder verschillende namen, een belangrijken handel drijft in diploma's voor Engeland, terwijl zijn agent ZWICHTMAN VAN NOPPEN (ons maar al te goed bekend) een groot aantal waardeloze diploma's in Britsch-Indië heeft geplaatst.

De Staats-secretaris voor Binnenlandsche Zaken waarschuwt ernstig tegen deze valse diploma's en de verkoopers daarvan.

Kruistocht tegen de apothekers. Het voorbeeld van mevr. NATION werkt aanstekelijk. Gelijk deze de kroghouders, willen sommige zoogenaamde „Christian Scientists,” de secte welke van geneesheeren en geneesmiddelen niet weten wil, maar tegen alle ziekte uitsluitend van het geloof heil verwacht, de artsnijmengers uitroeien. Eene juffrouw DOWIE te *Chicago*, die haar werk maakt van genezingen door het geloof, is met eene bende andere dames ettelijke apotheken binnengerukt; waar zij alles kort en klein sloegen, roepende dat alle medicijn uit den duivel was. Er ontstonden ernstige oploopen, welke de politie met Gallionische gelatendheid liet begaan. (O. H. C.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

BOOM's Rheumatiek-Pastilles.

BOOM is boos en van zijn standpunt heeft hij gelijk. Hij zegt dat hij „belasterd” is — nu, zoo erg is 't niet, — maar daar hij op onnauwkeurigheden in onze vorige mededeeling wijst en wij enkele daarvan moeten toegeven, laten wij hier zijne opmerkingen volgen:

Wij hebben gezegd, dat in het door BOOM bereide *maagpoeder* dubbelkoolzure soda voorkomt, wat niet waar is. Toegegeven, wij hebben ons, tot ons leedwezen, vergist; iets dat wij te meer betreuren, omdat wij de juiste samenstelling van het poeder al meermalen in ons blad hebben meegedeeld. Maar, wat o. i. van meer belang is, de door ons in 't vorig n^o. opgegeven samenstelling van de *rheumatiek-pastilles* is „zeer onnauwkeurig en geheel onjuist.”

Wij hadden gezegd: De pastilles bestaan in *hoofdzak* uit dubbelkoolzure soda en salicylzure soda; verder werd nog aangetroffen een kleine hoeveelheid suiker, gom, talk en een vetachtige stof. Mis, zegt B. Hij geeft ons de juiste samenstelling — en biedt ons tevens aan, die op te geven voor al zijn bereidingen, voor welk aanbod wij bij deze bedanken.

De pastilles zijn bereid uit: dubbelkoolzure soda, salicylzure soda, zwavelzure magnesia, zwavelzure soda, phenacetine, suiker, amandelolie en talk. Er zijn dus *twee* bestanddeelen gevonden die er niet in zijn: vet en gom, terwijl *vier* bestanddeelen die er wel in zijn, niet gevonden werden, n.l. zwavelzure magnesia, zwavelzure soda, phenacetine en amandelolie (alsof dit geen vet is!)

Wij stellen op den voorgrond dat wij de verantwoordelijkheid van de mededeeling omtrent het resultaat van het onderzoek geheel voor onze rekening nemen. Inderdaad hadden de Dames onderzoeksters ons medegedeeld, dat zij o. a. nog een organische stof hadden aangetroffen, die zij niet nader konden identificeren en daarom gebruikten wij de woorden „in hoofdzak”. (*) Wij wisten dus, dat het onderzoek niet volledig was — maar, wij erkennen het volmondig en zijn die verklaring aan onze lezers schuldig, dit is zeer dikwijls het geval wanneer wij de samenstelling van geheimmiddelen opgeven. Zóóver heeft de analytische scheikunde het nog niet gebracht, dat zij met zekerheid alles kan opsporen wat een handig kwakzalver door elkaar weet te mengen. Wij zijn, in de meeste gevallen, al tevreden — en 't is voor ons doel ook voldoende — wanneer de aangetoonde aanwezigheid van een of meer stoffen ons het middel aan de hand geeft om dit of dat medicament aan zijn waarde of hoedanigheid te toetsen. Zoo ook in 't onderhavige geval. De aanwezigheid in de eerste plaats van dubbelkoolzure soda en salicylzure soda leerde ons, dat die pastilles zeer gewone geneesmiddelen bevatten — waar het vooral op aankwam — dat de bewerking „bereid uit bronzouten” niets anders dan een *praatje* was, met een onmiskenbaar doel verspreid. Dit ons gevoelen is, na de kennismaking

van de ons opgegeven samenstelling, die wij voor juist willen aannemen, in geen enkel opzicht aan 't wankelen gebracht; integendeel, het is daardoor versterkt. Wij rekenen het phenacetine, de zwavelzure magnesia en zwavelzure soda geenszins tot de bronzouten, al komen deze twee laatste verbindingen wel in bronwateren voor. De chemische fabriek is hier zeker de bron.

Van onze waarschuwing nemen wij derhalve niets terug.

(*) Zelfs thans, nu speciaal naar phenacetine gezocht werd, was deze stof niet met zekerheid aan te toonen. Den deskundigen lezer zal dit niets verwonderen, omdat BOOM bij de bereiding van de pastilles blijkbaar *ijzeren* werktuigen heeft gebruikt, waardoor de kleur-reacties niet tot haar recht kwamen. Ook het onderzoek op andere bestanddeelen leverde eigenaardige moeilijkheden op, evenwel zijn nu, bij hernieuwd onderzoek, de aanwezigheid van magnesia en zwavelzuur geconstateerd.

Pilules Orientales.

Wij hebben er al meermalen — o. a. in het Maandblad van Juli 1900 — op gewezen hoe een groote klasse van geheimmiddelkramers speculeert op de vrouwelijke ijdelheid. Als zoo'n speculatie kunnen wij de pillen beschouwen, waarvan de naam hierboven is afgedrukt; zij worden n.l. der dames aanbevolen ter verkrijging van een *onberispelijke buste*. Een gebruiksaanwijzing in 't fransch, duitsch en nederlandsch verklaart op quasi-wetenschappelijke wijze de oorzaken van gemis of slechte ontwikkeling der buste en de goede werking van de *pilules orientales* om dit gebrek te verhelpen.

Die werking openbaart zich al binnen 2 maanden, in welken tijd men slechts 6 flacons pillen à f 3.50 per flacon noodig heeft .... en mocht het verlangde resultaat dan nog niet verkregen zijn, dan doet men goed nog 3 à 4 flacons meer te gebruiken, vereenigd met inwrijvingen van *Topique Oriental*, dat maar f 7.— per fleschje kost.

Dit laatste middel is niet onderzocht; wij hadden al genoeg aan het resultaat van het onderzoek der pillen. De heer WIJNNE te *Middelburg*, die dat onderzoek verrichtte, vond daarin als hoofdbestanddeel een *ijzerverbinding*, zeer waarschijnlijk *melkzuur ijzer*, (lactas ferrosus) en *olie van komijnzaad*, met andere woorden — waar wij aan 't beetje olie gerust alle geneeskrachtige werking kunnen ontzeggen — een oud, bekend staalpraeparaat, vroeger veel gebruikt, maar tegenwoordig vrijwel op den achtergrond geraakt. Daarbij een middel dat na verloop van tijd *bederft* en dus zeker niet op zijn plaats is in z. g. depôt-middelen, die in groote hoeveelheid gereed gemaakt, in de depôt's soms geruimen tijd blijven liggen.

Dus een soort van *staalpillen*, in hun werking lang niet altijd te vertrouwen, omdat zij, zullen ze nog iets geven, steeds versch moeten worden bereid.

Wij gelooven er derhalve niemendal van, dat deze pillen eenige werking zullen uitoefenen op de ontwikkeling der buste. En de fabrikant?

Och 't zal hem wel meer te doen zijn om de ontwikkeling van den omvang van zijn beurs. Begrepen, dames?

Nog eens Dr. DALTON's Aural Institute.

De aap komt uit de mouw kijken. Ons artikel tegen het bovengenoemd „Institute”, dat voor alle gevallen van doofheid en hardhoorigheid beterschap belooft, voorkomende in het Maandblad van October 1900, heeft onze lezers, naar wij hopen, de overtuiging geschonken, dat het hier niets anders betrof dan een geldmakerij op groote schaal ten koste van de ongelukkige gehoorlijders.

Wie er nog aan mocht twijfelen zal door het volgende wel van meening veranderen.

Wij ontvingen eenige gelijklopende brieven, door het Instituut verzonden aan personen die vroeger op de bekende advertentie: „Zijt gij doof?” hadden geschreven, maar daarna, ook tengevolge van onze inlichtingen, de correspondentie staakten. Die brief luidde aldus:

„Daar wij nog niets verder van u hebben ver-

nomen, beschouwen wij het dat onzen brief niet de vereischte overweging heeft gehad, of dat de onkosten te hoog worden geschat.

„Nu dan, om u te doen zien hoeter wij zelve bewust zijn van eene spoedige en blijvende genezing, zijn wij bereid u de geheele toerusting te bezorgen tegen vooruitbetaling van ƒ 6.50 (of f 16.25 Hollandsch geld) maar indien dit worde aangenomen mag er verder van geen vertraging sprake zijn, en onze middelen dadelijk van toepassing worden gemaakt.

„Wij maken dan ook nog deze voorwaarde, dat gij ons zult sturen de namen van drie afzonderlijke doove personen, en ons ook aan hun zult aanbevelen zoodra de herstelling heeft plaats gehad.

„Indien het u niet mogelijk zoude zijn ons drie namen te sturen, dan eischen wij van u, dat het tekort ons zal worden opgezonden zoodra de genezing is geconstateerd.

„Zooals alreeds aangestipt, wij maken u dit aanbod alleen daar wij persoonlijk overtuigd zijn van eene spoedige genezing, maar moeten u verzoeken om deze termijnen als geheim te beschouwen, en ons aan te bevelen wanneer daar gelegenheid voor bestaat.

„Laat deze zeldzame gelegenheid niet voorbijgaan, maar vang aan zonder verder uitstel, en wij zullen het als een bijzondere gunst beschouwen later eenige regels te mogen ontvangen jegens de volkomene herstelling.

Hoogachtend,

Uwen Udw. d.,
The International Aural Clinic,
per DR. LINDNER.”

Een nadere bespreking van dezen brief zal toch zeker niet noodig zijn?

Een nieuw middel tegen „Lupus” enz.

In ons vorig No. hebben wij geschreven over een advertentie van zekeren JURGENSEN, aan de dagbladen aangeboden, waarin deze een behandeling aanbeveelt — ook per brief — tegen lupus, huidziekten en nog andere kwalen, zonder dat de patiënt het bed behoeft te houden.

Aan JURGENSEN werd een brief gezonden, bevattende niets anders dan de vraag: of hij ook een middel had tegen een open beenwond, waarvoor nog niets anders had geholpen en of hij dan den prijs wilde opgeven?

Het antwoord kwam spoedig en bestond: 1e in toezending van eene brochure en 2e in twee rembourszendingen, ruim f 6 en f 5 kostende, waarin vermoedelijk de middelen waren. De brochure hebben wij behouden, maar de middelen geweigerd te ontvangen. Wij vonden geen vrijheid de kas der Vereeniging te bezwaren met het aankopen van middelen, waarvan wij nog niets wisten en... na lezing van de brochure hebben wij ons daarover niet beklagd. De brochure (?) groot 84 bladzijden, bevat 81 blz. attesten, terwijl maar 3 blz. gewijd zijn aan een z.g. wetenschappelijke verklaring van lupus enz. en... waar 't vooral op aankomt, de mededeeling dat de geneesmethode van JURGENSEN, de juiste, de ware is.

Nu, die groote hoeveelheid attesten heeft ons, die de waarde daarvan zoo langzamerhand leeren kennen, in geen enkel opzicht ten gunste van de genoemde methode gestemd. Wij noemen haar kwakzalverij en waarschuwen ernstig daartegen. Zelfs zonder onderzoek der middelen, zonder eenigszins met de methode kennis te hebben gemaakt, durven wij zoover te gaan. En dat alleen omdat behandeling per brief wordt aangeboden. Zoo ergens dan is juist bij lupus — en in 't algemeen bij huidziekten — een persoonlijk onderzoek van den zieke en een juist denkbeeld omtrent de ziekte een eerste vereischte. En onze eigen ervaring heeft ons geleerd hoe JURGENSEN die zaken opvat. Op een enkele mededeeling, niets meldende omtrent aard en oorzaak der ziekte, worden, zonder eenig nader onderzoek, geneesmiddelen (tegen rembours, dat begrijpt men!) toegezonden. Hoe noemt men zoo'n behandeling?

Sanguinose — geen geneesmiddel?

Gedurig wordt door de fabrikanten en hunne

medehelpers verklaard: „Sanguinose is geen geneesmiddel”. Nu, wij zijn het daarmee eens; een glas wijn zou dan ook als geneesmiddel — in 't algemeen — kunnen worden beschouwd. Maar wat te zeggen, nu dat niet-geneesmiddel op de volgende wijze in de advertenties wordt aanbevolen?

„SANGUINOSE

(uit kruiden bereid).

VINUM SANGUINOSUM, IN VACUO.

Hebt gij bleeke gelaatskleur, bleeke lippen, bleek tandvleesch?

Hebt gij dikwijls hoofdpijn, vooral bij het opstaan en het naar bed gaan?

Zijt gij gedurig moede, zóó dat u alles te véél is? Ontbreekt u de eetlust?

Hebt gij spoedig last van hartkloppingen, beklemde ademhaling, zonder dat daar eene plaatselijke oorzaak voor aan te geven is?

Voelt gij u dikwijls misselijk en duizelig, suizen in het hoofd, suizen in de ooren?

Hebt gij pijn in den rug, of lende pijn? Voelt gij u angstig, zonder dat gij weet waarvoor?

Hebt gij last dat gij niet kunt inslapen?

Dat zijn alles verschijnselen die op bloedarmoede wijzen; daar moet gij wat aan doen; niet wachten tot het erger wordt; niet wachten tot het te laat is.

Probeer het eens met de Sanguinose, het nieuwe, zuiver-plantaardige versterkingsmiddel. Gij zult er u wel bij bevinden; 2 maal per dag, 's morgens en 's avonds, een eetlepel is voldoende.”

Het heeft er veel van alsof de fabrikanten, wanneer het in hun kraam te pas komt, hun af-trekseltje van sommige bittere plantendeelen op wijn dan toch wel als een geneesmiddel bij uitnemendheid wenschen voor te stellen. Ja wel, een „zuiver plantaardig versterkingsmiddel” tegen allerlei ziekten; praatjes, Heeren!

Een edel vijftal.

P. VAN BIJSTERVELD, A. W. VAN BIJSTERVELD, P. VAN WOERDEN, LANG en KORTEWEG vormen het edele vijftal, dat tegenwoordig vooral Zuid-Holland van zijne zegeningen doet genieten. 't Is onbegrijpelijk en ongelooflijk welk een toeloop hunne „consulten” hebben en 't zijn vooral de buitenlui, die bij bootladingen o. a. te Zwijndrecht en Dordrecht aankomen. En wat de resultaten betreft? 't Is voor ieder weldenkende gemakkelijk na te gaan, dat deze zeer treurig moeten zijn, waar die personen, die van de kunst van genezen nooit eenige studie hebben gemaakt (de beide geneesheeren-strooppoppen — zooals gebleken is — kunnen gerust buiten rekening blijven) als de geneeskundigen bij uitnemendheid optreden. Inderdaad zijn ons verschillende gevallen bekend — en ook al nu en dan in dit blad meegedeeld — dat patiënten van de wonderdokters, door den nood gedrongen, weer bij een bevoegden geneesheer om hulp kwamen aankloppen. Maar van tal van mislukte gevallen hoort men niets, omdat de verknoeiide lijdens zich schamen voor hun kortzichtigheid om geneeskundigen raad te vragen bij kwakzalvers. Zoodra echter een patiënt genezen is (wat zeker best kan gebeuren, zonder dat de kwakzalvers er schuld aan hebben; er zijn zoo veel kwalen, die, zonder behandeling, ook goed afloopen) wordt de groote trom geroerd. Een verklaring van geheele genezing, na voorafgaand smartelijk lijden (waarvoor te vergeefs bij geneesheeren baat is gezocht) is spoedig opgemaakt, de onderteekening wordt gemakkelijk verkregen — dikwijls door klinkende redenen — en 't aas wordt uitgeworpen om nieuwe slachtoffers in 't net te vangen.

Eén voorbeeld: De Maas- en Merwebode bevatte onlangs een „ingezonden stuk” waarin, naar aanleiding van sommige uitlatingen in ons vorig n^o, o. a. over A. W. VAN BIJSTERVELD, VAN WOERDEN en KORTEWEG, het volgende wordt gezegd:

„Wanneer nu onverschillig wie de moeite wil doen om Donderdags of Vrijdags eens bij deze

heeren te gaan zien, dan zal ieder aanstonds be-merken, dat er meest menschen komen die bij h.h. Doctoren, ja zelfs bij den Professor geen baat vonden. Ik zelf zocht vijftien jaar bij dokter en professor hulp voor een ontzettende aangezichts-kramp, maar mocht geen baat vinden. Moedeloos wierp ik mij in de armen der Kwakzalverij met dat resultaat, dat de Heer A. W. VAN BIJSTERVELD mij in enkele weken genas. Genoemde heer is lang niet duur en bij beurzensnijders niet te vergelijken. Waar dan ook in het maandblad over zakkenrollers gesproken wordt, ziet het maandblad zeker op P. VAN BIJSTERVELD, die in Dordrecht wel eens zitting houdt en tusschenbeide goed kan rekenen. Om niet te veel plaats in uw geëerd blad in te nemen zal ik maar niet spreken over de schoone genezingen die meer door A. W. VAN BIJSTERVELD verricht zijn, ook zal ik zwijgen over den Heer P. VAN WOERDEN, die mede met zulk schoon succes werkt.”

Alleraardigst is die tirade tegen P. VAN BIJSTERVELD — wat de concurrentie al niet doet?

Ja, concurrentie, want het zou ons niet verwonderen als dat ingezonden stuk uit de pen van den anderen VAN BIJSTERVELD is gevloeid. De onderteekenaar n.l., een zekere A. DUIZERS, is ons toevallig bekend en volgens ons oordeel niet de man om een dergelijk stuk te kunnen schrijven. Wij weten o. a. van dien man, die zich eindelijk „moedeloos in de armen der kwakzalverij wierp,” ('s mans woorden) nadat hij vijftien jaar zonder succes hulp bij dokter en professor had gezocht, dat hij vóór VAN BIJSTERVELD den magnetiseur VIERTELHAUZEN had geraadpleegd; was deze soms de professor?

Zóó komt men aan verklaringen. Wij zijn overtuigd, dat wij geheel andere verklaringen zouden kunnen overleggen, als men ons maar een beetje hielp. Wij maken geen attesten: wij moeten ze hebben van goed ter naam staande personen, die ons machtigen hunne verklaringen openbaar te maken en laat men ons nu daaraan helpen! Zij zijn te krijgen; er zijn personen, die geen baat bij de bedoelde kwakzalvers hebben gevonden, er zijn er, wier kwaal verergerd is, hun roepen wij toe: zendt ons uwe mededeelingen; wij zullen er, zoo gij 't verlangt, een bescheiden gebruik van maken! Wij kunnen daarvoor niets anders aanbieden; wij betalen niet voor getuigschriften, maar toch zult gij een belooning voor uw handelwijze vinden in de overtuiging, dat gij in 't algemeen belang zijt werkzaam geweest. Nogmaals, wie helpt ons?

Toezicht op Spécialités in Mecklenburg-Schwerin.

*Het heeft voor ons Nederlanders op dit oogenblik zijne eigenaardige aantrekkelijkheid, te zien hoe in dit bevriende hertogdom sommige onderwerpen geregeld zijn. Toevallig kwam ons onder de oogen een besluit van 1 September 1900, waarbij het toezicht op de apotheken nader wordt vastgesteld.

De apothekers, zoo luidt de aanhef, zijn volgens de wet verantwoordelijk voor de deugdelijkheid en samenstelling van alle in hunne apotheken voorhanden geneesmiddelen, ook voor die welke fabriekmatig worden bereid.

Bij de jaarlijksche visitatie is het tegenwoordig niet altijd mogelijk sommige aanwezige middelen voldoende te controleren. Te dien einde moet in het vervolg in iedere apotheek voorhanden zijn een register, waarin staat aangeteekend, voorzoover betreft alle middelen niet zelf vervaardigd, het volgende: a. de naam van het middel, b. die van de firma of van den fabrikant, van wien het betrokken is, c. de datum van ontvangst, d. de datum, waarop het is onderzocht op samenstelling en deugdelijkheid, e. de methode, die daarbij is gevolgd, f. het resultaat van het onderzoek, g. de plaats waar het middel bewaard wordt.

Ook hier te lande bestaat de volle verantwoordelijkheid van den apotheker voor alles wat hij in zijne apotheek heeft of door hem wordt afge-

INGEZONDEN.

Een ernstig en ergerlijk feit.

Van den beginne af heeft de Vereeniging tegen de Kwakzalverij te kampen gehad met de opvatting van velen, dat zij was opgericht met het doel om apothekers en dokters te helpen, waar zij in hun bedrijf door onbevoegde concurrentie bedreigd werden.

Kwakzalvers en hun handlangers werden niet moede deze verkeerde opvatting ijverig in de hand te werken om hun eigen zaakjes daardoor in minder ongunstig daglicht te plaatsen en een groot deel van het publiek was ook niet bij machte te begrijpen, dat het bestrijden van leugen en bedrog en van hetgeen schadelijk is voor het algemeen belang, ook al moge dit zijdelings aan enkelen ten goede komen, toch niet de bevoordeeling van die enkelen behoeft tot doel te hebben.

Niet weinige leden der Vereeniging, en daaronder vele apothekers, staan zelfs min of meer op dit laatste standpunt en zijn van oordeel, dat de Vereeniging eigenlijk in de eerste plaats dienst moet doen om de positie, waarop zij recht meenen te hebben, te beschermen en de onbevoegde en oneerlijke concurrentie, waardoor zij in hun wettig bedrijf schade lijden, den kop in te drukken. Het heeft dikwijls heel veel moeite gekost, deze tweede verkeerde opvatting tegen te gaan en de overtuiging te vestigen, dat de eene of andere handeling niet tot de rubriek kwakzalverij behoorde, omdat zij, al of niet gepaard met wetsovertreding, het apothekersbedrijf of de praktijk van den dokter schade berokkende, maar omdat de afgekeurde handeling steunde op misleiding van het publiek. Om dezelfde reden, — de redactie van het Maandblad heeft het honderdmaal geschreven, — kan de wettig geoorloofde handeling van een bevoegd apotheker of dokter kwakzalverij zijn van veel erger soort dan herhaalde overtreding der geneeskundige wetten door een onbevoegde.

Het is een droevig verschijnsel, dat er onder pharmaceuten en medici nog voorkomen, die dit niet schijnen te begrijpen; enkelen staan openlijk op een ander standpunt. Zij beschouwen hun bedrijf alleen met het oog van hun persoonlijk belang; zij zien in, dat dit schade lijdt door het optreden van onbevoegden en dat onze Vereeniging dit laatste bemoeielijkt. Wij moeten, zoo redeneeren zij cynisch, die Vereeniging door ons lidmaatschap steunen, want zij helpt een handje om onze concurrentie van de baan te houden! Al kunnen dezulken niet geweerd worden en al is ook hun contributie welkom, omdat daarmee de onkosten voor eerlijken strijd mede worden gedekt, kracht kan niet van hen uitgaan, omdat het hooger beginsel bij hen ontbreekt, waarom de Vereeniging werd opgericht, namelijk de zorg voor het algemeen belang en wel in het bijzonder bescherming tegen misleiding, leugen en bedrog, ten nutte van gezondheid en leven van hen, die zelf, door gebrek aan wetenschappelijke kennis op het gebied der geneeskunst, zich niet kunnen beschermen. Droevig is dit verschijnsel nog te meer, omdat daarmede volgens denzelfden gedachtengang dikwijls gepaard gaat het wanbegrip dat aan den bevoegde tot uitoefening van de artseneerbereidkunst of van de geneeskunst alles geoorloofd is, wat hem bij de uitoefening daarvan voordeel kan aanbrengen en niet in strijd is met de wet.

De redactie herinnerde er aan in het eerste nummer van den nieuwen jaargang, dat het onlangs twintig jaren geleden was, sedert de Vereeniging door den ondergeteekende mede werd opgericht; — nog herinnert hij zich, dat de bovenbeschreven averechtsche opvatting in de pharmaceutische wereld oorzaak was, dat bijna alle apothekers zich in den beginne aansloten en velen aanhoudend kwamen aandragen met klachten over schade, die zij ondervonden door dezen of genen winkelier, het als een eerste plicht der Vereeniging beschouwende, daaraan om hunnentwille een einde te maken; niet zelden bedankten zulke leden voor het lidmaatschap, omdat de Vereeniging hun niet genoeg hulp verleende.

In den loop der jaren had ik gemeend, dat langzamerhand al deze leden zouden zijn afgeval-

len en alleen zij waren overgebleven bij wie het algemeen belang tot richtsnoer diende en dit beginsel hen hecht genoeg bond om zich ook te doen gelden, wanneer het in botsing kwam met persoonlijk voordeel en gemak.

Het blijkt, dat dit niet het geval is en zelfs daar niet, waar dit het meest zou worden verwacht. Onder de eerste oprichters der Vereeniging was de heer P. KRUYSSSE, een der voornaamste apothekers te Amsterdam. Aan het hoofd van het Maandblad, der Vereeniging stond ook zijn naam. Zijn zoon, eveneens apotheker en thans mede-deelgenoot in de firma, is lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Dezer dagen is door het kantongerecht te Amsterdam iemand, die op ergerlijke wijze zich schuldig maakte aan overtreding der geneeskundige wet ter misleiding van het eenvoudige publiek, namelijk zekere VOGEL, een gewezen apothekersbediende, veroordeeld tot 2 geldboeten van f 150.—, ieder subsidiair 60 dagen hechtenis.

Op de terechtzitting bleek nu echter, dat de recepten van dezen onbevoegde geregeld werden gereed gemaakt in de apotheek van de bovengenoemde firma KRUYSSSE, en dat de herkomst aldaar niet onbekend was.

De kantoorrechter is niet in gebreke gebleven een ernstig woord van afkeuring te doen hooren ter openbare terechtzitting, en van heeler harte sluiten wij ons daarbij aan. Waar een moeilijke strijd om het bestaan, het voor vele pharmaceuten, doordrongen van de ware beteekenis van hun vak, zeer moeilijk maakt hun eerlijk vaandel omhoog te houden, is het dubbel erg, dat in een „drukbeklaante” apotheek met zulk een verregaande onachtzaamheid wordt gehandeld en niet met verantwoordiging telkens de voorschriften worden teruggewezen, door bekende kwakzalvers aangeboden.

Ik wil aannemen, dat de heeren KRUYSSSE de beteekenis van hun eigen handelen misschien niet hebben overzien; ik kan mij toch niet voorstellen, dat zij zich anders om de luttele voordeelen zouden hebben blootgesteld aan het verspelen van de achtung hunner vakgenooten en van de meeste leden der Vereeniging, waaronder zij vrijwillig hebben plaats genomen.

Juist hun voorbeeld moge echter andere pharmaceuten tot leering zijn, dat, willen zij staan blijven op het eervolle standpunt, waarop hun wetenschappelijke opleiding hun in Nederland recht geeft, zij dag aan dag, tegenover een ieder en ook met opoffering somwijlen van eigen voordeel, bij de uitoefening van hun bedrijf de beginselen van rechtschapenheid, eerlijkheid en goede vrouw in hun volle kracht steeds moeten doen gelden. Ik die, buiten hun vak staande, toch zoo dikwijls hun verdediger ben geweest, waar zij blootstonden aan onbillijke bejegening, meen het recht te hebben dit vermanend woord tot hen te mogen richten, nu zulk een hoogst ernstig en ergerlijk feit opnieuw een leelijke plek heeft blootgelegd.

DR. G. W. BRUINSMA.

[Teteringen, Febr. 1901.

* * *

Het Bestuur der Vereeniging had gemeend, in dit Nummer het geval ter sprake te zullen moeten brengen van een lid, wiens medehulp bij een ergerlijke kwakzalverij, voor een der Kantongerechten te Amsterdam, is aan het daglicht getreden.

Nu deze zaak echter ten grondslag heeft gediend aan de bovenstaande beschouwingen, der Redactie van het Maandblad toegezonden door den oud-Voorzitter, met wiens opvatting het Bestuur geheel medegaat, komt een nadere bespreking het Bestuur onnoodig voor, te meer daar het door een nauwkeurig onderzoek de overtuiging heeft gekregen, dat hier geen sprake is van afspraak of overeenkomst noch ook van winstbejag, maar meer van verregaande achteloosheid. Moge het gebeurde voor de betrokken personen en voor anderen die, evenals zij, een naam hebben te verliezen, een les zijn, waaruit zij kunnen leeren, dat ook het niet in acht nemen van zedelijke verplichtingen, hoogst onaangename gevolgen voor hen zelf kan te voorschijn roepen.

leverd; wat hij niet kan onderzoeken moet hij zelf bereiden en „oorspronkelijke verpakking”, of „etiquette” of „naamteekening” of „firmastempel” van deze of gene fabriek, zelfs van een bevoegden collega geeft hem absoluut geen recht om deze verantwoordelijkheid over te dragen; de deugdelijkheid en de samenstelling moeten hem zelf gebleken zijn, en de wet zegt duidelijk, dat het opschrift op het voorwerp, waarin het middel wordt bewaard, deze samenstelling moet aangeven.

Het is van algemeene bekendheid, dat in geen enkele apotheek in Nederland hieraan de hand wordt gehouden en indien op dit oogenblik een register als in Mecklenburg-Schwerin door onze apothekers moest worden opgemaakt, zouden voor verscheidene apotheken de namen van verschillende aanwezige specialités kunnen worden ingevuld, doch de data van onderzoek in blanco gelaten moeten worden.

Advies voor teringlijders.

Het Rotterdamertje bevat het onderstaande ingezonden stuk:

Geachte Redactie!

In het ochtendblad der „Nieuwe Rotterdamsche Courant” van 3 Februari j.l. stond de hier volgende advertentie:

„TERINGLIJDERS!

Mijn hartelijken dank aan den heer TH. J. VONK, hoofd eener school te Scheveningen, door wiens aanwijzingen mijne Echtgenoot in korten tijd van een vergevorderde longtering genas.

DS. JOH. VISSER,
Predikant te Rotterdam.”

Ik Had in mijn onmiddellijke nabijheid een longlijder, een man uit het volk zonder centen, dien ik gaarne zijn gezondheid zou terug wenschen, zoo goed als aan alle stervelingen. Ik schreef zulks aan den heer VONK en ontving na verloop van veertien dagen het volgende met een hectograaf geschreven en wellicht in tientallen verspreide, éénsluitende antwoord.

Scheveningen, 14 Febr. 1901.

WelEd. Heer,

Met de beantwoording van den ontzettenden berg aanvragen tot de uwe genaderd, deel ik U het volgende mede:

De kuur, waardoor mevrouw VISSER is genezen, schrijft als een eerste vereischte voor: een verblijf gedurende eenige maanden in een stille, gezonde omgeving, een onophoudelijk verkeer in zuivere lucht, behoorlijk toezicht, onthouding van allen arbeid en overvloedige voeding.

Het is en blijft eenwig jammer, dat tot nog toe longtering niet zonder portemonnaie te genezen is. Kunt U echter aan al deze voorwaarden niet voldoen, tracht dan enkele ervan te verwezenlijken, (vooral: „voeding!”) misschien kunt U ook dan resultaten verkrijgen.

Met mijn beste wenschen,

Uw. Dw.,
TH. J. VONK

Nu is mijn bescheiden vraag op den ontvangen brief die, 't zij terloops gezegd, niet op mijn schrijven antwoordde, want ik schreef dat niet ik doch een goede kennis longlijder was: Is ook mevrouw VISSER slechts door deze algemeen bekende raadgevingen genezen, of is dat alleen het recept voor menschen met een leege portemonnaie?

Zou Ds. JOH. VISSER, predikant alhier, daarop niet kunnen antwoorden?

Uw lezer,
S.”

Rotterdam, 20 Febr 1901.

BIJVOEGSEL

behoorende bij no. 3 van het Maandblad,
uitgegeven door de Vereeniging tegen
de Kwakzalverij.

Inhoud van het Bijvoegsel:

Ingezonden: Een wenk aan het publiek.
Rechtszaken: De »kikkerkuur» voor den Hoogen Raad. — Pleidooi voor den H. R. in de zaak van twee handelaren in kunsttanden. — Pieter van Bijsterveld in hooger beroep. — De wonderdokter Vogel. Goosen Klein veroordeeld. — Anema vervolgd.
Boekbeschuwing: Tijdschrift voor toegepaste Scheikunde en Hygiëne. — Een groot gevaar voor de gezondheid.
Herhaalde waarschuwingen: Pinkpillen. — Sanguinose. — Haarlemmerolie. — Santal Midy.

INGEZONDEN.

Een wenk aan het publiek.

Het is helaas maar al te zeer bekend, dat de kwakzalverij hier te lande welig tiert.

Om een staaltje van kwakzalverij, gepaard gaande met afzetterij, aan te halen, diene het volgende:

14 Januari j.l. werd ik bezocht door een werkmán, van beroep houtwerker, die mij consulteerde omtrent zijn mond.

Na den mond onderzocht te hebben, ontdekte ik, als overblijfsel van de eerste kies in de bovenkaak links, 3 wortels in den toestand van chronische periodontitis, gepaard gaande met chronische periostitis (langzaam verloopende etterige ontsteking van de wortel- en kaakbeenvliezen) waarvan het gevolg was, dat de etter de kaak, het tandvleesch en de wang doorboorde, waardoor een fistel was ontstaan.

Ter verduidelijking voor het publiek zij hier medegedeeld, dat een fistel een buisvormige zweer is, die ontstaat doordat de etter van uit zijn zetel, d. i. de plaats waarvan de ontsteking uitgaat, het weefsel resorbeert, en zich zoodoende een weg baant door de verschillende weefsels.

De fistels kunnen voorkomen op verschillende plaatsen van het lichaam.

In het gunstigste geval mondt de fistel uit buiten het lichaam, waardoor na de genezing een onoogelijk verschrompeld lidteken overblijft. In het ongunstigste geval, in een inwendige lichaams-holte, of in inwendige teere lichaamsorganen, wat in niet zeldzame gevallen ernstige ziekte, of zelfs den dood tengevolge kan hebben.

Welnu, hier in Amsterdam houdt iederen Maandag in het Noord-Hollandsche Koffijhuis, Martelaarsgracht 8, een kwakzalver (een zoogenaamde Fistelboer) zitting, om menschen die een fistel hebben, potten zelf te laten *slikken*, die voor niet minder dan f 4.15 per pot worden verkocht.

Het bleek de *Fistelpot van Klaas Ursem* te zijn, die reeds herhaalde malen in dit Maandblad is besproken.

De patiënt van wien hier sprake is, was bij bedoelden kwakzalver gedurende 13 maanden onder behandeling en moest zich verplichten iedere maand zoo'n pot te koopen; hij heeft aldus 13 x f 4.15 of f 53.95 aan zelf moeten betalen.

De zelf wordt echter niet persoonlijk door den kwakzalver, doch door den kastelein van genoemd koffiehuis verkocht.

Volgens verklaring van den patiënt woont de kwakzalver in *Hoorn*, en worden de potten zelf bereid door een Apotheker, eveneens aldaar wonende en van daar naar het koffiehuis opgezonden.

Dat de zelf niet in 't minst heilzaam werkt, is mij zoowel subjectief als objectief gebleken.

Nadat de patiënt 13 maanden onder des kwakzalvers behandeling was en mij daarna bezocht, vloeide de etter nog uit den fistel.

Ik heb hem op de gewone tandheelkundige wijze behandeld, en kan tot mijne groote tevredenheid constateeren, dat de toestand niets meer te wenschen overlaat.

Ik vertrouw dat dit voorbeeld voldoende zal zijn om het publiek duidelijk te doen maken, dat het den kwakzalvers voornamelijk te doen is hunne kwakzalversmiddeltjes tegen hoogen prijs aan den man te brengen, terwijl ze van genees- en tandheelkunde niet 't minst begrip hebben.

Het doel van mijn schrijven is dan ook het publiek tegen kwakzalverij te waarschuwen.

LION BLITZ,
Tandmeester.

Amsterdam 4 Februari 1901.

Gaarne plaatsen wij het bovenstaande, omdat een waarschuwing tegen den bekenden fistelpot, die reeds zooveel kwaad gedaan heeft en nog doet, niet te dikwijls herhaald kan worden en mededeeling van ervaringen uit de praktijk uitstekend geschikt zijn om het publiek de oogen te openen. De geachte inzender houde het ons intusschen ten goede, dat wij zijn uitgebreid artikel belangrijk hebben verkort; onze beperkte plaatsruimte noodzaakte ons daartoe.

RED.

RECHTSZAKEN.

Voor den Hoogen Raad is door Mr. G. TABAK gepleit in de zaak van een planeetkundige, door 't kantongerecht en de rechtbank te Amsterdam tot f 60 boete, subsidiair 30 dagen hechtenis, veroordeeld wegens 't onbevoegd uitoefenen der geneeskunde (zij had aangeraden een toepassing van kikkers tegen maagpijn). (Zie Maandbl. van September 1900). Pleiter voerde 3 cassatiemiddelen aan, waarin hij betoogde dat requirante geen eigenlijk gezegden geneeskundigen raad had gegeven en het niet wettig was bewezen dat zij niet tot de uitoefening der geneeskunde bevoegd was.

De advocaat-generaal, Jhr. Mr. RETHAAN MACARÉ, concludeerde tot verwerping van het cassatieberoep. Uitspraak 18 Maart.

In dezelfde zitting pleitte mr. B. ASSCHER uit Amsterdam in de (wegens zijn ongesteldheid driemaal uitgestelde) zaak van twee handelaren in kunsttanden uit Amsterdam, door de rechtbank aldaar veroordeeld tot eene geldboete van f 20 subs. 10 dagen hechtenis, ter zake van het zonder te zijn geneeskundige, in het openbaar aankondigen dat zij de geneeskunde uitoefenen.

De requiranten hadden op hun deur n.l. een bord geplaatst waarop de woorden; Tandheelkundige Inrichting Nieuwe Wet van W. en B." (namen der requiranten). (Zie Mbl. van November 1900).

Nu betoogde mr. Asscher in de eerste plaats, dat zij ten onrechte waren veroordeeld ter zake van onbevoegdheid aankondigen dat zij een geneeskundig beroep uitoefenden. Het bewezen verklaarde feit toch hield volgens pl. zulks niet in. Het woordje „van” op het bord duidde aan een *bezi*, de requiranten *hebben* de inrichting. Maar dit beteekent niet dat zij er de geneeskunde uitoefenden, zoomin als in de uitdrukking „Cacaofabriek van van Houten” beteekent dat van Houten *persoonlijk* cacao fabriceert. Ware het anders, alle gemeentebesturen en besturen van vereeniging tot ziekenverpleging zouden wegens borden met dergelijke opschriften op hun ziekenhuizen vervolgd moeten worden.

In de tweede plaats wees pl. erop, dat het ten deze toegepaste artikel 3 der wet van 1 Juni 1865 (Stbl. 60) slechts betrekking heeft op hen die de geneeskunde uitoefenen, terwijl de wet van 1878, regelend de voorwaarden voor toelating tot de genees-, verlos- en tandheelkunde, intact heeft gelaten dat deel van de wet van 1876 op de tandheelkunde dat de uitoefening regelt van dit beroep. En in de daartoe betrekkelijke artikelen der wet van 1876 wordt het aankondigen dat men tandheelkunde uitoefent, zonder daartoe bevoegd te zijn, niet strafbaar gesteld. De extensieve interpretatie aan art. 3 der wet van '65 gegeven was in strijd met art. 1 W. v. S., waarin het beginsel „nulla poena sine praevia lege poenali” is neergelegd. Conclusie O. M. 4 Maart. (N. Rott. Ct.)

PIETER VAN BIJSTERVELD, door het kantongerecht te Rotterdam veroordeeld tot 4 maal 14 dagen hechtenis en van dit vonnis in hooger beroep gekomen, verscheen 28 Februari voor de rechtbank aldaar. De zaak zelve is reeds uitvoerig medegedeeld in het Maandblad van December 1900.

Het openbaar ministerie achtte het bewezen, dat beklagde te zamen en in vereeniging met Dr. DE LANGE de geneeskunde heeft uitgeoefend, zon-

der dat hij daartoe bevoegd was. Met vernietiging van het vonnis à quo om formeele redenen werd veroordeeling gevraagd tot 2 maanden hechtenis.

Als verdediger van den appellant trad op Mr. J. LIMBURG, advocaat te 's-Gravenhage, die in een uitvoerig pleidooi naging de vier in de oorspronkelijke dagvaarding gestelde feiten, die pleiter geen van alle bewezen achtte.

De veroordeelde was z. i. niet strafbaar, daar hij niet zelfstandig heeft gehandeld, doch in bijzijn en medewerking van een bevoegde. Als deze eene machine was geweest, dan eerst zou de appellant schuldig zijn. Het tegendeel is echter uit de verklaringen der getuigen gebleken, en ook waar dit niet het geval was, zou de schuld niet bewezen zijn, daar appellant geen bekentenis heeft afgelegd, zooals ten onrechte is vermeld in het audientieblad van het kantongerecht.

Na re- en dupliek werd de uitspraak bepaald over 14 dagen.

De wonderdokter VOGEL.

Van de behandeling van de zaak van bovengenoemden wonderdokter op 31 Januari, waarvan wij in ons vorig No. nog even melding maakten, konden wij toen niet uitvoerig bericht geven, 't was te laat. Aan het verslag van het *Handelsblad* daaromtrent ontleenen wij thans o. a. het volgende:

JOHANNES CORNELIS VOGEL, oud 51 jaar, zeggende te zijn zonder beroep en wonende Haarlemmerweg 7, maakt van zijn vroegere betrekking van apothekersbediende misbruik door als dokter op te treden. Hij adverteert in volksbladen dat hij dagelijks consult geeft met een bevoegden arts van 10 tot 3 uur op den dag en 's avonds van 7 tot 9 uur. De geneeskundige autoriteit had tot dusverre op dezen „dokter” geen vat gehad, doch het is thans den Rijksveldwachter GERRIT STERK gelukt tegen hem proces-verbaal op te maken, dat hem voor den kantonrechter bracht.

Op den 8en Januari j.l. vervoegde deze veldwachter zich aan de woning van beklagde en kreeg op de vraag of hier dr. VOGEL woonde, een bevestigend antwoord. Hij moet echter even wachten om bij den dokter te worden toegelaten, want er was een patiënt binnen. In de wachtkamer was nog een sergeant der infanterie, die hem vertelde „dat de dokter nog al duur was, want dat hij voor een consult f 3 had moeten betalen.”

Toen de veldwachter, als werkmán gekleed, bij den „dokter” was toegelaten, vertelde hij dezen dat hij reeds geruimen tijd last had van jeuk aan de handen, op de armen en op het hoofd. Hij had reeds dikwerf met carbol en teerzeep gewreven, doch dat had hem niets geholpen. Het kon toch geen schurft zijn? had de patiënt gevraagd.

VOGEL had daarop den man onderzocht en hem gezegd toch vooral niet aan schurft te denken; dat zou hem krankzinnig kunnen maken. Het was best te genezen; hij had daarop een recept geschreven in het Latijn; gezegd dat dit een zelf was, waarmede hij maar driemaal daags moest smeren en dan vooral binnen 3 dagen terug komen. En dan moest hij vooral het recept laten klaar maken in de apotheek van KRUIJSSE, Haarlemmerdijk 149; dat was de beste apotheek die hij kende.

De rijksveldwachter, die verteld had dat hij Snijders heette, vroeg alvorens weg te gaan of hij nog mocht terug komen met een neef, die al een tijd lang met een kwaal in het Buiten-Gasthuis had gelegen, maar nog niet beter was. Toen had Vogel gezegd: „dat hij anders niet graag opdraapte wat anderen hadden weggegooid, maar hij moest dan maar met dien neef verschijnen.”

Den 10en Januari was de veldwachter, die voor het eerste consult f 1 had moeten betalen, teruggekomen met zekeren WILLEM FREESE, geen neef, doch iemand, dien hij daarvoor liet doorgaan. Deze was ook door bekl. behandeld en had ook een Latijnsch recept gekregen voor dezelfde apotheek. Toen had STERK zich als rijksveldwachter gelegitimeerd en proces-verbaal opgemaakt.

De kwaal, waaraan FREESE had geleden, was van dien aard geweest, dat de kantonrechter, mr. W. BOOT, de zaak, op verzoek van het O. M., waargenomen door mr. I. H. HÖFELT, met gesloten deuren liet behandelen.

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elkeen die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit getal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1.25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Bestuur der Vereeniging.

J. M. VAN ELK, te Dordrecht, Voorzitter.
J. VAN RIEL, te Amsterdam.
Mr. H. MASSINK, te Amsterdam.
Dr. W. RUTGERS v. d. LOEFF, te Amsterdam.
A. J. WIJNNE, te Middelburg,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 743.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam. Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Adres: REDACTIE en ADMINISTRATIE de Heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Natuurgeneeskunde I.

Berichten: Hubert Ullrich'sche kruidenwijn. — Het Staphorster boertje te Winschoten. — Een adres aan den Gemeenteraad. — Een vraag uit Bucharest. — Een prijsvraag. — Verboden verkoop van voorbehoedmiddelen. — Verboden titels. — Een waarschuwing in zake geslachtsziekten. — Gezondheidstoezicht op winkels en koopwaren in Oostenrijk. Mededeelingen van verschillenden aard. Hoe attesten worden afgebedeld. — De slapende juffrouw W. D. van Gelderen. — Roman Weissmann weer op 't tooneel. Rechtszaken: Juffrouw Bout. — Pieter van Bijsterveld. — Dokter Reteau. — Gosen Klein. — H. van Ganzenwinkel. — Onbevoegde uitoefening der tandheekkunde. Boekbespreking: De Tuberculose als Volksziekte en hoe zij kan worden bestreden. Correspondentie. Herhaalde Waarschuwingen: Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Natuurgeneeskunde. *)

I.

Een mooie naam zeker — en een goede zaak ook —, wanneer zij zóó wordt opgevat, als Prof. ROSENSTEIN haar heeft aangeduid in zijn lezing, waarvan wij in ons vorig n^o. melding maakten: „De ware natuurgeneeskunde is die, welke de wegen bespiedt langs welke de natuur de genezing van een lijder bevordert en langs dezen, door de kunst, hetzelfde tracht te bereiken.”

Wordt door de groote menigte echter aan de „natuurgeneeskunde” deze bedoeling toegeschreven? Geenszins.

Wat verstaat zij onder natuurgeneeskunde?

Met dezen goedklinkenden naam heeft, vooral in Duitschland, een heirleger van niet-geëxamineerde personen, die noch van natuur- noch van geneeskunde eenige studie hebben gemaakt, den strijd of liever de concurrentie aangebonden tegen de wetenschappelijk gevormde geneeskundigen. Door het oprichten van vereenigingen, het uitgeven van tijdschriften en boeken, het te voorschijn roepen van inrichtingen ter behandeling van lijders, hebben menschen als de boer PRIESSNITZ, de wever BILZ, de voerman SCHROTH, Pastoor KNEIPP, de

* In den laatsten tijd wordt in Duitschland, waar de uitoefening der geneeskunde aan ieder vrijstaat, vooral van de zijde der geneeskundigen, met nadruk de aandacht gevestigd op 't gevaar, dat deze vrijheid voor 't algemeen belang oplevert. Wij hebben thans voor ons drie brochures, met dit doel geschreven en getiteld: *Medicinisches Wissenschaft und Kurpfuscherei*, door Dr. C. REISSIG, *Wahre und falsche Heilkunde* door Dr. K. ALEXANDER en *Die Naturheilkunde im Lichte der Wissenschaft* door Dr. O. ECHTERMEIJER. Aan deze brochures, waarvan wij de lezing zeer aanbevelen, ontleenen wij in hoofdzaak de bovenstaande beschouwingen: op de eerstgenoemde twee, die tevens andere vormen van kwakzalverij behandelen, zullen wij later nog eens terugkomen.

geestelijke FELCKE, de advocaat GLÜNCKE, de fabrikant van verduurzaamde levensmiddelen LOUIS KUHNE, de boekhandelaar JUST e. a., (allen min of meer ook in Nederland bekend) zich op den voorgrond geschoven en zijn opgetreden als apostelen van de alle heil aanbrengende geneesmethode: de natuurgeneeskunde.

Zij hebben daarbij op het oog de aanwending alléén van die middelen, die reeds als volledige in de natuur worden aangetroffen, zooals lucht, water en licht. De een beveelt zijn zitbaden, de ander zijn modderbaden, een derde koude waterbegietingen, een vierde koude omslagen, een vijfde warme omslagen, een zesde massage, een zevende zijn lucht- of lichtbad, terwijl n°. 8, 9, 10 enz. eiz. enkele van deze behandelingen tegelijk op hun programma hebben. Met alle middelen der reclame trachten deze allen het publiek te overtuigen, dat de grootste vijanden van de zieken zijn de geneeskundigen of, zooals zij het noemen, de vertegenwoordigers van de *schoolgeneeskunde*, terwijl alléén de *natuur* met hare eenvoudige hulpmiddelen in staat is den zieke weder gezond te maken. Geneesmiddelen zijn niets anders dan vergiften . . . . en dus uit den boeze. Is het te verwonderen dat hunne leerstellingen bij de lichtgeloovige, bijgeloovige en oppervlakkig lezende menigte aanslaan? Wie de menselijke natuur met al hare zwakheden kent, zal 't begrijpelijk vinden, dat, juist bij ziekte-toestanden, het woord *natuurgeneeskunde* een verbazenden invloed kan uitoefenen. Dit weten de verkondigers van die leer en daarop berust hun speculatie.

Speculatie, dit is zeker voor de meeste z.g. natuurgeneeskundigen het ware woord; wij zullen dit door bewijzen staven. Maar vooraf eenige beschouwingen over de natuurgeneeswijze in 't algemeen, ten einde onze lezers in de gelegenheid te stellen een zelfstandig oordeel te vellen.

De natuurgeneeswijze is niets nieuws en bij lange na geen uitvinding van personen als PRIESSNITZ en SCHROTH, waarop de tegenwoordige z.g. natuurgeneeskundigen zich beroepen. Reeds HIPPOKRATES (460—377 v. Chr.) de vader van de wetenschappelijke geneeskunde, ofschoon niet afkeerig van het toedienen van artsennijmiddelen, was een groot voorstander van de aanwending van natuurlijke geneesmiddelen, waarvan de behandeling met water bovenaan stond. Licht-, lucht- en zonnebaden werden door de Grieksche en Romeinsche geneesheeren voorgeschreven en in de 6e eeuw wordt reeds gewag gemaakt van de massage, wetenschappelijk toegepast bij sommige ziekten.

En hoe staat de tegenwoordige geneeskundige wetenschap tegenover deze methodes? Het spoor

van hunne voorgangers volgende, zijn de huidige beoefenaren der geneeskunde alleszins geneigd, die z.g. natuurlijke geneesmiddelen aan te wenden. En uit overtuiging. Welke geneesheer zal ontkennen, dat bij vele ziekten koude of warme baden, doelmatige massage, waterverbanden enz. van veel nut kunnen zijn, dat heilgymnastiek, verblijf in zuivere lucht, krachtige hulpmiddelen bieden bij den strijd tegen sommige ziekten?

Integendeel, zij allen zijn den stelregel toegedaan dat alle ziekten worden genezen door een natuurlijk proces, eigen aan het organisme, en dat de geneesheer slechts tot taak heeft, de natuur in den strijd tegen de ziekteoorzaak te hulp te komen.

Maar zulk een hulp is *alleen* mogelijk bij een juiste herkenning van den aard der ziekte, welke kennis *alleen* kan worden verkregen door een oefend, nauwkeurig begrip van den bouw (anatomie) en de levensverrichtingen (physiologie) van het menschelijk organisme in gezonden en in zieken toestand. Een door den *ervaren* geneesheer verricht onderzoek van den zieke, en wel van elke zieke afzonderlijk (de ware geneesheer behandelt geen *ziekten*, wel *zieken*) is *alleen* in staat hem den weg te wijzen, langs welchen hij de natuur de gewenschte ondersteuning moet bieden. Voor elk speciaal geval heeft hij na te gaan waar hij met een of ander hulpmiddel in het natuurlijk proces heeft in te grijpen en welke die middelen moeten zijn, en slechts zijn voorbereidende studie stelt hem in staat dit met vrucht te doen.

Hoe staan daar tegenover de z.g. natuurgeneeskundigen, waarvan wij hierboven de voornaamste vertegenwoordigers noemden en waarvan geen enkele eenige noemenswaardige studie van de geneeskundige wetenschap heeft gemaakt, ja, waaronder sommigen zijn die niet de minste elementaire kennis bezitten? Met veel ophef en de noodige brutaliteit zoeken zij, langs den weg der reclame, praktijk te krijgen. Aardig en juist wordt dit o. a. geschilderd in de door ons genoemde brochure van Dr. Echtermeyer.

„De onzinnigste beloften worden in couranten, vlugschriften of vergaderingen in de wereld uitgebazuind. Onfeilbare genezing — onder garantie — van alle ongeneeslijke, resp. „z.g. ongeneesbare” ziekten, als kanker, tering enz. in enkele minuten. De meesten van deze gezondheidsapostelen, varende onder de vlag van de natuurgeneeskunde, hebben tot uitoefening van hun „bedrijf” niet de minste studie noodig, daar de „behandeling” van bijna alle ziekten slechts aan een paar „monsters” behoefte heeft. (Men gaat volgens hetzelfde systeem en juist volgens *dat* systeem te werk, dat de natuurge-

neeskundige in zijn „zaak” op den voorgrond stelt. Red. Mbl.) Een lastige en tijdroovende omweg om tot de herkenning der betreffende ziekten te geraken is onnoodig, daar in elk geval toch met water en eventuele massage aan 't werk wordt gegaan. 't Is volkomen doelloos zich de geneeskundige studie eigen te maken, longziekte, typhus, hersenziekten, syphillis, influenza van elkaar te kunnen onderscheiden; hoe 't zij, de zieke krijgt bij elke ziekte toch zijne baden, waternverband, afwrijvingen enz. Dikwijls wordt het een na het andere geprobeerd.”

Ziet men, zoo vragen wij, nu niet duidelijk in, in welke gevaren men zich begeeft, wanneer men zijn gezondheid en leven zoo maar klakkeloos blootstelt aan de proefnemingen van personen die maar op goed geluk af aan 't werk gaan?

Het fijne raderwerk van een horloge zal niemand zich vermeten te herstellen, die zich niet door een grondige vooroefening met de samenstelling heeft vertrouwd gemaakt. Maar in het oneindig fijner raderwerk van het menselijk organisme met ruwe hand in te grijpen, daartoe voelen zich duizenden bekwaam, die dikwijls op een lagen trap van ontwikkeling staan en van den bouw van het hoogste wezen der schepping niet het minste begrip hebben.

Is 't niet al te dwaas zich aan dergelijke personen toe te vertrouwen?

Om thans van de algemeene beschouwingen meer tot de bijzondere over te gaan, willen wij in enkele woorden iets mededeelen over een z.g. natuurgeneeskundige, die hier te lande vrij veel volgers heeft gevonden, dank zij de reclame, die hij in Nederland, ruim acht jaar geleden, heeft gemaakt. Wij bedoelen LOUIS KUHNE; hij kan wel dienst doen als type van de meest voorkomende soort van natuurgeneeskundigen.

Het voornaamste middel waarmee KUHNE propaganda maakt is zijn, ook in 't fransch vertaald, hoofdwerk: „Die neue Heilwissenschaft, oder die Lehre von der Einheit aller Krankheiten und deren darauf begründete einheitliche, arzneilose und operationslose Heilung. Ein Lehrbuch und Ratgeber für Gesunde und Kranke, von Louis Kuhne”.

In dit boek beweert hij o. a., dat alle kwalen waaraan de mensheid laboreert, het gevolg zijn van het gebruik van onnatuurlijke voedsels; de mensch, zegt hij, leeft niet goed. Volgens den schrijver moet hij als vegetariër leven. „Elk mensch die ziek wordt, heeft iets in de darmen opgenomen. De groote massa vuile stoffen ondergaan een gisting; door zijne natuurlijke geneeswijze wordt een werking verkregen gelijk bij bruidspoeder waarop men water giet; zij maakt dat die stoffen, zoo zij niet onderuit komen, dan toch haar weg uit den hals vinden. Eerst gisten zij in het hoofd, dan naar de longen en vervolgens naar de andere deelen van 't lichaam”, enz.

't Is waarlijk om over al dien onzin te lachen, indien 't gevolg van dit geschrift niet zoo treurig was!

LOUIS KUHNE is geen dokter, hij is oud-fabrikant in verduurzaamde levensmiddelen en begon zijn dwaze redeneeringen op te disschen omstreeks een twintigtal jaren geleden. Ten minste, dat schrijft hij zelf.

Met alle natuurgeneeskundigen heeft hij dit gemeen, dat hij de zoogenoemde „officieele wetenschap” eenvoudig van nul en geener waarde verklaart en daarmede een brevet van onkunde en . . . oplichterij afgeeft aan allen die, hetzij uit roeping, hetzij als bedrijf, de geneeskunde uitoefenen, de wetenschap dienen. Als al zijn collega's, tracht hij door quasi-wetenschappelijke redeneeringen te betoogen, dat zijne wijze van zien de juiste, zijne behandelingswijze de eenige goede is. Met zijne behandelingswijze, die in hoofdzaak bestaat in wasschingen der uitwendige geslachtsdeelen met water en in dampbaden, zou zelfs de chirurgijn en de verloskundige overbodig zijn. Bij zijne koudwaterwasschingen van de uitwendige geslachtsdeelen zou geen baring meer pijnlijk zijn, de verloskundige operatie-leer in rook opgaan enz., enz.

Maar, zal men ons vragen, kan KUHNE niet te goeder trouw zijn? Behoort een bespreking van hem, van zijne handelingen en die van de meeste zijner collega's wel in een Maandblad tegen de kwakzalverij thuis, waar gij kwakzalverij toch

beschouwt als bedrog op geneeskundig gebied, willens en wetens gepleegd?

Het antwoord op deze vraag zullen wij in het volgend nummer geven.

(Slot volgt)

BERICHTEN.

Hubert Ullrich'sche kruidenwijn. De fabrikant van dit wondermiddel gaat maar steeds voort zijn praeparaat op alle mogelijke wijzen ingang in ons land te doen vinden. In de Maandbladen van September 1900 en Januari 1901 hebben wij al 't een en ander meegedeeld over de moeite die hij doet bij uitgevers van couranten om zijne advertenties op voordeelige wijze geplaatst te krijgen, wat hem, — bij de inzage der verschillende dagbladen bleek 't ons, — op enkele gunstige uitzonderingen na, vrijwel is gelukt. Thans beproeft hij 't bij de apothekers te Amsterdam, aan wie hij circulaires zond, waarin o. a. het volgende voorkomt:

„Reeds in korten tijd heb ik het genoegen, in Amsterdamsche kranten, die zeer veel gelezen worden, een groote reclame tot aanbeveling van mijn „kruidwijn voor maaglijders” te plaatsen.

„Daar nu reeds na eenige advertentiën, groote navraag naar mijn praeparaat zou zijn, zoo veroorloof ik mij hiermede onder betrekking op mijne vroegere aanbiedingen, de beleefde vraag, of u genegen zijt, een Depôt van mijn kruidwijn onder de hieronder volgende condities te voeren”.

Na vermelding van die voorwaarden, volgt dan nog deze verzekering:

„Bij den verkoop zal ik u krachtig ondersteunen door aanhoudend adverteeren in bladen die bij u het meest gelezen worden. U kunt op deze wijze zonder moeite eene aangename bijverdienste verwerven”.

Wij koesteren de hoop dat slechts zeer enkele apothekers in dit aas zullen bijten.

Het Staphorster boertje. Zaterdag, 9 Maart, zijn te Winschoten 82 kaarten voor 't consult bij 't Staphorster boertje afgegeven.

Met de kaarten wordt zelfs handel gedreven. Veraf wonenden gaan hun kaarten tegen betaling van een gulden ruilen met Winschoter patiënten!

Een adres aan den Gemeenteraad. Door den heer K. SCHRAVER te Rotterdam, is aan den raad der gemeenten Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage een adres gezonden, onder overlegging o. a. van ons Maandblad van Januari j.l., in zake de bestrijding der kwakzalverij, aan welk adres wij 't volgende ontleenen:

„Hoewel de raad wel niet bij machte is de Kwakzalverij met hare aankleve van dien, geheel te verdrijven, kan zij wegens adressants meening er toch veel toe bijdragen om ze eenigermate tegen te werken n.l. door de H.H. hoofden der scholen uit te noodigen, maandelijks bij verschijning van genoemd maandblad de ernstige stukken die in het maandblad voorkomen aan hunne o/h scholieren voor te lezen en tevens er op wijzende dat het hoogst onverstandig is en gevaarlijke gevolgen na zich kan slepen dat het dus in het belang van hun gezondheid zelf is, raad of daad in te winnen van de zich noemende zoogenoemde wonderdocters en hunne medicamenten, waar zij persoonlijk de werking zelf niet van kennen, te gebruiken. Dat de gevallen zich meermalen hebben voorgedaan dat de kwaal of ziekte die zij meenen te kennen soms door hen verslimmerd werd en men dan later verplicht is om de hulp in te roepen van den geneesheer, die dan constateeren moet zijn hulp te laat is ingeroepen. Voorts het aanplakken van de maandbladen op de meest zichtbare plaats in de gemeente”.

Een vraag uit Bucharest. Niet zonder eenige voldoening maken wij melding van het feit, dat bij DR. VITUS BRUINSMA, oprichter en vroeger secretaris-penningmeester onzer Vereeniging, een schrijven is ingekomen uit Bucharest, behelzende het verzoek, den schrijver, een teringlijder, wel zijn meening te willen zeggen omtrent de *Médecine Nouvelle* te Parijs. Hij stelde er prijs op die meening te kennen vóór hij zijne 300 fres. offerde.

Dit schrijven, gesteld in handen van onzen tegenwoordigen secretaris-penningmeester, is, zooals onze lezers wel kunnen denken, met een ernstige waarschuwing tegen deze geneesmethode beantwoord.

Prijsvraag voor het beste geschrift ter aantooning van het gevaar der kwakzalverij. De *Medical Society* in den Staat Colorado heeft een prijs van 25 dollars voor dit doel beschikbaar gesteld. De mededinging is voor ieder open, doch jonge geneesheeren worden speciaal tot medewerking uitgenoodigd. De antwoorden moeten vóór 15 Mei 1901 worden ingezonden aan de „Literature Committee, Room 315, Mc Phee Building, Denver, Col.”

In 1897 is een dergelijke prijsvraag uitgeschreven door de „Aerztekammer” van Brandenburg en Berlijn; als-

toen is bekroond het geschrift van DR. KARL ALEXANDER, waarvan wij op een andere plaats in dit blad melding maken.

* Verboden verkoop van voorbehoedmiddelen. De Minister van Binnenl. Zaken in Oostenrijk heeft ter kennis gebracht van alle ambtenaren van justitie en politie, dat zekere firma RAWITSCHER te Berlijn in den handel heeft gebracht een zoogenoemd „voorbehoedmiddel” tegen besmettelijke keelziekte, roodvonk, mazelen en kinkhoest, en dit middel in eene ruim verspreide brochure aanbeveelt en te koop aanbiedt.

De Minister brengt daarom in herinnering, dat de verkoop van dit middel in Oostenrijk niet geoorloofd is en maant de bovengenoemde autoriteiten ten sterkste aan, de verspreiding van genoemde brochure zooveel mogelijk tegen te gaan en bij verkoop van het middel een vervolging in te stellen.

Verboden titels. De politie te Berlijn heeft bekend gemaakt, dat alle personen strafbaar worden gesteld, die, zonder in Duitschland tot arts te zijn bevorderd, een titel voeren, waarin het woord „arts” voorkomt, zooals Wundarzt, Zahnarzt of Naturarzt. Ook de toevoeging „nicht approbirt” of „im Auslande approbirt” kan den overtreders niet redden.

(W. T. G.)

Een waarschuwing. Voor eenige maanden is door twintig Deutsche hoogleraren in de geneeskunde en gezondheidsleer een waarschuwing gericht tot de studenten, om hen te wijzen op de ernstige beteekenis der geslachtsziekten en op het doeltreffende voorbehoedmiddel daartegen: het vermijden der gelegenheid om besmet te worden. Tevens werd de raad gegeven de bedoelde ziekten steeds grondig door bevoegden te laten behandelen. Het Beijersche Ministerie van oorlog heeft de waarschuwing nu ruim verspreid in het leger en vooral de aandacht der cadets en jongere officieren er op gevestigd.

(W. T. G.)

* Gezondheidstoezicht op winkels en koopwaren in Oostenrijk. In den loop van het vorige jaar zijn in Oostenrijk tal van besluiten uitgevaardigd, waarbij maatregelen worden in 't leven geroepen ter bescherming van het leven en de gezondheid der burgers. Zij betreffen inrichtingen tot het opnemen en verplegen van zieken, de zorg voor zindelijkheid op openbare straten, wegen en pleinen, het toezicht op de verkoopplaatser en den verkoop, vooral bij bakkers en slachters, doch in het algemeen bij winkeliers die levensmiddelen verkoopen.

„Het is”, zoo zegt een der laatste aanschrijvingen aan gouverneurs en hoofden der verschillende provinciën, „herhaaldelijk gebleken, dat naast andere koopwaar „somwijlen allerlei soort van geneesmiddelen in gewone winkels worden verkocht, zooals kruidenthee, sennébladen, purgeerpillen, wormpatronen, wondzalf. Het „is noodig, dat de gezondheidscommissiën hierop, als zijnde niet geoorloofd, nauwkeurig acht geven en „daarvan melding maken in haar rapporten.”

Tout comme chez nous! mogen wij uitroepen. Alleen neemt hier te lande niemand er notitie van, veel minder maakt er ooit iemand rapport van.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Hoe attesten worden afgedeld.

* Menigeen zal verbaasd staan over de verklaringen en getuigschriften, die hij ter aanbeveling van het een of ander zoogenoemd geneesmiddel hier en daar aantreft en waartusschen niet zelden namen voorkomen van personen, van wie dit het allerminst wordt verwacht. Niet altijd mag men bij dit laatste denken aan kwade trouw, aan ergelijke medewerking of iets dergelijks. Zeer zeker worden soms zelfbewust attesten afgegeven, die zijn schande zijn voor hen wier namen er onder een geplaatst, zooals bijv. indertijd het geval is geweest met de aanbeveling van de Zwitsersche gewone aloë-pillen, door bekende en beroemde hoogleraren in het buiten- en een enkele ook in het binnenland; nog heden ten dage doen hun onderteekeningen dienst als reclame, wat sommigen, beter ingelicht, ook beproefd hebben om ze te verwijderen. Bij het afgeven van hunne verklaring hadden indertijd deze personen in de verste verte meestal nog niet kunnen vermoeden welk een misbruik daarvan zou worden gemaakt om de goe gemeente te bedotten. Tegenwoordig staat de zaak geheel anders en iedereen weet, moet althans weten, dat het kleinste lettertje schrift van de hand van een geneesheer, door een fabrikant behendig wordt omgesmeed in reclame

voor het zoogenaamde speciale geneesmiddel, dat hij wenscht aan den man te brengen. Langs den gewonen weg gelukt het dan ook zelden meer een getuigschrift van een fatsoenlijk geneesheer te verkrijgen en de schurft schapen onder de medici zijn met naam en toenaam tegenwoordig zoo algemeen bekend, dat hun aanbeveling meer kwaad dan goed doet. De aanbeveling moet daarom door een sluikschen stréek of door speculeeren op ijdelheid worden verkregen of afgetrosgeld, door een beroep te doen op het gevoel van beleefdheid, velen geneesheeren in hooge mate eigen.

Een handje om hierbij te slagen heeft zekere firma in Duitschland, die het zoogenaamde *Apenta* verkoopt, water waarin verschillende purgeerende zouten zijn opgelost en dat nu tegen hoogen prijs als goed voor allerlei kwalen en gebreken wordt aanbevolen.

Een jaar geleden ontving ieder geneesheer franco per post een kartonnen doosje; bij het openen bleek daarin aanwezig te zijn een nette papieren- en vouwbeen, waarop in groote vergulde letters de naam *Apenta* gedrukt was; een bundel circulaires met beschrijving der heilzame eigenschappen van het water was er aan toegevoegd en een beleefd verzoek om met het voorschrijven en toedienen bij patiënten een proef te willen nemen, waarvoor kosteloos eenige flesschen op aanvraag beschikbaar werden gesteld. Wij weten nu reeds dat ieder mogelijke aanvraag zou worden omgezet in een reclame; velen zijn er waarschijnlijk niet ingelopen; intusschen bleef het vouwbeen tot voortdurende herinnering achter en bewaarde voortdurend den naam in het geheugen en daarmede de mogelijkheid om het nieuwe fabriekmatige laxeerwater te doen voorschrijven.

Van tijd tot tijd kwamen nieuwe circulaires de aandacht levendig houden en enkele maanden later kwam een nieuw postpakket, waarin een flesch van het water kosteloos werd toegezonden, met herhaling van het aanbod, dat op aanvraag meerdere voorraad ter beschikking stond.

Nu dezer dagen werd de derde acte afgespeeld en kwam op 1 Februari uit Budapest-Kelenföld voor alle geneesheeren een briefkaart, hoogachtend geteekend door „*Apenta Actien-Gesellschaft*”:

„Weled. Zeer Gel. Heer! Wij nemen de vrijheid u beleefdelijk te verzoeken, ons een kort (desverlangd vertrouwelijk) bericht te doen toekomen over Uwe ervaringen met „*Apenta*” bitterwater. Proefflesschen staan, indien ze door u gewenscht worden, steeds ter uwer beschikking”.

Het aangeprezen water bezit, zooals wij zeiden, purgeerende eigenschappen, ten gevolge van de bekende zouten erin opgelost; het is heel goed mogelijk, dat deze of gene geneesheer de hem toegezonden flesch aan een patiënt heeft gereikt en, zooals het met bijna alle nieuwe purgeermiddelen gaat, de uitwerking niet achterwege zal zijn gebleven; allicht zal nu deze beleefde briefkaart hem aansporen tot antwoorden. Doet hij het, dan is het doel van het Actien-Gesellschaft bereikt en kan hij er zeker van zijn, dat zijn naam nu en in de toekomst zal prijken onder alle, ook de meest opgeschreefde aanbevelingen, van *Apenta*, tegen alle mogelijke ziekten en kwalen, waaraan hij bij de mededeeling van de purgeerende werking van het middel in de verte niet heeft gedacht.

Wil een geneesheer, die prijs stelt op zijn eerlijken naam, daar niet aan meedoen, zij het ook tegen zijn wensch en bedoeling, hij onthoude zich van den eersten stap en beschouwe al zulke, och! zoo beleefde, verzoekjes als het zoet gefluit van een vogelaar-kwakzalver;

Wij spraken hierboven van de derde acte; sedert wij het schreven is reeds weder een vervolg ingetreden door een brief van 1 Maart 1901 aan alle geneeskundigen van Nederland, waarin duidelijk de bevestiging wordt gevonden van hetgeen wij beweerden, dat elke regel schrifts tot een reclame zou worden aangewend.

„In vijf jaren tijds is het de firma gelukt geschreven woorden in handen te krijgen van een vijftal hoogleeraren, daaruit zijn de onderstaande attesten gedistilleerd:

Tegen chronische verstopping.

Geh. Rath. Prof. OSCAR LIEBREICH.

Berlijn, Juni, 1896.

Werkt gemakkelijker dan de meest gebruikte bitterwateren.

Professor W. S. BOGOSLOWSKY.

Moskou, April, 1897.

Zich steeds gelijkblijvend.

Professor C. LANCEREAUX.

Parijs, Februari, 1899.

Wordt door de patiënten gemakkelijk verdragen.

Professor G. BACCELLI.

Rome, Jan., 1898.

Bij dezen verklaar ik, dat ik bij lijders met chronische obstipatie, vetzuchtigen en anderen, waar het gebruik van „bitterwater” geïndiceerd was, gunstige werking van *APENTA* Water gezien heb.

Professor Dr. ROSENSTEIN.

Leiden, Jan., 1901.

Het zijn allen tamelijk onbeduidende verklaringen, waarschijnlijk, zooals wij zeiden, op herhaalden en gemoedelijken aandrang door beleefdheid in de pen gegeven, toch aarzelt het „*Actien-Gesellschaft*” niet in zijn laatste begeleidend schrijven opnieuw aan alle geneeskundigen in Nederland „verlof te vragen eenige proeven van dit water te mogen toezenden”, omdat „een aantal van de meest uitstekende geneesheeren in Europa dit water „klinisch hebben onderzocht en getuigenis afgelegd „van zijne goede hoedanigheden, en het als middel „bij chronische constipaties zijn weerga niet vindt; „terwijl om dit te bevestigen wordt verwezen naar „hetgeen Professor Dr. Rosenstein, hoogleeraar aan „de rijksuniversiteit te Leiden, er over schrijft”.

Deze verklaring hebben wij hierboven afgedrukt en ieder kan zien, dat er van een middel „zonder weerga” geen sprake is, toch betreuren wij het ten zeerste, dat de naam van dezen Nederlandschen geleerde, zij het ook van Duitschen afkomst, daardoor een hoofdrol speelt bij de exploitatie van dit „bitterwater”. In het vorige nummer van dit Maandblad hadden wij het genoeg te kunnen wijzen op een redevoering van dezen hoogleeraar, waarin hij krachtig te velde trekt tegen de kwakzalverij op geneeskundig gebied. De grenzen zijn niet altijd gemakkelijk te trekken, waar, bij den verkoop van zoogenaamde geneesmiddelen, de kwakzalverij een aanvang neemt, doch zeker betreedt zij dit terrein, wanneer de leugen te baat wordt genomen bij de aanbeveling. De hoogleeraar kan zien dat dit het geval is, waar zijne woorden: *Apenta is een laxeerend bitterwater gelijk elk ander, zijn omgedraaid tot een verklaring: Apenta werkt bij chronische constipaties als een middel zonder weerga.*

Met dit nieuwste voorbeeld van ergerlijk misbruik voor oogen, herhalen wij nu de waarschuwing aan alle geneeskundigen: laat, uit welke overwegingen ook, u nooit verleiden tot het afgeven van eenig geschrift aan verkoopers van geneesmiddelen, indien gij niet wilt dat uw naam wordt misbruikt.

Een waarschuwing uit de praktijk.

(De slapende Juffrouw W. D. VAN GELDEREN).

Een ons bekend geneeskundige doet ons melding van het volgende geval:

„De Wed. v. D. was reeds geruimen tijd lijdende aan vallende ziekte, waarvoor zij tusschenbeide mijn hulp inriep; ik gaf haar dan broom-natrium zoolang totdat er weer een tijdelijke verbetering der aanvallen optrad. Door omstandigheden buiten mijn wil, kon ik haar niet, zooals ik wenschte, langen tijd achtereen behandelen. In Juni 1900 riep zij weder mijn hulp in; half Juli nam ik weer afscheid van haar en daarna was zij tot October niet onder mijn behandeling. Half October werd ik opnieuw bij haar geroepen; de aanvallen kwamen toen drukker na elkaar, en patiënte klaagde toen bovendien over benauwdheden en hoofdpijn. Het broom-natrium dat steeds een tijdelijke verbetering had aangebracht, gaf nu geen resultaten, niettegenstaande ik de dosis had verhoogd. Den 4^{en} November werd ik 's middags geroepen, daar patiënte over hevige pijnen in den buik klaagde, voor welke pijnen ik geen oorzaak kon vinden; de applicatie van warme doeken op den buik bleef zonder gevolg. 's Avonds werd ik weer gehaald, daar de pijnen bleven aanhouden;

ik schreef toen *vinum opii aromaticum* voor. De buik was opgezet en pijnlijk bij aanraking. Den volgenden morgen, 5 November, was de pijn iets beter, maar overigens bleef de toestand gelijk, totdat 's avonds de dood intrad. Een paar uur na den dood was de buik zeer opgezet. Het geval bleef voor mij een raadsel.

„Eenigen tijd later vertelde een buurvrouw mij, dat patiënte *sints half Juni* hulp had gezocht bij eene z.g. slapende juffrouw, en wel bij Mej. W. D. VAN GELDEREN, O. Z. Voorburgwal 49, te Amsterdam. Deze juffrouw had patiënte nooit gezien, maar alles geschiedde door briefwisseling, welke brieven ik tot mijn spijt niet machtig heb kunnen worden. Pat. moest aan deze juffrouw een haarlok zenden, gehuld in een zijden lapje, en bovendien f 3.50, en dan ontving zij een recept terug. Van de pillen, op dit recept voorgeschreven en waarvan 4 maal daags 3 moesten worden gebruikt, heeft de patiënte op 26 October het laatste fleschje ontvangen. Ik kan niet verklaren dat deze pillen de oorzaak van den dood zijn geweest, maar in elk geval heeft hier een schandelijke kwakzalverij plaats gehad.”

De pillen, ons toegezonden, zijn door den Heer J. C. v. D. HARST te Middelburg onderzocht en bleken te bevatten: *Bicarbonas natricus* (dubbelkoolzure soda) en een chrysophanzuurhoudende stof, zeer waarschijnlijk *rhabarber* of een praeparaat daarvan.

Zeker is 't niet uit te maken of 't gebruik van deze pillen aanleiding kan hebben gegeven tot het ongelukkig en onverwacht uiteinde van de lijderes, maar wij zijn het met den geachten schrijver volkomen eens, dat hier *schandelijke kwakzalverij* heeft plaats gehad.

Wij hebben omtrent de *slapende Juffrouw* inlichtingen ingewonnen bij de Afd. Amsterdam en kunnen naar aanleiding daarvan mededeelen, dat haar adreskaart aldus luidt:

„Mej. W. D. VAN GELDEREN,
VOORHEEN

Firma G. J. PANNEBAKKER,

O. Z. Achterburgwal n°. 49.

Dagelijks te consulteeren van 10—2 uren, behalve op Zon- en Feestdagen.”

Verder meldt men ons:

Haar eigen naam is WIEGERDINA KLEIN. Zij laat zich adverteeren door L. VAN COEVORDEN, Plattel. heel- en vroedmeester, oud-off. v. gezondh., de opvolger van ENTHOVEN bij WINDELINX, want sedert „hare recepten haar zijn ontstolen door eene jaloersche vriendin” doet ze op eigen houtje geen zaken meer.

Bedoelde juffrouw is op 25 Maart jl. in het 3e kanton te Amsterdam veroordeeld tot 3 geldboeten van f 100, subs. 15 dagen hechtenis voor elke boete en tot een geldboete van f 150, te vervangen door 20 dagen hechtenis, wegens 4 overtredingen in zake het uitoefenen van geneeskunde in gevallen, waarbij haar assistent VAN COEVORDEN niet tegenwoordig was.

ROMAN WEISSMANN weer op 't tooneel.

Nadat wij een tijdlang over dezen man, of liever over zijn firma, hebben gezwegen, moeten wij dit stilzwijgen thans weer verbreken. ROMAN WEISSMANN is de uitvinder van het zoogenaamde *beroertewater*, waartegen wij al sedert 1887 hebben gewaarschuwd. Omtrent dat water zelf zie men de „Herhaalde Waarschuwingen” in dit n^o.; hier ter plaatse wenschen wij iets te zeggen over de wijze, waarop het aan den man wordt gebracht. Dit geschiedt door middel van een brochure, getiteld: „*Zenuwziekten en beroerte, middelen ter voorkoming en geneezing.*”

In die brochure, die een onzinnige beschrijving van verschillende zenuwziekten en van beroerte bevat (juist geschikt om zenuwachtige menschen bang te maken) en die, zooals te begrijpen is, van een groot aantal attesten is voorzien, wordt de eenige goede werking van het *beroertewater* tot in de wolken verheven en ROMAN WEISSMANN als een redder der menschheid tentoongesteld. Het boekje is er op ingericht, zooals wij zeiden, om zenuwlijders tot koopen van het water uit te lokken en daarom moet het debiet daarvan zoo veel mogelijk worden bevorderd.

In de eerste jaren van de exploitatie werd het boekje direct en bij zijn waren naam aanbevolen. Toen de naam van ROMAN WEISSMANN in een kwaden reuk kwam, misschien ook door onze bemoeiingen, werd er iets anders op gevonden.

Eenige jaren geleden werd de aandacht van het lezend publiek getrokken door groote advertenties, met de volgende opschriften:

„Waarom word ik van mijn zenuwlijden niet genezen?”

„Omdat Gij tot heden het rechte pad ter genezing niet leerde kennen.”

Of wel:

„Het groot aantal zenuwkwalen enz., trotseeren nog steeds alle middelen door de medische wetenschap aangewend.”

In die advertenties, bespottelijk van inhoud, werd ten slotte den zenuwlijders de raad gegeven een geschriftje over zenuwziekten en beroerte aan te vragen, dat gratis en franco werd aangeboden.

En wat kreeg men?

Het bekende, reeds veel besproken boekje, dienende tot aanbeveling van Weissmann's beroertewater.

Het schijnt dat, misschien ten deele ook weer door onze waarschuwingen, deze advertenties op den duur ook niet meer volkomen aan het doel beantwoordden. Er moest weer wat nieuws worden aangepakt, waardoor het publiek zou denken dat er wat anders, dat het nog niet als waardevol kende, werd aanbevolen. In onze bladen kwam n.l. dezer dagen de onderstaande advertentie voor:

„Alle soorten van Zenuwlijders

ontvangen langs een zeer eenvoudigen weg, van

F. E. VAN SANTEN KOLFF,

Korte Hoofdsteeq I, Rotterdam,

kosteloos aanwizing om Zenuwlijden te bestrijden. De behandelning vordert dagelijks slechts 5 minuten bij eene uitgave van 5 à 6 centen.”

Wij hadden een voorgevoel, dat wij een oude kennis voor ons hadden en dat gevoel heeft ons niet bedrogen. Bij aanvraag om de „kosteloze aanwizing” ontvingen wij als antwoord de ons al sedert jaren zoo zeer bekende brochure van ROMAN WEISSMANN.

Er was ons echter nog een verrassing bereid; in het boekje vonden wij een kalender over 1901, waarin was opgenomen een vermelding van de namen van alle artikelen, die bij VAN SANTEN KOLFF te Rotterdam te verkrijgen zijn. Ieder nu die weet, dat deze firma tot de grootste helpers van de buitenlandsche en binnenlandsche kwakzalvers in ons land behoort, zal begrijpen wat een aangename lectuur die kalender aanbiedt.

RECHTSZAKEN.

De Hooqe Raad verwierp in zijn zitting van 18 Maart het cassatieberoep van juffrouw BOUW, door het kantonrecht en de rechtbank te Amsterdam, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde (de kikker-kuur), veroordeeld tot f 60 boete, subs. 30 dagen hechtenis.

De rechtbank te Rotterdam heeft het vonnis vernietigd, gewezen door den rechter van kanton II aldaar, tegen PIETER VAN BIJSTERVELD, 30 jaar, scheikundige aldaar, verklaarde hem schuldig aan: „de voortgezette overtreding van niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen”, bij herhaling gepleegd, en veroordeelde hem tot eene maand hechtenis.

Door het O. M. is cassatie tegen dit vonnis aange-teekend.

Het Gerechtshof te 's-Gravenhage heeft vrijgesproken W. J. H., zich noemende „Dokter Reteau”, van een aanklacht wegens het toebrengen van zwaar lichamenlijk letsel aan een vrouw.

De zoogenaamde wonderdokter GOSSEN KLEIN, door den rechter in kanton I te Rotterdam veroordeeld tot twee maanden hechtenis wegens het onbevoegd en zonder noodzaak uitoefenen der geneeskunde, heeft in dat vonnis berust.

H. VAN GANZEWINKEL (zie Mbl. van Januari jl.) is veroordeeld tot f 50 boete, subs. 30 dagen hechtenis. Ter terechtzitting bleek, dat v. G. geheel leefde van zijn praktijk.

De kantonrechter te Maastricht heeft zekeren D.,

aldaar, wegens het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde, veroordeeld tot een geldboete van f 50.

(N. Rott. Cl.)

BOEKBESCHOUWING.

De Tuberculose als Volksziekte en hoe zij kan worden bestreden, door Dr. S. A. Knopf te New-York. Vertaald en voor Nederland bewerkt door J. W. F. Donath, arts. Uitgave van F. van Rossen te Amsterdam.

Op het Congres ter bestrijding der Tuberculose als Volksziekte, in Mei 1899 te Berlijn gehouden, werd een prijs van 4000 Mark beschikbaar gesteld voor het beste geschrift, dat door het volk zou kunnen worden gelezen en begrepen. De prijs werd behaald door Dr. Knopf met zijn boven aangehaalde brochure en, met zijn vergunning, heeft de Geneesheer-Directeur van het Sanatorium voor Longlijders „Oranje-Nassau's Oord” een voor Nederland geschikte bewerking daarvan het licht doen zien.

Het boekje, verschenen onder het motto: „Om de longtering met goed gevolg te bestrijden is er samenwerking noodig van eene verstandige regeering, goede dokters en een schrandere volk,” bevat in populairen vorm een schat van nuttige raadgevingen voor allen, die aan de met recht geyreede ziekte lijden of die lijdens in hunne omgeving hebben. Ons bestek laat niet toe deze hier, zelfs beknopt, aan te geven; zij bepalen ons, overeenkomstig den aard van ons blad, alleen tot de volgende aanhaling:

„De ziekte is met goed gevolg te bestrijden, niet door kwakzalers, niet door geheime middelen, evenmin door onschuldige huismiddeltjes, maar alleen door gebruik te maken van de middelen der wetenschap, die ons ten dienste staan, zooals lucht, water, zon, voldoende en goede voeding (melk, vleesch, groenten, vruchten enz.) en enkele geneesmiddelen, wanneer de voorgeschreven leefregels niet helpen. Een nauwkeurig toezicht op een longlijder, het dadelijk ingrijpen, wanneer nieuwe verschijnselen voor den dag komen, oude niet — of niet snel genoeg verdwijnen, het voorschrijven van doelmatige spijsen en dranken, dat alles kan alleen door een ervaren arts geschieden. Daarom willen wij er hier voor waarschuwen, dat het heerlijkste klimaat en de aangenaamste badplaats een teringlijder niet kan baten, wanneer hij zich bij zijn kuur niet laat leiden door een geneesheer.”

Wij wenschen de brochure in veler handen; de prijs, 30 cents, is geen bezwaar.

CORRESPONDENTIE.

Een Postwissel zonder Afzender.

Een onzer leden zond mij, ter voldoening van zijn contributie, een postwissel, voorzien van den stempel: Dordrecht, 6 Maart '01, 3-4 nam., MAAR VERMELDDE ZIJN NAAM NIET. Dit lid zal, hoop ik, begrijpen, dat het mij niet mogelijk is hem daarvoor te creditteeren, en dat het dus onvermijdelijk is, dat hem binnenkort ook nog een kwitantie wordt aangeboden, tenzij hij alsnog de goedheid hebbe, mij zijn naam ten spoedigste mede te deelen.

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

Voor wien bestemd?

Een pakket met 15 Maart-nommers is, door het verloren gaan van het adres, niet bezorgd kunnen worden. Ik kan er, niet achter komen, voor wien het bestemd is, vermoedelijk woont adressant te Amsterdam.

Wie gewoon is zulk een getal te ontvangen en het Maart-n^o. nog niet ontving, kan het dus alsnog bij mij reclameeren.

A. J. WIJNNE.

— In den loop dezer maand worden de kwitanties voor nog niet betaalde contributies verzonden.

— Met dit N^o. wordt aan de leden der Vereeniging verzonden: N°. 48 der „Berichten”, bevattende het Jaarverslag en de Concept-rekening over 1900.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

J. BLAUBOER Jnz., apotheker,	te Amsterdam.
E. BOERMA, arts,	» Oldehoeve.
A. L. VAN DER LEK, arts,	» Groot-Schermer.
H. W. MASSINK, ijzerhandelaar,	» Zutphen.
J. VAN ROSMALEN,	» Amsterdam.
A. WAGEMAKER, arts,	» Burg op Texel.

en de Utrechtsche Studenten Vereeniging: UNITAS PHARMACEUTICORUM » Utrecht.

T. de J. te G. De door u gezonden artikelen van den zenden koopman zijn door den heer J. J. HOFMAN te 's-Gravenhage onderzocht.

In het zakje kruiden werden gevonden: Lauwerbessen, jeneverbessen, oranjeschillen, kalmoeswortel, duizendblad, bijvoetbladen, drieblad, kamillen en sandelhout. Die samenstelling komt aardig overeen met die van de beroemde Beerenburger kruiden, die, zooals vrijwel bekend is, worden bereid door het afval van de oude kruiden der diverse groothandelaren dooreen te mengen, wanneer de tijd voor de verse kruiden is aangebroken.

Ons vermoeden, in het vorig N^o. geuit, is dus wel juist.

Het smeersel voor rheumatiekpijnen bestond uit vliegendengeest en olie, dus het bekende vlugsmeer uit de apotheken.

Van den drank met zwakke borsten, waarin gemerpoeder werd aangetroffen, was de hoeveelheid te gering voor een behoorlijk onderzoek.

Maar ook zonder het onderzoek van dit laatste, zult gij nu wel genoeg hebben van de wondermiddelen van dien koopman. W. H. v. Z. Jr. te L. Hoezeer u wij uw streven in de gratis-tabakverschaffing, waardeeren, kunnen wij de zaak in ons blad niet bespreken.

C. B. 'sH. Het u gezonden Maandblad zal u overtuigd hebben, met welk schandelijk doel die advertentie van Müller's boek over „Verstoorde Zenuw- en Geslacht-stelsel” wordt verspreid. Wij zijn u dankbaar dat gij, vóór de plaatsing, inlichtingen bij ons hebt ingewonnen en verklaren ons nogmaals steeds bereid, u, en ieder uitgever in 't algemeen, onze meening kenbaar te maken omtrent de aankondigingen van geneesmiddelen of geneesmethodes, over welke waarde twijfel mocht bestaan.

Dr. G. W. B. te T. Aan die reclame van de Tropon-werke kunnen wij niets doen. Hoewel wij een dusdanig optreden (tegenwoordig zeer gewoon bij de concurrentie tusschen de verschillende fabrieken van moderne geneesmiddelen) ten hoogste afkeuren, kunnen wij de zaak niet als kwakzalverij, als bedrog met voorbedachten rade, beschouwen.

D. C. te R. Wacht u voor het Institut Dronet! De Maandbladen, u toegezonden, zullen u wel leeren waarom.

F. W. v. M. te A. Van de samenstelling van geheimmiddelen is men nooit zeker. Het is best mogelijk, dat de Franschen bij hunne bereiding van Haarlemmerolie een of ander product van de jeneverbessen gebruiken, ofschoon wij in de ons ten dienste staande Fransche werken niets daaromtrent konden vinden. Misschien is wel het gehele praeparat anders samengesteld, anders is ons uwe bewering, die wij gaarne aannemen, onbegrijpelijk, dat de olie in Frankrijk door ernstige geneesheeren (in geringe hoeveelheden) bij sommige nieraandoeningen wordt voorgeschreven. Met het praeparat van hier te lande zou men dit niet zonder schade voor den patient kunnen doen, want dit bevat terpentijnolie, en geen ernstig geneesheer zal die stof bij nieraandoeningen aanwenden.

Dr. A. H. S. te U. Volgens het laatste onderzoek van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, in 1899 verricht, bestaande de middelen van MAHLER te Voorburg uit een poeder, zijnde het poeder van bijvoetwortel (Artemisia vulgaris) en een zalf, die behalve vet, kamfer en kaneelpoeder bevat. Beide middelen zijn, zooals gij ziet, werkeloos voor het beoogde doel. 't Is echte kwakzalverij.

T. E. te L. Uwe zending in dank ontvangen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Middel tegen beroerte van ROMAN WEISSMANN.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Het heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkelen onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu, dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit den vreemde te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde Schlagwasser of Beroertewater van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitsland ingesteld, in hoofdzaak Tinctuur van Arnica, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kino, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoog en prijs, op een blufferige advertentie, uit het buitenland behoeft te ontfieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of elders voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. Arnica-tinctuur, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde als men er een scheutje brandewijn bij had gevoeld, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt iuderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?” zoo hooren wij vragen . . . . .

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken, loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

ROMAN WEISSMANN zelf is in Juli 1888 aan een beroerte gestorven.

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elkeen die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit getal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1.25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Bestuur der Vereeniging.

J. M. VAN ELK, te Dordrecht, Voorzitter.

J. VAN RIEL, te Amsterdam.

Mr. H. MASSINK, te Amsterdam.

Dr. W. RUTGERS v. d. LOEFF, te Amsterdam.

A. J. WIJNNE, te Middelburg,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 738.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam. Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Adres: REDACTIE en ADMINISTRATIE de Heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Natuurgeneeskunst (slot).

Berichten: De gratis-verspreiding van het Maandblad. — De edele Reimanns. — Reimanns gepromoveerd? — Tot verheffing van het vak. — Een nieuw zaakje. — Een tweede druk van de brochure »De Tuberculose als Volksziekte». — Kwakzalver en justitie. — Waarschuwing aan vroedvrouwen. — Boeten voor geneeskundigen.

Mededeelingen van verschillende aard: Bestrijding van kwakzalverij. — Catarha. — Anti-Brumal. — Waarschuwingen der Overheden in het Buitenland.

Rechtszaken: Een casatieberoep met betrekking tot onbevoegde uitoefening der tandheekkunde door den H. R. verworpen. — Veroordeeling in hooger beroep in zake onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Een fabrikant van kunstgebitten vrijgesproken. — Is »Sanguinose» een geneesmiddel? — Verkoop van Sublimaatpastilles. — P. P. Brinkman Jr. en Cornelis Ursem voor het kantongerecht.

Ingezonden: De reclame voor het Apenta-water.

Herhaalde Waarschuwingen: De fistelpot van Klaas Ursem.

Haarlemmerolie.

Correspondentie.

Natuurgeneeskunst.

II.

Zijn de zich noemende natuurgeneeskundigen te goeder trouw?

Een algemeen antwoord durven wij op deze vraag niet te geven. Het wil er bij ons nog altijd niet in, dat een man als Pastoor KNEIPP niet overtuigd was dat zijn methode werkelijk goed was; over zijne navolgers en z.g. leerlingen, die de methode langzamerhand tot een »zaakje» gemaakt hebben, denken wij zoo gunstig niet.

Maar zeer ongunstig moeten wij ons uitlaten over die personen, waarvan de bewijzen voorhanden zijn, dat geldmakerij bij hen op den voorgrond staat. Even als in ons vorig nummer moeten wij weer als type nemen LOUIS KUHNE, omdat deze, door zijne boeken, hier te lande velen op het dwaalspoor heeft gebracht en meer volgers heeft gevonden dan eenig andere buitenlandsche z.g. natuurgeneeskundige; KNEIPP uitgezonderd. Het spijt ons eenigszins dat wij nu juist op hem moeten wijzen, omdat wij dezer dagen lezen:

„De veelgenoemde LOUIS KUHNE, die als universeel geneesmiddel zitbaden met massage toepaste en wegens bedrog onlangs terecht heeft gestaan, is voor eenige dagen te Leipzig overleden.»

Er is n.l. voor ons gevoel altijd iets stuitends in, personen te bestrijden, die zich niet meer kunnen verdedigen, maar om de boven aangevoerde redenen en ook omdat wij er niet aan twijfelen dat de zaak van KUHNE spoedig „op denzelfden voet zal worden voortgezet”, zullen wij ons bij ons gekozen voorbeeld houden.

Uit het berichtje, zooveen aangehaald, blijkt dat KUHNE wegens bedrog heeft terecht gestaan, en dat

verwondert ons niet; hij maakte het al te bar.

Wij lezen o. a. in zijn boek dat hij onderricht geeft in de kennis van gelaatsuitdrukking. Dat is, volgens hem, de eenige manier om te erkennen of iemand ziek is. Welke ziekte iemand heeft, laat hem koud. Ten minste dat zegt hij. Voor alle ziekten is de behandeling: de zijne.

En dat die behandeling er op uit is de arme zieken een goed stuk geld uit de zak te kloppen, zien wij duidelijk in het slot van zijn werk, waar de fabrikant en koopman echt voor den dag komt in een prijscourant van de toestellen, die de patiënt noodig heeft. Wij lezen daaruit dat hij verkoopt: Damp-badapparaten voor 50 mark, daarbij behoorende potten voor 7 mark per stuk; de verpakking kost 2.50 mark; zitbadkuipen van 18 mark tot en met 30 mark, een plankje daarin 2.40 mark meer, verpakking 3 of 4 mark. Van porselein kosten ze 60 mark. Dan: wollen dekens 16 en 18 mark, kemelhaardekken 24 mark, lijfgordels, wrijfdoeken, bad-thermometers, gummi-kussens, gummi-handschoenen enz.

Uit ons voorgaand artikel kunnen onze lezers zien, waarvoor al dat goedje gebruikt wordt. De hoofdzaak zijn de wrijf-zitbaden en er is geen kwaal, zelfs kanker, zooals men wel kan denken, die door deze methode, verenigd met dampbaden en vegetarisch dieet, door KUHNE niet is genezen.

In zijn boek (zie ons vorig No.) wordt er onophoudelijk op gewezen, dat de „schoolgeneeskunde” een groot gevaar, de geneeskunst van KUHNE een zegen voor het mensdom is.

Daartegenover stellen wij het volgende attest, van Mr. GOMMENDINGER, Brooklin N. IJ. „Zoo namen wij een kort besluit en scheepten ons in naar Europa, mijn zwager, mijn vrouw, mijn zoon en ik. Te Leipzig aangekomen begaven wij ons onder behandeling van KUHNE. Niettegenstaande mijn zwager aan de maag, mijn vrouw aan rugpijn, mijn zoon aan zenuwachtigheid en ik aan rheumatiek leed, werden wij allen geheel op dezelfde wijze, met herhaalde dagelijksche wrijf-baden en vegetarisch dieet behandeld. Met iedereen dag van de gezamenlijke „kuur” werd onze ontgoocheling grooter. Van week tot week werd niet alleen mijn toestand maar ook die van de anderen merkbaar erger. Wij stelden K. daarmede in kennis, maar ontvingen van hem, uit de hoogte, het antwoord: dat deze verergering slechts een kritiesch voorstadium was van de genezing, die nu spoedig verwacht kon worden. Wij moesten maar rustig blijven baden en dit deden wij tot ons ongeluk. Na 12 weken was ons aller gezond-

heid zoo slecht geworden, dat wij de behandeling moesten opgeven. Zenuwachtige overprikkeling en lichamelijke zwakte hadden de overhand bij ons gekregen. Mijn zwager had tengevolge van de wrijf-zitbaden verschrikkelijke maagkramp, mijn vrouw ondragelijke rugpijn gekregen; ik zelf was zoo verzwakt dat ik op een wandeling neerviel en mijn zoon was in de hoogste mate nerveus geworden.”

Verklaringen van dezelfde strekking zouden wij nog verscheidene kunnen opnemen; zij komen allen op 't zelfde neer, dat Kuhne, door zijn behandeling, volkomen genezing had beloofd en dat het juist anders was uitgekomen.

En nu zit niet in het niet-genezen het afkeurenswaardige — menig degelijk en vertrouwd geneesheer verkeert in 't zelfde geval — maar in de belofte van wel-genezing, verstrekt op een niets beteekenend onderzoek (van de gelaatsuitdrukking), een belofte, die ook wordt volgehouden wanneer het aan iedereen duidelijk is, dat de methode kwaad, in plaats van goed doet. Zelfs wordt de verergering van den zieke als een begin van genezing aangekondigd, om den patiënt maar aan 't lijntje te houden. Hier houdt alle idee van goede trouw op, hier komt het bedrog te voorschijn. En men gaat op den ingeslagen weg verder; attesten van dankbare lijders, die een paar weken na de behandeling stierven, worden, zonder dit laatste te vermelden, algemeen verspreid en niet-genezen patiënten, die later door de zoozeer geminachte „school-geneeskunde” werden genezen, worden voorgesteld alsof zij alleen door Kuhne's methode waren hersteld. Al deze feiten — en nog veel meer — worden met naam en toenaam duidelijk opgegeven in de brochures in het vorig No. genoemd, waaraan wij ze ontleenen.

En wat nu van KUHNE wordt gezegd geldt min of meer voor de meesten zijner collega's; bewijzen te over worden bijgebracht om aan te toonen dat hunne handelingen volkomen vallen in het gebied der meest laakbare kwakzalverij. Wie er meer van wil weten — en vooral hun, die soms van plan mochten zijn hulp te zoeken bij de „natuurgeneeskunst” — raden wij sterk aan een van die boekjes te lezen, waarvan wij de titels in de „noot” van 't vorig hoofdartikel opgaven. Onze ruimte gedooft niet de zaak zoo uitvoerig te behandelen.

Op enkele bijzonderheden willen wij nog wijzen: Geneesmiddelen zijn volgens de z.g. natuurgeneeskundigen niets anders dan vergiften..... en dus uit den hoop. En wat gebeurt er?

KNEIPP gebruikte vooral olie van witte lelies, zoowel voor inwendige en uitwendige doeleinden en nog vrij wat andere kruiden, ook vroeger door „school-geneesheeren” voorgeschreven. Zijn dat, als hij ze aanwendt, geen geneesmiddelen?

GERLING, een hoofd van de natuurgeneeskundigen in Duitschland, en een woedende vijand van geneesmiddelen gebruikte bij zijn methode de zeer vergiftige *Haschisch* (Indische hennep) en *Chloralhydrat*, *morphine* en *chloroform*.

PAUL WEIDHAAS, een ook hier te lande bekende natuur-kwakzalver, zond iemand, dien hij naar gewoonte per brief zou genezen, een recept waarop voorkwam 20 gram *Extractum hydrastis*, een geneesmiddel, dat slechts met groote voorzichtigheid mag worden ingenomen.

BILZ, de groote BILZ, prijst in zijn reclameorgaan „Gesundheitsrat, Blatt für arzneilose Heilweise,” o. m. de groote geneeskracht van *jeneverbessen*.

Nog een ander universaal-genie van deze alle geneesmiddelen verfoeiende natuurgeneeskundigen, de beruchte, thans overleden MARTIN GLÜNICKE heeft een boek nagelaten getiteld: „Sichere Verhütung von Männerkrankheiten, sowie deren gründliche Heilung durch Selbstanwendung eines neu aufgestellten, mehrjährig erprobten Naturheilverfahrens mittelst pflanzlicher giftfreier Säfte”. In dat boek worden nu vijf reeds lang bekende, sommige onwerkzame en daarom door de geneeskundigen niet meer gebruikte, plantenstoffen als universaal-middel aangeprezen. Het zijn: *salie*, *hamillen*, *eikenbast*, *notenbladen* en *braambessenbladen*.

Wat zegt men nu wel van de consequentie van al die heeren?

Ten slotte nog deze opmerking: Er wordt beweerd dat de sterfte onder hen, die volgens de natuurgeneeskunst worden behandeld, betrekkelijk veel geringer is dan bij de zieken die de hulp van een gewonen geneesheer inroepen. In die bewering ligt waarheid. Dus, zal men zeggen, pleit dit voor de eerste methode? Geenzins; het kan niet anders. Bij ernstige ziekten, die in verhouding het grootst getal sterfgevallen tot gevolg hebben, als: acute aandoeningen, longontstekingen, ernstige kwetsuren, onderdomszwakte enz. wordt zelden of nooit andere hulp ingeroepen dan die van den gewonen arts.

Het zijn de lijders aan slepende ziekten en aan kwalen waarbij gevaar voor het leven niet of weinig gemoeid is, die zich voornamelijk onder behandeling van de z.g. natuurgeneeskundigen stellen. Hier is de kans van een noodlottigen afloop veel geringer en, voorzien die kwakzalvers een zedonig einde, dan zijn ze er spoedig bij om zich van den patiënt los te maken. Daarenboven zijn er honderden voorbeelden van personen die, door treurige ervaring geleerd, de natuurgeneeskunst den rug toekeeren. Deze personen en ook die, welke door den natuurgeneeskundige verwijderd worden, komen nu weer terecht bij den vroeger geminachten „school-geneeskundige” en meestal in een toestand, die, door de aangewende methodes, hoogst ernstig is geworden en waarbij gevaar voor het leven dikwijls niet is buitengesloten.

Begrijpt men nu de reden van die gunstige sterfteverhouding?

Wij besluiten dit artikel met de volgende woorden van den beroemden PROF. BILLROTH, die wij hier onvertaald weergeven. „Es giebt zweierlei Wissen, eines, welches man lernen kann, das imponiert den Leuten gar nicht und ein Wissen, das vom Himmel herunterfällt, der Kräutlerin, dem Schmiede als Offenbarung gegeben ist, das imponiert.

BERICHTEN.

De gratis-verspreiding van het Maandblad. Blijkens het jaarverslag onzer Vereeniging is in 1900, behalve ongeveer 9000 exemplaren aan alle geneeskundigen in Nederland, en 150 aan predikanten, het volgend getal Maandbladen gratis verspreid: Voor 's-Gravenhage en Scheveningen 15,600, Dordrecht en Omstreken 2400, Amsterdam 6000, aan redacties van dag- en weekbladen 5400, aan koffiehuizen, cantines, maréchaussées, politie-bureaux enz. 10,800, terwijl aan de leden een getal van 14,000 bladen ter verspreiding is verstrekt.

Die edele Reimanns. Helaas te laat om onze lezers er van te laten profiteren — maar ze zullen de kveral verspreide advertentie misschien hebben gelezen —

ounnen wij eerst thans melding maken van een edelmoedig aanbod van het z.g. *Pharmaceutisch Bureau te Valkenburg*. De breukzalf van Pastoor Beck is, gedurende de maand April, 50 cent in prijs verminderd, heeft toen dus maar *f* 2.50, een spotprijs voor een zalf van een paar centen waarde, gekost en de breukbanden, aan dat bureau verkrijgbaar, zijn, voor dien tijd, zelfs *f* 1 in prijs gedaald. Hoe is 't mogelijk? *f* 4.50 voor een band zonder veer, die, door een deskundige aangemeten en juist passend voor den lijder gemaakt, voor *f* 3 gaarne geleverd wordt?

Reimanns gepromoveerd! In „Der Volksfreund”, te Aken verschijnende, adverteert deze kwakzalver brutaalweg: „Soeben erschien die neu verbesserte Broschüre über Heilung aller Arten Unterleibsbrüche von Dr. M. REIMANNS. Zou hij soms honoris causa tot Doctor bevorderd zijn?

Tot verheffing van het vak! In „De Nieuwe Koerier” lezen wij de volgende advertentie: „DOKTOOR NUISSENS te Kessenich, zal in het vervolg ook per briefwisseling behandelen. Spreekuren van 8 tot 12. Men is verzocht zuiver water van den zieke op te zenden of mede te brengen”.

Zieken behandelen „per briefwisseling” noemen wij *kwakzalverij!*

Een nieuw zaakje. Er staat ons weer wat nieuws te wachten, getuige deze advertentie: „Compagnon. Voor de exploitatie van een hoogst interessante uitvinding (geneesmiddel, dat bepaald Tering en Suikerziekte geneest), wordt een *Compagnon met kapitaal gezocht*. Bewijzen van geneesheeren voorhanden. Br. fr. onder No. 4339, aan het Intern. Annonc.-Bureau, Keizersgr. 576, Amsterdam.

Een gunstig verschijnsel. Van de bekroonde, populaire, geïllustreerde brochure „*De Tuberculose als Volksziekte en hoe zij kan worden bestreden*” door Dr. S. A. KNOPF, vertaald door den Arts J. W. F. DONATH en verschenen bij F. VAN ROSSEN, Amsterdam, (prijs *f* 0.30), waarop wij in ons vorig n^o. de aandacht vestigden, is na slechts enkele weken een tweede druk noodig gebleken. Dit mag stellig een gunstig teeken heeten voor de ontwakende belangstelling van het Nederlandsch publiek in het Tuberculose-vraagstuk.

Tevens herinneren wij er aan dat de opbrengst, na aftrek van de noodzakelijke onkosten, geheel ten goede komt aan de stichting *Oranje-Nassau's Oord*, voor welke men een fonds zal stichten waaruit de verpleegkosten voor onvermogene lijders zullen kunnen worden gevonden.

Kwakzalver en justitie. „In Duitschland is de uitoefening van de geneeskunde aan ieder, onder zijn eigen verantwoordelijkheid voor de eventuele nadeelige gevolgen, vrijgelaten. Dat bij dezen toestand, door sommigen beschouwd als de meest gewenschte, er ook nog vrij wat overblijft dat niet in den haak is en dat daarbij ook tal van gevallen voorkomen waarin het publiek belang ernstig wordt bedreigd, moge blijken uit het volgende voorbeeld.”

Zoo schreven wij in November van het vorig jaar en haalden toen een voorbeeld aan van een zekeren „Gesundheitsforscher” die een arme kankerlijderes beloofd had haar te zullen genezen, doch door wiens „hulp” de toestand ongeneeslijk werd, en die bovendien haar man al zijn spaarpenningen had afhandig gemaakt. Die kwakzalver werd niet vervolgd omdat de Ambt. v. h. Openb. Min. daartoe geen termen vond. Volgens hem was het den beschuldigde niet te bewijzen, dat hij de overtuiging gehad heeft den kanker niet te kunnen genezen; daardoor ontbraken ook de elementen voor een vervolging wegens bedrog, n.l. het voorspiegelen van valsche, of het terughouden van ware gegevens. Om dezelfde reden kon ook de aanklacht wegens het toebrengen van zwaar lichamen ietsel niet worden ingebracht.

Wij kunnen thans weer op eenige sprekende voorbeelden wijzen.

Op gelijksoortige gronden zijn o. a. vrijgesproken een zekere vrouw SCHÖNE die tegen schandelijk hoog honorarium stellig beloofd had aan een gebochelde een normale lichaamsgestalte terug te geven door haar sympathiemiddel, en een kwakzalver CROISSIER, die onder allerlei voorspiegelingen een arm dienstmeisje, dat al 15 jaar doof was, beloofd had voor 100 Mark in vier weken electro-homoeopatisch te genezen zonder dat de belofte vervuld werd.

Een zekere masseuse, ALWINE R. was beschuldigd eene vrouw F. van April tot Juni 1900 behandeld te hebben voor oogziekte. Het oog vertoonde, volgens opgave van de beklagde, een sterke ontsteking van het hoornvlies die 't begin vormde van de groene staar. Zij behandelde het oog met aloë-water, dat zij zelve bereid had — waardoor het oog van schadelijke bestanddeelen gezuiverd moest worden en gaf de patiente donches en dampbaden.

Genezing of verbetering trad echter niet in, integendeel de lijderes moest zich later begeven onder behan-

deling van een oogarts, die een operatie moest ondernemen daar, door de onzaakkundige behandeling van het oog, het regenboogvlies met de pupil van 't oog begon vast te groeien. De, als deskundigen, ondervraagde geneesheeren, verklaarden allen eenstemming, dat aloë-water, een sterk bijtmiddel is en zeer geëigend om een verergering van de oogziekte te weeg te brengen. Tegen de masseuse werd dan ook een gevangenisstraf van zes maanden geëischt. Zij werd echter vrijgesproken op grond dat het niet positief vaststond, dat inderdaad door hare behandeling het gezichtsgoed van patiënte was verminderd. In elk geval kon haar geen voorbedachte rade te laste worden gelegd, omdat zij haar wetenschap had geput uit boeken over „natuurgeneeskunst” waarin aloë-water als heilbrengend geneesmiddel was aanbevolen. Treurige toestanden!

* Waarschuwing aan vroedvrouwen. Het is bekend dat aan de vroedvrouwen ook hier te lande van tijd tot tijd allerlei circulaires worden toegezonden, waarbij het een of ander geheimmiddel wordt aanbevolen voor zieken en zwakken en met dringend verzoek de aandacht harer kraamvrouwen daarop te vestigen. Het gevolg daarvan is natuurlijk, dat niet zelden geloof wordt gehecht aan deze krasse verzekeringen en een kraamvrouw, die lijdende is of niet spoedig genoeg weer op de been kan geraken, met het zoogenaamde nieuwe geneesmiddel op aanraden harer vroedvrouw een proef gaat nemen. Op deze lichtgevoeligheid hebben de kwakzalvers door wie zulke circulaires de wereld worden ingezonden en hunne helpers, de depôhouders, gerekend om hunne koopwaar te slijten.

Het gevaar in het argeloos gebruik van dergelijke kwakzalveren gelegen, zoowel in het nadeel van de gezondheid, als van de beurs van vele „kleine luyden”, heeft de Hamburger regering er toe gebracht, onder dagteekening van 5 Oct. j.l., een officieel schrijven te richten tot alle vroedvrouwen binnen haar ressort, waarbij deze er ernstig op worden gewezen, dat het aanprijzen van zulke zoogenaamde geneesmiddelen in strijd is met hare ambtsinstructies en bij voorkomende gelegenheid strengelijk zal worden gestraft.

* Boeten voor geneeskundigen. Zooals bekend is bestaan er in Duitschland officieele Kamers van Geneeskunst, waarvan ieder geneesheer krachtens zijn betrekking lid is en die het recht hebben disciplinaire straffen toe te passen op collega's, die zich aan bepaalde handelingen schuldig maken of in strijd handelen met de waardigheid van den geneeskundigen stand.

Tengevolge daarvan zijn onlangs verschillende boeten opgelegd aan geneeskundigen, die, bij het aankondigen van hunne praktijk, het mededeelen hunner adressen en spreekuren of van het speciaal behandelen van sommige kwalen en ziekten, gebruik hadden gemaakt van ongeoorloofde advertenties en circulaires.

't Klinkt alles recht zonderling in onze Nederlandsche ooren, dat getracht wordt de kwakzalverij van geneeskundigen, ook hier te lande toch niet ganschelijk onbekend, nog door iets anders dan woorden, flinkweg tegen te gaan.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Bestrijding van kwakzalverij.

Het *Tijdschr. v. Geneeskunde* bevat een rapport van een gemengde commissie uit de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst en uit de Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, aangewezen tot het houden van een bespreking over gemeenschappelijke maatschappelijke belangen.

Wij ontleenen aan dat rapport het volgende: „Een ernstige overweging vond het *bestrijden der kwakzalverij* en de *onbevoegde uitoefening* van ons beider vakken, maar overeenstemming werd niet verkregen. Slechts omtrent één punt waren wij het eens, de wenschelijkheid, dat krachtige maatregelen zouden genomen worden tegen de misleiding van het publiek door de leugenachtige aanbevelingen van kwakzalversmiddelen in de couranten. Indien, gelijk in sommige Deutsche landen, strafbaar was het „prahlerisch” en „reclamenhaft” annouceren, zooals het daar heet, zou aan de kwakzalverij haar krachtigste wapen ontnomen en der goede zaak een zeer groote dienst bewezen zijn. De eenig mogelijke zelfs, naar één onzer meende, dien de Staat haar bewijzen kan. Want het verscherpen der strafbepalingen tegen de onbevoegde uitoefening in het algemeen zou, naar hij betoogde, nooit doel treffen, omdat de overtreding toch bijna nooit te constateeren is. Ook scheen hem een dergelijk systeem van wetgeving, feitelijk een verbod

om zich geneeskundige hulp te verschaffen waar men zelf meende die het best te kunnen verkrijgen, niet meer te passen in onzen tijd. Hij wenschte dus afschaffing van de strafbepalingen in stede van verscherping, maar ging geheel mede met de anderen, waar dezen ook indirecte bescherming van den Staat tegen dat euvel verlangden; temeer daar deze bescherming mogelijk en goed uitvoerbaar is. Den inzender eener advertentie kan men vinden en zijn overtreding is de advertentie zelve. Al wat leugenachtig en bedriegelijk is en kennelijk op misleiding aangelegd, kan strafbaar worden gesteld en vooral: kan officieel als zoodanig worden gebrandmerkt. De man, die Pinkpillen of het Voltakruis adverteert op de wijze zooals nu geschiedt, en misschien ook het blad, dat de advertentie opneemt, kan worden gestraft, omdat hij het publiek bedriegt, maar daarnevens kan van Staatswege aan het publiek worden medegedeeld, waarom zijn beweringen leugenachtig zijn. Een krachtige aandrang van ons beider maatschappijen om een strafbepaling en een officieel optreden in dezen geest te verkrijgen zou zeker een stoot in de goede richting geven. Maar afdoende betuiging van de kwakzalverij en de onbevoegde uitoefening van onze vakken is slechts te verwachten — dit gaven zelfs de voorstanders van de verscherping der strafbepalingen, die zich overigens met bovenstaande beschouwingen niet konden vereenigen en zeer bepaaldelijk die verscherping wenschen, toe — van de verspreiding van juiste denkbeelden omtrent alles wat de geneeskunst en de de artseneerbereidkunst raakt.

En zeer te betreuren is het, dat wij in die richting nog zoo dikwijls worden tegengewerkt door personen, die krachtens hun ontwikkeling en den stand dien zij innemen, in de eerste plaats tot medewerking geroepen schenen.

Waar een predikant rondgaat bij zijn gemeentelieden om het gebruik van Sanguinose aan te bevelen, zooals in een onzer groote steden geschiedt, zal hij schade stichten bij de zieken, die hij met zijn meestal waardeloos middel van een deugdelijke geneeskundige behandeling afhoudt, maar veel meer nog schade doen aan het prestige der wetenschap, die eischt dat zij slechts gediend worde door mannen die haar hebben geleerd."

Catarha.

„Wanneer gij verkouden zijt is uw neus geïnfecteerd (ontstoken).

„Door eenvoudige indruppeling met „Catarha Dr. Müller" geneest gij u in enkele uren."

Thans weet ge 't, lezer; en wanneer ge er nog meer van wilt weten, dan kunt ge uit een, het middel begeleidend, biljet het volgende leeren:

„Catarha van Dr. Müller is het nieuwe en eenige afdoende middel tegen verkoudheid in het hoofd. Volkomen onschadelijk kan men het zijn leven lang blijven aanwenden.

Het onderscheidt zich bovendien van de tot heden aangewende middelen door de volgende eigenschappen:

- Het werkt snel.
- Het werkt zeker.
- Het werkt uitwendig.
- Het vordert geen thuis blijven.
- Het is gemakkelijk aan te wenden.
- Het is gemakkelijk mede te nemen.
- Het is zeer Hygiënisch en daarbij uiterst goedkoop.

Terstond na aanwending begint het zijne werking die het eerst merkbaar wordt door verruiming der luchtwegen van den neus. — Bij vroegtijdig gebruik, dat is zoodra wanneer men de eerste tekenen van verkoudheid opmerkt of meent op te merken, passe men het middel toe. Alsdan voorkomt men de verkoudheid en wordt men het niet. Dit wordt dus zeer aanbevolen."

En verder:

„Als voorbehoedmiddel tegen Influenza kan dit nieuwe middel mede niet genoeg aanbevolen worden.

„Ook Influenza is verbonden aan infectie der slijmvliezen, waardoor men bij tijdig gebruik van dit uitstekende middel geen Influenza krijgt. Heeft men te lang gewacht en is men reeds door de Influenza aangegrepen dan helpt zelfs dan nog het gebruik de geneezing krachtig bevorderen."

Nu, voor zo'n middel moet men wel respect hebben en — om dat respect nog te vergrooten — wordt het publiek verder meegedeeld: „Rechten verzekerd volgens de wet van 28 Juni 1881, Staatsblad No. 124.

Dat imponeert, maar 't imponeerde ons toch niet genoeg om nu alles wat van die uitvinding van den grooten Dr. MÜLLER (?) wordt gezegd, zoo maar grif als waarheid aan te nemen. Een onderzoek van *Catarha* scheen ons zeer gewenscht en de heer B. J. BOERRIGTER te Sneek was zoo welwillend dit onderzoek voor ons te verrichten. Als hoofdbestanddeel vond hij *boorzuur*, in oplossing van 3 0/0, waarbij een weinig *lysol* of *ichthyol* was gevoegd.

En verder deed hij de ervaring op, dat dit middel, niettegenstaande zijne „verzekerde rechten" niet altijd gelijk in samenstelling is. Bij vergelijking van twee fleschjes kwamen de volgende verschillen aan den dag:

Het eene bevatte bijna geen bezinksel, het andere een korst bruin bezinksel; in het eene fleschje was 51,5 gram, in het andere 53 gram en ook het soortelijk gewicht van den inhoud van beide fleschjes leverde verschil op.

Die verschillen nu daargelaten — wat intusschen niet pleit voor de zorg aan de bereiding besteed — moeten wij, nu het resultaat van het onderzoek ons bekend is, onzen lezers een illusie ontnemen en de verklaring afleggen dat het „nieuwe en eenige afdoende middel" niet nieuw en niet afdoende is. Het opsnuiven of inspuiten van oplossingen van boorzuur of van stoffen als *ichthyol* of *lysol* — en daarmee gelijkstaande geneesmiddelen — is reeds sedert jaren bij beginnende verkoudheid aanbevolen en ook aangewend. Er is dus van een *nieuw* middel geen sprake; 't is weer het oude liedje: het gebruik maken van zeer bekende stoffen door een handig kwakzalver, die er een mooien naam aan geeft. En om zo'n middel, dat enkele malen met succes gebruikt wordt, als *afdoende* aan te bevelen en daarvan te verklaren, dat het „in enkele uren geneest", dat gaat inderdaad alle perken der waarheid te buiten. Maar, wat kan dat schelen? Als het publiek maar koopt!

Om dit te bevorderen ontziet men zich niet het middel tegen *influenza* aan te prijzen en desniet-tegenstaande er van te zeggen: „Catarha is geheel gebaseerd op de nieuwe gezondheidsleer. Tehuis blijven, warm houden enz. is overbodig." Dat is al te kras, of liever al te schandelijk.

Een vraag ten slotte: Op plaatsen waar het middel niet te verkrijgen is, kan men het, volgens de advertentie, bestellen bij de „hoofdagentuur MÜLLER, Leiden". Komt daar die „Dokter" Müller ook van daan?

Anti-Brumal.

Wegen plaatsgebrek in de vorige no's moeten wij in dit jaargetijde nog een middel tegen winterhanden ter tafel brengen.

Anti-brumal, verkrijgbaar bij een Amsterdamsche firma J. F. Blom, wordt aanbevolen als een „onfeilbaar voorbehoed- en geneesmiddel tegen winterhanden, wintervoeten, kloven enz. enz." Eenige malen daags de aangedane plaatsen met deze vloeistof bevochtigen en klaar is men!

Wij dachten nu in dit onfeilbaar middel eens wat nieuws gekregen te hebben, maar 't is al weer mis. Het onderzoek van den heer J. J. HOFMAN te 's Gravenhage toonde aan dat *Brumal* bestaat uit *tannine* (looizuur) 0,5 gram, *glycerine* 12,5 gram en *rozenwater* 87 gram; het mengsel is gekleurd met een weinig van een roode kleurstof, *eosine*. Dit mengsel, en in dezelfde verhoudingen, (maar meestal ongekleurd) wordt somwijlen wel door geneesheeren tegen winterhanden voorgeschreven, maar geen enkele hunner zal dit middel als *onfeilbaar* beschouwen.

Het zou ons niet verwonderen of een dergelijk recept is bij een kwakzalver verzeild geraakt. Vlug een kleurtje aangebracht, een mooie naam bedacht, de belofte van *onfeilbaar voorbehoed- en geneesmiddel* de wereld ingezonden . . . en dan maar aan 't kwakzalveren.

Zoo gaat het!

Waarschuwingen der Overheden in het Buitenland.

* Reeds zeer vele jaren ontvangt de redactie de

waarschuwingen tegen kwakzalvers en kwakzalverijen, die door den Gezondheidsraad te Karlsruhe officieel ter kennis van het publiek worden gebracht en waarvan de meesten ook van nut zijn voor de Nederlanders, omdat helaas! deze handel internationaal is en bovendien bijna nergens die negotie zooveel vrijheid wordt gelaten als hier te lande.

Verschillende autoriteiten in Duitschland en Oostenrijk volgen dit goede voorbeeld uit Karlsruhe en onderscheidene burgerlijke besturen of ambtenaren der justitie bemoeien zich er mede.

Eenige gevallen die ons in de laatste maanden onder de oogen zijn gekomen, willen wij ten bewijze hier aanstippen, zonder er uitvoerig gewag van te maken.

9 Oct. 1900. De Minister van Binnenl. Zaken in Wurtemberg vaardigt een verbod uit tegen het adverteeren enz. van de Audiphon Bernard, een zoogenaamd onzichtbaar instrument tegen doofheid.

30 Oct. 1900. De politiepresident te Berlijn waarschuwt tegen het *Institut national de la surdité, Paris, Rue de Londres*, die onder het motto: er bestaat geen doofheid meer! de ongelukkigen tot correspondentie tracht te verlokken, per brief van doofheid zegt te zullen genezen en op die wijze allerlei schreeuwend dure en nietswaardige instrumentjes aan den man brengt.

19 Nov. 1900. Kennisgeving vanwege het Ministerie van B. Z. in Oostenrijk aan apothekers, drogisten en betrokken winkeliers, dat de zoogenaamde electro-motorische tandhalsbandjes van Gehrig te Berlijn volgens de geldende voorschriften niet mogen worden verkocht.

4 Dec 1900. Dito aan dezelfde, dat Dr. Spitzer's gezichtspomade, wegens schadelijke bestanddeelen, daarin voorkomende, niet mag worden verkocht.

25 Dec. 1900. Waarschuwing van de politie te Berlijn tegen het koopen van geadverteerde Voltakruizen, die op geenerlei wijze eenige geneeskracht bezitten.

4 Jan. 1901. Waarschuwing van dezelfde tegen Epstein's Polygonum-thee, een onkruid, dat duur verkocht wordt als een zoogenaamd geneesmiddel, waarover ook in dit Maandblad herhaaldelijk is gesproken als een ergerlijke kwakzalverij.

15 Jan. 1901. Waarschuwing van den koninklijken politiepresident te Frankfurt a./M. tegen het instituut ter zoogenaamde geneezing van Asthma en Tering van Weidhaas en tegen de inrichting van Dalton tegen doofheid, welke beide als geheel nietsbeduidend worden aan de kaak gesteld en wier middelen in sommige gevallen niet zonder gevaar kunnen worden aangewend.

RECHTSZAKEN.

De Hooge Raad deed de vorige maand uitspraak in de bekende zaak van twee Amsterdammers, veroordeeld door de rechtbank te Amsterdam wegens het openbaar aankondigen van het uitoefenen der geneeskunst zonder daartoe bevoegdheid te bezitten, door het plaatsen voor hun deur van een naambord met de woorden: „Tandheelkundige inrichting Nieuwe wet van . . ."

De verdediger had zich er op beroepen dat de uitoefening der geneeskunde en der tandheelkunde geheel afzonderlijk zijn geregeld en de voorschriften der wet tot uitoefening der geneeskunst niet van toepassing zijn op de uitoefening der tandheelkunde.

De Hooge Raad besliste echter in hoogste instantie dat de tandheelkunde is een onderdeel van de geneeskunde en art. 3 der wet van 1865 ook van toepassing is op de uitoefening der tandheelkunde. Dat wel de wet van 1876 gelegenheid heeft gegeven eene afzonderlijke bevoegdheid te verkrijgen voor de uitoefening van de tandheelkunde, doch dat deze ook volgens de uitdrukkelijke verklaring der regering bij de totstandkoming der wet is een tak der heilkunde, dus tot de geneeskunde behoort. Derhalve is ook de tandheelkunde onderworpen aan de voorschriften der wet gegeven omtrent de uitoefening der geneeskunde, terwijl het verbod tot openbare aankondiging der uitoefening van de geneeskunst zonder daartoe bevoegd te zijn, de tandheelkunde bleef omvatten, daar de wet van 1876 dit niet heeft gewijzigd noch is gebleken van eenige bedoeling des wetgevers om dat verbod op te heffen.

Het cassatieberoep is om die reden verworpen.

De rechtbank te Tiel veroordeelde R. HAVERBROEK te Utrecht wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde tot f 50 boete, subs. 20 dagen hechtenis. Hij heeft verzet aange teekend tegen dit bij verstek

A. C. G. Post, Arts.
Heerjansdam.
Dr. J. A. Ruijs, Arts.
Hellevoetsluis.
Joh. Admiraal, Onderwijzer.
M. Goedhart, Geneesheer.
I. V. Meijboom, dirig. off. v. gez. 3e kl.
† Kr. Rootzant, Arts.
Helmond.
† Dr. L. F. Dentz, Arts.
* H. M. J. E. Steijns, Apotheker.
Hengelo (O.)
Dr. P. van Delden, Fabrikant.
G. O. D. Dijkers, Fabrikant.
R. A. de Monchy.
D. W. v. Wulfen Palthe, Fabrikant.
* D. W. Stork.
's Hertogenbosch.
† P. J. Jansen, Apotheker.
† Het Officiereel Leesgezelschap.
Hillegom.
† C. J. Kleijn, Arts. Oud off. van gez. 1ste kl. K. N. M.
Hilversum.
E. Hekma, Arts.
* Mr. H. Massink.
L. M. de Buij Weninger, cand. Arts.
Hontenisse.
* J. F. Deijer, Geneesheer.
Hoogeveen.
* J. R. Meijeringh, Arts.
Hoorn.
* G. H. van Hoolwerff, Apoth.
Dr. A. E. Veenenbos.
Huizen. (N. H.)
J. J. Klein, Arts.
† Dr. G. J. Jaarsveld
Hulst.
* Dr. J. D. Callenfels.
Jutphaas.
* E. J. Idenburg, Arts.
Kampen.
* Mr. F. O. v. d. Dussen, Adv. en Proc.
J. Thomas, 1ste Luit. der Infanterie.
* D. v. d. Weerd, Apotheker.
Katwijk aan Z.
† Dr. D. L. van Elk, Arts.
† H. E. de Ruiter Zylker.
Klaaswaal.
* D. F. Groenewoud, Arts.
Klundert.
† Dr. B. J. Holster.
Kortezwaag.
* J. B. Ebbing, Arts.
Krabbedijke.
* G. F. W. Geill, Arts.
Kuinre.
* Dr. P. Peel.
Lange Ruigweide.
Murray.
Leerdam.
Corn. Voogd, Arts.
* H. W. Schomper.
Leeuwarden.
H. van Belkum, Boekhandelaar.
J. A. J. Bruinsma, Apotheker.
Jhr. Mr. A. E. v. Boelens v. Eysinga.
Dr. Jac. Baart de la Faille.
Coöperatieve Handelsdrukkerij.
Dr. Ph. Kooperberg.
A. Menalda Hz.
Mr. J. Bieruma Oosting.
Mr. J. D. v. d. Plaats.
Dr. J. A. Römer.
P. H. de Ruijter, Hoofd der school voor M. U. L. O.
Dr. I. F. Selhorst.
A. E. Sissingh, Arts.
De Vereen. ter bevorder. v. Volksgez.
C. J. de Vogel, Apotheker.
Afd. vande Prov. Fr. Werkl.-Vereen.
Leeuwen.
* Dr. van Haagen.
Leiden.
* Mr. M. d'Aumerie.
* C. Bakker.
* L. Backer Overbeek.
* G. F. A. ten Bosch, Apotheker Acad. Ziekenhuis.
N. Cnopius, Med. stud.
J. G. Colenbrander, Jur. stud.
* G. J. M. Couvée, Med. cand.
* Dr. A. W. van Deventer v. d. Loeff, Off. van gez. Kon. Ned. Mar.
* Dr. H. L. Drucker, Hoogleraar.
R. Dijkstra, Apotheker.
* E. A. van Grassek, Apotheker.
* E. J. van Itallie, milit. apoth.
J. P. L. Hulst.
† Dr. phil. A. Le Bret.
* Dr. C. S. Lehner.
W. Leuring, Med. stud.
* C. Ripping, Arts, dirig. officier van gezondheid 3e klasse.
* R. J. Roelofs, Med. doct.
* M. Rutgers, Arts.
* Schuckink Kool, Semi-arts.
* H. B. Semmelink, Arts.
D. J. Tangman.
* W. A. Vermaas.
Leimuiden.
* C. van Altena, Arts.

Th. H. Bakker, Arts.
Leur.
H. Dolks Jz.
Lisse.
* D. Blok, Arts.
Loenen.
* Dr. H. J. Planten.
Loosdrecht.
* I. C. Meijboom, Arts.
Lunteren.
Dr. Kimmijsser.
Maasland (Z.-H.)
Dr. J. van der Hoeven.
Maassluis.
† W. v. d. Starp, Arts.
Maastricht.
H. F. Beijerman, Ingenieur.
* Loge „La Persévérance.”
* Dr. Emile Schreinemacher.
* Dr. Swart Abrahamsz.
Makkum.
* J. W. van Dijk, Apotheker.
Dr. W. Driëndijk.
Marssum (Fr.)
* Dr. H. Reitsma.
Maurik.
* M. W. van Batenburg, Arts.
Meeden.
* B. Boema, Arts.
Medemblik.
J. Formijne Jr., Arts.
† E. Heckmann, Apotheker.
Meerkerk.
* B. H. van Nes, Arts.
Meppel.
* Het Dep. v. d. Maatsch. tot N. v. 't A.
* Dr. L. J. N. van Setten.
St. Michiels Gestel.
H. F. J. Immens, Arts.
Middelburg.
De Geneesk. Raad voor Zeeland.
* J. C. v. d. Harst JJzn., Apotheker.
† J. J. v. d. Harst Az., Apotheker.
L. K. v. d. Harst, Apotheker.
* Borgerhoff-Mulder, Offic. v. Gez. lekl.
† Jhr. Mr. L. Schorer, Burgemeester.
A. J. Wijne, Apotheker.
Middelharnis.
* C. J. H. v. d. Broek.
Milligen.
Dr. R. Ter Cock.
Mijnsheerenland (Hoeksche hand).
* W. N. van Ravesteijn, Arts.
Mijdrecht.
* Dr. D. de Bruin.
Montfoort.
R. Peel, Arts.
Naaldwijk.
† Dr. J. Snellen van Vollenhoven.
Neede.
* Dr. G. Beins.
Nieuwkoop (Z. H.)
* I. Baart de la Faille, Arts.
Nieuwveen.
J. W. R. Koch, Arts.
Nieuwerhoorn (eiland Voorne).
C. Jonges, Arts.
Noordwijk-Buinen.
J. C. L. Vlaanderen, Jur. cand.
Nunspet.
* Dr. J. Schut, Arts.
Numansdorp.
* C. Flohil, Arts.
Nijland (bij Sneek.)
† Dr. J. Wartena, Arts.
Nymegen.
† F. Bar. v. Aerssen Beijeren v. Voshol.
* P. G. Bender, Apotheker.
Dr. J. P. S. Berends Sr.
* Dr. L. P. J. Berends.
* Dr. C. J. van Duijl.
* Dr. J. van Hoek.
Dr. W. J. Koff.
* Loge St. Lodewijk.
* G. Ph. G. Moeijs, Apotheker.
* Dr. C. Nicolai.
† Van den Steen van Ommeren, Oud-Luit. ter zee.
Oegstgeest.
A. A. Le Jeune, Med. Dr.
Oenkerk (Fr.)
* S. H. Kijlstra, Geneesheer.
Oldenzaal.
* L. A. de Vries, Arts.
Oostermeer (Fr.)
† A. P. Schaafsma.
Oosterbeek (bij Arnhem.)
† J. Le Bret.
* Mr. J. J. S. baron Sloet.
Overveen.
* C. H. Bos.
Oud-Beijerland.
Dr. J. F. Ph. Hers.
Dr. K. Lodder.
Oudenbosch.
* A. C. Granpré Molière.
Oude Tonge.
C. Roodzant.
Oudewater.
Dr. Thier.

* Dr. P. J. H. Dautzenberg.
Oudshoorn a/d Rijn.
* J. W. C. Bloem, Burgemeester.
Princenhage.
Dr. H. Batenburg.
Purmerend.
* B. H. W. van Ark, Apotheker.
K. van Giffen.
Dr. J. J. Maats.
Raamsdonk.
† C. Gutteling, Arts.
Ransdorp.
* P. J. Rijkens, Burgemeester.
Rauwerd.
Dr. G. A. Murray Bakker.
Rhenen.
J. J. Post, Apotheker.
Ridderkerk.
* J. M. Langeveld, Arts.
Roermond.
* F. A. Haan, Apotheker.
* Dr. J. L. Herten.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
* Th. Paulussen, Off. v. gez.
Rotterdam.
† A. C. J. Beich, Tandarts.
† Mr. A. C. v. Blommestein, Adv. en Proc.
J. Bulterman & Zn., Apothekers.
* D. H. Bijdendijk, Makelaar
* W. H. J. Gantvoort, Apotheker.
Dr. L. Goossens.
* C. Groenewegen, Arts.
Mej. A. Grutterink, Apoth. ziekenh.
* L. van Itallie, gemeente-apotheker.
* M. Jagerink, Arts.
* J. Jurrewitz, Apotheker.
* H. F. Kolf.
† A. A. Lagaay, Apotheker.
* W. J. van Limburg.
* Dr. T. Lycklama à Nijeholt.
† M. J. v. d. Meij de Bie, Apotheker.
Dr. H. W. de Monchy.
P. Nimmo, Geneesheer.
Mevr. Van Nispen tot Pannerden.
* Dr. C. Nolen.
C. & C. J. Pluigens, Handel in chemicaliën.
* M. Polak, Arts.
* J. C. Ramaer, Ingenieur.
* R. F. H. de Riche mont, Apotheker.
* Dr. F. A. K. Rombach.
* J. G. H. van Rosmalen, Arts.
† G. M. Kueb.
* Dr. I. A. M. T. Sannes.
* Van Schaick & Baljon, Kooplieden.
* K. Schraever, Gep. 1e Luit. Pl. Adj.
* Dr. P. H. Simon Thomas.
* Mej. M. Snellen.
Maurice Son, Tandarts.
* C. L. W. Stutterheim, Apotheker.
D. Teessen, Apotheker
L. A. Thomée Arts.
* Dr. P. A. Vos, Apotheker.
* Dr. Justus de Vrij.
† H. H. P. de Wit, gep. Kapt. der Artil.
* K. J. Wijlacker, Direct. Ziekenfonds.
* H. C. Zeelt, Apotheker.
* Dr. J. J. van der Zwet, Arts.
Ruurlo.
Hofsfede, Arts.
Sassenheim.
Dr. Metzlar.
Scherpenzeel.
S. F. Boekhoudt, Geneesheer.
Scheveningen.
* A. Gildemeester, Lid v. d. 2e Kamer der St.-Gen.
Schiedam.
* Dr. I. Endtz.
Schildwolde (Gr.)
* Dr. M. J. Adriani.
Schoonehoven.
* A. en C. H. van Scherpenzeel, Apoth.
Sliedrecht.
* T. J. v. d. Berg, Apotheker.
Dr. A. Prins de Raat, Arts.
Dr. P. Langeveld, Arts.
I. Prins Visser, Arts.
De Afdeling van „Volksbond.”
Dr. P. Scheltema, Arts.
Serooskerke.
* H. Smit Sibbinga, Arts.
Sneek.
H. van der Feer, Apotheker.
Soest.
* Het Gemeentebestuur.
Spanbroek.
G. C. van Balen Blanken, Arts.
Stolwijk.
* S. Bijlsma, Geneesheer.
Stijen.
* C. E. Plugge, Arts.
Ternaard.
Dr. P. de Jager.
Tiel.
† Mr. F. J. W. G. Spiering.
Ubbergen.
* Mr. J. E. B. L. Mauritz v. Crayenstein.
Uithuizen.
* Dr. M. T. Tichelaar.
Utrecht.
C. Bahnsen.
* E. Berents, Apoth.

Jan Wefers Bettink, Fabrikant.
Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
Dr. P. Q. Bronggeest.
* M. J. Ten Bruggencate, Apoth.
* M. G. de Bruin, leeraar Rijks-Veeartsenijschool.
Dr. L. R. Bunnik.
* P. W. C. M. Busch, Med. Stud.
P. Denijs, Apotheker.
† Prof. Dr. H. C. Dibbits.
* Dr. F. C. E. van Embden, Apoth.
* C. N. Ferhmann, Apotheker.
* F. D. Fontein, Apotheker.
Dr. B. Freriks.
* D. Gerhardt.
J. de Groot, Arts.
* S. E. Haagsma, werktuigk. ingen.
D. Harting Jzn., Aziëfabrikant.
* Dr. J. Hartog.
* G. F. van Kalken.
† J. W. de Koff, Arts.
Dr. L. J. Laus.
† Dr. J. Loric.
* Dr. C. Lugt.
Loge „Ultrajectina.”
* J. C. Th. Marius, Agent in wetensch. instrumenten.
* P. E. A. Musquetier.
* J. Poell Jr., Cand. Arts.
Joh. H. Roelants, Cand. Arts.
C. D. Sax.
* D. Schaap Jr.
* Mr. J. H. Schober.
† M. J. H. baron van Slingelandt.
J. W. H. Uytendogaart.
* Veterinaire Sociëit „Absyrtus.” Vereen. ter bev. van Volksgezondh.
* H. Vlaanderen.
Jb. Tigler Wijbrandi, Apotheker.
Vaals (Limburg.)
* W. van Reij, Apotheker.
Veendam.
E. Steenhuisen Bz., Apotheker.
Velp (bij Arnhem.)
Dr. G. Fabius.
* Mr. de Vos tot Nederveen Cappel.
J. M. Pantekoek, Arts.
* Dr. A. v. d. Willigen, Arts.
Vianen.
* H. J. Thorbecke.
Vlaardingen.
* H. Kikkert Czn., Arts.
† Dr. J. Voogd.
* C. M. Hoogenboom, Arts.
Vlijmen (N.-B.)
Dr. J. F. Verlinden.
Vlissingen.
* Dr. C. A. Duyvis, Arts.
Voorburg (bij 's Hage.)
H. J. Flint, Arts.
Dr. C. Ten Bosch Az.
Voorst.
D. Brocx, Arts.
Waardenburg.
* G. Z. van Wieringen, Arts.
Wageningen.
C. D. Bergacker, Apoth.
* R. van Eck, Apoth.
Warfum.
* Dr. J. H. Blankstein, Arts.
Weesp.
* N. A. Ballentijn, Apotheker, Fijnvandraat, Arts.
* Dr. G. P. Kortenhorst.
* F. de Leur, Rijks Veearts.
Wieringerwaard.
Dr. J. C. Overduin.
Winkel.
W. H. Melchior, Geneesheer.
Winterswijk.
* J. Hagens, Arts.
* H. J. Manschot, Arts.
Wirdum.
* F. van Setten, Arts.
Wissekerke.
* D. J. Helderman, Geneesheer.
Wommels.
W. K. J. Hoekstra, Geneesheer.
Workum.
* E. Hamersma, Apotheker.
Dr. L. A. A. Sluiterman.
Wormerveer.
* Dirk Laan, Fabrikant.
Woudrichem.
Dr. A. W. van Toorenberg.
Wijhe.
* J. W. Engels, Arts.
De Wijk (Dr.)
* I. Bruins Slot, Arts.
Wijk bij Duurstede.
* Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.
Zaandam.
G. van Sante Bz., Apoth.
* Dr. M. L. van den Stempel.
Zaandijk.
Dr. P. E. v. d. Horst, Arts.
Zalt-Bommel.
* W. Tright, Apotheker.
* Dr. J. de Wit.
Zandpoort (Meer-en-berg.)
A. C. Kam, Arts.
Zeist.
* Dr. A. C. de Bruyn.

* N. A. Kortlandt, Arts.
Zoetermeer.
* A. Meerberg, Arts.
Zuid-Scharwoude.
* C. Rootlieb, Arts.
Zwolle.
* R. Meulenhoff, Apotheker.
Dr. J. H. H. Stroinck Jr., Apotheker

NED. OOST-INDIE.
Batavia.
Dr. D. Driessen, adviseur voor burg. veearts. dienst in Ned. Indië.
P. Helder.
Dr. C. N. van de Poll.
Bandang.
Eduard Pistorius.
Dr. A. J. Olivier, Offic. v. Gez. 1e kl. O. I. L.
Banjoewangie.
Jhr. A. B. van Haeften, Administrateur Suikerfabriek.
Malang.
Cayaux, Milit. Apotheker.
Padang.
Dr. Steensma, Offic. v. gezondh.
Palakan (O.Kust Sumatra).
L. Jonker, Arts.
Semarang.
Mr. T. B. Pleijte, Advocaat.
Soerabaya.
Dr. C. J. de Bruijn Kops.
G. J. de Hoog, Chartered Bank.
A. J. Prins, Apotheker.
Serang.
W. F. Sterk, Off. v. Gez.
Ternate.
C. H. L. Baelde, Offic. v. Gez.

BELGIE.
Antwerpen.
De Bruyn, Pharmaciën.
La Société de Pharm. d'Anvers.
G. van Velde, Pharm. en chef Hospit. St. Elisabeth.

OVERIGE LANDEN.
Bucharest.
Dr. N. J. Angelescu.
Valencia.
C. W. Crous.
Degognia III (N.-A.)
C. R. Birnbach.
London.
E. Versluys.

BESTUREN DER AFDEELINGEN.
Dordrecht en Omstreken.
Mr. A. A. Moll, Voorzitter.
I. M. van Elk, Secretaris.
C. P. v. d. Bijlaardt, Penningmeester.
J. Bossers te 's Gravendeel.
C. G. Bosch.
Utrecht.
Dr. L. J. v. d. Harst, Voorzitter.
C. D. Sax, Secretaris.
J. C. Th. Marius, Penningmeester.
Jb. Tigler Wijbrandi.

Amsterdam.
J. van Riel, Voorz.
P. J. de Witt, Secret.
J. Stenvers, Penningm.
H. Gerling.
E. Th. Smeets.

Tot de omstreken van Dordrecht behoren:
Sliedrecht.
Zwijndrecht.
Dubbeldam.
Heerjansdam.
's Gravendeel.
Papendrecht.

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elkeen die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit getal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1.25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Bestuur der Vereeniging.

J. M. VAN ELK, te Dordrecht, Voorzitter.

J. VAN RIEL, te Amsterdam.

Mr. H. MASSINK, te Amsterdam.

Dr. W. RUTGERS v. d. LOEFF, te Amsterdam.

A. J. WIJNNE, te Middelburg,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 739

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam. Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Adres: REDACTIE en ADMINISTRATIE de Heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Onze wettelijke bepalingen tot wering van den verkoop van kwakzalversmiddelen.

Berichten: Een kwakzalver verwijderd. — Een koekbakker als geneeskundige. — De waarheid-onwillekeurig. — Een goede raad. — Advertenties in medische bladen. — Onbevoegd voeren van den titel natuurarts. — Verordening in Oostenrijk. — Gevaarlijk haarkleurmiddel.

Mededeelingen van verschillende aard: Oprechte Zwitsersche Galpoppen. — Booms Staal-Pastilles. — Hubert Ullrich maar steeds aan 't werk. — Een wonderdokter onder de groote lut. — Geheimmiddelen in Zwitserland. — Kwakzalvers- en geheimmiddelen in Oostenrijk verboden. — De verdediging van een kwakzalver.

Rechtszaken: P. van Bijsterveld voor den Hoogen Raad. — De Sanguinose-fabrikanten vrijgesproken. — Onbevoegde uitoefening der artseneijbereidkunst door J. Spelter. — A. W. van Bijsterveld voor het kantongerecht. — Cornelis Ursem in hooger beroep.

Ingezonden: Over de waarde van dankbetuigingen.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Booms maagpoeder. — Aloëhoudende pillen.

Onze wettelijke bepalingen tot wering van den verkoop van kwakzalversmiddelen.

De verkoop van kwakzalversmiddelen kan, bij ons te lande, niet anders worden bestreden, dan door toepassing van art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, welk artikel aan onbevoegden verbiedt een zeker getal geneesmiddelen, bij name genoemd, te verkoopen beneden de hoeveelheid, voor elk dier middelen op een lijst (lijst C) aangegeven.

Het ondoeltreffende van dit bestrijdingsmiddel is thans weer gebleken bij de behandeling van de Sanguinose-zaak voor den kantonrechter te 's Gravenhage, waaromtrent wij verwijzen naar de rubriek „rechtszaken” in dit nummer.

Vroeger was door deskundigen in Sanguinose aangetoond de aanwezigheid van de bestanddeelen van gentiaanwortel, een geneesmiddel, op de bedoelde lijst C. voorkomende, thans konden de deskundigen de tegenwoordigheid van die stof niet constateeren en derhelve kon geen veroordeeling wegens onbevoegden verkoop van geneesmiddelen volgen.

En hiermee is de weg voor iederen kwakzalver aangewezen. Waar het hem toch al heel weinig kan schelen wat de patiënt slikt, als hij maar slikt, daar heeft hij slechts zorg te dragen dat zijn middel geen der stoffen bevat, genoemd op de bedoelde lijst, of anders in zoodanigen toestand, dat het niet mogelijk is, de aanwezigheid daarvan met zekerheid aan te toonen; en zoo iets gaat zoo gemakkelijk, wanneer men deskundige voorlichting heeft.

En heeft men eenmaal de onvoorzichtigheid begaan ~~wa~~ een dusdanige stof, op aantoonbare wijze, in het middel te brengen, dan laat men die er later maar uit of verandert de samenstelling zóó, dat de opsporing, met juistheid, niet mogelijk wordt en .... gaat men toch maar door van het gewijzigde middel alle wonderen te vertellen, die vroeger aan het oorspronkelijke waren toebedeeld. Als er maar verkocht wordt

Waarlijk, hoe dikwijls hebben wij 't al gezegd, de bestaande toestand deugt niet. Dat de kwakzalverij en de verkoop van kwakzalversmiddelen een ernstig kwaad is, dat betoogd moet worden, daarvan, wij vermelden het met dankbaarheid, geven de bevoegde autoriteiten blijk doordat zij tegenwoordig, vrij wat meer dan vroeger tegen dit euvel optreden. Geregeld iedere maand kunnen wij, in den laatsten tijd, een rubriek „rechtszaken” opnemen. Toch zal dit optreden helaas! niet het gewenschte succes hebben, zoolang de tegenwoordige bepalingen niet worden herzien.

Onze Vereeniging heeft en door adressen aan de Wetgevende Macht en door haar Maandblad zich reeds menigmaal geuit, in welke richting zij een herziening zou gewenscht achten; ons bestek laat niet toe, er thans uitvoerig op terug te komen. Wij wenschen ditmaal *alleen* te wijzen op een bepaling, waarvan men zich in den strijd tegen den verkoop van kwakzalversmiddelen betrekkelijk goede uitkomsten voorstelt. Die bepaling zou bevatten het alleszins te billijken verbod aan niet-geneeskundigen van het adverteeren van geneesmiddelen, onder opnoeming van de ziekten, waartegen zij worden aanbevolen. Het overtreden van zó'n verbod is gemakkelijk na te gaan en herhaling van de overtreding niet moeilijk te constateeren.

Of met zó'n bepaling *veel* zal worden bereikt? Wij hebben geen te hoog denkbeeld daarvan; de kwakzalverij door wetten uit te roeien is een onbereikbaar ideaal, en daarbij zijn er geslepen kwakzalvers genoeg, (Duitschland leert ons dit) die wel middel weten te vinden om op een of andere wijze de voorgestelde wetsbepaling te ontduiken.

Maar toch gelooven wij zeker, dat door den maatregel dien wij wenschen, de strijd tegen den verkoop van kwakzalversmiddelen met meer kracht kan worden gevoerd dan tot nu toe — en wij denken dan: Beter een half ei dan een leege dop!

BERICHTEN.

Een kwakzalver verwijderd. De Rotterdamse politie heeft een Duitscher, F. Tieschler genaamd — die zich uitgaf voor dokter in de medicijnen en onder bedriegelijke voorgevens hier te lande zijn praktijk trachtte uit te oefenen, doch weldra bleek een geroutineerd kwakzalver en oplichter te zijn — via Emmerik over de grenzen gezet.

(N. v. d. D.)

Een koekbakker als geneeskundige. In een blikje *Haagsche Hopjes*, de „echte”, vonden wij het volgende briefje:

„Voor den hoest aanbevolen:

Boules de gomme, Pâte Carmélite, Pastilles au miel, Pâte de guimauve, Losanges de réglisse, Boutons de guêtre, Torsades de réglisse, Zoute drop, Bâtons de réglisse, Pâte de Lichen, Jujubes, Pastilles violettes, Pâte de réglisse calabre, Grains de Malaga (uitstekend).”

De waarheid-onwillekeurig. In een advertentie ter aanbeveling van de Zwitsersche Pillen staat bij een waarschuwing tegen namaak, woordelijk het volgende:

„Men zij er van verzekerd dat men beet genomen wordt als men in plaats van de uitdrukkelijk verlangde echte Zwitsersche Pillen van den Apotheker RICH. BRANDT een ander waardeloos middel in de handen gestopt krijgt”.

De cursiveering is van ons.

Een goede raad. In de rubriek „Correspondentie” van het *Nieuwsblad v. Nederl.* lezen wij het volgend antwoord op een ons onbekende vraag: „Als zij er met den dokter over spreekt en deze erkent de goede werking er van, dan zal deze zeer zeker precies dezelfde pillen kunnen voorschrijven.”

Juist wat wij zoo dikwijls aanraden.

* Advertenties in medische bladen. Op 20 September a. s. zal te Brussel een internationaal medisch congres gehouden worden, waar ook ter sprake zal worden gebracht de vraag, welke advertenties in de geneeskundige bladen niet behooren te worden opgenomen.

Het vraagpunt is zeker niet overbodig; wanneer men nagaat de reeks van aanbevelingen van allerlei specialite's, in de buitenlandsche vakbladen vooral, en waarmee tal van advertentiebladzijden in iedere aflevering, ook van de meest wetenschappelijke tijdschriften, worden gevuld, dan heeft dit alles te zamen machtig veel van kwakzalverij en moet de leek gaan twijfelen aan den ernst van den inhoud der tijdschriften, wanneer tegelijkertijd tegen alle mogelijke ziekten en kwalen toch onfeilbare geneezing wordt beloofd door „granules” en „capsules” uit deze of gene fabriek.

Onbevoegd voeren van den titel natuurarts. Het Duitsche verbond van natuurartsen en natuurgeneeskundigen had besloten, dat iedere afdeling een lijst met namen, woonplaatsen en spreekuren harer leden zou publiceren. Te Berlijn geschiedde dit dan ook in een courant, doch de overheid zag in het onbevoegd gebruik maken van het woord „arts”, met welke bijvoeging dan ook, een overtreding, omdat dit aanleiding er toe kan geven, dat men den onbevoegde voor een „geprüfte Medizinalperson” aanziet. In eerste instantie werd ieder der leden tot 40 Mk. boete veroordeeld, doch in tweede instantie werden zij vrijgesproken, waarop het Openbaar Ministerie in beroep kwam met het gevolg, dat de boete op 30 Mk. werd bepaald. De beklagden zeiden, dat zij in het geheel geen overtreding hebben willen begaan. Hun beginsel was juist, niet voor artsen te willen worden aangezien, maar de man van de wet zeide, dat hun bedoeling er in het geheel niet op aan kwam. (W. T. G.)

Verordening in Oostenrijk. Bij ministerieele beschikking is eene wijziging gebracht in de z. g. „Specialitäten-Verordnung.” De voornaamste bepalingen volgen hieronder:

De „politische Behörde erster Instanz” (plaatselijk bestuur) heeft het toezicht op de bereiding en den verkoop van specialités; dit bestuur kan de bereiding en den verkoop van pharmaceutische artikelen welke niet overeenstemmen met de juiste voorschriften, verbieden, behoudens recht op hooger beroep.

De bezitter of de verantwoordelijke leider eener apotheek is verplicht om van elk nieuw pharmaceutisch artikel, dat door hem in den handel gebracht zal worden of van een buitenlandsche specialité, waarvan hij den verkoop heeft op zich genomen, mededeeling te doen aan het plaatselijk bestuur. Vindt dit geen termen om den verkoop te verbieden, dan moet verdere mededeeling geschieden aan de „politische Landesbehörde” (bestuur van de kroonlanden) onder overlegging van de bereidingswijze en een 2-tal monsters van het praeparat.

Worden ook daar geene termen gevonden tot wering van den verkoop, dan moet de aanvraag nog geschieden bij het ministerie van binnenlandsche zaken. Met den verkoop van het middel mag, tenzij de toestemming eerder gegeven is, niet vroeger dan 3 maanden na de aanvraag begonnen worden, behoudens het geval dat deze verkoop geheel geweigerd wordt. De kosten, die mochten vallen op een eventueel noodig onderzoek van de praeparaten, moeten door den aanvrager betaald worden. (Ph. Weekbl.)

Gevaarlijk haarkleurmiddel. In de „Société de Biologie” is door LABORDE en MEILLIÈRE de geschiedenis medegedeeld van een 50-jarige dame, die in twee of drie maanden tijds 10 K.G. aan gewicht had verloren, en nagenoeg geen eetlust of spijsvertering meer bezat. Zij had ook vroeger aan spijsverteringsstoornissen geleden, en had thans aanvallen van hardnekkige hoofdpijn, met rijkelijke slijmbrakingen gedurende geheele dagen. De oogleden waren rood en gezwollen. Behandeling der spijsvertering bleef zonder gevolg. Men dacht aan een vergiftiging, misschien uraemie. De prachtig zwarte haartooi trok de aandacht en patiënt erkende, dat die geschilderd was. Toen zij den kunstgreep liet varen, genas zij. Haar kleurmiddel, waarvan jaarlijks door den bereider 50,000 flesschen verkocht worden en dat eene andere dame tweemaal erysipelas had bezorgd, bestond uit een oplossing van parafenylenediamine en resorcine in aq. oxygenata. Beide opgeloste stoffen zijn zeer prikkelend voor de huid. (W. T. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Oprechte Zwitsersche Gal-Poppen.

Door een medicus in een der Noord-Hollandsche steden werd mij het onderzoek opgedragen van de z. g. u. „Oprechte Zwitsersche Gal-Poppen” die vooral onder de volksklasse veelvuldig aanwending vinden.

De gebruiksaanwijzing van dit wondermiddel luidt als volgt:

„Deze beroemde kruiden, afkomstig van de bergen van Zwitserland, saamgesteld volgens het recept van Dr. RASPAIL. Hoogleeraar te Parijs, zijn bijzonder goed tegen Gal, Slijm, slechte spijsvertering, onzuiverheid in het bloed, voor verouderde koorts; wekken de eetlust op, zijn zeer zacht purgerend, bijzonder dienstig bij verkoudheid. Dit pakje kruiden moet in eens getrokken worden op een halve kan vocht, water, wijn of brandewijn. Na 24 uren trekkens kan men het gebruiken, en wel twee- à drie spijslepels per dag;

ook voor kinderen welke klierachtig zijn vind men deze kruiden aanbevelingswaardig.

„Dit aftreksel in een glaasje sterke drank vermengd, is een overheerlijk bitter, dat de voorkeur verdient boven andere elixers, omdat dit van kruiden getrokken is, die niet schaden aan de gezondheid maar bovengenoemde kwalen geneest.

„Het pakje kost 40 cents en is goed voor twee aftreksels.

„Dezelve zijn te bekomen bij J. P. VAN HECKE, Apotheker te Middelburg. Ten einde namaaksels te voorkomen is ieder pakje met de letter B. gestempeld.

J. P. VAN HECKE.”

Bij onderzoek bleek elk pakje van deze kruiden, van circa 30 Gram inhoud, te bestaan uit een mengsel van de volgende bestanddeelen:

Fol. menthae crisp.	(Kruisementbladen).
Rad. helenii	(Alantswortel).
Rad. gentianae	(Gentiaanwortel).
Rhiz. calami	(Kalmuswortel).
Stipit. dulcamarae	(Bitterzoet).
Herb. cardui benedict	(Duizendguldenkruid).
Summ. Absynth.	(Aalseknoppen).
Aloë.	

Uit deze samenstelling blijkt, dat het onnoodig is een reis naar Zwitserland te ondernemen om deze heilzame (?) kruiden te verzamelen. Allen worden bij ons te lande gekweekt en baten al zeer weinig tegen de kwalen waartegen zij worden aanbevolen. Vooral de bijvoeging van aloë is niet zonder gevaar, daar dit sterk laxeermiddel in tamelijk groote stukken in het kruidenmengsel voorkomt. Toch wordt met groote gerustheid het gebruik zelfs voor kinderen aanbevolen.

Zooals regel is bij dergelijke middelen is ook hier de prijs buitensporig hoog. De werkelijke waarde (?) van het kruidenmengsel bedraagt hoogstens 5 cents. Men wachte zich dus voor schade aan beurs en gezondheid. C. SLEESWIJK.

BOOM'S Staal-Pastilles.

„Bloedarmoede, Bleekzucht.

Staal Pastilles zijn het beste geneesmiddel tegen Bloedarmoede en Bleekzucht. Staal Pastilles zijn veel beter dan Staal Pillen en Pink Pillen, omdat zij direct in de maag opgelost worden, nimmer bederven en altijd hun geneeskraft behouden. Per flacon met 1000 Staal Pastilles en gebruik f 2.—. Per 500 f 1.20. Per 100 f 0.40. Staal Pastilles zijn tienmaal goedkooper dan Pink Pillen en bovendien veel beter. Franco toezending na ontvangst van het bedrag door Apotheker Boom te Arnhem.”

Bovenstaande advertentie noodzaakt ons, ons weer enkele oogenblikken met Apotheker Boom bezig te houden. Deze apotheeker heeft al sinds jaren een eigenaardige opvatting van zijn beroep.

Hij neemt zeer gewone en bekende geneesmiddelen, giet die in een of anderen vorm en zendt ze dan met een aanbeveling van uitstekendheid tegen deze en gene kwalen (waarvan hij trouwens als apotheeker geen verstand heeft) onder den naam van Boom's dit of Boom's dat in den handel; zoo 't kan, vergezeld van de gebruikelijke attesten. Zoo hebben wij o. m. Boom's Maagpoeder, Boom's Hoesttabletten, (Emser Pastilles) Boom's Rheumatiekpastilles enz. .... en nu weer Boom's Staal Pastilles. Over deze laatste een paar woorden. Men ziet 't: die pastilles zijn „het beste geneesmiddel tegen bloedarmoede en bleekzucht” en hebben de gelukkige eigenschap, dat zij „nimmer bederven en altijd hun geneeskraft behouden.”

Bij die pastilles heeft Boom weer zijn gewone methode gevolgd; het werkend bestanddeel — en daaruit bestaan zij voor de helft — is, volgens onderzoek van den Heer A. J. WIJNNE te Middelburg, een oud, jaren lang bekend, en vroeger veel gebruikt, ijzerpraeparat, n.l. melkzuur-ijzer, lactas ferrosus.

Van dit praeparat vertelt nu Boom, dat de daarvan bereide pastilles „nimmer bederven”, een verklaring, die 't hem zeer moeilijk — of liever onmogelijk — zal vallen, waar te maken.

Melkzuur-ijzer is een onstandvastige stof en juist daarom hebben vele geneesheeren van 't gebruik afgezien.

Maar wat hindert dat? Boom adverteert maar wat hem goedgeeft, ook wat de „geneeskraft” betreft. Welnu, dat moet hij weten, maar hij moet 't ons niet euvel duiden — wat hij telkens doet — wanneer wij tegen zijne kwakzalverachtige handelingen steeds opnieuw waarschuwend optreden.

HUBERT ULLRICH maar steeds aan 't werk.

Nadat, zooals wij in het Maandblad van April mededeelden, de Amsterdamsche apothekers waren bewerkt, gelukkig zonder veel succes, voor den verkoop van Ullrich's kruidenwijn, zijn thans de Rotterdamse — en andere — aan de beurt gekomen. In een circulaire, in hoofdzaak gelijkluidende aan die, welke de Amsterdamsche apothekers hebben ontvangen, wordt, onder verwijzing naar vroegere aanbiedingen, verzocht een depôt te aanvaarden. Vermakend is het slot dier circulaire: „In de hoop eindelijk (*) een antwoord te mogen ontvangen” enz.

De man wordt ongeduldig en wij begrijpen het, waar wij weten, dat de meeste apothekers, niet-tegenstaande een bij de circulaire ingesloten briefkaart, zijn schrijven terecht geen antwoord waard keurden. Want met het antwoord, door een apotheeker te Rotterdam op zijn briefkaart geschreven, zal hij niet erg tevreden zijn geweest; dat antwoord luidde: Wij Nederlandsche apothekers, leden van de Ned. Maatschappij ter bev. der Pharmacie, weigeren zulke patentmiddelen te verkoopen en dus ook uw kruidenwijn voor maaglijders.”

Helaas! denken niet alle Nederlandsche apothekers er zoo over; zoo lazen wij o. a. dezer dagen in de Zaanlandsche Courant, onder de bekende, groote advertentie van ULLRICH, het volgende:

Kruidenwijn is te verkrijgen in flesschen à fl. 1.50 en 2.—, in de apotheken van Zaandam, Wormerveer, Beverwijk, Haarlem, Purmerend, Edam, Monnikendam, Alkmaar, Hoorn, Amsterdam enz., alsook in alle groote en kleine plaatsen van de provincie Noord-Holland en geheel Nederland in de Apotheken.

Ook verzendt de Heer Apotheker A. BAKKER, Zaandam, 3 en meer flesschen Kruidenwijn tegen origineele prijzen naar alle plaatsen van Nederland.

Nu weten wij wel, en wij hebben er ons van overtuigd, dat die advertentie onwaarheid bevat; wij weten dat in de meeste van bovengenoemde plaatsen geen apothekers zijn, die zich met den verkoop van Ullrich's kwakzalverij belasten, maar te weerspreken is 't niet, dat dan toch ook een apotheeker niet schroomt openlijk bekend te maken, dat hij als helper van den Leipziger wijnhandelaar optreedt. De wijze waarop ULLRICH voor zijn kruidenwijn reclame maakt, hoe hij allerhande ziekten toeschrijft aan slechte spijsvertering en daartegen zijn kruidenwijn aan iederen — zonder onderzoek door den geneesheer — als voortreffelijk aanbeveelt, moet hem toch de zekerheid geven, dat de bevordering van den verkoop van dit middel niet strookt met de opvatting, die de goede Nederlandsche apothekers van hun beroep hebben. Zeker, hij is de eenige niet, er zijn, jammer genoeg, in ons land eenige apothekers, die den verkoop van kwakzalversmiddelen op allerlei wijze in de hand werken; wij noemen slechts de bekende firma's van SANTEN KOLFF te Rotterdam, SNABILIÉ te 's Gravenhage en HENRI SANDERS te Amsterdam, maar 't zou te betreuren zijn wanneer meerdere apothekers dezen weg opgingen.

Nadat 't bovenstaande al gezet was, werd onze aandacht gevestigd op een blad, te Steenwijk uitkomende, waarin per advertentie wordt medegedeeld dat „de Kruidenwijn verkrijgbaar is in de Apotheken van Steenwijk, Wolvega, Meppel, Hoogeveen, Kampen, Heereveen, Joure, Gorredijk, Zwolle enz., alsook in alle groote en kleine plaatsen van de provincie Overijssel.” Zoo wordt blijkbaar elke provincie, met leugens, bewerkt. Zouden de apothekers zich niet eens laten gelden tegenover de belediging, waaraan zij bloot staan?

*) Wij cursiveeren.

* Onder de personen het vorig jaar overleden behoort ook DR. GRUBY te Parijs, die den leeftijd van 90 jaren heeft bereikt en een der merkwaardigste voorbeelden is geweest van een geleerd man, die zich op ergerlijke wijze schuldig maakte aan de grofste kwakzalverij.

In vroegere jaren beoefende hij met vrucht de physiologie en vergelijkende anatomie en deed verschillende belangrijke onderzoekingen en ontdekkingen, tot hij op vijftigjarigen leeftijd, teleurgesteld in sommige verwachtingen, de geneeskundige praktijk aanvaardde en daarbij de zondringste geneesmethoden in toepassing bracht, hetgeen niet belette, dat hij personen als Heine, Georges Sand, Mac Mahon, Alexander Dumas, Alphonse Daudet, Ambroise Thomas, Chopin, Liszt, enz. onder zijne clientèle kon rekenen. Wel een bewijs, dat mannen, op allerlei gebied behoorende tot de eersten in den lande en uitmuntende in velerlei kunst en wetenschap, op het punt van de kennis van hun eigen lichaam en van de eenvoudigste begrippen der geneeskunst, op het einde der 19de eeuw in bijgeloof en kinderachtige onnoozelheid dikwijls nog niet hooger staan dan de domsten der menigte en de meest achterlijke volken.

Ziehier een lijstje van de raadgevingen waarmee wijlen DR. GRUBY tot op het laatst zijns levens zijn goedgelovige clientèle uit de hooge wereld bij den neus leidde.

Iederen morgen vóór zonsopgang wandelen van de Bastille tot aan de Madeleine en daarbij telkens na 68 passen een druivepit tusschen de tanden fijn knauwen.

Driemaal daags gedurende 7½ minuten het lichaam achterover buigen, staande op een eettafel.

Iederen avond twee ongekookte eieren eten elk met precies 47 korrels zout.

Elke dag eenige minuten op het hoofd gaan staan. Op handen en voeten kruipen gedurende enkele minuten.

Zijn eigen water drinken.

Na iederen maaltijd 580 passen doen in de breedte van zijn slaapkamer en 2010 passen in de lengte.

Gedurende een maand leven alleen van zelfgeschoten wild.

Een bleekzuchtig meisje moet elken nacht een rauwe ham boven haar bed hangen en slapen met open ramen.

Een aamborstige vrouw moet 's nachts in een grooten zak met kruiden gaan liggen, precies om twaalf uur daaruit kruipen, een bijzondere koek zelf bakken en zelf opeten.

ALEXANDER DUMAS verhaalt zelf, dat hij DR. GRUBY had geconsulteerd wegens slapeloosheid en den raad ontving om met den trein van 4.40 's middags van het station St. Lazare naar Versailles en terug te sporen; op de terugreis zou hij zeker in slaap vallen. DUMAS vond het een dwaasheid en liep boos weg. Toen hij echter den volgenden dag juist om half vijf het station St. Lazare voorbij kwam, wilde hij toch een proef nemen en inderdaad viel hij in slaap en moest bij zijn terugkomst te Parijs door zijn medepassagiers gewekt worden.

Niemand behoeft te denken, dat de romanschrijver hier in zijn qualiteit aan het woord is; wat suggestie vermag, vooral bij slapen en waken, hebben de laatste jaren voldoende geleerd.

Waar ernstige lichaamsstoornissen aanwezig zijn zal zij minder eenvoudig kunnen slagen, zooals het volgende voorbeeld bewijst, waarmede wij de zonderlinge reeks willen sluiten.

Eene zeer rijke, oude vrouw, lijdende aan maagpijn, ontving van DR. GRUBY den raad haar leven in het vervolg door te brengen op een stoomboot, die bij voortduring de Rhône op- en afvaart tusschen Lyon en Avignon en bij haar maaltijden muziek te laten spelen en op de maat der muziek te eten.

De patiënte deed getrouw wat haar bevolen werd, doch helaas! zonder gevolg; de arme vrouw genas nimmer en stief aan haar kwaal; zij had namelijk maagkanker.

* Ruim een jaar geleden (23 Januari 1900) werd in Zwitserland te Zurich eene interkantonale bijeenkomst gehouden om maatregelen te treffen aangaande het aankondigen en den verkoop van geheimmiddelen daar te lande. Dientengevolge is thans de volgende verordening aldaar van kracht geworden.

Art. 1. De kantonale gezondheidscommissie beslist, welke zoogenaamde geneesmiddelen gerangschikt worden onder de geheimmiddelen en geneeskundige specialiteiten.

Art. 2. Het adverteeren en de verkoop van geheimmiddelen en geneeskundige specialiteiten, zonder uitdrukkelijke toestemming vanwege de gezondheidscommissie, is verboden.

Art. 3. De kantonale gezondheidscommissie zal het adverteeren en den verkoop van geheimmiddelen en van geneeskundige specialiteiten niet veroorloven:

- wanneer het middel schadelijk voor de gezondheid of de samenstelling onzinnig is;
- wanneer advertenties, etiketten, prospectussen of dergelijke een bedriegelijke voorstelling geven, of wanneer het middel wordt aanbevolen tegen ziekten, waarbij geneeskundige behandeling noodig is;
- wanneer de prijs, waarvoor het wordt verkocht, ver boven verhouding der waarde is.

Art. 4. De kantonale gezondheidscommissie heeft het recht, toezending te verlangen van het middel in origineele verpakking en in genoegzame hoeveelheid om het te kunnen onderzoeken en verder opgaaf te vragen betreffende de samenstelling en den verkoopprijs en ten allen tijde overlegging te eischen van het resultaat van haar onderzoek.

Wanneer aan een dezer eischen niet wordt voldaan, zullen het adverteeren en de verkoop niet worden toegestaan.

Art. 5. De kantonale gezondheidscommissie zal een lijst opmaken en publiceeren van middelen die verboden zijn.

Art. 6. In advertenties of bij andere reclames van welken aard ook mag nimmer melding gemaakt worden van dit verlot tot verkoop en adverteeren.

Art. 7. De kantonale gezondheidscommissie is bevoegd bijzondere verbodsbepalingen uit te vaardigen, betreffende bedriegelijke aanprijzingen van geneeskundige apparaten, kwakzalvers-aanbiedingen tot behandeling van kwalen en ongesteldheden per brief en van brochures, gevuld met zoogenaamde attesten van genezen zieken.

Art. 8. De strafbepalingen dezer verordening zijn ook van toepassing op uitgevers of drukkers van kranten, brochures enz., wier medewerking is verleend bij de verboden advertenties.

Kwakzalvers- en geheimmiddelen in Oostenrijk verboden.

Reeds eenige malen hebben wij een lijstje opgenomen van middelen, waarvan de invoer en verkoop in Oostenrijk zoo achtereenvolgens verboden is; wij zijn thans door het *Zeitschrift des allgem. österreich. Apotheker-Vereins* in de gelegenheid gesteld, ze alle in één opgave te vereenigen. Dat er aan die middelen „een luchtje is” zal iedereen begrijpen; om niemandal wordt den verkoop geen beperking in den weg gesteld.

De middelen die ook in Nederland bekend zijn hebben wij cursief aangegeven; de andere zijn slechts volledigheidshalve opgenoemd en ook, omdat er kans bestaat dat zij de een of andere maal in ons — ook voor kwakzalvers — gastvrij Vaderland zullen worden ingevoerd. Wij maken intusschen een uitzondering voor die stoffen, waarvan de verkoop bij de wet van 15 September 1833 is verboden, omdat de meeste namen daarvan al lang vergeten zijn. Daarom beginnen wij met de ministerieele beschikking van 24 October 1865 en we vinden, dat tot 27 December 1900, de volgende middelen onder de verbodsbepalingen vallen:

Kruiden-cigaretten van Löwy, Pagliano-stroop, Karpathen-kruiden-elixer, Indische Cigaretten van Grimault, Jäger's Anthropine-pillen, de Electro-homoeopatische middelen van Graaf Mattei, Hopeine

en Hopein-Beer, Gastrophan, Karolinenthaler-David thee van apotheker Fürst en Keelpoeder van apotheker Praskowitz, *Homeriana*, *Sanjana*, *Warner's safe cure*-middelen, Aachener-Thermenzalf, *Biscuits dépuratifs* van Ollivier, de Geneesmiddelen van Parai, *Marienbader Reductionspillen*, *Marienbader Ontvettingspillen*, *Mentholin-snuifpoeder*, de *Anker-middelen* van F. A. Richter en Co, (17 stuks), *Beroertewater* van Weissmann, *Oleum Baunscheidti*, genaamd *levenswekker*, Nimrod-poeder, *Vin de Vasseur*, *Thierry's Wonderbalsem* en *centifolienzalf*, *Levensbalsem* van Dr. Spudäus, *Zwitserse pillen* van Brandt, *William's poreuze pleister*, *Beatrice-liqueur*, *Wond- en heelpleister* van Ringelhard-Glückner, *Dick's wonderzalf*, *Geneesmiddelen van Kneipp*, „The Koenig Medicine Co.” te Chicago, *Asthma-poeder* van Schiffmann, *Nicholson's middelen tegen doofheid*, *William's pinkpillen*, *Pozione antisettica* del Dr. Bandiera di Palermo, *Wolffsky's kruiden tegen longziekten*, *Sanol*, *Sauter's electro-homoeopatische geneesmiddelen*, *Kruiden tegen suikerziekte* van Ausberg en de *kruiden* van E. Weidemann tegen longtering.

Hiermede is 't lijstje intusschen niet afgesloten; er volgt nog een opgave van cosmetische — en andere middelen, die niet direct tot de geneesmiddelen kunnen worden gerekend, en waarvan wij alleen de voornaamste opnemen:

Haar-regenerator van Harnisch, *White's amerikaansch haarwater*, *Rosettes haarhersteller*, *Allen's haarhersteller*, *Eau de Lys*, *Melrose*, *Electrometallische apparaten* van Borsodi, *Volta-kruis* en *Winter's galvano-electrische kettingen*.

Een vervelende lectuur zullen onze lezers zeggen en wij stemmen dit toe, doch voegen er bij: maar toch leerzaam. Vooral leerzaam voor redacteuren en uitgevers, die nooit schijnen te kunnen leeren of een geneesmiddel tot de kwakzalversmiddelen — waarvan de verkoop niet gewenscht is — behoort of niet, en die nog altijd wachten op een officieele verklaring daaromtrent. Wij kunnen hier de verzekering geven, dat de namen van bovengenoemde middelen allen uit officieele aanschrijvingen van de bevoegde autoriteiten in Oostenrijk zijn geput.

De verdediging van een kwakzalver.

Aan „Het Rotterdammetje” ontleenen wij 't onderstaande:

„Tot de meest aristocratische beroepen behoort dat van advocaat, meester in de rechten of te wel: verdediger der verdrukte onschuld, van weeuwtjes en weezen.

Doch een baantje is 't óók al niet!

De heeren van de balie zijn somtijds verplicht, luidjes te verdedigen, waarvoor ze zelf den neus ophalen.

Daar hadt je 't gisteren weer met onzen stadgenoot Mr. J. Limburg.

Deze advocaat had voor den Hoogen Raad te verdedigen kwakzalver P. BIJSTERVELD, te Rotterdam en omstreken, meer bekend als: DE WATERKINKER, een man die het leven en de gezondheid der goedgelovige sullen lager schat dan de belangen van zijn portemonnaie.

We zijn er zeker van, dat Mr. J. Limburg het uitoefenen der geneeskundige praktijk door dezen beklaagde afkeurt en de menschen beklagt, die hun gezondheid aan hem toevertrouwen, maar toch oordeelde de heer Limburg het wat hard dat P. BIJSTERVELD 4 maanden hechtenis moest opknappen, en trachtte de achtenswaardige verdediger van weduwen, weezen, en.... tot hechtenisstraf veroordeelde kwakzalvers het daarheen te leiden, dat de heer Bijsterveld tot een geldboete zou worden veroordeeld.

Er worden soms menschen, die een luttel ver-grijp pleegden, weken lang in vóór-arrest gehouden.

Ze namen iets weg van geringe waarde, doch: moesten met het oog op de algemeene veiligheid aan de maatschappij worden onttrokken.

Maar een kwakzalver, zoo'n mannetje is immers zoo gevaarlijk niet!

Hij zal niet rooven!....

Hij zal niet stelen!....

Daarvoor is hij te fatsoenlijk!

Hij ontnemt de menschen de gezondheid, dat is alles!

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: J. M. VAN ELK, Handelsagent te Dordrecht, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam.
Mr. H. MASSINK, Advocaat te Amsterdam. Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 739.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50
Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

BERICHT.

Met ingang van dit Nummer worden Advertentiën in het Maandblad opgenomen. De prijs bedraagt voor 1—6 Regels f 1.50, elken regel meer f 0.25.

Met de Advertentie-Exploitatie is belast het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP. te Dordrecht, bij wie alle Advertentien moeten ingezonden worden vóór den 25ten der maand.

Daar het de bedoeling is geen Kwakzalvers-Advertenties op te nemen, onder welken vorm ook, houdt het Bestuur het recht ook aan zich om Advertentien te weigeren.

Het opnemen van Advertentien beoogt geen ander financieel doel, dan het Bestuur in staat te stellen de opbrengst der Advertenties te gebruiken, ten einde de oplaag van het Maandblad te vergrooten en daardoor zooveel mogelijk het haar voorgeschreven doel te bereiken, om met alle macht tegen de Kwakzalverij te ageren.

Namens het Bestuur,
J. M. VAN ELK,
Voorzitter.

INHOUD:

Hoofdartikel: Dalton's aural Institute.

Berichten: De „kwakzalverij” op het Congres voor Openb. Gezondheidsregeling. — De zaak van Snabilié te 's-Gravenhage geen apotheek. — Nicholson weer aan 't werk.

Mededeelingen van verschillende aard: De electriche toestellen van de Gebrs. De Alimonda. — Steiner's Hygiënisch Instituut (Poeder tegen magerheid). — Boerenbedrog? De gehoorhoren uit de „Oude Post”. — De „bekroonde” Reimanns. — Thermogène-Watten. — Tulleken's geneeswijze voor zenuwziekten. — Kraal's likdoornpleister.

Rechtszaken: Het cassatieberoep van P. van Bijsterveld door den Hoogen Raad verworpen. — Een tandheelkundige in hooger beroep vrijgesproken. — Cornelis Ursem ook door de rechtbank veroordeeld. — J. Spetter en A. W. van Bijsterveld door den kantonrechter veroordeeld.

Ingezonden: Over de „Nieuwe geneeskunde”.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Retau's Zelfbewaring.

Advertentiën.

DALTON's aural Institute.

Hoe men aan attesten komt.

Wij moeten nog eens op deze inrichting terugkomen om haar in haar ware gedaante te doen kennen. Vele lezers zullen zich herinneren, dat dit het z.g. „Institute” is, dat in onze bladen reclame maakt met de bekende advertentie, beginnende: „Zijt gij doof?”. In het Maandblad van October 1900 hebben wij getracht aan te toonen dat het niets anders betrof dan een geldmakerij op groote schaal, zonder dat de belangen der gehoorlijders er iets toe of deden. Wie maar op de advertentie schreef — en het waren er verscheidene — kreeg, welk ook zijn gehoorlijden was, bijna woordelijk hetzelfde antwoord, waarin „volkomen en blijvende genezing” werd beloofd. Of men al 10 jaar potdoof was, of leed aan een beginnende hardhoorigheid, 't deed er niets toe, de

oorzaak van het lijden was *dezelfde* en moest op *dezelfde wijze* worden behandeld, n.l. door toezending van \$ 12.50 of f 31.25, waarna, maar niet eerder, het Instituut de benodigdheden ter genezing (?) zou toezenden.

Of nu, 't zij door onze waarschuwing of om andere redenen, 't zaakje niet naar wensch ging, of er niet genoeg geld gezonden werd, en, waar 't bij dergelijke inrichtingen ook op aankomt, niet genoeg namen werden verkregen van personen die beterschap meenden te bespeuren (zoo iets komt veel voor bij aanwending van nieuwe geneesmethodes waarin men vertrouwen heeft) wij weten 't niet, maar 't leek er vee op.

In ons blad van Maasj. konden wij al een staaltje geven van de wijze waarop het Instituut zightjes tracht te winnen. Aan vele personen die na hun eerste schrijven niets meer van zich lieten hooren, werd een gelijkkluidende brief gezonden, waarin de bevreesing werd uitgedrukt, dat men nog niets verder van den schrijver had vernomen en waarin verder het volgend aanbod werd gedaan:

„Nu dan, om u te doen zien hoezeer wij zelve bewust zijn van eene spoedige en blijvende genezing, zijn wij bereid u de geheele toerusting te bezorgen tegen vooruitbetaling van \$ 6.50 (of f 16.25 Hollandsch geld) maar indien dit wordt aangenomen mag er verder van geen vertraging sprake zijn, en onze middelen dadelijk van toepassing worden gemaakt.

„Wij maken dan ook nog deze voorwaarde, dat gij ons zult sturen de namen van drie afzonderlijke doove personen, en ons ook aan hen zult aanbevelen zoodra de herstelling heeft plaats gehad.”

Jammer voor de inrichting schijnt het aas nog niet voldoende te lokken. Maar zij laat niet los en probeert het nogmaals met mooie woorden en ... prijsvermindering, getuige de volgende brief, aan een der schrijvers op de advertentie, d.d. 24 Mei gezonden en letterlijk door ons overgenomen:

„Wij hebben eene uitnodiging om onze methode ter behandeling der dootheid and oorkwalen voor te stellen en om deze reden, natuurlijk hadden wij gaarne zooveel mogelijke getuigen der door ons genezen patiënten.

„Daar wij stellig er van zijn overtuigd van onze bekwaamheid om het geval betoogd te kunnen genezen, zijn wij nu ook bereid de geheele toerusting noodig voor herstel te zenden tegen vooruitbetaling van \$ 3.50 Amerikaansch of f 8.75 Hollandsch geld.

„In verband met dit voorstel, echter, maken wij de volgende voorwaarden:

1. Dat u ons dadelijk een aanbeveling en getuigenis stuurd na genezing te kennen gevende, dat die herstelling werd veroorzaakt door onze behandeling.

2. Alles moet strikt gebruikt worden in over-

eenstemming met ons onderricht, weshalve eene spoedige genezing te verzekeren, en daarbij het, mogelijk makend ons het begeerde getuigschrift zoo spoedig mogelijk te doen ontvangen.

3. De som van f 8.75 moet ons worden toegezonden voor den 27 Juli. Dit voorstel is dus niet van waarde na dien datum, daar wij de getuigschriften wenschen te ontvangen voor den tijd der uitstalling.

„Na den genoemden datum wordt de geregelde prijs van \$ 12.50 of f 31.50 gevegd.

„Eene gelegenheid om op zulke voordeelige voorwaarden te worden genezen zal zich zeker nimmer weer voordoen.

Hoogachtend, Udw. D.,
The International Aural Clinic,
Per Dr. LINDNER”.

Deze brief laat, niettegenstaande zijn eigenaardig Nederlandsch, aan duidelijkheid niets te wenschen over. Men wenscht, voor latere reclame, namen en daarom wordt de prijs eerst f 31.50, later f 16.25, nu op f 8.75 teruggebracht.

Als men een beetje geduld heeft krijgt men misschien nog geld toe. Dit meenen wij in vollen ernst; attesten moeten verzameld worden — op welke wijze dan ook — om later de noodige reclame te maken en aan de lui te kunnen zeggen: „Ziet, deze en gene personen uit uw land, uit uwe omgeving, verklaren door ons te zijn genezen”, zonder dat er bij wordt verteld op welke wijze die verklaringen verkregen zijn. En is men eenmaal zóo ver, dan zal men wel zorgen het uitgegeven of te weinig ontvangen geld weer binnen te krijgen. Wij kennen dat.

Men ga dus niet in op het verlokkelijk schrijven van het Instituut; men helpt zichzelf niet wat het lijden betreft, en helpt anderen in 't ongeluk.

BERICHTEN.

De „kwakzalverij” op het Congres van Openbare gezondheidsregeling. Even als in 1899 heeft de heer A. C. VAN DEN BIJLLAARDT uit 's-Gravenhage op gemeld congres de kwakzalverij weer ter tafel gebracht. Het geschiedde bij de bespreking van de pharmaceutische wetgeving en spr. betoogde dat bij de herziening der wet vooral ook tegen de kwakzalverij moet worden gestreden en dat de dagbladpers zoo verkeerd doet om onder de advertentiën aankondigingen van kwakzalvers op te nemen. Dit punt behoorde in den journalistenkring te worden besproken en spr. hoopt, dat dit geschied zal.

Daartegenover verwachtte de heer SAMSON niet veel van de pers ter hulpe in den strijd tegen de kwakzalverij, daar de kwakzalversannonces voor de economie der bladen niet kunnen worden gemist.

Dr. RUYSCH opperde nog het denkbeeld der heffing van hooge invoerrechten op de geheime geneesmiddelen, en zoogenaamde spécialités uit het buitenland, maar een conclusie in eenig opzicht werd niet genomen.

De bekende zaak van Snabilié, die wij in ons vorig n°. als een apotheek bestempelden, is dit niet meer. Men bericht ons uit 's-Gravenhage, dat reeds verscheidene jaren geleden aan die zaak geen apotheek meer verbonden is; bij de opheffing daarvan bleef de bediende FABER in de kwakzalverszaak en zet die nog voort.

Nicholson weer aan 't werk. In de laatste weken kon men in de Couranten meermalen de volgende advertentie ontmoeten: „De dooven Hooren. — De nummer 27 van den „Geillus treerde Wereld”, 626, Chriswick High Road, London W., deelt de beschrijving mede van een Wonderbare Genezing van doofheid en gebrom in de ooren door heeling, welke ten huize gedaan kan worden en onfaalbaar geneest. Dit nummer zal kosteloos opgezonden worden als men zijn adres aangeeft aan den uitgever van bovengenoemd Tijdschrift.”

Deze advertentie is ingezonden door den bij ons al te goed bekenden NICHOLSON, de man, die ons land (en ook andere landen) al sinds jaren voor zijn niets beteekenende oortrommels, op allerlei wijze bewerkt. Het komt ons gewenscht voor nog eens meer uitvoerig het een en ander over dezen kwakzalver mede te deelen en wij zullen in het volgend nummer daartoe overgaan. Voor t oogenblik moeten we ons bepalen tot een ernstige waarschuwing aan degenen, die zich, naar aanleiding van de nieuwste advertentie, reeds met Nicholson in aanraking hebben gesteld of van plan waren het te doen. Zij zullen bedrogen uitkomen.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De elektrische toestellen van de Gebrs. DE ALIMONDA.

(Een herhaalde, ernstige waarschuwing).

Reeds in de jaren 1894, '95, '96 en laatst nog in het nummer van Augustus 1900 hebben wij, in ons Maandblad, uitvoerige beschouwingen gewijd aan de elektrische kuren van de Gebrs. De Alimonda en niettemin is het ons dezer dagen gebleken, dat het noodig is nog eens op deze zaak terug te komen. Wij meenen te kunnen volstaan met 't geen wij in Augustus van 't vorig jaar schreven, grootendeels over te nemen.

De firma DE ALIMONDA is in ons land geïntroduceerd door den heer KOUWENHOVEN, ambtenaar ter secretarie te Rotterdam, een vroegere patiënt van de Gebrs. DE A., die een werk, uit het Duitsch vertaald, heeft uitgegeven, getiteld: „*Het mensche-lijk organisme en deszelfs genezing door middel van electriciteit.*” Dit werk geeft ons aanleiding tot de volgende opmerkingen:

De firma DE ALIMONDA geneest alle mogelijke kwalen op éenzelfde wijze. Hierbij wordt de eene pool van een elektrische batterij op den nek, de andere op de voetzolen van den patiënt geplaatst, en aldus een elektrische stroom door het lichaam geleid. Deze wonders'room geneest, als gezegd, alle kwalen, van welken aard ook. Ondoelbaar ze allen op te noemen; het zij niet alleen zenuwziekten, verlamming en krampen, maar ook alle mogelijke infectieziekten: hondsdolheid, pest enz., waarvoor deze elektriseer-kuur uitmuntend is. Vergiftigingen worden er eveneens onschadelijk mee gemaakt.

Typhus is, in „ernstige gevallen”, reeds na 2 à 3 weken genezen, en dat wel zonder reconvalescentie! „Het is bepaald verbazingwekkend”, zeggen de schrijvers, „hoe spoedig acute ziekten gewoonlijk genezen; terwijl de patiënten bijna in 't geheel niet lijden en ook nooit gevolgwaken achterblijven.” Is dat niet knap?

Een chole. a-lijder, die reeds in het koude stadium was, werd op den elektrischen stroom getraceerd, en was na een uur „als badende in rijkelijk, algemeen warm zweet”, en zat na eenige dagen, zonder verdere behandeling op den bok — hij was koetsier.”

Als een der ongelukkigste onder al deze wonderen mag wel de mededeeling worden beschouwd, dat DE ALIMONDA ook op zich zelf de kuur heeft toegepast. Het resultaat was zeer fraai. Hij had niets minder dan diphtheritis met „lichte meningische verschijnselen”, dat wil zeggen lezer: met teekenen van hersenvliesontsteking! Daarbij werd deze wondermensch niet bedlegerig, integendeel volbracht hij, die verschijnselen van hersenvliesontsteking vertoonde, voortdurend zijn plicht als arts!!!

Wij zouden met onze citaten kunnen voortgaan, en vermelden dat neuspolyphen, huiduitslagen, ge-

zwellen, galsteen, ingewandswormen, beenbreuken, wonden en wat niet al voor dienzelfden nooit volprezen electrischen stroom het hazenpad kiezen. Doch genoeg!

Wij zijn aan kwakzalversaanprijzingen gewend geraakt, maar zagen toch zelden zulk een opeenstapeling van de onzinnigste wonder verhalen, als in dit meer dan twee honderd bladzijden dikke boek een plaats hebben gevonden.

Het geheel is met een saus van wetenschappelijkheid overgoten, die als gewoonlijk van zeer slechte kwaliteit is. Volgens de schrijvers is de electriciteit de kracht, die de natuur steeds aan het lichaam toevoert en die zich steeds in het lichaam vormt; de kracht tevens, die de chemische physicale (!) en werktuigelijke processen in het lichaam regelt.

Het behoeft geen betoog dat dit uitgangspunt geheel bezijden de wetenschap staat. En dan de ongedwongen stap, dat, daar de electriciteit die belangrijke rol voor het leven speelt, men nu ook bij elke storing van welken aard ook eenvoudig een dosis electriciteit behoeft aan te voeren om genezing te verkrijgen!

Het is - uit een oogpunt van kwakzalversstudie niet onaardig na te gaan, hoe de schrijvers hun onzinnige kuur voor het domme publiek aannemelijk en smakelijk weten te maken, en hoe zij overal een slag om den arm en een uitweg open houden. De hoofdgedachte bij al hun beschrijvingen is, dat elke verbetering die intreedt, een gevolg is van hun kuur; elk ongunstig verschijnsel daarentegen wordt voorgesteld als een geheimzinnige noodzakelijkheid, die ten slotte de oorzaak wordt der genezing. Gevallen, die ongunstig afliepen, zijn te laat in behandeling genomen. Menschen, die de behandeling hebben gestaakt, omdat zij er geen nut van ondervonden en dan later genazen, hebben dit toch steeds te danken aan een naverwerking van de kuur. Verdwijnt uw pijn niet met de elektrische behandeling, geen nood; de schrijvers leeren u, dat gij vroeger „ziektepijn” hadt en nu „gezondwordingspijn” hebt!!

Bij diarrhée resp. verstopping diene het volgende tot richtsnoer: „Onze wijze van behandeling heeft op beide den duurzaamsten invloed. Het blijkt dat beide, al naar omstandigheden eenigen tijd voortduren of aanstonds ophouden, of zelfs tot het tegenovergestelde omslaan, tot eindelijk de normale toestand ontstaat.”

En zoo gaat het voort bij elk ziekteverschijnsel; of de kuur al of niet eenigen invloed op de kwaal toont, in ieder geval schrijft de firma met bescheidenheid de genezing op haar rekening. En daar nu eenmaal de overgrote meerderheid der ziekten, waarvoor een arts geraadpleegd wordt, met of zonder behandeling na korter of langer tijd geneest, zoo begrijpt men, dat deze beide heeren zich in den loop der jaren een aanzienlijk getal genezingen hebben kunnen toeëigenen.

En nu de clou van dit „wetenschappelijk” werk: men schaffe zich een elektriseermachine aan, uit de fabriek der heeren DE ALIMONDA, tot den prijs van f 90.— „Wij verklaren uitdrukkelijk”, zeggen de schrijvers, „dat wij het resultaat der naar ons voorschrift te maken kuur alleen bij gebruik der in de fabriek vervaardigde apparaten kunnen waarborgen.” Begrepen? —

Maar, zal wellicht een lezer vragen, de vertaler is toch door deze elektrische kuur genezen, toen alle andere hem in den steek hadden gelaten. Zeer juist! Elke kwakzalversmethode, elke wonderkuur, elk wondermensch kan zich op zulke genezingen beroemen. Bij vele kwalen en wel allereerst de zenuwaandoeningen is zoo vaak het geloof aan de genezing het eerste moment der beterschap. Een machtige suggestieve invloed zal plotseling genezing brengen, die door alle andere middelen tevergeefs was gezocht. Onmogelijk te voorspellen in elk bijzonder geval, welke suggestieve invloed voor een bepaalden lijder de grootste zal zijn. Voor den een is het de professor; voor den ander de somnambule; een derde geneest eerst als hij bij Kneipp met bloote voeten door het natte gras loopt; een vierde als Lahmann hem zonnebaden toedient; een vijfde looft Sequah als zijn redder; een zesde eindelijk vindt troost bij een elektrische zelfbehandeling met ALIMONDA's toestel.

Wie daarom echter dat toestel gaat loven als de panacée, die ook bij anderen alle ziekten zal ge-

nezen, geeft niet blijk van een ruimen blik en een onbevangen oordeel. Wie zijn eigen functionneele zenuwaandoening houdt voor het type van ziekte in het algemeen, en zijn behandelingskuur tot een eenige en algemeene wil maken bij alle kwalen en gebreken, aan hem is het waarlijk niet toevertrouwd het publiek voor te lichten over zoo moeilijke vraagstukken als de leer des levens en die der ziekten.

STEINER'S Hygiënisch Instituut. (Poeder tegen magerheid).

Toen wij in Februari j.l. in enkele woorden vermeldde, dat de plaatselijke Gezondheidsraad te Karlsruhe, onder meer, ook tegen de bovengenoemde inrichting gewaarschuwd had, schreven wij er o. a. bij: „Daar de middelen, voor zoover wij weten, hier te lande nog niet geadverteerd worden, bepalen wij ons voor ditmaal, tot de vermelding der namen. Indien enkele daarvan haar intrede in ons land doen (wat ons niet zou verwonderen) komen wij daarop nader terug.”

Spoediger dan wij dachten moest aan dit voor-nemen gevolg worden gegeven; de volgende advertentie, in onze bladen voorkomende, gaf daartoe aanleiding:

„MAGERHEID.

Schoone volle lichaamsvormen krijgt men door het gebruik van ons bekroond Oostersch krachtpoeder. Gouden Medaille. Hygiënische Tentoonstelling Parijs 1900. Toename tot 30 pond in 6—8 weken gegarandeerd. Zeer betrouwbaar, geen bedriegerij. Vele dankbetuigen. Prijs per carton met gebruiksaanwijzingen f 1.50. Remise door postwissel of postzegels.

Hygiënisch Instituut,
D. FRANZ STEINER EN CO.,
Berlijn 138, Königgrätzerstrasse 69.”

Wat van de belofte, in de advertentie gedaan, te verwachten is, leert ons nu de waarschuwing uit Karlsruhe, die, vertaald, aldus luidt:

„Onder het opschrift „Magerheid” beveelt een Hygiënisch Instituut van D. Frans Steiner en Co., te Berlijn, zijn Oostersch krachtpoeder aan, door welks gebruik fraaie, volle lichaamsvormen en, reeds binnen 6—8 weken, een gewichtstoename tot 30 pond zou kunnen worden verkregen. Het poeder, dat op bestelling per brief wordt verzonden, bestaat uit boonen, erwten, linzen en rijstemeel, suiker, zout en natron. Dezelfde werking, die aan het „krachtpoeder” wordt toegeschreven, kan derhalve ook bereikt worden door het gebruik van peulvruchten en suiker. De prijs van het middel — 2 Mrk. voor een carton met ongeveer 200 gram — is buitensporig hoog. Wij waarschuwen daarom tegen de handelingen van de bedoelde inrichting, die niets anders ten doel hebben dan het publiek te exploiteeren.

De plaatselijke Gezondheidsraad.”

Is 't nog noodig aan deze waarschuwing iets toe te voegen?

Wij vermelden alleen dat uit een biljet, bij het poeder verstrekt, blijkt dat men behalve dit poeder ook nog „Oostersche krachtpillen”, aan 't zelfde adres verkrijgbaar, moet gebruiken en dat het Instituut zich tevens beschikbaar stelt voor de aflevering van het groote Voltakruis, maagdruppels, een zelf tegen reumatiek, een middel tegen drankzucht, haarmiddelen, enz. enz. Inderdaad een raar soort van „Hygiënisch Instituut!”

Boerenbedrog?

Aan „Het Rotterdammertje” van 1 Juni ontleenen wij het volgende:

„Eenige weken geleden werd ons door een onzer lezers het volgende geval meegedeeld.

— 'k Had kennis aan een oud man, een oppassend persoon, maar levende onder schrale omstandigheden. Als ik hem zag, klaagde hij minder dáarover, dan wel over het groote gebrek des ouderdoms:

De doofheid.

Hij had er reeds alles aan geprobeerd, maar het hielp niet.

Hij begreep dat het een der gebreken was van den ouden dag, doch had weleens gelezen, dat

jongeren, bij wie tegenwoordig de doofheid ook méér dan vroeger voorkomt, allerlei middeljes aanwendden ter genezing, waarvan een enkele, volgens hooren zeggen, met succes.

Hij had er mij reeds dikwijls over gesproken en kwam, op zekeren dag, met een glans van blijdschap op 't gelaat, bij mij binnenstappen, toonende de hier onder afgedrukte advertentie:

Gehoorschorens

onzichtbaar in het gebruik, geven het gehoor aan den hardsthoorende. Prijs per paar f 2.—. *Chemicaliëhandel* „Oude Post” Goudschesingel 81.

Als hij nu maar twee gulden had, dan zou hij het probeeren en, waarschijnlijk genezen, of althans zeker door middel van die *gehoorschorens* kunnen hooren; 't stond immers in de krant en de goeie man meende dat, was het bedrog, het zoo maar niet in de bladen mocht worden afgedrukt.

Ik gaf hem twee gulden benevens den welgemeenden raad, eerst behoorlijk te vragen aan het in de advertentie vermelde adres: of men er voor instond, dat de gehoorschorens een doove konden doen hooren.

De man volgde dien raad of liever, hij ging nog verder en maakte zelfs met den winkelier in de zoogenaamde „oude Post” de afspraak dat, mochten de gekochte gehoorschorens niet met succes werken, de oude man *ze kon terugbrengen*, en natuurlijk ook zijn twee gulden *terugkreeg*.

Thuis gekomen, stopte de man dadelijk de twee gehoorschorens, die ongeveer de halve grootte hebben van een kleinen vingerhoed, in de ooren.

Hij hield ze er in eenige weken achtereen *zonder het minste resultaat*.

Dit verwonderde hem, daar de verkooper toch had beweerd, dat het zelfs den meest stokdoove, heil aanbracht.

Toen nu de gekochte gehoorschorens voor den ouden man niet het minste resultaat hadden, ging hij, op mijn raad, naar den in de advertentie vermelden winkel terug, doch trof er niet aan den persoon, die hem de gehoorschorens had verkocht.

„Ik kom ze terugbrengen,” zei de oude, „want die andere mijnheer heeft gezegd dat, hielpen ze niet, hij me het geld zou teruggeven.”

De snuiter die den grijsaard nu in den winkel trof, lachte en zei spottend:

— „Man, help het niet?”

— „Neen, mijnheer, ik heb ze reeds geruimen tijd in mijn ooren, maar ik hoor geen zier!”

— Ha, ha, ha! „Weet je hoe dat komt?”

Je gelooft er niet an. Je mot er eerst an gelooven, dan komt het gehoor van zelf....”

Desgevraagd verklaarde deze heer het geld niet te kunnen teruggeven.

Of de oude man al verklaarde dat hij z'n twee gulden goed gebruiken kon, en te schraal bij kas was om aan kwakzalversmiddelen geld kwijt te raken, het hielp niet, hij was zijn twee gulden kwijt en hield de voor hem volkomen *waardelooze* gehoorschorens.”

Tot zoóvór de verklaring.

Onze abonné deponeerde de gehoorschorens op ons bureau.

We toonden ze aan eenige deskundigen.

Zij allen verklaarden: 't Is boerenbedrog; ze werken alleen uitstekend voor den verkooper, in dien zin, dat het geld van goedgelovigen onder de menigte, vloeit in zijn zakken, waardoor *hij* de dubbeltjes, *zij* de doofheid houden.

We achten het in 't algemeen belang, dit speciale geval mee te deelen..

We zijn bereid, zoo noodig, de namen der betrokken personen te publiceeren, benevens die van de geneesheeren, welke zich afkeurend over de gehoorschorens uitlieten, en roepen tevens de lezers op, welke ons in deze richting eveneens inlichtingen kunnen verschaffen, zulks niet na te laten.

Zoodoende werken lezerskring en redactie samen voor hetzelfde doel, dat is:

het in het algemeen belang waarschuwen tegen middelen en praktijken, waarbij het publiek geld offert, zonder te worden gebaat.”

Wij brengen onze hulde aan de redactie van „Het Rotterdammertje”. Mochten toch vele bladen hunne lezers op dergelijke wijze voorlichten!

De „bekroonde” REIMANNS.

De *Limburger Koerier* bevatte onlangs het onderstaand bericht:

„*Valkenburg*, 13 Juni. Wij vernemen, dat aan 't Pharmaceutisch Bureau alhier onder leiding van den zeer geleerden heer Dr. Reimanns een hooge onderscheiding is te beurt gevallen. Op de onlangs te Londen gehouden Intern. Tentoonstelling van Industrie werd aan genoemden heer de gouden medaille toegekend voor zijne inzending breukbanden zonder veer; benevens een certificaat, waarin de heer Reimanns wordt geluk gewenscht met de verbetering aan de breukbanden aangebracht.”

In zijn, te begrijpen, vreugde was de directeur van 't „Pharmaceutisch Bureau” zoo welwillend aan den Secretaris onzer Vereeniging zijn succes te berichten op een briefkaart, ondertekend: „Dr.” M. Reimanns. Men moet maar durven! Doch over 't voeren van dien titel willen wij 't niet hebben; op iets anders moeten wij de aandacht vestigen.

Zonder nu te veel beteekenis te hechten aan een bekrooning op de een of andere tentoonstelling, willen wij eens aannemen dat de breukbanden van REIMANNS werkelijk goed zijn, wat ook wel mag, bij den schandelijk hoogen prijs dien hij voor zijn fabrikaat vraagt. Maar dan nog moeten wij blijven waarschuwen tegen de handelingen van het genoemde „Pharmaceutisch Bureau”

Waarom dat noodig is zal het best blijken uit de volgende bekendmaking van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe, een bekendmaking, die wij reeds in ons n^o. van Februari j.l. opnamen:

„In de „*Karlsruher Zeitung*” van 19 September 1900 biedt een pharmaceutisch bureau te Valkenburg (Holland) kostelooze toezending aan van een boekje over „Breukbanden zonder veeren”. In dit boekje wordt zulk een breukband naar het systeem van een zich noemenden „Dr. M. Reimanns, technicus te Valkenburg”, aanbevolen en bij bestelling de toezending beloofd van zulk een breukband, benevens schriftelijke gebruiksaanwijzing — alles dus zonder den breuklijder zelf nader te onderzoeken of te doen onderzoeken.

„Wij hebben reeds vroeger de aandacht er op gevestigd, dat behandeling per brief van een breuklijder zeer in het bijzonder te verwerpen is, omdat alleen een nauwkeurig onderzoek aan het lichaam den geneesheer met juistheid kan aangeven of er een breuk bestaat, van welken aard deze is en welke middelen kunnen worden aangewend tot het genezen of binnenhouden.

„Wij waarschuwen dus een iegelijk, breukbanden zonder geneeskundig onderzoek niet in den vreemde te bestellen of aan te leggen, zonder voor het bijzonder geval pasklaar gemaakt te zijn.”

Waar, zooals te verwachten is, met de gouden medaille de noodige reclame zal worden gemaakt, daar achten wij het niet ondienstig er op te wijzen, dat ook zoo'n bekroonde breukband, ondoelmatig toegepast, schadelijk kan werken.

THERMOGÈNE.

„Rheumatiek - Thermogène-Watten - Rheumatiek.

De Thermogène-Watten geeft onmiddellijk verlichting en algeheele bevrijding van alle rheumatische aandoeningen, maakt alle pijnlijke wrijvingen, smeersels en trekpleisters overbodig en is onschadelijk. Per pak met gebruiksaanwijzing 75 cts., fr. p. p. 85 cts., bij Apoth. HENRI SANDERS, Hofl., *Amsterdam*, Rokin 8 en bij T. P. v. D. BERGH & ZON, Heiligeweg D 83, *Utrecht*.”

Bovenstaande advertentie dient ter aanbeveling van een soort watten, die door een Belgisch apotheker, VANDENBROECK, bereid en, zooals men ziet, aangeprezen worden als bezittende alle mogelijke goede hoedanigheden.

Het onderzoek van den heer J. J. HOFMAN, apotheker te 's-Gravenhage, heeft aangetoond dat de *Thermogène* is watten, licht gekleurd met aniline-oranje en doórtrokken met een aftreksel van *Spaansche peper* (tinctura capsici). Het is dus een huidprikkelend middel, anders niets, waarvan gezegd wordt, dat het geeft: „*algeheele bevrijding van ALLE rheumatische aandoeningen*” en dat verder „*onschadelijk*” is.

Geloove 't wie 't wil, maar wij doen daaraan niet mee, evenmin als wij van de duizenden prikkelende smeersels, zalven en pleisters, door allerlei kwakzalvers tegen rheumatiek aanbevolen, geheele genezing verwachten.

Maar wij hebben nog een andere opmerking betreffende dit praeparat: Wanneer men de Thermogène-watten aankoopt krijgt men daarbij een in een soort van „Belgisch-Hollandsch” geschreven boekje, waarin de deugden van de watten uitvoerig worden uiteengezet. Verder wordt daarin, zooals bij kwakzalvers te doen gebruikelijk is, het gebruik van andere gelijksoortige middelen afgeraden, in dit geval b.v. de aanwending van mostaardpleisters, crotonolie, jodiumtinctuur afgekeurd ... en, wat men niet in de advertentie, maar wel in 't boekje leest, de onfeilbare genezing van tal van andere kwalen door de watten beloofd. Wij noemen slechts: stijve nek, zenuwpijn, tandenbederf, *ontsteking van het strottenhoofd*, *bronchitis*, aamborstigheid, *darmontsteking*, abcessen, zweren en kliergezwellen.

Hier komt de kwakzalverij duidelijk aan 't licht; de kwakzalverij, die zich niet schaamt de watten *onschadelijk* te noemen bij ziekten, waar de aanwending van een dergelijk *prikkelend* middel, in vele gevallen, gevaar kan veroorzaken of de genezing tegenwerken. Dit is schandelijk, ja, nog erger dan dat!

Geneeswijze voor Zenuwzieken.

(Een duur boekje).

„*Zenuwlijders*. De eenige zekere Geneeswijze van Zenuwziekte, gestaafd door veeljarige onderzending, verkrijgbaar à f 2.50, bij J. L. TULLEKEN te Utrecht.”

Wie op bovenstaande advertentie schrijft, ontvangt, behalve een brief van den heer TULLEKEN, een brochure, getiteld: „Geneeswijze voor Zenuwzieken”, een boekje waarin „*een beproefde geneeswijze*” wordt bekend gemaakt, die de schrijver op zichzelf heeft toegepast. Die eenige methode is: „*vermijding, wegneming* van- en behoeding voor alles wat nadeelig op het zenuwstelsel kan inwerken”. En nu geeft de schrijver in een 8-tal bladzijden verschillende voorschriften voor de lijders en zijn omgeving, die letterlijk geen woord nieuws bevatten en aan alle deskundige verplegers van zenuwzieken bekend zijn.

Direct kwaad zal 't boekje derhalve niet doen, indirect intusschen wel. De schrijver toch, die alleen ervaring bij zichzelf heeft opgedaan, noemt *zijn* methode „*de eenige zekere geneeswijze*” en tracht dus daardoor de lijders aan zenuwziekten van verschillende aard er toe te brengen, zijn geneeswijze in elk geval toe te passen. Daarin schuilt een groot gevaar; de lijders zullen op eigen hand gaan „*dokteren*” en daardoor misschien een ziekte, in 't begin van weinig beteekenis, door 't achterwege laten van doelmatige hulpmiddelen verwaarloozen.

Intusschen zou men meenen den man hulde te moeten brengen, die zoo behulpzaam zijne lijdende natuurgenoeten tegemoet komt, door hun met zijne raadgevingen bij te staan, zonder, zooals zoo dikwijls geschiedt, geneesmiddelen aan te bevelen, die alleen bij hem, voor veel geld, verkrijgbaar zijn. Hier is dus, zou men zeggen, geen eigenbelang, de drijfveer van het optreden van genoemden TULLEKEN.

Maar wat zal men ervan zeggen als men eens bedenkt, dat men, om 't boekje, *groot acht bladzijden*, in zijn bezit te krijgen, eerst f 2.50 moet overzenden? Is dat niet wat *al te duur*?

KRAAL'S Likdoornpleister.

Het wordt waarlijk vervelend. Telkens wanneer wij een advertentie lezen van dit of dat middel, met veel ophef als iets buitengewoons aangekondigd, denken wij: zie zoo, nu zullen we eens iets nieuws te zien krijgen.

Zoo ook nu weer. Het dansende kereltje, dat, in de bekende advertentie, vol vreugde vertelt, dat hij „binnen drie dagen zonder pijn genezen” is door de likdoornpleisters van W. KRAAL JR. te *Kampen*, was wel in staat goede verwachtingen op te wekken ... maar 't is weer het oude liedje. Oude, bekende stoffen, aan geneeskundigen al lang

bekend en door hen aangewend, zelfs al door kwakzalvers als iets nieuws gebruikt, worden door een lateren kwakzalver in een anderen vorm gegoten en als iets bijzonders in den handel gebracht. De pleisters van KRAAL, 2 stuks van ongeveer 4 centimeter in 't vierkant, kostende 25 cts, bestaan volgens het onderzoek van Dr. J. L. B. v. D. MARCK, apotheker te Zutphen, uit gele was, colophonium en hennepextract (extr.-cannabis), bestrooid met salicylzuur, middelen al jaren lang tegen likdoorns aangewend en somwijlen met succes. Maar de verklaring „genezen binnen 3 dagen zonder pijn” laten wij voor rekening van den fabrikant, die deze verklaring noodig heeft om zijn pleister, als iets buitengewoons, aan de markt te brengen. Als 't waar was, werd de man schatrijk.

RECHTSZAKEN.

De Hooge Raad heeft verworpen het cassatieberoep van PIETER VAN BIJSTERVELD te Rotterdam, door de rechtbank aldaar veroordeeld tot 1 maand hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Het O. M. bij de Haagsche rechtbank vorderde in hooger beroep f 20 of 4 dagen voor een maker van kunstgebitten aldaar, die in een advertentie het zou hebben doen voorkomen alsof door hem tandheelkundige hulp werd uitgeoefend. (Zie Maandbl. van Mei j.l.) De kantonrechter had den kunstgebitmaker vrijgesproken, doch de ambtenaar van het O. M. was van dit vonnis in appel gekomen.

De rechtbank heeft hem eveneens vrijgesproken.

In het hooger beroep van den fistelboer Cornelis Ursem, door den kantonrechter te Amsterdam veroordeeld tot f 300 boete, subs. 60 dagen hechtenis, eischte het O. M. bij de 5e kamer der rechtbank aldaar, bevestiging van het vonnis van den kantonrechter.

De rechtbank heeft de straf echter tot de helft teruggebracht; n.l. f 150 boete, subs. 30 dagen hechtenis.

De kantonrechter te Oud-Beierland heeft den wonderdokter A. W. VAN BIJSTERVELD te Westmaas, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde veroordeeld tot f 100 boete, subs. 40 dagen hechtenis.

De kantonrechter in kanton II te Rotterdam heeft J. SPETTER wegens het klaarmaken en afleveren van samengestelde geneesmiddelen, zonder daartoe bevoegd te zijn, veroordeeld tot f 125 boete, subs. 30 dagen hechtenis.

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

Nu en dan komt in het Nieuws van den Dag enz. onder de rubriek: Ingezonden mededeelingen à 60 cts per regel, eene reclame voor van de zoogenaamde Nieuwe geneeswijze „het Vitalisme” uit Parijs, Rue de Lisbonne 19, ondertekend door één harer geneesheeren, Dr. Faber. „Zonder het minste geneesmiddel, zonder leefregel, haalt deze methode hare geneesmiddelen uit de fysieke kracht der omgevende lucht”; een goedkoop middel dan wat uit de lucht gehaald wordt, is nauwelijks denkbaar — lucht toch is overal voorhanden, zoowel hier als te Parijs. Maar nu die fysieke krachten uit de lucht in metalen platen vast te leggen, dit schijnt eene dure geschiedenis te zijn, voor welke bereiding de inrichting eene groote fabriek schijnt te hebben te Vernou, waar honderden werklieden „die fysieke krachten” door middel van groote machines uit de lucht halen.

't Is wel erg mysterieus, maar de H.H. Doktoren genezen door uitwendige middelen (ge vulde metalen platen en toestelletjes) ziekten, waarvan de officieele geneeskunde tot resultaat is gekomen, dat zij moeilijk of niet te genezen zijn, zooals longtering, suikerziekte, ataxie locomotrice, neurasthenie, kanker, enz. enz. Het Vitalisme treedt, volgens zijne bedienaren, op als het panacé tegen al deze kwalen, en de reclame is zóó gesteld, dat een zieke er in de eerste plaats geloof aan zal hechten. Maar zij kost veel geld, want den doktoren schijnt het vooral te doen te zijn om „de fysieke krachten uit de lucht” in klinkende of papieren munt om te zetten.

Ondergeteekende toch vroeg de kosten der geneezing van spier-rheumathiek en de gevraagde belooning bedroeg niet minder dan 600 francs, vooruit te betalen; nu ja, als 't niet anders kon, dan de helft contant en de rest in drie maandelijksche

termijnen. Is dit geld nu goed besteed? Of is 't aan kwakzalverij weggegooid? De kwakzalverij kan daarom zoo welig tieren, omdat de personen die er de dupe van worden, óf om de onkosten óf uit valsche schaamte geen publiciteit geven aan de ondervonden teleurstelling, tot waarschuwing van hunne lijdende lotgenooten. Zóó woekert het kwaad in stilte voort. Maar door middel van dit ingezonden stuk wil schrijver, indien er bedrog is, dit bedrog constateeren en tegengaan, omdat hij het eene zaak van algemeen belang acht, en daarom verzoekt hij alle lezeressen en lezers die door het Vitalisme behandeld zijn, aan hem hunne ondervinding en ziektegeval schriftelijk mede te deelen, benevens de kosten der behandeling. Indien zij hunne mededeelingen onder de roos wenschen te doen, kan hij hun, op verzoek, discretie verzekeren. Om te voorkomen, dat zieken, die hun geld beter kunnen gebruiken, dit misschien wegwerpen en hopeloos worden, wil ik uit de ontvangen mededeelingen de gevolgtrekking publicceeren of het Vitalisme schandelijk bedrog is of niet. De Redactie zal wel zoo welwillend zijn de brieven onder het motto: „Veritas M. V. N. D.” in ontvangst te nemen. Ik verzoek de dagbladen, die mede willen werken tot wering der kwakzalverij, in het belang van de beurzen en de gezondheid der zieken, dit stukje over te nemen.

U, mijnheer de Redacteur, bij voorbaat mijn dank zeggende voor de medewerking, ben ik Hoogachtend,

Uw ABONNÉ.

Amsterdam, 3 6-1901.

Ofschoon wij overtuigd zijn dat de „Nieuwe geneeskunde” op niets anders aanspraak kan maken dan op den titel van kwakzalverij, meenen wij, dat een onderzoek, zooals de geachte inzender wenscht, nog verder aan 't licht zal brengen, dat men dwaas handelt zijne gezondheid en beurs aan dergelijke inrichtingen toe te vertrouwen. Wij geven daarom plaatsing aan zijn artikel en verklaren ons bereid de voor hem bestemde mededeelingen aan zijn adres op te zenden.

REDACTIE.

CORRESPONDENTIE.

Mevr. H. H. te H. Tegen het poeder tegen magerheid van STEINER vindt gij een waarschuwing in dit n°. Toezending van het poeder is onnoodig, nu het al vanwege den Gezondheidsraad te Karlsruhe is onderzocht.

Redactie „de Reclame” te W. Wij danken u zeer voor de ons toegezonden stukken en de opnieuw betoonde medewerking van uwe zijde en van die van den uitgever.

V. D. & Co. te 's-G. Gij hebt juist gezien. Gaarne stellen wij onze kolommen voor anderen open, ook voor tegenstanders, die ons gevoelen wenschen te bestrijden, maar om daarin gelegenheid te geven tot het maken van reclame voor een middel, dat wij uit overtuiging een kwakzalversmiddel noemen, dat is te veel van ons gevegd.

J. F. te H. Het poeder van het Staphorster boertje, geleverd door de Wed. RAVE te Zwolle, bevatte, volgens het nog niet afgesloten onderzoek van den heer A. J. WIJNNE te Middelburg, ook thans weer o. a. zoethoutpoeder en dubbelkoolzure soda. Het poeder blijkt niet altijd gelijk van samenstelling te zijn; zie daaromtrent het hoofdartikel van het Maandblad van December 1900.

E. S. en P. L. v. E. te 's-G. Dank voor uwe mededeelingen.

J. B. te 's-G. Het onderzoek van Anti Impetigo, het middel tegen hoofduitslag, welwillend verricht door Me. C. HUGENHOLTZ, apotheker te Amsterdam, heeft geleerd, dat het middel is een geparfumeerde zeepoplossing, anders niets. Een bijzondere uitvinding is het dus niet en 't is de vraag of 't bij elke soort uitslag onschadelijk is.

J. I. K. te T. Gaarne zouden wij uw vraag omtrent Eau Deperditrice beantwoorden, maar het bijjet, dat bij dit middel om min weinige dagen mager te worden' is gevoegd, draagt zóó de kenmerken van kwakzalverij en van het streven om de menschen het geld uit den zak te kloppen, dat wij ons niet verantwoord achten de kas onzer Vereeniging met een uitgave van 7 gulden (de goedkoopste flacon) te bezwaren, om het middel aan te koop en te laten onderzoeken. Ook zonder onderzoek is hier geen twijfel mogelijk.

J. E. te L. Voor Atokos is geen plaats in ons blad. Het bestuur van den Nieuw-Malthusiaanschen Bond zal u zeker kunnen inlichten.

W. M. H. A. te 's-G. Een voorschift voor een onschadelijk haarkleurmiddel vindt gij o. a. in de Correspondentie van de Maandbladen van September 1893 en Februari 1900. Voor de werkzaamheid staan wij niet in.

— In de dagbladen doet tegenwoordig de ronde een advertentie, beginnende met: »Vrouw? Wilt gij gelukkig zijn?” Wie op die advertentie schrijft, ontvangt een aanbeveling om zich, tegen overzending van f 5, een middel aan te schaffen genaamd: Tenticyon. Die aanbeveling echter is in zulke onkiesche termen gesteld, dat wij geen lust hebben het middel, ter onderzoek en bespreking, aan te koop. Dit tot antwoord aan hen, die ons om inlichtingen vroegen.

— De Secretaris-Penningmeester ontving, onder poststempel

Amsterdam 4 Juni, een postwissel groot f 3.—, zonder dat daarop de naam van den afzender en het doel der zending waren aangegeven. Gaarne zal hij dit alsnog vernemen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Dr. RETAU's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koop laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets-beteekenend in vergelijking met het schromelijk nadeel dat de koper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men een angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld, misschien niet te misprijzen, doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door” — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wendt u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden.”

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd Geneeskundig Bureau te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap, en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds zes gulden insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat, bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit een zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd legio is, en de hier bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenige gunstige uitwerking te ondervinden, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras van bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aanbieden of door bluffende aanprijzing schadelijke tincturen, pillen, poeders enz. voor enorme sommen trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk te snuiken en in plaats daarvan tot heil der menscheid een rationeel, door duizende ervaringen deugdelijk, gebleken geneesmiddel op deugdelijke gronden ingang te doen vinden.”

Welnu! de mannen, die dit schrijven, die de gulden, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, lachende binnenstrijken zijn erger dan kwakzalvers en knoeiers.”

Ieder, die zegt, lijders per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger, en ieder, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas!

ADVERTENTIE.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

De JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING

zal vermoedelijk in Augustus plaats hebben.

Leden of Afdelingen die Voorstellen op die Vergadering wenschen te doen behandelen, worden verzocht die in te dienen vóór 15 Juli, bij den Secretaris-Penningmeester te Middelburg.

HET BESTUUR.

In geen Leesgezelschap mag ontbreken:

EUROPA,

Letterkundig Maandschrift.

64e Jaargang.

Prijs per jaargang f 10.—.

De Juli-aflevering bevat:

Hoe oom Jos geld betrouwde door M. DE VRIES. Eene bekentenis door LAURA. Uit „Zigeunerleven”, naar het Fransch van HENRY MURGER. Een Boekenpraatje door CENATOS.

Proefnummers op aanvraag bij elken solieden Boekhandelaar en bij de Uitgevers BLUSSE & COMP te Dordrecht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: J. M. VAN ELK, Handelsagent te Dordrecht, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam.
Mr. H. MASSINK, Advocaat te Amsterdam. Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 739.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

He tndrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch worat zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Hoofdartikel: Juist honderd jaar geleden.

Berichten: Hubert Ullrich steeds ongeduldiger. — Een courant verboden wegens het plaatsen van kwakzalversadvertenties. — De advertentie van Nicholson door het „Katholiek Zondagsblad” geweigerd. — Namaak van Allimonda-batterijen. — De opvolger van Kneipp. — Mariën-bader-tabletten — Een kwakzalverij-bal mislukt. — De scheikundigen en de nieuwe geneesmiddelen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Nicholson. — Brieven uit de Maastad I. — Een reclame voor den kwakzalver de Haas.

Ingezonden: Over A. W. van Bijsterveld,

Correspondentie.

Advertenties.

Juist honderd jaar geleden.

Men leze de hierbij afgedrukte publicatie, vergelijkende de destijds uitgevaardigde verbodsbepalingen tegen kwakzalvers met de tegenwoordige . . . en waarlijk men wordt treurig gestemd. Vooral hebben wij 't oog op het verbod van het aankondigen van kwakzalversmiddelen en methodes. In een dusdanig verbod zien wij een der beste middelen, zoo niet het beste, om het ter zake onwetende publiek te beschermen tegen de list en lagen der kwakzalvers. Ontneem den kwakzalver de gelegenheid om het publiek overal met zijne leugenachtige advertenties en circulaires te vervolgen en ge hebt zijn „affaire”, zoo nadeelig voor het algemeen belang, een gevoelig knak toegebracht.

Maar gaat 't zoo gemakkelijk, is 't geen inbreuk op de persoonlijke vrijheid, zoo'n verbod uit te vaardigen? Wij gelooven 't niet en meenen dat de tegenwoordige wetgever — even goed als vóór 100 jaar — maatregelen mag nemen tegen het aankondigen van middelen die schade aan het algemeen welzijn berokkenen, maar dat daargelaten, er kan een andere grond zijn om ten minste het grootste deel dier aankondigingen te verbieden.

In Februari 1886 wendde zich het toenmalig Bestuur onzer Vereeniging tot de Tweede Kamer met een adres, waarin verzocht werd de volgende bepalingen tot wet te verheffen:

„De verkoop in 't klein van geneesmiddelen is alleen geoorloofd aan bevoegden. Met verkoop wordt gelijkgesteld: het in voorraad houden, uitstellen, aanbieden of aankondigen ten verkoop.”

„Het uitoefenen van geneeskundige praktijk is alleen geoorloofd aan bevoegden. Met het uitoefenen van geneeskundige praktijk wordt gelijkgesteld het aanbieden of aankondigen van geneeskundige hulp, het aanbieden of aankondigen van geneesmiddelen tegen bepaalde ongesteldheden.”

Men vroeg dus niets anders dan dat personen, onbevoegd tot een of ander beroep, niet aan het publiek mochten kenbaar maken dat zij toch dat beroep uitoefenen. Kwakzalvershandelingen van bevoegden waren dan wel, jammer genoeg, buitengesloten, maar zeker was er al veel gewonnen.

Wij zijn 15 jaar verder; aan het verzoek is in geen enkel opzicht voldaan. Wij vragen nu, met het oog op de thans volgende publicatie: Zijn wij in honderd jaren vooruitgegaan? Of achteruit?

Gelykheid.

Vryheid.

Broederschap.

BEKENDMAKING.

De Municipaliteit der Stad Dordrecht en de Merwede, heeft/ ter voldoening aan eene by haar ingekomen aanschryfving/ van het Departementaal Bestuur van Schelde en Maas, na voorafgaande deliberatie/ goedgevonden en verstaan/ te ordonneren en statueren/

300 als geordonneerd en gestatueerd word by dezen:

- 1°. Dat niemand onder dit ressort zal vermogen/ eenigerhande geheime Geneesmiddelen/ door het doen aanplakken of distribueren van Biljetten/ aan te kondigen/ veel min te verkoopen of toe te dienen/ of door voorzeggende geheimzinnige geneesmiddelen/ uit de ligtgelovigheid der Ingezetenen/ een eerloos gewin te zoeken.
- 2°. Dat de Courantiers onder dit ressort/ verboden worden/ om door middel hunner Nieuwspapieren/ de kwakzalverij en het debiet van geheime geneesmiddelen/ te bevorderen/ en speciaal/ om eenige Advertentien van geneezing van ziekten en gebreken/ of van geheime geneesmiddelen/ in hunne Couranten te plaatsen/ zonder autorisatie van het Agentschap der Nationale Opvoeding/ of van zoodanige Collegien/ of personen/ als daar toe door den Agent mogten worden geauthoriseerd.
- 3°. Dat geen Kwakzalvers/ Kassejloopers/ of Olyverkoopers/ of andere zoodanige onbevoegde personen/ hunne pretense kunst/ het zij op Marktdagen of anders/ zullen mogen uitoeffenen/ of eenigerhande Medicamenten verkoopen en uithenten; maar dat dezelve dadelyk/ by overtreding/ uit de Jurisdicte dezer Stad en van de Merwede/ zullen worden getweerd/ zonder hier in de minste Conniventie te gebruiken.
- 4°. Dat geen Cand- of Kiezmeeesters/ of eenige andere personen/ die zich op het behandelen van byzondere gebreken toelaggen/ voortaan onder de Jurisdicte dezer Stad en van de Merwede/ zyne kunst zal mogen uitoeffenen/ dan na alvorens/ door een daartoe gequalificeerd Collegie/ in die kunst geëxamineerd/ bekwam bevonden/ en door het Plaatselyk Heelkundig Collegie/ tot de exercitie derzelve geadmiteerd te zyn; en/ dat voortz de gemelde personen/ zich met geene andere functien zullen mogen bemoeijen/ dan waar toe zy door hun examen gerechtigd zyn.

Wordende het Collegium Medicum binnen deze Stad/ bij dezen verzogt/ om op de nakoming van het hier bij bepaalde/ het nodig reguard te willen slaan; en zoo/ onderhoopt/ in allen deelen/ hier aan niet voldaan wierde/ daarvan kennisse te geven/ ter plaatsse daar zulks behoort.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid zoude kunnen voortwenden/ zal deze worden gepubliceerd en aangeplakt/ daar zulks te doen gebruikelijk is.

Aldus gedaan en gearresteerd den 4 July 1801, het zevende Jaar der Bataafsche Vryheid en gepubliceerd den 8 daar aan volgende.

In kennisse van my als Secretaris,

P^s. GEVAERTS.

BERICHTEN.

Hubert Ullrich steeds ongeduldiger. „De aanhouder wint” denkt deze wijnhandelaar; alweer heeft hij aan sommige apothekers een brief geschreven, waaraan wij het volgende ontleenen: „Daar ik nog steeds goede hoop koester, dat u eindelijk er toe zult besluiten een depôt van mijn *kruidenwijn* aan te nemen, kom ik nogmaals tot u, niet om u mijne conditie's mede te deelen, die trouwens genoegzaam bekend zijn, maar om u te vragen, waarom u zoo hardnekkig in uw stilzwijgen volhardt en mij zodoende in onzekerheid laat omtrent hetgeen ik moet doen. Het is toch ontzeggelijk waar, dat een depôt van mijn preparaat u slechts voordeelen en hoegenaamd geen nadeel kan inbrengen”. [Zou de man nu inderdaad niet beter weten? 't Is hem toch al dikwijls genoeg gezegd.]

Een courant verboden wegens het plaatsen van kwakzalversadvertenties. 't Is meer dan 100 jaar geleden, en 't staat in verband met de publicatie in dit blad opgenomen, dat de Hoofdofficier of Schout der stad *Dordrecht* bij den Raad een klacht indiende over zekere „periode” in de *Dordrechtsche Courant*, met verzoek, dat dat dagblad mocht worden opgehaald, en de verdere uitgave verboden.

De klacht betrof o. a. het opnemen van „zekere advertentie door Johan Peeters geteekend, rakende het verkoopen van geheime geneesmiddelen.”

Waarlijk, die goede oude tijd!

De advertentie van Nicholson geweigerd. Het *Katholiek Zondagsblad* voor Arnhem en Omstreken, onze waarschuwing in 't vorig No. tegen de advertentie van Nicholson: „De Dooven Hooren” overnemende, voegt daaraan toe: „De advertentie wordt dus voortaan niet meer in het „Zondagsblad” geplaatst”. Bravo!

Ook al namaak. In *Het Vaderland* zagen wij de volgende advertentie:

„Ter overname aangeboden

een weinig gebruikte imitatie *Allemonda-Batterij* (droge batterijen), à f 30.— enz.

Nu komt er de klad ook al in, maar gelukkig zal dit weinig kwaad doen, Echte, of geïmiterde *Allimonda-batterijen*, 't zal wel „een pot nat” zijn.

Om den mantel van den profeet., Er is een twist uitgebroken tusschen de discipelen van *KNEIPP* over de belangrijke vraag wie als rechtstreeksche erfgenaam van zijn wetenschap zal te beschouwen zijn. De prior der weldadige broeders te Würshofen wordt door de ééne partij, Dr. *BAUMGARTNER* door de andere als opvolger aangewezen. Het *Brit. med. Journal* stelt voor, het zaakje te laten uitmaken door een duel met reengebaten. Wie het 't langst uithoudt, heeft het gewonnen.

(W. T. G.)

Mariënbader-tabletten. De afdeling *Mariënbader* van de Boheemsche artsennijvering heeft in een vergadering geprotesteerd en besloten maatregelen te nemen tegen de handelwijze van menschen als Dr. *SCHINDLER-BARNAY*, Prof. *VON BASCH*, Dr. *VAN BOSCH* enz., die op kwakzalverachtige manier *Mariënbader-tabletten* en pillen in den handel brengen, welke zuivere purgeermiddelen zijn, die met een *Mariënbaderkuur* niets te maken hebben.

(Pharm. Weekbl.)

Een kwakzalverij-bal mislukt. Mevrouw *Oliver Belmont*, voorheen de echtgenote van den heer *Willem van der Bilt*, maar van dezen gescheiden, had te *Newport*, de geliefde badplaats der *Nieuw-yorksche* milliardairs, een zeer eigenaardig zomerbal willen geven. De heeren en dames zouden verkleed zijn en daarbij de talloze kwakzalversmiddelen voorstellen, waarvan het onder de advertentiën der *Yankeesche* bladen nog erger wemelt dan ergens anders. De gastvrouw had het feest genoemd de *Sure Cure Dance*, „onfeilbare-genezingsdansen”.

Maar zie, de sluwe kwakzalvers zagen terstond welk voordeel zij van 't schoone plan konden trekken en de vrienden en bekenden der *Belmonts* werden overstromd met aanbiedingen, mits zij er in toestemden dit of dat bijzonder middel voor te stellen. Dan zouden zij krijgen, de éen een goede som gelds, de ander een japon met de door hem gebruikte kruiden geborduurd, de derde een pruik met zijne reddende pillen opgemaakt. De trots der „opperste vierhonderd” werd gekrenkt door deze baatzieke vrijpostigheid en de *Sure Cure Dance* blijft achterwege.

Het is wel jammer, want het zou een weldadigheidsbal zijn geweest en de kwakzalversmiddelen zouden althans éénmaal iets goeds voor de lijdende menscheid hebben opgeleverd!

(H. O. C.)

De scheikundigen en de nieuwe geneesmiddelen. De vereeniging van Duitsche scheikundigen heeft in een motie haar instemming betuigd met

de afkeuring der ongepaste reclame voor nieuwe geneesmiddelen, die het vorige jaar op voorstel van *HIS, KOBERT* en *EICHENGRUN* op het congres te *Aken* is uitgesproken, doch acht het voor de scheikundige pharmaceutische nijverheid dringend noodig, dat zij het recht behoude, afdrucken van verhandelingen over haar voortbrengselen aan de artsen te zenden, en deze verhandelingen te honoreeren. Een commissie van toezicht op de toelating van nieuwe middelen (gelijk door *HIS* gewenscht is en door het *Reichsgesundheitsamt* ingevoerd wordt) moet volgens de meening dezer vereeniging zeer uitgebreid zijn en voor de eene helft uit geneeskundigen, voor de andere uit scheikundigen en apothekers bestaan, wil haar arbeid vruchten dragen.

(W. T. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

NICHOLSON.

Ter voldoening aan onze belofte in ons vorig n^o. willen wij op dezen ouden bekende nog eens eenigszins uitvoerig terugkomen, ofschoon wij daardoor genoodzaakt zijn eenige nieuwe zaken tot een volgend nummer uit te stellen. Toch mogen wij slechts beknopt zijn en verwijzen daarom den weetgierigen lezer naar de jaargangen 7—10 van ons Maandblad, waarin herhaaldelijk over *NICHOLSON* is gehandeld.

NICHOLSON is het hoofd van een uitgebreide firma, die al vóór ruim 14 jaren door zijn advertentie „*Dooven*” het publiek trachtte te lokken! Hij behandelt de lijdens op de gewone wijze per brief en raadt hun dan aan, onverschillig wat de patiënten ook als oorzaak van hun gehoorlijden mededeelen, het gebruik van een paar *oortrommels* en een *katarrhpoeder*.

Die *oortrommels* zijn een paar toestelletjes, zoo lang als een vingerlid, bestaande uit een verguld of verzilverd staaftje, waaraan op het uiteinde kleine schijfjes van caoutchouc zijn bevestigd, ter grootte van een dubbeltje. Deze dingetjes moeten in de ooren worden gestopt. Die operatie is zeer moeilijk te verrichten en zijn ze er eens in, dan heeft men dikwijls de grootste moeite om ze er weer uit te halen. Meer dan één onzer lezers heeft ons bericht, dat hij bevreemd was er zijn gehoor nog meer mee te bederven en blij was toen een ter hulp geroepen geneeskundige de toestelletjes weer uit zijn ooren verwijderd had. Wij hebben met een aantal personen, welke de instrumentjes gebruikt hadden, gecorrespondeerd, doch geen geval is ons bekend geworden, dat zij duurzaam eenige hulp tegen doofheid hadden gegeven.

De prijs, dien *NICHOLSON* voor zijn werktuigjes vraagt, is verbazend hoog. Al naarmate men een paar verzilverd of verguld wil hebben betaalt men f 18.25 of f 26.50. Dit geld moet vooraf per postwissel betaald worden. Nooit wordt een ter beproefing toegezonden en iemand die gevraagd had er een op keur te mogen ontvangen, indien hij vooraf het geld bij een vertrouwd kassier deponeerde, zoodat *Nicholson* zeker het geld zou krijgen, zoo de dingetjes maar iets hielpen, ontving toch een weigerend antwoord.

Het *Katarrhpoeder*, dat tegelijk met de *oortrommels* wordt verzonden kost „maar” f 2.50 en is een mengsel van *onzuiver rijstmeel* met *drop-poeder*, dat zeker niets zal uitwerken.

SIMPSON, ook een naam bij de firma in gebruik, staat in familiebetrekking tot *NICHOLSON* en is aan dezen ondergeschikt. Op zijn naam staat de *Lotion*, die bij de *oortrommels* moet worden gebruikt en tegelijk met dezen wordt afgezonden. Deze lotie, waarvan de waarde zeker geen 10 cent is, kost ook f 2.50 en bestaat uit *glycerine* en *Hoffmannsdruppels*. Geneeskrachtige werking voor het beoogde doel is daarvan niet te verwachten.

Dr. *MOUNTAIN*, een naam volgens zeer betrouwbare mededeelingen ook bij de firma in gebruik, vermoedelijk een andere voor *Nicholson*, doet zich in zijn advertenties voor, alsof hij een zaakje op eigen hand drijft, dus een concurrent. Hij levert, als onfeilbaar middel tegen doofheid, een mengsel van *olie*, *glycerine* en *alcohol*, een *Chineesche balsem*, waarvan de Gezondheidsraad te *Karlsruhe* zegt: „Wij waarschuwen het publiek voor het

gebruik van dezen even duren als werkeloozen balsem.”

De zaken werden nu en worden vermoedelijk nog, als volgt gedreven:

Wanneer iemand op de advertentie „*Dooven*” schrijft, krijgt hij een brief met een beschrijving over doofheid, bevattende tevens een lijst met getuigschriften en een diagnoselijstje, dat door den patiënt ingevuld, teruggezonden moet worden.

Geschiedt dit, dan volgt een tweede waarin de *oortrommels*, *lotion* en *katarrhpoeder* worden aanbevolen en de prijs daarvan wordt aangegeven.

Gebeurt het nu dat deze middelen te hoog in prijs zijn voor den adressant, dan schrijft N. hem een brief onder den naam Dr. *MOUNTAIN*, dat deze van *NICHOLSON* vernomen heeft, dat hij aan doofheid lijdende is en dat hij den *Chineeschen balsem*, die slechts vijf gulden franco kost, aanbeveelt en hij prijst dit middel dan hemelhoog aan.

Nu loopen de arme slachtoffers meestal in den val, want bij den hoogen prijs van *Nicholson's* middelen is de *balsem* van *Mountain* spot goedkoop.

Bij de firma *NICHOLSON* zijn nog meer namen in gebruik als vervaardigers van balsems, n.l. Dr. *SILVERTOWN* en Dr. *JOHN HILL*, terwijl *The Auropphone Company-Limited*, die in 1890 haar slag in Nederland trachtte te slaan — vrijwel zonder succes — te vinden was aan het adres van *NICHOLSON*.

Ziehier, lezers, in 't kort een voorstelling van deze nobele firma. Wij wenschen u thans nog de methode te doen kennen, waarop zij arme lijdens in haar netten tracht te lokken. Reeds bij 't begin der exploitatie werd in onze dagbladen een advertentie geplaatst, waarin de gelegenheid werd opengesteld om des avonds wat geld met schrijfwerk te verdienen. Wie hierop schreef, ontving na eenige weken een bericht, dat hij als *agent* voor *NICHOLSON* was aangesteld.

Deze zond daarop aan elk dier personen eenige lijsten, waarin de namen en volledige adressen van dooven of gedeeltelijk doove personen dienden aangeduid te worden, alsmede eenige boekjes, die de beschrijving zijner *oortrommels* bevatten, welke boekjes aan bovenbedoelde hardhoorende personen moesten worden gezonden.

Elk *agent* was verplicht een lijst der namen van de dooven, aan wie hij de boekjes met beschrijving gezonden had, aan *NICHOLSON* te doen toekomen, „en”, zegt hij in zijn brief aan de *agenten*, „indien deze personen koopen, wordt U 10 pCt. van den verkoopprijs geschonken.”

Daarenboven deelde hij 16 verschillende prijzen uit aan degenen, die hem het grootste aantal namen toezond.

Op deze wijze kwam N. te weten, waar hij 't best zijn slag kon slaan.

Of 't zaakje niet meer ging, of dat er eens voor afwisseling moest worden gezorgd, hoe 't zij, in 1898 werd een nieuwe „truc” beproefd, waarop wij al vroeger wezen. In allerlei binnen- en buitenlandse couranten verscheen de volgende belangrijke mededeeling:

„AAN DE DOOVEN. — Eene rijke dame, welke genezen is van hare doofheid en gedommel in de ooren door de *Artificieele Oortrommels* van den Instituut *Nicholson*, heeft aan haren Instituut de somma van 25,000 franken gegeven, opdat alle doove menschen die gene middelen hebben, zich de *Oortrommels* kosteloos zouden kunnen verschaffen. Zich bevragen aan den Instituut, „*Longcott*,” *Gunnersbury*, *Londen*, W.”

Het bleek ons al spoedig, dat dit 't tegenwoordig adres is van *NICHOLSON*, waar de zaken thans onder de firma: „*The Nicholson Aural Institute*” worden gedreven. Dat 't echter niet zoo gemakkelijk gaat, *gratis* een *oortrommel* te verkrijgen en er ook nog een centje op moet worden verdiend, leerde ons een schrijven, ontvangen door iemand, die om zoo'n gratis-toezending verzocht en waaraan wij 't volgende, gedeeltelijk door ons geconsumeerd, letterlijk ontleenen:

„Wij hebben uwen brief ontvangen waarin gij *gratis* een paar *oortrommels* vraagt, dank zij de gift eener milde dame.

Voor dat wij ze zenden bidden wij wel te willen:

(1.) Den hierbij gevoegden Diagnostiek Bulletin in te vullen omdat wij zouden kunnen oordeelen over de aanneming en nuttigheid der Oortrommels in uw geval en om u de inlichtingen te geven welke dit geval vragen. *Wy zenden niet gaarne de Oortrommels zonder ons op voorhand te verzekeren van de mogelijkheid eener genezing* om geene misnoegendheid te verwekken.

(2.) Zeggen of gij in staat zijt een deel van den prijs der Oortrommels te betalen, opdat den grootsten hoop der armen menschen mochten genieten van deze gift; en van de uitgave ervan zoo verspreid als nuttig te maken.

(3.) *Ons den naam en woonplaats doen kennen van doove menschen* of van menschen die lijden van gedommel in de ooren, enz., uwer geburen, en alzo helpden in het goede werk van de milde dame."

Men ziet 't; als 't kan, toch wat betalen, al is 't ook een gedeelte, ... en namen opgeven van personen, die men, misschien met vrucht, bewerken kan.

Maar men kon niet altijd doorgaan met die „milde dame."

De 25,000 francs moesten eindelijk op zijn, anders begreep 't publiek, dat er al heel weinig gebruik was gemaakt van 't verleidelijk aanbod, en zoo verscheen dezer dagen de volgende advertentie:

„DE DOOVEN HOOREN. — De nummer 27 van den „GEILLUSTREERDE WERELD," 626, Chiswick High Road, Londen, W., deelt de beschrijving mede van eene Wonderbare Genezing van doofheid en gebrom in de ooren door heeling, welke ten huize gedaan kan worden en onfaalbaar geneest. Die nummer zal kosteloos opgezonden worden als men zijn adres aangeeft aan den uitgever van bovengenoemd Tijdschrift."

Op een aanvraag naar het opgegeven nummer werd ontvangen: *het bekende boekje van Nicholson over doofheid* en een *Beilage zur Die Illustrierte Medicinische Welt*, voorzien van het portret van NICHOLSON. Deze „Beilage" is niets anders dan een reclameblaadje voor het „Nicholson Institut", dat intusschen *zijne zaken heeft uitgebreid*. Niet alleen tegen doofheid, maar tegen alle mogelijke kwalen is thans hulp te krijgen. *Vetzucht, rheumatiek, nierziekten, huidziekten, cholera* en tal van andere ziekten worden genezen door de *Medico-electrische apparaten* van het *Nicholson-Institut*, elektrische toestellen, die, 't is weer wat nieuws op kwakzalversgebied, met *geneesmiddelen zijn doortrokken*. Bravo!

Ernstig wordt gewaarschuwd tegen de veelvuldige geheimmiddelen, die telkens in de bladen worden aanbevolen; zij geven niets en zijn gevaarlijk.

Heilzaam staan daartegenover de *medico-electrische cholera-gordel*, de *gordel tegen vetzucht*, verkrijgbaar voor het bagatel van 36—54 gulden, de *medico-electrische zolen*, tegen koude voeten, à f 4.50 't paar en het *medico-electrische corset*, waarvan de prijs niet wordt opgegeven.

Bijzonder vermeldenswaardig is wel het geval van een patiënte, lijdende aan doofheid en ruggermergziekte. Door de aanwending van de *oortrommels*, de *lotion* enz. en een *medico-electrisch apparaat* werd zij volkomen genezen. Of de *Chineesche balsem* nog werd gebruikt, wordt niet vermeld. Zie zoo, hier hebben wij de oude en nieuwe zaken bij elkaar.

Maar thans genoeg over NICHOLSON. Het zal nu wel een ieder duidelijk zijn, dat wij hier een groote, zeer gevaarlijke *kwakzalversfirma* voor ons hebben.

Brieven uit de Maasstad.

I.

De kwakzalverij tiert overal. Evenals het onkruid welig opschiet tusschen het gewas op den vruchtbaren akker en de ijverige landman slechts door noesten vlijt kan verhinderen, dat het gezaaide er door wordt verstikt, eveneens zitten de kwakzalvers op geneeskundig gebied overal tusschen, en kan alleen een *aanhoudende strijd*, en een zoo ruim mogelijk gebruik maken der macht, gelegen in publiciteit van 't kwaad,

verhinderen, dat de groote massa er haar geld en .... haar gezondheid aan offert!

Doch die kamp tegen de kwakzalverij is te zwaarder, naarmate ze feitelijk meer beteekent: een strijd tegen bijgeloof en volksdomheid,

Ja, de bestrijders der kwakzalverij op geneeskundig gebied hebben den steun van den wetgever achter zich, althans de ernstige bedoeling heeft steeds bij ons wetgevend lichaam vóórgezet en de kwakzalverij zoo veel doenlijk onmogelijk te maken, doch waar de kwakzalvers meestal behooren tot *het sluuste deel der natie*, valt het hun niet moeilijk de geneeskundige wetten te ontduiken.

Beoefenaren der kwakzalverij zijn aan geen plaats of landstreek gebonden.

De ophakkers in de geneeskunde, die het belang van hunnen geldbuidel hooger schatten dan de gezondheid hunner medemenschen, worden *overal* aangetroffen.

Maar ze zijn gevaarlijker in de groote steden dan op het platteland.

De hokus-pokus-apostel op de dorpen, de verkooper van middeltjes tegen tand-, oor-, hoofd- en een massa andere pijnen wordt u door het kleinste kind onmiddellijk aangewezen als *de wonderdokter*. En de kwakzalver in kwestie is niet weinig trotsch op dien eeretitel, want 't geeft hem klandisie en aanzien.

Maar in de steden stelt het leven, stellen de menschen *hoogere* eischen.

Daar wil het publiek op meer *verfijnde wijze* worden te pakken genomen.

Het eischt middeltjes in goud- en zilverpapier, waaraan door den *ook* verfijnden hokus-pokus-apostel een verheven, meest *vreemde* titel is gegeven en die in reusachtige advertentiën het volk als *het* panacée voor alle kwalen worden aangewezen, met de conterfeitsels van de hoogstdankbare patiënten (?) er bij.

Het treurige gevolg ervan is; dat in Amsterdam, Rotterdam, den Haag en andere steden van ons land de kwakzalverij vrij en open voor het voetlicht komt en slachtoffers maakt bij duizenden, terwijl het de politie zoo verschrikkelijk moeilijk valt, nu en dan een kwakzalver op het zondaarsbankje te brengen. Neen, het bestrijden der kwakzalverij alleen aan den rechter overlaten, is onbegonnen werk.

En de „Vereeniging tegen de Kwakzalverij" kan véél doen, de kwakzalverij den kop indrukken kan ze niet, zolang de organen der publieke opinie, zolang de pers voortgaat, door het plaatsen van kwakzalvers-annonces te toonen, hare *particuliere belangen* hooger te stellen dan het *algemeen belang*.

Voor al in de brandpunten der samenleving, in de steden, *teert de kwakzalverij alléén op de publiciteit*.

'k Geloof zelfs dat Rotterdam, op 't gebied der kwakzalvers-advertentiën, het record slaat.

Maar 't blijft een onomstootelijk feit dat, naast de goedgeloovigheid van het publiek, de pers, en vooral de zoogenaamde volkspers, door het opnemen der gewraakte annonces, de hechtste steunpilaar vormt van de kwakzalverij.

Wanneer de bestrijders der kwakzalvers onder onze medeburgers zich in die mate van den steun der pers konden verzekeren, dat zelfs voor geen schatten dergelijke volksbedriegende annonces werden aangenomen, dan zou dit zijn de eerste radicale slag toegebracht aan de weligbloeiende, verderfelijke plant der kwakzalverij.

Waar is de grens der kwakzalverij?

Of liever, waar eindigt de geoorloofde uitoefening der geneeskunde en begint de kwakzalverij?

Voor deze vraag, namens beklagde J. SPETTER te Rotterdam op Dinsdag 28 Mei jongstleden tot den Heer Kantonrechter van kantongerecht N°. 2 gericht, verdiende het antwoord volgens de meening van Zijn Edelachtbare *dus* overweging, dat de beantwoording er van, door de uitspraak, veertien dagen werd aangehouden.

Genoemde J. Spetter, volgens zijn verklaring destijds werkzaam in de zoogenaamde centraal-Apotheek, gevestigd aan de Jonkerfransstraat, hoek Goudsche straat alhier, werd beschuldigd van onbevoegde uitoefening der artseneijbereidkunst.

Spetter had, volgens recept, een geneesmiddel

gereed gemaakt en afgeleverd, welk medicijn door een inspecteur van politie in beslag was genomen.

Hij had alzoo de functie vervuld van: geëxamineerd apotheker. Dat verbiedt de wet.

Natuurlijk!

Waar moest het heen als ieder, rijp of groen, geëxamineerd of niet, zelfs door Heeren geneeskundigen gegeven recepten mocht gereedmaken en, waar 't op neerkomt, mocht verstrekken.

De wetgever laat het gereedmaken en verstrekken in tijd van nood, wanneer in de onmiddellijke omgeving geen geneeskundige- en medicinale hulp te krijgen is, toe, behoudens de bevoegdheid van de desbetreffende ambtenaren tot het laten vorderen van bewijslevering, dat het verstrekken van medicamenten op dit of dat tijdstip door onbevoegden dringende noodzaak was.

Maar dat is ook, gelukkig, de eenige groote uitzondering die het gereedmaken en verstrekken van medicijnen door onbevoegden mogelijk maakt.

En de eigenaars dezer in den laatsten tijd talrijk opkomende zoogenaamde volks-apotheken weten dit zóó goed, dat ze hun zaak eerst dan van chemicaliën-handel tot apotheek promoveeren, wanneer ze een geëxamineerd apotheker hebben aangesteld.

Dat had ook de firma H. SPETTER & Co. gedaan en, door het nemen van den apotheker J. F. DE HOSSEN in haar dienst zich den pas afgesneden, onwetendheid ter zake van 't verbod van medicijn-verstrekking door onbevoegden, voor te wenden.

Toen dus ter terechtzitting van het IIe kanton wettig en overtuigend bleek, dat genoemde J. Spetter als wettelijk *onbevoegde* toch een geneesmiddel volgens recept had gereed gemaakt en afgeleverd, viel hij binnen de termen der overigens veel te slappe wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst.

Als we zelfs voor een oogenblik aannemen dat bedoelde J. Spetter door ervaring minstens evenveel verstand heeft van 't gereedmaken van geneesmiddelen als een geëxamineerd apotheker, dan nog, ter wille van de gemeenschap, ter wille van het leven van zooveel duizenden medemenschen is de rechter verplicht, het gereedmaken en verstrekken zonder noodzaak door wettelijk onbevoegden, als kwakzalverij te veroordeelen.

De kantonrechter heeft er ook zoo over gedacht, want toen, na een onderzoek hieromtrent door Dr. Van Itallie ingesteld, bleek, dat de door J. Spetter verstrekte medicijnen *samengestelde* geneesmiddelen waren, werd hij veroordeeld tot f 125.—boete, subs. 30 dagen hechtenis.

Niet omdat de geneesmiddelen in kwestie niet goed waren.

Niet wijl ze niet deugdelijk waren bereid.

Maar *alleen* omdat de persoon die ze bereidde en verstrekte **onbevoegd** was.

De kantonrechter besliste alzoo dat zelfs het *goed* bereiden van geneesmiddelen door **onbevoegden** is te kwalificeeren als: **Kwakzalverij**.

De heer J. Spetter is in hooger beroep.

Misschien dat de arrondissements-rechtbank in het gunstigste geval de boete vermindert, maar het veroordeelend vonnis zal stellig worden bevestigd.

Want met een ontslag van rechtsvervolging in *dit* speciale geval zou het algemeen welzijn worden geschaad, het beunhazen van onbevoegden worden in de hand gewerkt.

'k Vraag nog 'n oogenblikje de aandacht mijner lezers voor:

PIETER VAN BIJSTERVELD, de Waterkijker.

Deze kwakzalver in folio, die wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde tot 1 maand hechtenis werd veroordeeld, schijnt niet veel puf in 't brommen te hebben.

Hij kwam zich gisteren aan de strafgevangenis alhier aanmelden, gevolg gevend aan de justitiële oproeping, maar presenteerde tegelijkertijd een request om gratie aan de Koningin, zoodat de tenuitvoerlegging van zijn straf voorloopig werd uitgesteld.

'k Wensch geen mensch in de doos.

'k Ben principieele tegenstander van ons cellulaire stelsel.

Maar tegenover zoo'n personage gaat de natuur boven de leer.

Zoo'n individu moet een lesje hebben.

10 Juli 1901.

L. S.

Een reclame voor den kwakzalver de Haas.

Voor den bekenden wonderdokter DE HAAS, vroeger te Voorschoten, thans te Leiden, wordt in de laatste dagen op groote schaal reclame gemaakt, zoowel voor hem zelve als voor den „cruydenwijn“, die door hem als geneesmiddel wordt verstrekt. Groote stukken, niet allen gelijk van inhoud, maar die allen de verdiensten van DE HAAS hemelhoog prijzen, zijn aan de dagbladen gezonden met verzoek om opname.

Of de bladen daaraan gevolg zullen geven? Wij weten 't niet; wij hebben nog nergens een dezer stukken geplaatst gezien, maar ze wel van onderscheidene redacties en uitgevers ter kennisneming ontvangen.

Men zal zich een goed oordeel over de waarde van die loftuigen kunnen vormen, wanneer men weet dat, volgens een daarbij gaand schrijven de stukken worden ingezonden door een zekeren P. J. H. PIERON, te Voorschoten en dat diezelfde man bezit een bottelarij, waar de aanbevolen cruidenwijn wordt gefabriceerd en geëxpedieerd.

De man, die aldus gebruik maakt (althans tracht dit te doen) van de pers om op zalvende toon quasi DE HAAS te verdedigen tegen de aanvallen van andersdenkenden, beoogt feitelijk reclame te maken voor zijne eigen zaak. Begrepen?

INGEZONDEN.

Geachte Redacteur!

Dezer dagen trokken onderstaande advertentiën, voorkomende in de „N. Rotterd. Courant“ van 30 Juni l.l., 1e blad C en van 14 Juli, 1e blad B mijne aandacht, omdat genoemde A. W. VAN BIJSTERVELD ten mijne zijde zijn eerste schreden gezet heeft op den weg die hem zulke lauweren doet plukken en hem tot een specialiteit in urine-onderzoek gestempeld heeft, waardoor hij zoo een succes heeft verkregen, dat dankbare patiënten zich gedrongen gevoelen hem openlijk daarvoor eene dankbetuiging te moeten brengen.

Wanneer ik de overtuiging had, dat genoemde A. W. VAN BIJSTERVELD werkelijk zulke eminente eigenschappen bezit, dat zijne wetenschappelijke kennis zoo buitengewoon groot is, dan zoude ik, als zijn vroegere patroon, het mij een eer rekenen bij hem daarvoor de eerste grondslagen te hebben gelegd. Daar dit helaas niet het geval is, meende ik als lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij openlijk protest te moeten aantekenen tegen deze dankbetuigingen, luidende:

DANKBETUIGING

aan den Heer A. W. VAN BIJSTERVELD,
specialiteit in Urine-onderzoek.

Reeds 21 maanden had ik, doordat ik ernstig ongesteld was en aan beide beenen lam, het bed moeten houden. Niet alleen door geneesheeren, maar ook door een professor, een eminent geleerde, was ik als onherstelbaar opgegeven. Toen besloot ik mijn urine aan den Heer A. W. VAN BIJSTERVELD, die Donderdag en Vrijdag te Zwijndrecht zitting houdt, op te zenden. Na nog geen half jaar door genoemden Heer behandeld te zijn geweest, kan ik nu zelfs zonder stok loopen, en verschillende bezigheden verrichten. Langs dezen weg dan ook, breng ik, ook namens mijn gezin, mijnen hartelijken dank aan den Heer A. W. VAN BIJSTERVELD, aan wien ik naast God mijn gelukkig herstel te danken heb.

J. M. v. D. BOEZEM.

Leerdam.

(N. R. Ct. 23 Juni 1901, 1e blad C.)

DANKBETUIGING.

aan den Heer A. W. VAN BIJSTERVELD,
specialiteit in Urine-onderzoek.

Zeven bange jaren was mijne dochter lijdende. Bij verschillende doctoren zocht ik hulp, maar telkens als ik naar haar toestand vroeg haalden

zij de schouders op. Het waren bekwame geneesheeren, die alles deden wat zij vermochten, waarvoor ik hun zeer erkentelijk bleef.

Mijn kind evenwel ging ondanks alle moeite telkens meer achteruit. Eindelijk besloot ik hulp te zoeken bij den Heer A. W. VAN BIJSTERVELD, die elken Donderdag en Vrijdag te Zwijndrecht zitting houdt: met dit gelukkig gevolg, dat zij, alhoewel ze reeds maanden het bed had moeten houden, na binnen 4 maanden, zoover hersteld is, dat zij reeds een reis naar Duitschland maakt. Langs dezen weg dan ook breng ik mijnen dank aan den Heer A. W. VAN BIJSTERVELD, die mijn kind zoo welwillend ter hulpe was, en onder wiens behandeling zij zoo onverwacht en ongedacht hersteld is.

C. P. KOKKE,

Schuitmakersstraat N°. 23, Dordrecht.
(N. R. Ct. 14 Juli 1901, 1e blad B.)

Ik meen niet alleen gerechtigd maar ook verplicht te zijn in 't algemeen belang, in 't belang der lijdende menschheid, genoemden A. W. VAN BIJSTERVELD als een kwakzalver te signaleren, die reeds meermalen wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde tot geldboeten veroordeeld is. Ongeveer twee jaar is hij als loopjongen bij mij in betrekking geweest en heeft daardoor eenige oppervlakkige kennis van enkele geneesmiddelen gekregen, benevens eenige handigheid in het schoonmaken van reageerbuisjes welke ik meermalen voor een urine-onderzoek noodig had.

Van degelijke studie, noch tijdens zijn verblijf ten mijne, noch in latere jaren is nimmer sprake geweest. Nimmer heeft hij eenige inrichting van hooger onderwijs bezocht; nimmer heeft hij bewijzen afgelegd dat hij op scheikunde en geneeskundig gebied het recht heeft hier te lande op te treden. Het succes van zijn broeder P. VAN BIJSTERVELD, die vroeger ook als loopjongen geruimen tijd bij mij werkzaam is geweest, schijnt hem de overtuiging gegeven te hebben, dat op 't gebied der kwakzalverij grove winsten zijn te maken, mits men over eene groote dosis brutaliteit kan beschikken en daarbij den schijn aanneemt van vrome philanthropie voor de zieke menschheid. Ik wil aannemen dat bovengeplaatste dankbetuigingen in volle overtuiging vrijwillig gegeven zijn en geen pressie daarop is uitgeoefend, ofschoon 't wel opvallend is, dat in beide meermalen juist dezelfde woorden worden gebruikt, en dat de inzenders de bedoeling hebben gehad in 't belang der lijdende menschheid een goed werk te verrichten en tevens bevorderlijk hebben willen zijn om de praktijk van den Heer A. W. VAN BIJSTERVELD in omvang te doen toenemen. Ernstig meen ik echter tegen dergelijke dankbetuigingen te moeten waarschuwen, daar deze publiciteit zeker niet in 't belang is van hunnen „wonderdokter“. Wij weten dat hij reeds meermalen wegens het onbevoegd optreden op geneeskundig gebied tot geldboeten veroordeeld is. Door die dankbetuigingen wordt de justitie in de gelegenheid gesteld de overtredingen wettig te constateeren.

Wanneer de rechterlijke macht met deze herhaalde wetsovertredingen in kennis wordt gesteld, zal 't niet lang duren dat óók A. VAN BIJSTERVELD een maand gevangenisstraf zal moeten ondergaan, waartoe onlangs zijn broeder en collega-kwakzalver P. VAN BIJSTERVELD in 't hoogste ressort veroordeeld is.

Men den wensch dat deze mededeeling betreffende de Gebr. VAN BIJSTERVELD menigeen terug zal houden geloof te hechten aan de wonderbaarlijke geneezing door deze kwakzalvers en de geachte Redactie dankzeggende voor de opname, noem ik mij,

Hoogachtend,

A. C. VAN DEN BIJLLAARDT Jr.,
Apotheker.

's-Gravenhage, 23 Juli 1901.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid is toetreden:
Dr. F. J. A. MUYSKEN, te Baarn.

H. H. te G. Zeker is het Institut Drouet een inrichting waarop het woord kwakzalverij volkomen van toepassing is. Het u gezonden Maandblad zal u nader inlichten.

N°. 310 te K. Calaya is in onderzoek; 't lijkt ons in alle opzichten een kwakzalversmiddel. Zoodra wij het resultaat van de analyse kennen — maar zoo'n onderzoek is zeer las-

tig en kost veel tijd — zullen wij iets naders omtrent dit middel mededeelen.

A. M. te R. Gelieve de pillen te zenden aan den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging, den heer A. J. WIJNNE te Middelburg; deze zal dan wel voor het onderzoek zorgen. Het resultaat wordt u later in het Maandblad meegedeeld.

T. v. B. te H. Ayer's Hair Vigor is een sterk loodhoudend, dus zeer schadelijk haarkleurmiddel. Voorschriften voor onschadelijke haarkleurmiddelen — of ze helpen weten wij niet — zijn opgenomen in de correspondentie van de Maandbladen van September 1898 en Februari 1900.]

D. H. B. te R. De Schotsche kruiden van Dr. Anderson kennen wij niet. Ook ons boezemt de prijs van f 12.60 geen vertrouwen in. Indien ze echter door de door u genoemde stichting aan velen worden aangeraden, dan wordt het tijd dat onze Vereeniging zich er mee gaat bemoeien. Kunt gij ons misschien ook inlichten of 't geval, door u besproken, op zich zelf staat of niet?

Dr. G. W. B. te T. De Medische kroniek van den bekenden Dr. P. in het Handelsblad van 13 Juli j.l. over den fistelpot van Ursem hebben wij met veel genoegen en onder instemming gelezen. Tot ons leedwezen kunnen wij aan ons oorspronkelijk plan om dit mooie stuk over te nemen, wegens plaatsgebrek geen gevolg geven. Wij wekken onze lezers op, voorzover zij het artikel nog niet hebben gelezen, dit alsnog te doen.

Dr. v. d. M. te Z. Dank voor de verstrekte opgaven; wij kunnen die pastilles nu spoedig bespreken.

M. L. Q. v. L. H. te A. Dank voor 't gezondene; in 't volgend n^o.

J. H. B. D. te A. Geen brieven onder het motto »Veritas« ontvangen.

H. T. te D. Wij waren al begonnen de brochure: Het Hamersysteem van Dr. Mezger te bespreken en te wijzen op de gevaarlijke stellingen en de wetenschappelijke onwaar-schijnlijkheden, die daarin worden verkondigd toen wij den »Open brief« van DR. R. DE JOSSELIN DE JONG aan Dr. Mezger in handen kregen. Uitvoeriger dan wij het konden doen, is in dezen open brief, waarmee wij geheel kunnen meegaan, het schrijven van den heer J. C. BOUMAN ontleed en wij meenen dus te kunnen volstaan met naar dit boekje te verwijzen, dat, zooals wij vernamen, reeds veel koopers heeft gevonden.

H. G. te L. De elektrische geneesinrichting te Laren is reeds besproken en afgekeurd in de Maandbladen van Juli en September 1897. Wij hadden er in den laatsten tijd niets van gehoord.

Dr. G. te B. Uwre belangrijke mededeelingen in dank, doch te laat voor dit No. ontvangen. Wij zullen ze in 't volgend No. opnemen als aanvulling van 't geen wij thans over Nicholson schreven.

v. H. te H. Somatose, ofschoon op zeer kwakzalverachtige wijze aanbevolen en hoewel het zeker niet al die genezingen zal aanbrengen, die er van worden beloofd, is toch geen kwakzalversmiddel in den zin, dien wij daaraan hechten. Die talrijke attesten hebben voor ons weinig waarde. Wij zouden u raden, vóór het te doen gebruiken, het advies van een geneesheer in te winnen.

— Aan allen, Redacties en Uitgevers, die ons het stuk over een »kruidenkenner« toezonden, betuigen wij onzen hartelijken dank.

— Veel moest tot een volgend n^o. blijven liggen.

ADVERTENTIE.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

De JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING

zal in September te ROTTERDAM plaats hebben.

Aan Leden of Afdeelingen die Voorstellen op 'die Vergadering wenschen te doen behandelen, wordt verzocht die in te dienen vóór 15 Augustus, bij den Secretaris-Penningmeester te Middelburg.

HET BESTUUR.

Vraagt

Nutricia's prima Zuivelproducten.

Jongste onderscheiding: Eere Diploma Voedingstentoonstelling Brussel 1900.

Filialen en depôts in alle hoofdplaatsen.

Publicatie 1801.

Afdrukken op zwaar Hollandsch papier dezer Publicatie, die een in bijna alle opzichten typografische juiste reproductie is van het origineele stuk, dat op het Gemeente-Archief te Dordrecht berust, worden tegen ontvangst van f 0.15 franco toegezonden door ondergeteekenden, drukkers van het Maandblad.

BLUSSÉ & COMP.,
Dordrecht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: J. M. VAN ELK, Handelsagent te Dordrecht, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam.
Mr. H. MASSINK, Advocaat te Amsterdam. Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 739.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden behandeld.

De nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Bericht aan de leden over de Alg. Vergadering.

Hoofdartikel: „De Natuurvriend”.

Berichten: Publicaties v. d. Gezondheidsraad te Karlsruhe. — Het onbevoegd uitoefenen van geneeskunde een voordeeling beroep. — Locher's Antineon. — State Medical Institute. — De reclame van de Nieuwe geneeskunde. — Bestrijding van kwakzalverij en oneerlijke concurrentie.

Mededeelingen van verschillenden aard: Vóór of achteruitgang. — Boom's Migraine-pastilles. — Waarschuwingen der politie in Pruisen, Wurtemberg, Hessen en Schwarzburg, Zonderhausen. — Verantwoordelijkheid voor Advertenties.

Ingezonden: Over Dalton's Aural Institute.

Boekbespreking: Een waardeerdend woord aan den heer J. C. Bouman.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Het Institut Drouet. — Biscuits Ollivier.

Advertentiës.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

ALGEMEENE VERGADERING

op DONDERDAG 26 SEPTEMBER 1901, 's namiddags 2½ uur,
in den Restaurant *Stroomberg*, Westnieuwland
te ROTTERDAM.

AGENDA:

1. Mededeelingen van het Bestuur.
2. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden op 26 Juni 1900 (Berichten n°. 46).
3. Vaststelling van het Jaarverslag over 1900 (Berichten n°. 48).
4. Rapport der Commissie, belast met het nazien der Rekening en Verantwoording over 1900 (Berichten n°. 48).
5. Benoeming eener Commissie tot het nazien der Rekening en Verantwoording over het lopende jaar.
6. Benoeming van een Bestuurslid, tengevolge van het tusschentijds bedanken van den Heer J. VAN RIEL.

Aanbevolen worden de Heeren:

J. VAN RIEL, *Milit. Apoth. 1e kl.*, te Amsterdam,
en HERMAN VAN GELDER, id. te Haarlem.

7. Hetgeen meer ter tafel zal worden gebracht.

Namens het Bestuur,

J. M. VAN ELK, Voorzitter.

A. J. WIJNNE, Secretaris-Penningm.

N.B. Tot de leden die daartoe in de gelegenheid zijn, speciaal tot hen die te Rotterdam wonen, wordt het dringend verzoek gericht, zoo eenigszins mogelijk, ter vergadering te verschijnen.

„De Natuurvriend.”

Veel wat in 't buitenland over de z.g. „natuurgeneeskunst” is geschreven is langzamerhand, vertaald of niet, ook in ons land verspreid, maar een orgaan van de voorstanders dezer geneesmethode ontbrak nog. In deze „leemte” is

eindelijk voorzien door de uitgave van een blad, getiteld: „De Natuurvriend”, Maandblad gewijd aan de natuurlijke leef- en geneeswijze, ter voorkoming en bevrijding van ziekten door eene juiste toepassing van: licht, lucht, water, voeding, enz.”, onder redactie van den heer K. H. BEJLVELT te Zutphen.

Hoe wij over de „natuurgeneeskunst”, als methode, denken, kunnen onze lezers weten uit de Maandbladen van April en Mei j.l. Waar wij het groote nut van *doelmatige* aanwending van zoogenaamde natuur-geneesmiddelen, als lucht, water, voeding en dergelijke geen oogenblik in twijfel trekken, daar, waar een juiste herkenning van den aard der ziekte aan de toediening van het geneesmiddel voorafgaat, daar ontzeggen wij een dusdanige geneesmethode, zonder dat voorafgaand onderzoek, in de meeste gevallen, alle waarde en beschouwen haar dikwijls als *gevaarlijk*.

Wanneer wij nu zien, dat de meeste personen, die optreden of optraden als de apostelen van de „natuurgeneeskunst”, met name: de wever BILZ, de voerman SCHROTH, de advocaat GLÜNICKE, de fabrikant van verduurzaamde levensmiddelen LOUIS KUHNE, de boekhandelaar JUST e. a., allen personen zijn, die geen noemenswaardige studie van de geneeskundige wetenschap hebben gemaakt, zelfs dat daaronder zijn, die niet de minste elementaire kennis bezitten .... en dat desniettemin al die weldoeners der menschheid in couranten en vlugschriften de onzinnigste beloften van *onfeilbare geneezing* van alle, zelfs ongeneesbare ziekten, door *hunne* methode uitbazuinen, dan zal men het begrijpen, dat het hoog noodig is tegen het verderfelijke streven van die menschen met kracht op te komen. En tevens zal men het begrijpen, dat wij ernstig waarschuwen tegen een *Maandblad*, waarin voor dat streven zooveel mogelijk propaganda wordt gemaakt. O, 't lijkt zoo mooi, 't klinkt zoo verleidelijk, wanneer men in dat blad leest hoe de „natuurgeneeskunst” in allerlei opzichten de z.g. „geneeskunde” vooruit is, hoe oneindig beter de resultaten zijn door *haar* verkregen en hoeveel kwaad er door al die medicijnen van de gewone geneeskundigen is berokkend. Personen, van wie de meesten geen begrip hebben van de samenstelling en de levensverrichtingen van het menschelijk lichaam, toonen u dit toch duidelijk aan! Duidelijk? Ja, oppervlakkig beschouwd; en daar er velen zijn die oppervlakkig lezen, kan 't niet uitblijven of 't daar geschrevene moet indruk maken. Tot hen, die onder den invloed van „De Natuurvriend” geraken, richten wij het verzoek: Laet u toch niet te spoedig overreden. Leest eerst 't geen anderen — en ook ons Maandblad, dat, zoolang de voorraad strekt, gratis verkrijgbaar is — tegen de „natuurgeneeskunde” hebben te berde gebracht .... en oordeelt dan. Laten wij ons tot één voorbeeld bepalen: „De Natuurvriend”

door dik en dun met de groote massa meegaande, wijdt de volgende woorden aan de nagedachtenis van den profeet LOUIS KUHNE (Natuurvr. Mei 1901):

„LOUIS KUHNE is de vorige maand te Leipzig overleden en in hem heeft de Natuurgeneeskunde een zijner (harer) grootste mannen verloren, die zich door zijne gelaatkunde een onsterfelijken naam heeft verworven. Gesteund door zijne door de ondervinding gerijpte wetenschap, heeft hij zich, als hevig tegenstander van de alleopatische geneeswijze, den haat der medici op den hals gehaald. Miskend en benijd heeft hij voortdurend strijd moeten voeren, want rust heeft men hem niet gegund; maar toch heeft hij de voldoening mogen smaken van honderden zieken te redden, die door de medische faculteit waren opgegeven.

„Hij ruste in vrede en moge zijn naam in gezegend aandenken bewaard blijven.”

Wij hopen ook dat de man in vrede rust, maar verder kunnen wij niet gaan; wij kunnen niet beweren, dat zijn naam in *gezegend aandenken* bij ons bewaard zal blijven. In talrijke nummers van het Maandblad hebben wij de verschillende gronden aangegeven, waarom wij KUHNE als een geroutineerd *kwakzalver* beschouwen, hebben wij aangetoond, dat, wat door KUHNE in zijn hoofdwerk als „door zijn ondervinding gerijpte wetenschap” is verkondigd, niets anders is dan de grootste onzin, de wereld ingezonden om het onschuldig publiek te winnen voor *zijn* methode en voor den aankoop van zijne bad-toestellen en dergelijke.

Ziehier dus een groot verschil van meeningen. Welke daarvan de juiste is?

Het antwoord op deze vraag laten wij met gernstheid over aan die lezers, die onze bestrijding van de „natuurgeneeskunst” met aandacht en onbevooroordeeld gevolgd hebben.

Tegelijk met „De Natuurvriend”, en wel door de administratie van dat blad, worden verzonden een tal van circulaire, betrekking hebbende op uitgaven op 't gebied der „natuurgeneeskunst” en daarin nemen een eerste plaats in sommige circulaire en een brochure ter aanbeveling van de natuurgeneesinrichting *Jungborn*. Deze inrichting, die er een eigene „Verlag Buchhandlung” op na houdt, staat onder beheer van een zekeren ADOLF JUST, gewezen boekhandelaar en schrijver van een boek, dat met dat van KUHNE in wetenschappelijke onzin wedijvert, getiteld; „*Kehrt zur Natur zurück!*” Nu voor dien JUST door „De Natuurvriend” zoo'n reclame wordt gemaakt, willen wij ons enkele oogenblikken met dien man en zijn methode bezig houden.

JUST is baas boven baas. Hij vermeldt gevallen van beterschap „auch in so vielen Fällen, die für unheilbar gelten und wo auch die anderen bis herigen Naturheilmethoden ganz im Stich liessen.”

Hij is niet tevreden met de gewone „natuurge-neeskunde”; de mensch moet veel meer tot den natuurstaat terugkeeren. Behandeling met licht, lucht en aarde, ziet hier zijn methode. In een groot park bewonen de patiënten z.g. „licht-lucht-hutten” en loopen ongekleed rond, natuurlijk dames en heeren in een afzonderlijk park. De nacht wordt in die hutten die, volgens de teekening, er zeer netjes uitzien, en die naar believen de lucht meer of minder toegang geven, doorgebracht of ook wel onder den blooten hemel, door op den grond te slapen. Die grond, de aarde, moet al heel veel doen, zoodat ook omslagen van aarde (klei) bij verwondingen, kneuzingen enz., een hoofdrol spelen.

Kunstmatig toebereide spijzen, brood uitgezon-derd, worden niet verstrekt; fruit en groenten moeten ongekookt worden gegeten „daar Eva ook niet voor Adam kookte” en aan het gebruik van noten wordt een bijzondere waarde gehecht.

Just laat zich over de kracht der aarde aldus uit: „In Jungborn wordt de gelegenheid gegeven de aardkracht, dit sterkwerkend, tot nu toe geheel over het hoofd gezien geneesmiddel der natuur, in toepassing te brengen bij het barvoets loopen, bij de licht-luchtbaden en ook des nachts bij 't slapen. Maar ook de omslagen van aarde worden door de kurgasten met een zeldzaam gevolg aangewend. Ook de natuurvolken en de dieren, b.v. de olifant, gebruiken de aarde op die wijze....”

Wij zijn het eens met Dr. REISSIG, die in zijn brochure *Medizinische Wissenschaft und Kurpfuscherei* zegt: „De olifanten mogen zoo'n aarde-behandeling kunnen verdragen, de menschen zeker niet. Dat rheumatiek en ontsteking van de heup-zenuwen, om slechts twee ziekten aan te halen, door onmiddellijk slapen op den kouden grond (en nog wel bij nacht!) verergeren, ja zelfs te voorschijn worden geroepen bij personen die er vrij van waren, is bekend. Bekend is 't ook dat de aanwending van omslagen van aarde bij wonden groot nadeel kan veroorzaken. De tetanus, een doodelijke ziekte, ontstaat door de verontreiniging van wonden met aarde. Zeker, ook de z.g. „school-geneeskundigen” maken bij sommige gezwollen ge-bruik van klei, maar alleen van gezuiverde, kiem-vrij gemaakte. Daardoor onderscheidt zich de gevaarlooze deskundige aanwending van den vak-man van die van een der zake niet kundigen kwakzalver.”

Daardoor, maar niet daardoor alléén. Zelfs indien de natuurgeneesmethode van Just geen aan-leiding gaf tot ernstige aanmerkingen — wat wel het geval is — dan nog zou de aanwending, zooals zij in Jungborn geschiedt, ten sterkste zijn af te keuren. De methode op allen en bij alles toege-past, onverschillig wat den zieke scheelt, kan, in 't algemeen, niet anders dan schadelijk werken. De zieken kan men niet volgens een vast model behandelen; ieder lijder vereischt een geneesmethode, gebaseerd op de individualiteit van den zieke en den aard der ziekte, nadat deze laatste is vast-gesteld.

Bij Just niets van dit alles!

BERICHTEN.

Publicatie van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe: In de *Badische Landeszeitung* komt een annonce voor, waarbij door een zekeren S. RAHMER te Kassel „Musol” als geneesmiddel tegen suikerziekte wordt aanbevolen. Volgens bevinding bij het scheikundig onderzoek is Musol niets anders als het reeds lang bekende geneesmiddel Salol. Salol bezit geen specifieke geneeskrachtige werking bij suikerziekte, maar is bovendien geen onschadelijk middel. Daar het onder omstandigheden ongewenschte neven-verschijnselen veroorzaakt, zoo is het geraden het slechts op geneeskundig advies te gebruiken.

De prijs van 6 Mark, die zich RAHMER voor 20 Musolpoeders laat betalen, overtreft den prijs van het Salol in de apotheken met het drievoudige. Wij waarschuwen derhalve tegen het aanschaffen van Musol.

Karlsruhe, 24 Juni 1901.

Dat het onbevoegd uitoefenen der ge-neeskunde geen slecht beroep is bewijst het feit dat de bekende uroscop PIETER VAN BIJSTERVELD e Rotterdam in de plaatselijke directe belasting naar et inkomen is aangeslagen in de 23ste klasse, zijnde

een inkomen van f 7500.— tot beneden f 8300.—, waarvan betaald moet worden f 262,50. (Hbld.)

Locher's Antineon. Een nieuw middel tegen blaaslijden en ziekte van de urinewegen is in aantocht. Ofschoon wij 't nog niet geadverteerd hebben gezien, werden wij met 't verschijnen van dit middel in kennis gesteld door een circulaire, gericht aan een apotheker, lid onzer Vereeniging, en ons welwillend toegezonden.

In deze circulaire bericht de fabrikant: ANDREAS LOCHER, pharmac.-laboratorium te Stuttgart, dat hij dezer dagen een begin maakt met de invoering van zijn Antineon in België en Holland.

Na vermelding van de uitstekende eigenschappen van het preparaat, verzekert hij verder dat het middel hier te lande zeker snel ingang zal vinden, belooft hij spoedig met de reclame te beginnen en vraagt ten slotte den apotheker om als zijn depôthouder op te treden.

Vooruit HENRI SANDERS, en consorten .... er is wat te verdienen!

In een bijlet, gevoegd bij de circulaire, wordt de samenstelling van Antineon opgegeven en daaruit blijkt (wanneer wij die opgave eens als juist aannemen) dat het voornaamste bestanddeel is sarsaparillawortel, een oud middel, vroeger veel meer dan tegenwoordig in gebruik. 't Is weer het oude liedje.

Wij komen later, als dit middel hier geadverteerd wordt, nog wel op deze zaak terug. Wij beschouwen het met wantrouwen en raden onze lezers aan 't zelfde te doen,

„State Medical Institute.” Nog wat nieuws op til. Per groote advertentie annonceert dit Instituut een „hoogst merkwaardig geneesmiddel dat op snelle wijze de verlorene levenskrachten aan de mannen terug-geeft.”

Op verzoek wordt een gratis monsterpakje verstrekt. Wij hebben zoo'n pakje, dat uit Amerika moet komen, aangevraagd; eerst nadat wij 't ontvangen hebben kunnen wij iets naders over deze zaak mededeelen.

De reclame van de Nieuwe geneeskunde. De Vitalistische behandeling geeft het *Zeitschr. des allgem. österreich. Apotheker Vereines* aanleiding tot de vraag of aan een dergelijk optreden geen paal en perk kan worden gesteld. De stellers van de annonces ontzien zich niet in 't openbaar al die ziekten op te noemen, waarbij de nieuwe methode onfeilbare genezing zal teweeg brengen. De doctoren PÉRADON en DUMAS te Parijs zijn de hoofden van de onderneming, die, zoo het schijnt, ongehinderd en ongestraft aan arme zieken het geld afhandig mag maken.

Aldus het „*Zeitschrift*”, dat in Oostenrijk, de vraag kan stellen of er niets tegen die annonces wordt gedaan.

Bij ons te lande zou zoo'n vraag geen doel hebben; onbeperkt laat men toe dat dergelijke, voor het algemeen welzijn gevaarlijke reclames, dag aan dag in onze couranten verschijnen.

Bestrijding van kwakzalverij en oneerlijke concurrentie. In de 50e Algemeene vergadering der Vereeniging tot bevordering van fabrieks- en handwerksnijverheid in Nederland, op 9 Augustus te 's-Gravenhage gehouden, kwam o.a. aan de orde het vraagpunt betreffende deloyale concurrentie, dat aldus was geformuleerd:

Is het wenschelijk dat in onze wetgeving strafbe-palingen worden opgenomen tegen deloyale concurrentie in den vorm van:

a. misleiding van het publiek omtrent hoeveelheid en hoedanigheid van het te leveren artikel;

b. lokken van het koopend publiek door misleidende advertenties, het aanbieden van loten, kansbiljetten, geschenken, premien en dergelijken?

Dit onderwerp werd ingeleid door MR. R. M. J. M. BEGUIN die tot de conclusie kwam dat het geen aanbeveling verdient nevens de thans bestaande strafrechtelijke bepalingen over schending van merkenrecht andere speciale gevallen van oneerlijke concurrentie strafbaar te stellen, terwijl geheel voorbarig is de poging om door een algemeene strafrechtsformule de kwade trouw in de concurrentie te bestrijden. Spr. betoogde, dat gelijk artikel 1382 C. C. in Frankrijk, art. 1401 B. W. ten onzent voldoende kan zijn ter bestrijding der meeste gevallen van oneerlijke concurrentie.

Naar de verslagen in de dagbladen te oordeelen schijnt ook de concurrentie door kwakzalvers den apothekers aangedaan ter sprake gekomen te zijn en drong o. a. DR. RUIJSCH nader aan in 't belang van 't publiek op een wet tegen de kwakzalverij. De inleider erkende dat de wet op de pharmacie niet voldoende is, doch wat betreft de concurrentie aan apothekers door kwakzalvers, meent spr. dat het publiek, dat veel voorkeur geeft aan het absurde, niet altijd te dwingen is. Ver-meerdering van volksontwikkeling zal alleen het publiek kunnen genezen. Maar als een kwakzalver een fatsoenlijk apotheker denigert, dan is er zwartmaking, die een actie tot schadevergoeding rechtvaardigt.

(Ph. Weekbl.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Vóór- of achteruitgang.

De *Middelburgsche Courant*, die nogal dikwijls notitie neemt van 't geen wij schrijven (wij erkennen het dankbaar, al verschillen wij somwijlen in opinie), heeft een gedeelte van de publicatie, van ons vorig No. opgenomen, en van ons bijschrift afgedrukt en vindt in onze vraag: „Zijn wij in honderd jaren vooruitgegaan? of achteruit?” aanleiding tot de volgende opmerking:

„Om op die vraag te kunnen antwoorden, zouden wij eerst moeten weten hoe de werking is geweest van de verordening, honderd jaren geleden door de municipaliteit van Dordrecht afgekondigd; of zij practisch nut heeft gesticht; of men haar niet op verschillende wijzen heeft ontrokken.

„Kan het bestuur der Vereeniging of de redactie van het *Maandblad* daaromtrent niet een onderzoek instellen en eenige gegevens openbaar maken?”

„Dit zou zeer leerrijk zijn!”

„Ook wij achten maatregelen tegen kwakzalverij hoogst nuttig; maar dan moet men de zekerheid hebben dat zij doel treffen en gehandhaafd kunnen worden, zonder de goedgezinden in moeilijkheden te brengen. Wij hebben al meermalen, o. a. nog in ons nummer van 21 Januari van dit jaar, er op gewezen, dat de beste bepalingen schipbreuk kunnen lijden en o. a. in Duitschland redacties van bladen, die het goede wilden, groote onaangenaamheden ondervonden.

„Een rijkswet, met de bepaling dat jaarlijks door een te benoemen commissie zullen aangewezen worden welke geheimmiddelen daaronder vallen, en met de verplichting aan die commissie om uitgevers van bladen steeds in deze voor te lichten, kan zeker haar nut hebben.

„Maar ontduikingen en misbruiken zal men nooit geheel kunnen tegengaan.”

Nu eischt de *Middelb. Ct.* toch werkelijk wat te veel van ons. Een onderzoek naar de werking van een verordening van voor honderd jaren, waarvan, zooals aan vele van die ordonantiën uit den Franschen tijd, maar slechts kort de hand werd gehouden . . . in gemoede, is 't niet wat te veel gevraagd? Is 't niet een te gemakkelijk middel om de zaak ter zijde te schuiven?

Wij kunnen dan ook, al zou 't nog zoo leerrijk zijn, aan den wenk van de *Middelb. Courant* geen gevolg geven; wij zijn daartoe niet bij machte.

Doch ook zonder dat onderzoek meenen wij op de door ons gestelde vraag grifweg te kunnen antwoorden: *Wij zijn achteruitgegaan.* Wij hebben hierbij vooral het oog op de vrijheid waarmee tegenwoordig allerlei kwakzalvers-advertenties, zonder eenige beperking, in onze dagbladen kunnen worden opgenomen. Dat wij ons daarbij op een ander standpunt plaatsen dan de *Middelburgsche Courant* en vele andere bladen, hebben wij nog nadrukkelijk verklaard in ons *Maandblad van Maart* j.l.

Wij kunnen — om niet in herhalingen te treden — voor het verdere betoog van de *M. C.* naar genoemd No. verwijzen.

BOOM'S Migraine Pastilles.

Alweer moeten wij ons met dezen apotheker-kwakzalver bezig houden. Waarlijk, meer dan ons lief is — maar wat kunnen wij er aan doen? Zoolang Boom niet ophoudt met telkens z.g. nieuwe praeparaten als de beste geneesmiddelen per advertentie aan te bevelen, zoolang zullen wij voortgaan met het publiek in te lichten over de waarde dier praeparaten.

Wij zeiden het nog onlangs, in het *Maandblad* van Juni: Boom heeft een eigenaardige opvatting van zijn beroep.

Hij neemt zeer gewone en bekende geneesmid-delen, giet die in een of anderen vorm en zendt ze dan met een aanbeveling van uitstekendheid tegen deze en gene kwalen (waarvan hij trouwens als apotheker geen verstand heeft) onder den naam van Boom's *dit* of Boom's *dat* in den handel; zoo 't kan, vergezeld van de gebruikelijke attesten. Zoo hebben wij o. m. Boom's Maagpoe-der, Boom's Hoesttabletten (Emser Pastilles), Boom's Rheumatiekpastilles, Boom's Staalpastilles enz.

Nu is er weer wat nieuws, getuige volgende advertentie:

„LIJDERS AAN HOOFDPIJN”.

Migraine Pastilles stillen in zeer korten tijd de hevigste Hoofdpijn en zijn het beste genees-

middel tegen Hoofdpijn. Per flacon met 50 Pastilles en gebruik 80 ct., franco.

Adres Apotheker BOOM te Arnhem.

't Is met die pastilles alweer zooals wij dachten; het onderzoek, ingesteld door DR. L. J. B. VAN DER MARCK, apotheker te Zutphen, heeft als bestanddeelen daarvan aangewezen: antipyrine en coffeine, twee zeer bekende geneesmiddelen. Zelfs bestaat er een mengsel van antipyrine en citroenzure coffeine, bekend onder den naam van *migrainine* (tegen migraine), maar dit is door Boom niet gebruikt, want *citroenzuur* werd niet gevonden.

In zekere gevallen worden nu inderdaad de bovengenoemde stoffen of de migrainine tegen hoofdpijn aangewend en somwijlen met succes; de beoordeeling echter van de noodzakelijkheid en nuttigheid van 't gebruik kan alleen door den geneesheer geschieden, nadat hij de oorzaak van de hoofdpijn heeft opgespoord. Want vooral antipyrine is een zeer werkzame maar ook dikwijls zeer gevaarlijke stof, waarvan het gebruik somtijds ernstige gevolgen kan na zich slepen, zooals de onderzinking heeft geleerd. Lijders aan hoofdpijn, niet bekend met de oorzaak van hun lijden, zouden zich ernstig kunnen benadeelen, wanneer zij maar in elk geval antipyrine zouden slikken. Doch Boom, de apotheker zonder medische kennis, verkondigt toch maar in het publiek: „Mijne migrainine-pastilles (die geen migrainine bevatten) stillen in zeer korten tijd de hevigste Hoofdpijn en zijn het beste geneesmiddel tegen Hoofdpijn.” Dat is kwakzalverstaal, leugen. En, zooals wij reeds schreven, een gevaarlijke leugen, waardoor de gezondheidstoestand van verschillende hoofdpijnlidmers, indien zij gehoor geven aan B's raadgeving, ernstig schade kan lijden.

Met nadruk waarschuwen wij tegen de *migrainine-pastilles van Boom*.

Waarschuwingen der politie in Pruisen, Wurtemberg, Hessen en Schwarzburg-Sondershausen.

* Een nieuwe reeks van geheimmiddelen, die alle zonder onderscheid niets dan grove kwakzalverijen genoemd mogen worden, zijn de zoogenaamde middelen tegen Magerheid die onder allerlei fraaie benamingen, vooral in de damesjournalen worden aangekondigd. De telkens nieuwe soorten die opdoemen, bewijzen welke goede zaken er mee gemaakt kunnen worden, omdat de onnoozele ganzen in de vrouwenwereld ook in figuurlijken zin letterlijk alles slikken wat haar door de fabrikan-ten, meest coiffeurs en dergelijke, wordt voorgezet, al verzekeren deze b.v., wat meermalen voorkomt, dat door het gebruik van hun middel ieder mager persoonje binnen enkele weken of zelfs dagen, elegante lichaamsvormen of een schoongevormde buste zal kunnen verwerven.

Op last van de politie te Berlijn d.d. 20 April van dit jaar, zijn thans eenige dezer anti-magerheidsmiddelen onderzocht en heeft zij daarvan ter voorlichting en waarschuwing van het publiek, althans van het deel dat nog vatbaar is om te hooren, het volgende bekend gemaakt:

1. *Pectorine* wordt verkocht in doozen, voor 75 cts. per stuk. Het bestaat uit 60 deelen suiker, 30 deelen van een mengsel van aardappelmeel en rijstmeel en 10 deelen ontvette cacao-poeder. Het is dus niets anders dan een eenvoudig slecht surrogaat voor poederchocolade, ter waarde ongeveer van 30 cts. per kilo.

2. *Junogeen* is een geel wit poeder en wordt verkocht in kartonnen doozen voor f 1.20 per 200 gram. Het is een suikerhoudend meel, vrij rijk aan vet, arm aan stikstof en zeer arm aan minerale bestanddeelen.

Het mengsel heeft minder voedingswaarde dan havermeel en kan geen andere werking op het lichaam uitoefenen als gewoon meel. De prijs is ongeveer tien maal hooger dan de innerlijke waarde.

3. *Oostersch krachtpoeder*, in doozen van 200 gram, verkocht voor f 1.20.

Het praeparat bestaat uit niets anders dan erwten- en boonmeel, met suiker vermengd. De prijs staat in geen verhouding tot de waarde en is veel te hoog.

4. *Kopolo* is de naam van een poeder door een firma te Leipzig in den handel gebracht

tegen f 1.80. Het scheikundig onderzoek kon niet anders aantoonen dan linzenmeel en de werking kan onmogelijk een bijzondere zijn. De prijs is minstens tienmaal te hoog.

5. *Entrophier-tabletten* komen ook uit Leipzig en worden verkocht voor f 1.50 de vier tabletten, wegende 110 gram. Zij bestaan uit slechte chocolade en de prijs is dus buitensporig hoog.

6. *Pilules Orientales*, uit Parijs afkomstig, worden te Berlijn verkocht voor f 3.— per doos. De pillen zijn gemaakt van een bitter extract, vermengd met allerlei meelsoorten door elkaar en een spoor van aromatische olie, met een beetje ijzer; de pillen zijn sterk arsenik- (rattekruid) houdend en fraai verzilverd.

7. Op eene advertentie: „*de schoonheid der vrouwelijke buste en hoe zij kan verkregen worden!*” wordt bij aanvraag uit Weimar tegen rembours van f 1.20 eene brochure toegezonden, waarvoor men overigens in den boekhandel slechts 60 cent behoeft te betalen. In het boekje ligt een prospectus, waarbij een waschwater wordt aanbevolen „ter ontwikkeling en behoud eener fraaie buste” en dat verkrijgbaar wordt gesteld voor f 2.20 de flesch.

8. Een andere advertentie luidt: *Aan mageren wil ik mededeelen, hoe ik in korten tijd een vollen fraaien lichaamsvorm heb gekregen!* en is geteekend: VROUW KRESSIN. Op aanvraag zendt deze eene gedrukte aanbeveling van een geheimmiddel.

Tegelijk met de bovenstaande mededeelingen heeft de politie te Berlijn opnieuw een waarschuwing gepubliceerd tegen de bekende *gehoortrommels van Nicholson* en dergelijke toestellen. (*)

De trommels, zoo bericht het zoogenaamde Instituut te Londen, dat deze zaak exploiteert, kunnen kosteloos worden verkregen, doch voor de bijbehorende geneesmiddelen moet behalve de vracht f 9.— betaald worden. De politie betaalde voor ééne toezending alles te zamen f 11.50 en ontving halve 2 zoogenaamde gehoortrommels 3 fleschjes met geneesmiddelen, op elk stond de prijs van f 2.75; de waarde der bestanddeelen was hoogstens 20 cts. Een vloeistof om de gehoortrommels te bevochtigen bestond uit glycerine opgelost in alcoholhoudenden aether; een poeder om op te snuiven, was niet anders dan rijstemeel met suiker en een weinig prikkelend plantenpoeder; de inhoud van de derde flesch, bestemd voor inwendig gebruik, bleek een afkooksel te zijn van boomschors met aluin en suiker, het gelek min of meer op het bekende afkooksel van Sarsaparillebast.

De gehoortrommels bestaan uit twee dunne caoutchouplaatjes, die losjes vastzitten aan het uiteinde van metalen buisjes, ongeveer 2 cM. lang. Volgens de gedrukte gebruiksaanwijzing, die er bij behoort, moeten de buisjes in den uitwendigen gehoorgang gedragen worden en het gehoorvlies in normale spanning houden, waarbij de gevoeligheid van de gehoorzenuwen wordt opgewekt door werking van de in de buisjes opgewekte electriciteit.

Van geheel deze werking bestaat niets en geen enkel gebrek of ziekelijke aandoening van het gehoor kan door haar genezen of verbeterd of verzwakking der gehoorzenuwen opgeheven worden.

In zeer vele gevallen zal het toestel als een vreemd lichaam den gehoorgang prikkelen en daardoor schadelijke gevolgen berokkenen.

Reeds een paar dagen later (22 April 1901) richtte hetzelfde hoofd der politie te Berlijn opnieuw een publicatie tot het publiek, waarbij het waarschuwde tegen een middel, dat door een drogist POHL werd geadverteerd als *Familien-thee*, bacteriëndoodend en ter genezing van longtering, asthma, katarrh der luchtwegen enz.

Deze zoogenaamde thee was niets anders dan de fijngesneden *Hennepnetel* (Galeopsis) op vele plaatsen in Duitschland in het wild groeiende; de plant bevat een bitterstof, slijm en aetherische olie. In

(*) Wij wijzen naar aanleiding van deze waarschuwing nogmaals op wat wij in 't vorig no. over NICHOLSON schreven. Wij kunnen daaraan nog toevoegen, dat DR. GORTER, apotheker te Breda, opnieuw eenige geneesmiddelen (?) door Nicholson bij zijn oortrommels verzonden, met het volgend resultaat heeft onderzocht. Een pakje inhoudende kristallen van een „geconcentreerd product”, dat in water opgelost en ingenomen moest worden, en waarmee men zeer voorzichtig moet omgaan, bevatte niets anders dan licht-bruine suiker, terwijl in een snuffpoeder, behalve rijst- en maismeel, zwarte peper werd aangetroffen. Wel bekomme 't je!

vroegere jaren was deze plant een middel, gebruikt bij verschillende aandoeningen der luchtwegen, ook bij tering; het is echter reeds lang bewezen, dat zij geen geneeskrachtige eigenschappen bezit en het middel werd daarom door de geneesheeren vaarwel gezegd.

Het aftreksel werkt absoluut niet bacillendoodend, zooals in de advertenties beweerd wordt.

De doos met 75 gram van deze zoogenaamde thee wordt door POHL verkocht voor 60 cts. en heeft nog geen stuiver waarde.

Te Stuttgart hebben 12 Februari 1901 eveneens een reeks waarschuwingen het licht gezien door gezamenlijk optreden van de stedelijke politie en den stads-geneesheer; zij betreffen:

1. de oplichterijen van het zoogenaamde *Institut national de la Surdité de Paris*, waarover ook in dit Maandblad vroeger reeds is gesproken;

2. de *kunstmatige gehoortrommels* en het Duitsche instituut voor gehoorlijders van L. MOERCK te Nieuw-York, die f 18 doet betalen voor een nietswaardig instrumentje;

3. ERNST KRETSCHMER, een winkelier, die weer een ander gehoortoestel in den handel brengt, zoogenaamd uitgevonden door L. M. BARFESS te Berlijn, om door de dooven en hardhoorigen zelve te worden aangewend, doch waarvan niemand gunstige resultaten mag verwachten;

4. *Dezelfde*, die een inademings-apparaat verkoopt en bij asthma en longaandoeningen als onfeilbaar aanbeveelt.

Ook te Worms heeft het Bestuur der politie op 2 Februari en 18 April 1901, de aandacht gevestigd op verschillende kwakzalverijen en leugenachtige aanprijzingen, zooals:

1. *Weidemann's zoogenaamde Russische kruidenthee*, waarover het Maandblad reeds meermalen heeft gesproken en die thans ook onder de namen van *Emil Goerdel's thee*, *Wagner's echte Russische thee* enz. wordt aan den man gebracht.

2. *Dr. Woerlein's maagdrank*; eenig, zekerwerkend en gegarandeerd geneesmiddel tegen maagziekten, inzonderheid tegen maagkramp. Deze maagdrank bestaat uit 25 pCt. alcohol en 3 pCt. extractiefstof; in werkelijkheid is het een verdund mengsel van rhabarber-kina-en kalmoeinctuur.

3. *Dr. Schmidt's gehoorolie*, ook in het Maandblad reeds besproken.

Eindelijk heeft het Departement van Binnelandsche Zaken te Schwarzburg-Sonderhausen onder dagteekening van 2 Februari 1901 ter openbare kennis gebracht, dat bij het onderzoek van acht flesschen zoogenaamd echt *White's Oogwater* gebleken is dat het 3 tot 7 pCt. *sulfas zinci*. (zwavelzuur zink) bevat en derhalve schadelijk kan zijn voor de gezondheid. De prijs per flesch van 60 cents is boven het tarief door de regering vastgesteld voor de aflevering van zulk een stof door de apothekers daar te lande.

Wanneer wij in nauwelijks een maand tijds zulk een reeks van waarschuwingen in verschillende deelen van Duitschland onder de oogen krijgen, allen uitgaande van bevoegde autoriteiten en besturen, aan wie het is opgedragen te waken tegen bedrog en zwendelarij en tevens de algemeene volksgezondheid te beschermen, dan treft het bij herhaling en steeds in sterker mate, dat toch dezelfde plichten ook dezelfde autoriteiten in Nederland zijn opgelegd en dat toch nimmer een harer zich geroepen schijnt te achten op gelijksoortige wijze eene waarschuwende stem te doen hooren.

Gelijk recht voor allen moge geen phrase zijn, gelijk recht overal is het zeker!

Verantwoordelijkheid voor advertenties!

Naar aanleiding van een veel besproken feit (dat in ons blad niet behandeld kan worden) n.l. het verspreiden van een zekere circulaire bij de verkiezingen, welke circulaire later in een blad als advertentie geplaatst is, schreef de *Standaard* het volgende:

„Ook die redactie blijft hieraan schuldig. Zij beging een uit moreel oogpunt onvergeeflijk vergrijp, door uit winstbejag zulk een advertentie,

die ze wist dat valsch was, op te nemen. Zij heeft door die daad de Nederlandsche pers onteerd".

Deze woorden lokten een ernstig protest uit van de zijde van het *Nieuwsblad voor Nederland*, dat beweerde, dat nimmer iets van die verantwoordelijkheid kan gelegd worden op de redactie.

Daartegenover zegt, volgens het *N. v. d. D.*, de *Standaard*:

„Dit kan feitelijk en principieel beoordeeld worden,

„Feitelijk nu is het onjuist, dat de redactien nooit iets met de te plaatsen advertentiën te maken hebben. Althans bij de antirevolutionnaire bladen zijn er vele, die den regel stelden, dat advertentiën, welke ook maar eenigszins van verdacht allooi waren, ter beoordeeling aan de redactie moeten worden voorgelegd.

„Gaarne nemen we intusschen aan, dat dit bij het *Nieuwsblad van Nederland* e. a. niet alzoogeregeld is.

„Ook dan echter blijft nog de principieele quaestie, hoe het behoort te zijn. En dan spreken we als ons gevoelen nit, dat een redactie, die voor zedelijkheid, eerbaarheid en politieke eerlijkheid opkomt, zich o. i., op wat wijs ook, den noodigen waarborg behoort te verschaffen, dat in het blad, waaraan zij haar beste krachten wijdt, niet in de advertentie-kolommen tegen haar zedelijk, eerbaar en eerlijk streven gereageerd worde.

„De wijze, waarop een redactie zich dezen waarborg kan verschaffen, laten we in het midden. Ook hier geldt het variis modis bene fit.

„Ook afgezien echter van de redactie, rust o. i. op de directie van een blad de zeer ernstige verplichting, om wel toe te zien, dat zij, die adverteeren willen, de kolommen, voor advertentiën bestemd, niet misbruiken als instrument, om de publieke eerbaarheid in het aangezicht te slaan, onzedelijke praktijken in de hand te werken, of oneerlijke politieke knoeierijen mogelijk te maken.

„Wel geven we toe, dat het den besten directeur overkomen kan, dat zij ondergeschikt personeel advertentiën laat passeeren, die hij, had hij ze zelf gezien, zeer stellig zou geweigerd hebben. En ook erkennen we, dat oneerbare, onzedelijke en oneerlijke advertentiën soms zoo listig zijn ingekleed, dat men niet altoos terstond de booze strekking ontdekt.

„Doch heel iets anders is, wat het *Nieuwsblad van Nederland* schijnt te stellen, alsof principieel in zake advertentuur van geen verhaal sprake zou zijn."

Wij zijn het, — behoeven wij 't nog te zeggen? — geheel met deze beschouwing eens, en meenen dat ook de kwakzalversadvertenties *oneerlijke en onzedelijke praktijken* in de hand werken. Hoe een redactie zich den waarborg kan verschaffen dat ook in deze advertenties niet „tegen een zedelijk, eerbaar en eerlijk streven gereageerd wordt", hebben wij al dikwijls genoeg aangegeven.

INGEZONDEN.

Geachte Heer Redacteur!

Aangenaam is het mij U eenige correspondentie te doen toekomen van den edelen (?) menschen-vriend, doctor DALTON of diens consorten.

In Februari ll. heb ik geschreven op de annonce, „Zijt ge doof!" voorkomende in het *Nieuwsblad voor Nederland*,

Eenige weken na mijn schrijven ontving ik van bovengenoemde „firma" te Chicago een schrijven, waarin mij eerst werd medegedeeld, dat ik voor ruim f 30,— een „uitrusting" zou ontvangen, die mijn hardhoorigheid geheel zou doen verdwijnen. Had ik niet voor eenige dagen toevallig een exemplaar uwer Courant in handen gekregen, waarin juist een waarschuwing tegen bovengenoemde firma gericht was, waarlijk ik zou op een latere aanbieding van f 8.75 zijn ingegaan.

Het is diep te betreuren, dat onze Nederlandsche dagbladen niet méér artikelen uit uw courant overnemen, ten einde het publiek voor dergelijken zwendel te behoeden.

Het bekende rijmtje:

„Om der wille van den smeer,
likt de kat de kandelaar" —

wordt door de Nederlandsche dagbladders, ongelukkig teveel in eere gehouden.

Met de meeste hoogachting,

Uw Dienaar,
Amsterdam, Augs. 1901. JAC^s. BOSKEMPER.

Met genoegen plaatsen wij dit schrijven. Wij kunnen er aan toevoegen dat wij, vooral in de laatste tijden, talrijke brieven ontvangen hebben waaruit blijkt, dat de schrijvers, door onze waarschuwingen, teruggehouden zijn van hulp bij kwakzalvers te zoeken. Vooral geldt dit voor het *Institut Drouet*, verder het *Institut te Chicago*, waarvan hierboven sprake is en de methode van de *Gebr. de Alimonda*.

R. E. D.

BOEKBESCHOUWING.

Een waardeerend woord aan den heer J. C. Bouwman, Schrijver van het Hamersysteem van Dr. Mezger, door D. W. C. van Dort Kroon, Arts. Zalt-Bommel, Van de Garde en C^o.

Wij ontvingen de bovengenoemde brochure „ter recensie"; de uitgever zal het ons ten goede houden dat wij ons tot een aankondiging bepalen. Waar wij het oorspronkelijk boekje van den heer BOUWMAN niet in ons blad besproken hebben omdat het ons beter voorkwam naar de daarna verschenen, meer uitvoerige tegenschriften te verwijzen, waardoor de lezer beter op de hoogte kon komen dan door een beknopt uittreksel, daar wenschen wij ook met de brochure van den heer VAN DORT KROON denzelfden weg te volgen.

Gaarne intusschen bevelen wij de lezing van deze brochure aan, die, al valt ook de toon waarin zij geschreven is niet erg in onzen smaak, ook zeker het hare er toe zal bijbrengen om het publiek de oogen te openen voor het gevaarlijke dat er ligt in het optreden van den heer BOUWMAN in zijn boekje: „Het Hamersysteem Dr. Mezger".

CORRESPONDENTIE.

E. T. P. te A. Het Poeder tegen Asthma is onderzocht door den heer M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH, apotheker te Amsterdam, die er in vond: Poeder van zoethout, bloem van zwavel, dubbelkoolzure soda, zeer weinig rhabarber en aluin en vermoedelijk poeder van zedoariawortel. Wat dit mengsel tegen asthma moet uitrichten begrijpen wij niet. Het onderzoek geschiedt gratis.

Dr. W. C. K. te L. De u gezonden Maandbladen zullen u overtuigd hebben, dat uw oordeel omtrent de methode van de *Gebr. de Alimonda* juist was. Dat er altijd menschen zijn die, na (ook door?) de aanwending der methode meenen genezen te zijn, is te begrijpen. Hoeveel ziekten genezen niet zonder geneesmiddelen? En daarbij, er wordt door de *Gebr. de Alimonda* wel voor de noodige suggestie gezorgd.

B. de G. te H. Gij hebt goed gedaan het pakje te weigeren. Uit de u verstrekte Maandbladen zal het u gebleken zijn, dat *Eureka kwakzalverij* is en dat men niet te veel geloof moet slaan aan de verzekeringen van de firma JOZEPHUS.

W. H. te C. De Maandbladen, u toegezonden, zullen u op de hoogte van het *Institut Drouet* hebben gebracht. Zie ook de „Herhaalde Waarschuwingen" in dit n^o.

Jhr. v. B. te 's-G. Met veel genoegen ontvingen wij uwe mededeeling, dat de ons verstrekte inlichtingen u hebben doen afzien van het inwinnen van raad bij het *Institut Drouet*.

Dr. v. H. R. te A. Hartelijk dank voor het gezonden *Zeitschr. d. allgem.-österreich. Apotheker-Vereines*.

J. v. B., te A. Het rapport over *Calaye* in dank, doch te laat voor dit No. ontvangen.

— *La Nouvelle Médecine électrique* en het boekje van *Peter Fahrney* in dank ontvangen; wij komen er op terug.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Het Institut Drouet. Dit is een van die vele inrichtingen die de lijdens „per correspondentie" behandelen en volkomen geneezing beloven. Het *Institut Drouet*, dat zich toelegt op de geneezing van doofheid in hoofdzaak, maar tevens neus en keelaandoeningen, tering, borst- en luchtpijpziekten in zijn programma heeft opgenomen en lijdens aan deze ziekten geneezing voorspelt, *zonder ze gezien en onderzocht te hebben*, adverteert maar onophoudelijk in onze couranten en stelt den nieuwsgierigen lezer tevens in de gelegenheid de wonderen van het „Institut" te leeren kennen uit het *Journal de la Surdité* en het *Journal de la Phthisiologie*. Beide blaadjes, echte reclameblaadjes, zijn er op ingericht de zieken er toe te brengen met het „Institut" in correspondentie te treden en, wie daartoe eenmaal is overgegaan, wordt niet spoedig weer losgelaten. Gedurig wordt aangedrongen op het aanschaffen van de geneesmiddelen uit de inrichting en wel uitsluitend van deze middelen, en is men eindelijk voor dien aandrang bezweken, dan ontvangt men voor grof geld een bezending medicijnen, waaraan geen geneeskrachtige waarde is toe te schrijven.

Om ons te bepalen tot de middelen tegen doofheid, de ziekte waarvan in 't „Institut" het meeste werk

wordt gemaakt, vinden wij als de voornaamste een drietal: het *Anticatarrhal Papier van Dr. Drouet*, het oplossend *Elixir van Dr. Livingstone* en de verstopping-wegnemende *snuij*, die te zamen slechts het bagatel van f 12.— kosten en waarvan de patiënt er verscheidene moet gebruiken. En het resultaat? Wij zijn in het bezit van brieven van talrijke personen, die *zonder eenig succes* de behandeling van het *Institut Drouet* gevolgd hebben en die hun geld beklagen dat zij als 't ware hebben weggegooid. Wij kunnen het begrijpen.

Rationeele Geneeskunde.

Onder bovenstaanden titel verleenen de groote bladen plaatsruimte aan een advertentie van een ouden bekende, *Dr. Ollivier* te Parijs, met zijne *wondervolle beschuitjes*, vroeger algemeen geannonceerd onder den naam van

Biscuits Ollivier

en speciaal als middel tegen geheime ziekten aanbevolen. Zie hier wat reeds vóór jaren ons oordeel was:

„*Biscuits Ollivier* zijn beschuitjes van melk, meel en suiker gebakken, waarin tevens een kwikzilverbinding aanwezig is.

„Een buitenlandsch scheikundige heeft 1 centigram *kwik sublimaat* per beschuit erin gevonden. Dr. O. J. Riselada, die voor ons een onderzoek instelde, heeft eveneens kwikzilver erin aangetoond, maar in de door hem onderzochte beschuitjes was, daar ze samengebakken zijn met andere bestanddeelen, niet te bewijzen in welken vorm het kwikzilver erin gebracht was, doch dat het er zich in bevond, is buiten twijfel.

„De kwikverbindingen zijn zeer oud en overbekend; De geneesheeren schrijven ze ook thans nog dikwijls voor, maar slechts in vooraf, nauwkeurig onderzochte gevallen en met groote voorzichtigheid, want de kwikverbindingen zijn vergiftig en vooral het kwik-sublimaat.

„Waar zulke vergiften als onschuldige en onschadelijke zoete beschuitjes worden aangeboden zijn zij des te gevaarlijker."

De vorm waaronder dit hoogst gevaarlijke middel thans geadverteerd wordt met groote, nietszeggende woorden en onzin, als: „alleen goedgekeurd, op officieele wijze gemachtigd" en „toekenning eener belooning van 24,000 frs." (door wien en waarvoor?) zijn voor de ingewijden reeds het kenmerk van kwakzalverij.

In 't buitenland werd dit vergiftige goedje reeds voor jaren verboden.

In Oostenrijk is door de Keizerlijke Regeering tegen dit gevaarlijke middel een decreet uitgevaardigd op 23 Augustus 1890, waarbij de verkoop zonder duidelijk recept van een geneesheer, ook in de apotheek, verboden is. Zelfs het ten verkoop in voorraad houden is aldaar verboden, terwijl de politie nadrukkelijk werd aangemaand om, door dikwijls bezoeken der apotheken, zich te overtuigen van het al of niet getrouwelijk naleven der ministerieele aanschrijving en vervolging in te stellen, zoodra zij bespeurt dat dit of eenig ander geheimmiddel in voorraad wordt gehouden.

ADVERTENTIËN.

Publicatie 1801.

Afdrukken op zwaar Hollandsch papier dezer Publicatie, die een in bijna alle opzichten typografische juiste reproductie is van het origineele stuk, dat op het Gemeente-Archief te Dordrecht berust, worden tegen ontvangst van f 0.15 franco toegezonden door ondergeteekenden, drukkers van het Maandblad.

BLUSSÉ & COMP., Dordrecht.

In geen Leesgezelschap mag ontbreken:

EUROPA.

Letterkundig Maandschrift.

64e Jaargang.

Onder Redactie van CENATOS.

Prijs per jaargang f 10.—

Europa verschijnt in maandelijksche afleveringen van 6 à 7 vel druks, en geeft naast oorspronkelijke novellen en schetsen van Nederlandsche letterkundigen, vertalingen, veelal rechtstreeks uit de minder algemeen bekende talen en maandelijks een „Boekenpraatje".

Reeds is voor de volgende afleveringen medewerking toegezegd door: Mej. M. Antink. — Joh. H. Been. — M. J. Brusse. — Frans Coenen Jr. — J. Everts. — J. Eysten. — Mej. A. van der Flier. — Mevr. B. de Graaff—van Cappelle. — Prof. Dr J. H. Kern. — Mej. Mina Kruseman. — S. van Lier. — J. B. Meerkerk. — J. de Meester. — Mej. A. Peaux. — Mej. C. C. ter Reehorst. — W. C. Tengeler. — M. v. Waldrichem. — Mej. J. Warren. — Mej. Ph. Wijsman, e. v. a.

Proefnummers op aanvraag bij elken Boekhandelaar en bij de Uitgevers BLUSSÉ & COMP te Dordrecht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: J. M. VAN ELK, Handelsagent te Dordrecht, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam. Mr. H. MASSINK, Advocaat te Amsterdam. Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 739.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

He t nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Hoofdartikel: De troonrede.

Berichten: De Algemeene Vergadering der Vereeniging. — Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. — De waarde van tentoonstellings-bekroningen. — Een helper van Van Bijsterveld. — De Pius-Almanak zonder kwakzalvers-advertenties. — Een nieuw (?) Volksgeneesmiddel. — Reclame-biljetten in illustraties. — Kwakzalvers in Friesland. — Mag men een schurk een schurk noemen? — Congres van leeken-geneeskundigen. — De toevoeging »kwakzalver» geen belediging. — Behandeling op afstand. — Overvloed van geneesmiddelen. — Reclame.

Mededeelingen van verschillende aard: Een gevaarlijk geneesmiddel tegen kanker. — Hubert Ullrich steeds brulaler. — Calaya. — Kwakzalverij in Transvaal. — Ware en valsche Instituten.

Rechtszaken: J. Spetter in hooger beroep veroordeeld. — Het verzoek om gratie van P. van Bijsterveld afgewezen.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Hubert Ullrich'sche Kruidenwijn. — Haarlemmerolie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Middelburg. Hun zullen dit N^o. en de volgende Nummers van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

De Troonrede.

Heusch geen politiek, lezers. Wij zullen binnen het kader van ons blad blijven.

Even als zoo vele jaren — wij weten al niet anders — heeft de laatste troonrede teleurstelling bij ons gewekt; voor ons blijft de toestand even duister. Bijna iedereen erkent met ons, dat het meer dan tijd wordt dat er maatregelen worden genomen tegen het gevaarlijk optreden van de kwakzalvers hier te lande en steeds blijven die maatregelen achterwege. Ook thans is er geen reden om te verwachten, dat er verandering in den toestand komt.

Na het tot stand komen van de gezondheidswet, ter vervanging van één van de geneeskundige wetten van 1865, zagen wij verlangend uit naar een herziening ook van de andere, verouderde wetten, met name die tot regeling van de uitoefening van de genees- en artseneijbereikende, maar niets daarvan wordt in het vooruitzicht gesteld. Dezelfde ondoelmatige en moeilijk uit te voeren bepalingen, die, in den strijd tegen de kwakzalverij, de wettelijke hulp verleen, zullen blijven, ten minste voorloopig, dienst doen en het kwaad zal voortwoekeren op de wijze van tegenwoordig... zoo niet erger.

Een regeering die, gelukkig, maatregelen belooft tegen de vervalsching van voedingsmiddelen, had

ook o. i. het groote gevaar, dat de kwakzalverij voor de maatschappij oplevert, niet moeten over het hoofd zien. Want werkelijk, dat gevaar is nog grooter dan dat van de vervalsching van voedingsmiddelen. Wij ontkennen niet dat ook dit laatste kwaad bestaat en betoogd behoort te worden, maar er zijn gelukkig nog vele eerlijke handelaars, die er prijs op stellen zuivere waren te leveren. Verder zorgt de concurrentie ervoor dat het kwaad van de vervalsching door de leveranciers zelve wordt bestreden — wat alles het publiek, ook zonder wettelijke bepalingen, ten goede komt — maar *eerlijke kwakzalvers zijn er niet*. En de door dezen gevoerde concurrentie loopt alleen uit op schade voor het publiek. Bescherming van dat publiek, dat in tijden van ziekte alles aangrijpt, wat met de belofte van genezing wordt aanbevolen (een menschelijk zwak, waartegen niet te handelen en te waarschuwen valt), tegen de kwade praktijken van ellendelingen, die op het ongeluk van hunne medemenschen speculeeren, is, volgens onze bescheiden meening, in de eerste plaats regeeringsplicht. Zeker, zoo ergens, dan bestaat hier een toestand die, zooals de troonrede zegt, „de overheid tot het geven van leiding en het verleen van steun noodzaakt.”

Wanneer zal het zoover komen?

Of zouden soms de aangekondigde bepalingen ter bestrijding van de *oneerlijke mededinging* ook betoegeling van de kwakzalverij met zich brengen? Het zou best kunnen.

BERICHTEN.

De jaarlijksche algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij werd den 26 September te Rotterdam gehouden, onder voorzitterschap van den heer J. M. VAN ELK.

De opkomst der leden was, als gewoonlijk, niet groot. De Voorzitter deelde mede, dat het getal leden weinig verandering heeft ondergaan. In 't afgelopen jaar is de kracht der Vereeniging gezocht in een groote uitbreiding der gratis-verspreiding, waarvoor een nadere en betere regeling is getroffen.

Tegen veel en velen had de Vereeniging dit jaar weer te strijden, wat door enkele voorbeelden wordt aangetoond. De hulp van de pers laat nog altijd — in 't algemeen — op zich wachten; integendeel, de Koningin der aarde blijft zich nog steeds scharen aan de zijde der kwakzalvers.

Het Maandblad der Vereeniging, wordt, 't werd herhaaldelijk ondervonden, met belangstelling gelezen; om den inhoud meer afwisselend te maken, doet de Voorzitter een beroep op de letterkundige leden.

Met de beste wenschen voor de Vereeniging opende hij de Vergadering.

De secretaris-penningmeester, hierna het woord verkrijgende tot het doen van enkele mededeelingen, vestigde eerst de aandacht van de vergadering op een kleine expositie van enkele kwakzalversmiddelen, brochures, tijdschriften — vooral met betrekking tot de z. g.

„Instituten” —, die in de zaal aanwezig was. Omtrent het ledental kon hij berichten, dat het getal leden op 't oogenblik 740 bedroeg, waarin met Januari weer eenige verandering is te verwachten.

Vanwege de Afdeling Amsterdam deelde de heer VAN RIEL mede, dat maandelijks 200 exemplaren van het Maandblad aan Tehuizen en verschillende koffiehuizen werden verspreid. Bij verschillende personen, die kwakzalverij bedreven, werd een onderzoek ingesteld.

De Afdeling Dordrecht geeft weinig teekenen van leven en de Afdeling Utrecht in 't geheel geen, zooals de Voorzitter opmerkte.

Daarna werden het Verslag van de Algemeene Vergadering van 't vorig jaar (Berichten N°. 46) en het jaarverslag over 1900 (Berichten N°. 48) vastgesteld.

Door de Commissie in de vorige vergadering benoemd tot het nazien der Rekening en Verantwoording over het jaar 1900, bestaande uit de heeren: G. C. VAN BALEN BLANKEN te *Sybecarspel*, Mr. V. K. L. VAN OS te *Amsterdam* en Mr. A. A. MOLL te *Dordrecht*, werd rapport uitgebracht. Zij stelde voor de rekening goed te keuren en den secretaris-penningmeester te bedanken voor zijn nauwkeurig beheer. Onder applaus vereenigde de Vergadering zich met dit voorstel.

Tot leden van de Commissie tot het nazien van de Rekening en Verantwoording voor het loopend jaar werden gekozen de heeren: Mr. V. K. L. VAN OS te *Amsterdam*, Dr. L. VAN ITALIE te *Rotterdam* en H. M. J. E. STEUNIS te *Helmond*.

Uit een aanbeveling van het Bestuur, bestaande uit de heeren: J. VAN RIEL te *Amsterdam* en HERMAN VAN GELDER te *Haarlem*, werd tot lid van 't bestuur gekozen de heer VAN RIEL, die de benoeming nog wenschte in beraad te houden.

Bij de bespreking van zaken, die in 't belang der Vereeniging zouden zijn, werd de aandacht gevestigd op de wenschelijkheid dat de Vereeniging zou belegen of zou deelnemen aan een congres, waarin aan de werking en het succes der Vereeniging in 't algemeen meer openbaarheid zou worden gegeven. Wat het succes betreft werd er op gewezen, dat dit, blijkens ontvangen brieven, grooter is dan 't publiek meent.

Over het te verwachten wetsontwerp tegen de oneerlijke mededinging en over het meer en meer brutaal optreden van de VAN BIJSTERVELD's werd daarna uitvoerig van gedachten gewisseld en besproken in hoeverre de Vereeniging in deze werkdadig dient op te treden.

Vanwege het Bestuur werd gewezen op het voordeel dat er in zou zijn gelegen wanneer in groote plaatsen b. v. in *Rotterdam* en *den Haag* afdelingen werden opgericht en op de wenschelijkheid, dat meerdere personen zich beschikbaar zouden stellen tot het verrichten van onderzoekingen (die door de Vereenigingen worden gehonoreerd).

De heer Dr. VAN ITALIE betuigde, onder applaus der aanwezigen, zijn dank aan het Bestuur in 't algemeen, en in 't bijzonder aan den Voorzitter en Secretaris en aan de Redactie van het Maandblad, voor 't geen zij, in het belang der Vereeniging hebben verricht, waarna de Voorzitter de Vergadering sloot.

In de *Badische Presse* zijn in den laatsten tijd, door apotheker HENKE te *Berlijn*, ontvettings-pralines, onder den naam van „*Corpulin*” tegen vetzucht en corpulentie aangeboden. Wij maken er op opmerkzaam, dat onder

omstandigheden, door het gebruik van dusdanige middelen, ernstige gezondheidsstoringsen worden teweeg gebracht. Bovendien is het raadzaam, ontvettings-kuren slechts volgens geneeskundige raadgevingen en onder geneeskundig toezicht aan te wenden. Wij waarschuwen daarom tegen het gebruik van de Ontvettings-„Corpulin“-pralines.

Karlsruhe, 24 Juni 1901.

In een advertentie, verschenen in de „Badische Presse“, beveelt een zekere FRITZ WESTPHAL te Berlijn zijn planten-geneesmethode aan tegen allerlei ziekten, vooral tegen die, waar geen geneesheer kan helpen. Wie zich tot WESTPHAL wendt, moet eerst, in een door hem verzonden vragenlijst, opgaven verstrekken over den aard zijner ziekte.

Het is een onmogelijkheid zich, na dusdanige onvolledige opgaven, een oordeel te vormen, of men werkelijk met een ziekte en welke soort van ziekte te doen heeft en daarnaar het plan ter genezing vast te stellen. Deze door kwakzalvers zoo dikwijls gevolgde methode, de ziekten alleen op een schriftelijk bericht, zonder ze ooit gezien of onderzocht te hebben, in behandeling te nemen en vervolgens volkomen genezing in 't vooruitzicht te stellen, hebben wij herhaalde malen als een *gewetenloosheid* gebrandmerkt.

De middelen, die WESTPHAL verzendt, kruiden, een maaglikeur en een inwrijving, zijn mengsels en bereidingen uit verschillende plantenstoffen. Geneeskundige werking bezitten zij niet. De daarvoor gevorderde prijs is het dubbele van dien van de „Arzneitaxe“.

Daar men hier te doen heeft met een brutale exploitatie van de lijdende menschheid, waarschuwen wij nadrukkelijk tegen het inwinnen van den raad van WESTPHAL.

Karlsruhe, 2 Juli 1901.

De waarde van bekroningen op tentoonstellingen moet men toch waarlijk niet overschatten. Nog kort geleden maakten wij melding van de bekroning van den breukbandenmaker REIMANNS en thans lezen wij in het *N. v. d. D.* het volgende:

„Ook de Firma A. M. Boom, fabrikant te Arnhem, is op de tentoonstelling te Oostende bekroond, en wel met de zilveren medaille, voor eene inzending pharmaceutische specialiteit.“

Wanneer men zich nu eens herinnert wat wij zoo af en toe over de pharmaceutische specialiteiten van Boom schreven, dan zal men ons toch toegeven, dat het al heel gemakkelijk is zoo'n zilveren medaille machtig te worden.

Zoo is o. a. het *Beroerte-water van Roman Weissmann*, een van de grootste kwakzalversmiddelen, in 1889 op een tentoonstelling te Brussel met zilver bekroond.

Dit teekent, maar 't neemt niet weg dat de kwakzalvers maar al te goed weten hoe die medailles als reclame-middel te gebruiken.

Een nieuw baantje leerden wij uit de volgende advertentie, opgenomen in de *Oudewatersche Ct.*, kennen.

„Urineonderzoek.“

De ondergeteekende is aangesteld tot vaste

BODE

door den Heer A. W. BIJSTERVELD, Specialiteit in *Urine-onderzoek*, voor het in ontvangst nemen van het water der zieken. Ook aan onderstaand adres kan het worden toegezonden, die zorg draagt voor de spoedige toezending der medicijnen.

Adres A. BAX,
Hoogstraat, Leerdam.“

Kwakzalvers-advertenties geweerd. De uitgever van de *Pius-Almanak*, de heer H. M. WERKER te Amsterdam, schrijft in een circulaire, waarin hij om de toezending van advertenties verzoekt, o. a. het volgende:

„Wat in onze Pius-Almanak wordt geadverteerd heeft vertrouwen, omdat wij nimmer van onsoliede personen advertenties en voor geen geld ter wereld *Advertenties van Kwakzalvers*, van boekpakketten, waaraan een luchtje is, of dergelijke, opnemen.“

Bravo! Zeker, dat geeft vertrouwen.

Een nieuw (?) *Volksgeneesmiddel*. In de vorige weken werd door den *Directeur der Nederl. Kiosken-Maatschappij te Rotterdam*, aan verschillende boekverkoopers hier te lande een briefkaart verzonden, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Een Buitenlandsche Firma, met wie wij reeds jaren in contact staan, wil een Strootbiljet in alle plaatsen van ons land doen verspreiden. Zij wil dat echter doen op zeer nauwkeurige en conscientieuse wijze, waartoe wij zoo vrij zijn uwe gewaardeerde medewerking in te roepen. Wij veroorloven ons derhalve U de volgende vragen te doen, die U wel zoo beleefd zult willen zijn op aangehechte briefkaart te beantwoorden.“

1°. Zijt U bereid die verspreiding onder Uwe controle te nemen?

2°. Hoeveel exemplaren hebt U noodig om huis aan huis te doen afgeven?

3°. Wat moeten wij U daarvoor betalen?

De inhoud van het Strootbiljet loopt over een *Volksgeneesmiddel*.”

De Firma G. J. GELDERMAN, uitgeefster van de *Dedemwaartsche Courant*, die de welwillendheid had ons de door haar ontvangene briefkaart over te zenden, berichtte ons daarbij tevens, dat zij geweigerd had zich met de verspreiding der strootbiljetten te belasten, omdat zij verwachtte, „dat het bedoelde *Volksgeneesmiddel* wel weer een *kwakzalversmiddel* zou zijn.“

Wij hebben de strootbiljetten nog niet onder de oogen gehad; wij kunnen dus niet zeker zeggen of die verwachting, die tevens de onze is, juist is — maar wij wijzen, met erkentelijkheid, op de voorzichtigheid, die de Firma GELDERMAN, die steeds getrouw aan onze zijde staat, in deze getoond heeft.

Reclame-biljetten in Illustraties. In talrijke geïllustreerde tijdschriften, vooral buitenlandsche, kan men herhaaldelijk reclamebiljetten vinden van allerhande kwakzalversmiddelen, welke door de uitgevers, vermoedelijk tegen betaling, met die tijdschriften worden verzonden en op die wijze in de handen van vele lezers komen. De Firma *W. Eekhof & Zoon*, boekhandelaar te *Leeuwarden*, heeft al sinds jaren de o. i. loffelijke gewoonte, de door haar te verzenden tijdschriften van die biljetten te zuiveren en deze aan ons te zenden.

Zouden ook andere boekhandelaren dit goede voorbeeld niet willen volgen? De abonnés op het tijdschrift krijgen dan toch wat hun toekomt: het tijdschrift; meer hebben zij niet te vorderen.

Kwakzalvers in Friesland. Is het Staporster boertje wijd en zijd bekend, ook *Tietjerksteradeel* had, en heeft nog, zijn wonderdokters. Zoo woonde er tot voor eenige jaren te *Kuikhorne* „groot Wopke“ een man, tot wien vele lijdenden in en buiten de provincie heenstroonden. Na zijn dood is de affaire door zijne dochter voortgezet doch met minder succes.

In Suameer woont tegenwoordig een wonderdokter, bij de dorpelingen bekend als CORNELIS WIJTSSES. Velen van verre en nabij komen zijn raad inwinnen. Verder heeft men daar nog verschillende dii minores op dit gebied die, wanneer zij eene academische opleiding hadden genoten, specialiteiten zouden genoemd worden. Hun hulp wordt ingeroepen bij kiespijn, hekserij, kinderziekten enz.

(Familieblad).

— Mag men een schurk een schurk noemen?

In *Het Rotterdamertje* komt onderstaand ingezonden stuk voor:

„Hoe moet het zijn?“

„Ik weet dat iemand die als koopman een ander bedriegt, kortweg: *bedrieger* wordt genoemd. Maar ik ben door een winkelier of laat ik zeggen drogist bedrogen, die me *gehoorhorens* heeft verkocht met de zuivere verzekering dat het helpen zou. Nu, mijnheer de Redacteur, geholpen heeft het me geen zier, want ik zou haast zeggen, ik ben nog doover geworden.“

„Dat laat ik staan. Die geschiedenis vertel ik wel later. Edoch, wat ik vragen en gaarne weten wilde dat is, hoe men nu zulk een man moet betitelen, zulk een koopman die gehoorhorens aan doove menschen verkoopt, zegt dat ze zullen helpen en toch vooruit weet dat ze niet helpen, dat ze zelfs de menschen die ze koopen bedriegen; mag men, mijnheer de Redacteur zulk een mensch bedrieger of oplichter noemen? Of belet of straft dat de wet? Ik zou dat om zekere redenen gaarne weten.“

Uw Abonnée,

H. v. d. K.“

De Redactie antwoordt op deze vraag:

„Nee, want 't kan aanleiding gaven tot 'n proces wegens belediging“, en zij heeft gelijk; wij weten daarvan mee te praten.“

Het eerste *Congres van leeken-geneeskundigen* in Duitschland is in deze maand in Berlijn gehouden. Omtrent de resultaten zijn nog geen berichten tot ons gekomen — wij hopen ze later mee te deelen — maar, voor zoover wij weten, is daaraan deelgenomen door z.g. geneeskundigen van alle categorieën: *Natuurgeneeskundigen*, *Magnetopathen*, *Kneipianen* enz. Voornamelijk zou op dat *Congres* gehandeld worden over Maatregelen tot het behoud van de thans wettig bestaande vrijheid van de uitoefening der geneeskunde, welke vrijheid in den laatsten tijd vanwege de woordvoerders van den officieelen geneeskundigen stand ernstig is bestreden.

De toevoeging „kwakzalver“ geen belediging in sommige gevallen. Een vertegenwoordiger van de *Kneipp'sche natuurgeneesmethode* had in Duitschland, waar 't ieder vrijstaat de geneeskunde uit te oefenen, een kind behandeld en als oorzaak van den dood opgegeven *hersenvliesontsteking*.

De geneesheer, die het lijk schouwde, vulde ook die

ziekte in met de opmerking: volgens opgave van den kwakzalver. Deze stelde een actie wegens belediging in tegen den geneeskundige, die zich echter beriep op zijn ambtsplicht om nauwkeurig den persoon aan te duiden op wiens uitspraak hij zich te beroepen had en op den aard van de uitdrukking „kwakzalver“ (*Kurpfuscher*), als technische term in geneeskundige kringen, voor allen, die de geneeskunde uitoefenen zonder daarvoor geëxamineerd te zijn.

Nog andere gronden, (meer op *Duitsche toestanden* betrekking hebbende) werden door den geneesheer aangevoerd en het resultaat was dat hij in twee instantiën werd vrijgesproken.

De strafkamer wees er, in 't vonnis, bijzonder op, dat de uitdrukking „*Kurpfuscher*“ is gebruikt om duidelijk te doen uitkomen of de aangifte van de oorzaak van den dood was opgemaakt door een geneeskundige of niet.

Behandeling op afstand. De *Duitsche Rijkskanse* hier heeft tot het *Gesundheitsamt* het verzoek gericht, zijn meening uit te spreken over wettelijk verbod van het behandelen van zieken per brief. Het antwoord luidt, dat zulk een verbod wel wenschelijk is, in zoverre er sprake is van *uitsluitende* behandeling op afstand, en zeker zoo een dergelijke behandeling aangekondigd en aangeprezen wordt. Het verbod zou dan zoowel op artsen als op leeken van toepassing moeten zijn. Maar in geval van nood en in slecht bevokte streken zal bij sommige gelegenheden het geven van geneeskundige adviezen per schriftelijke of mondelinge boodschap niet te vermijden zijn en vooral de arme bevolking zou door een volstrekt verbod zeer ontriefd zijn en eerder een kwakzalver raadplegen, dan te wachten op de komst van den ver afwonenden arts en diens noodzakelijk dure visite te betalen. De *Munch. med. Wochenschr.* acht het de plicht van alle artsen, het verbod van behandeling op afstand, gelijk het *Gesundheitsamt* dit wenscht, te bevorderen. (W. T. G.)

Overvloed van geneesmiddelen. Het plan om in Duitschland van Staatswege door een centraal lichaam de nieuwe geneesmiddelen te doen onderzoeken vindt niet in alle kringen instemming. In de *Chemikerzeitung* wordt in plaats daarvan voorgesteld: 1°. De praktiseerende artsen te verbieden, geneesmiddelen voor te schrijven, die niet in de *pharmacopee* zijn opgenomen. 2°. Den handverkoop van zulke middelen te verbieden. 3°. *Handelsreizigers* in geneesmiddelen te verbieden, bezoeken bij afnemers te brengen zonder hun voorafgaande toestemming. 4°. Het onderzoek van nieuwe middelen over te laten aan de klinici in de ziekenhuizen; hun gezamenlijke uitkomsten zouden aan het centraal-lichaam worden aangeboden en dit zou over de opname in de *pharmacopee* beslissen.

De *Allg. med. Centralz.* merkt op, dat de eerste maatregel het voorschrijven van nieuwe middelen geheel in handen der kwakzalvers zou brengen, en bovendien een niet gerechtvaardigd verschil van bevoegdheid zou scheppen tusschen de artsen die wel en hen die niet in een ziekenhuis werkzaam zijn. Het tijdschrift wijst er bovendien op, dat men door te krasse maatregelen (gelijk bijv. Dr. BRAT in de *Berl. klin. Wochenschr.* wenscht, dat zonder verlof van Staatswege geen geneesmiddel aan menschen mag worden toegediend) op weg geraakt, de juiste verhoudingen uit het oog te verliezen. De geneesmiddelen-overstrooming is een groot euvel, dat de geneeskundige pers en de degelijkheid van de therapeutische waarneming dreigt te bederven. Maar voordat de Staat aanleiding zou vinden om op dit gebied verbodsbepalingen uit te vaardigen moest bewezen worden, dat de *bevolking* er schade van lijdt. Veeleer mochten andere vormen van ziekenbehandeling aan het veto van den Staat onderworpen worden: *wrijfzittbaden*, *electrohomoopathie*, *magnetisme* en dergelijken. (W. T. G.)

Reclame. Het *Journal médical de Bruxelles* verhaalt van een advertentie op het omslag van een *Amerikaansch geneeskundig tijdschrift*, waarin een graafsteen is afgebeeld met het opschrift: „In memoriam. JOHN A. JONES leed aan suikerziekte. Zijn doctor schreef hem *Siroop Hixie* voor, maar hij kreeg een namaaksel, zonder het speciale stempel op den bodem van het fleschje. *Daarom rust hij hier*“.

De Redactie van het *Tijdschr. v. Geneesk.*, aan welk weekblad wij het bovenstaande ontleenen, voegt daaraan toe:

„Niet minder oorspronkelijk zijn de volgende circulaire, ons welwillend door een collega in *Zeenwisch-Vlaanderen* toegezonden, en ontworpen door een Belgisch „collega“, die de grensgemeenten onveilig maakt. Zij zijn geadresseerd aan „mijnheer de onderwijzer“ van Groendijk en het „Hôtel recht over de kerk“ te Stopeldijk en luiden: „Wanhoop niet, tegen alles is er remedie, wendt U tot Dr. ARTHUR JACQUET, oud-leerling der Hoogeschool van Gent, gewezen kliniek-helper van Prof. BODDAERT, opvolger van Dr. COU-TERMAN, specialist voor huidziekten Sint-Gilles-Waas. Volgen de spreekuren, o. a. in een hôtel „recht op den hoek, als gij van het station stapt“, verder de

„grensgemeenten, die hij bezoekt; in alle andere gemeenten in consultatie met een Hollandschen arts. „Goede en billijke behandeling. Gelief dit aan te plakken.”

„De tweede circulaire bevat alleen adres en spreekuren, doch bovendien den wijzen raad: „gebruik nooit geen kwakzalvers-middelen, indien gij uw eigen niet kunt genezen met voedsel, lucht en beweging, ga dan bij een geneesheer”. Het gaat nog al.”

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Een gevaarlijk geneesmiddel.

Als bestuurslid der Vereeniging ontving ik onlangs het verzoek inlichting te willen verschaffen omtrent poeders, volgens ontvangen mededeeling door H. LEHMBROCK, gnt. MÖLLERS, te Raesfeld, Westfalen, aan eene dame, die gelukkig ten onrechte vermeende aan kanker in de borst te lijden, tegen betaling van 5 mark toegezonden, welke poeders met niet onverklaarbaar wantrouwen waren ontvangen.

Bij microscopisch en chemisch onderzoek van een dier poeders werd deze herkend, als te zijn: slecht bereid, grof poeder van *vingerhoedskruid* (*digitalis*).

Digitalis, dat op de officieele lijst van vergiften voorkomt, is een gevaarlijk geneesmiddel, dat, zonder voldoende controle op gebruik ingenomen, tot ernstige gevolgen kan leiden.

In het algemeen belang achtte ik publiceering dezer zaak noodig, waartoe mij op mijn verzoek vrijheid werd verleend.

Door LEHMBROCK, gnt. MÖLLERS, was het volgend schrijven verzonden, dat vertaald luidt:

„Op uw geacht schrijven bericht ik u, dat ik geneigd ben een proef te nemen en zend u daartoe 18 poeders onder opmerking, dat 9 daarvan in 9 dagen zijn in te nemen, iederen ochtend één poeder, een uur voor het eten met wat water.

Na 4 dagen rust moet gij de overige 9 op gelijke wijze in 9 dagen innemen.

Indien na 4 of 5 weken de kwaal wat gebeterd is, dan kunt gij mij opnieuw berichten.” ....

Dit nader bericht zal wel uitblijven, want tengevolge van mijn onderzoek zijn de poeders niet gebruikt; zelfs naar ik vernam, diende het resultaat van dit onderzoek tot waarschuwing voor eene andere patiënt.

Amsterdam, September 1901. J. VAN RIEL.

HUBERT ULLRICH steeds brutaler.

Deze wijnhandelaar uit Leipzig, de fabrikant van een z.g. *Kruidenwijn*, die aan maaglijders als onfeilbaar middel wordt aanbevolen, vertoont een vasthoudendheid, eene betere zaak waard. Hij laat maar niet los en wendt onvermoeid pogingen aan om de apothekers te bewerken als depôthouders van zijn wijn op te treden.

Verscheidene van zijne brieven, allen met 't zelfde doel geschreven, hebben wij in ons Maandblad afgedrukt, maar de laatste, ons door een apotheker toegezonden, wint het van alle anderen in brutaliteit. Hij luidt aldus:

„Er zijn nu wel ca. 20,000 H.H. Apothekers, depôthouders van „Hubert Ullrich'sche Kruidenwijn” en loopen iederen dag nieuwe bestellingen in, daar „Kruidenwijn” volgens mijne doelmatige reclame en wegens zijne uitstekende werkingen door vele H.H. doctoren aanbevolen, van alle maaglijders gekocht en met succes gebruikt wordt, waarover ik talrijke attesten en dankbetuigingen heb.

„Ik verzoek u vriendelijk, zich bij uwe H.H. collegas over mijn preparaat te informeren en kunt u iederen dag gelegenheid hebben, de namen van verschillende dezer H.H. in mijne groote annonces „Voor Maaglijders” te vinden.

„Ik verzend franco uw adres op commissie een kistje kruidenwijn, inhoudende 20 groote en 20 kleine flesschen à Gld. 2.— de groote en Gld 1.50 de kleine flesch met 25 % rabat, betaalbaar na verkoop en neem ik ten allen tijde terug, wat u bijgeval niet zoudt kunnen verkoopen.

„Zeer aangenaam zou het mij zijn, een antwoord en wellicht ook direct eene bestelling door u te mogen ontvangen.”

Nu wordt 't toch al te kras. Nadat ULLRICH aan den bedoelden apotheker en ook aan tal van

anderen allerlei brieven had gezonden om toch asjeblijf wat te bestellen, op welke brieven geen antwoord was gezonden, wordt hem nu 't goede t'huis gezonden. „Natuurlijk”, schrijft ons die apotheker, „schop ik den rommel de deur uit” — en dat kunnen wij begrijpen.

Wat de fabrikant er nu nog verder op zal bedenken? Wij zullen maar afwachten, doch uit al zijn handelingen blijkt, dat het hem vooral er om te doen is om namen van apothekers aan zijn maagmiddel te verbinden. En waar hem dit niet gelukt, daar adverteert hij toch maar brutaal weg — wij wezen er op in het Maandblad van Juni j.l. — „verkrijgbaar in de Apotheken” van die en die stad of deze en gene provincie. Daarin hebben alle apothekers te Breda aanleiding gevonden om in de *Bredasche Courant* de volgende verklaring, als ingezonden stuk, te doen opnemen.

„Geachte Heer Redacteur!

„Naar aanleiding der advertentie in uw blad van 15 Mei 1901 n°. 57, over Hubert Ullrich'sche Kruidenwijn hebben wij de eer u beleefd te verzoeken, dit schrijven als ingezonden stuk in uw blad op te nemen, waarvoor onzen dank.

Ondergeteekenden, uitmakende alle particuliere apothekers te Breda, verklaren, dat zij geen van allen Hubert Ullrich'sche Kruidenwijn verkoopen of willen verkoopen en sommeeren daarom den vertegenwoordiger van het middel in het vervolg de Apothekers van Breda niet meer aan te duiden als plaatsen van verkoop voor zijn kruidenwijn.”

Bravo, Bredasche apothekers, moge uw voorbeeld navolging vinden! Op een andere plaats, in 't Noorden van ons land, heeft een apotheker, ook in de advertentie genoemd, o. m. het volgend antwoord gezonden op een verzoek tot toezending van een flesch *Hubert Ullrich'sche Kruidenwijn*:

„In antwoord op uw mij toegezonden verzoek heb ik de eer u te melden, dat de advertentie van HUBERT ULLRICH, geplaatst in de *Veendammer Courant* van Zaterdag j.l., eene groote leugen bevat. Nooit toch heb ik met dezen kwakzalver in wederkeerige correspondentie gestaan, nooit ook zal ik er aan denken om als handlanger van dezen man bedrog te plegen. Gij begrijpt dus dat zijn kruidenwijn bij mij niet te verkrijgen is.”

Zóó worden de fatsoenlijke apothekers nog genoodzaakt, zich per advertentie of brief te verweren tegen handelingen, die een brutaal kwakzalver hun maar, in zijn belang, toedicht.

Maar ook in andere opzichten laat HUBERT ULLRICH niet los. In ons n°. van September 1900 deelden wij mede, dat de uitgever van de *Bildtsche Courant*, de heer J. KUIKEN Jzn., (een uitgever die geen kwakzalvers-advertenties opneemt en, wij erkennen het dankbaar, ons steeds alles zendt, wat hij op dat gebied ter plaatsing ontvangt), ons ook eenige brieven zond, waarin de firma ULLRICH de voorwaarden vroeg, waarop de bekende advertentie (waarvoor een model was ingesloten) kon worden geplaatst. Toen hierop geen antwoord kwam, werd 30 Mei van dit jaar een brief, in 't Duitsch geschreven, ontvangen, waarin op plaatsing werd aangedrongen en daarna, toen ook hierop het antwoord uitbleef, een brief in z.g. Nederlandsch.

Ook deze brief had niet het gewenschte succes en nu kwam d.d. 12 Augustus opnieuw een schrijven, thans weer in 't Duitsch, waarin nogmaals om plaatsing van de advertentie dringend werd verzoekt en de voordeelen werden opgesomd, die aan de opname daarvan waren verbonden.

De heer KUIKEN heeft alweer geweigerd zich op die wijze te bevoordeelen — een prachtig voorbeeld voor de groote en de meeste kleine bladen — en zal, naar wij denken, dus later nog wel eens door den wijnfabrikant lastig worden gevallen. Tenzij die man eens eenmaal ophoudt!

CALAYA.

„Geen Malaria meer.

MISSIONARISMIDDEL

CALAYA.

per flacon f 5.—

Geneest U in één dag, al hadt U jaren lang aan die ziekte geleden.”

Door bovenstaande advertentie werd in den laatsten tijd de aandacht gevestigd op een middel, dat voor ons niet direct nieuw was. Reeds in het Maandblad van Mei 1898 schreven wij, naar aan-

leiding van een tot ons gerichte vraag — en nadat wij ons door bijgevoegde brochures eenigszins op de hoogte hadden gesteld — het volgende over *Siroop de Calaya*: „Vermoedelijk is het een van die vele middelen, tegenwoordig zoo dikwijls in den handel gebracht, die, bij onpartijdig onderzoek, even spoedig verdwijnen als ze verschijnen.”

In dit laatste hebben wij ons vergist. Integendeel, met veel reclame, wordt tegenwoordig dit middel ter markt gebracht en daarom vonden wij 't noodig een nader onderzoek in te stellen. Het bestuurslid onzer Vereeniging, de heer J. VAN RIEL, te Amsterdam, heeft dat onderzoek op zich genomen en deelt daaromtrent het volgende mede:

„Calaya is een, looizuur en bitterstof bevattende, alcoholische strooperige vloeistof, vermoedelijk identiek met het *Pambotano elixer*.

„Pambotano, ook wel Panbotano, is zoowel naam van het geneesmiddel als de mexicaansche naam van een heester, welks bast Koortswerende eigenschappen heeft en in de plantkunde *Callandria Houstoni* — *Feuillea Houstoni* of *Anneslea Houstoni* geheeten wordt en, behalve in Mexico, ook in West-Afrika wordt aangetroffen. Genoemde heester wordt op grond zijner geneeskrachtige eigenschappen in Europa aangekweekt en *Anneslea febrifuga* is de naam van een in Frankrijk gekweekten vorm, waaruit de fabrikant verklaart zijn preparaat „Calaya” te bereiden.

„Calaya moet de geneesmiddelen, uit den Calisaya of Kinaboom bereid, kunnen vervangen — de naam Calaya wordt daardoor wat minder vreemd — gelijk ook bij de ontdekking van den Pambotano-heester werd verwacht.

Van het gebruik der Calaya-praeparaten bij typhouse en malaria koortsen worden gelijke resultaten door den fabrikant gepubliceerd, als bij aanwending van Pambotanogeneesmiddelen ter bestrijding van genoemde ziekten door verschillende medici in Mexico, Afrika en Frankrijk zijn geobserveerd.

Bij deze beschouwing is Calaya alzoo geen onbekend geneesmiddel doch eene Fransche „spécialité”, in de vergezellende brochure op zeer kwakzalverachtige wijze, bij ziektegevallen van zeer ernstigen aard aanbevolen.”

Na deze beschouwing van den heer VAN RIEL wenschen wij de vraag te stellen:

Wie gelooft nu, dat dit stroopje de malaria in één dag geneest, en dit nog wel wanneer men jarenlang aan die ziekte geleden heeft?

Kwakzalverij in Transvaal.

* In een nieuw tijdschrift voor geneeskundigen verhaalt Mr. P. C. Kock het een en ander over de be- en mishandeling, waaraan de ongelukkige inwoners van Transvaal bloot staan van de zijde van onbevoegden, die zich daar te lande hebben opgeworpen als geneeskundigen en helaas! ook van het „eigenaardig optreden van de gestudeerde „medici, zooals Dr. LANTON, de dokter der staats-artillerie, die o. a. in den Magato-oorlog van 1898, eens een Kaffer, dien door een schot een „arm was verbrijzeld, dat lichaamsdeel met een „gekarteld mes amputeerde. Een zaag was niet „voorhanden, omdat in zijn trousseau de geheele „ruimte bijna was ingenomen door een paar „schen Whisky.

„Als Dr. KAY, van de Zuid-Afrikaansche Spoorweg-Maatschappij, bij zijn reis langs de Oosterlijn patiënten aantroef, die heftige koortsen, zogenaamde „shakes” hadden, vroeg hij om een „groote tumbler vol jenever, kreeg een paar kininepillen uit zijn vestjeszak, wreef die op de tafel „fijn, deed het poeder in het glas, roerde met „potlood of vinger daarin even rond en zei tot den „zieke: drink!

„In 1898 was er op den Witwatersrand een „pokken-epidemie uitgebroken, die vooral onder „kleurlingen vrij hevig woedde.

„De Regeering vaardigde toen een proclamatie „uit, waarin werd bevolen, dat iedereen zich zou „laten inenten, waarmee stond er echter niet bij.

„Men verhaalt, dat er toen op de goudvelden „vele Kaffers met gecondenseerde melk ingeënt „zijn uit gebrek aan pokstof.”

De kwakzalvers treden er overal op in de manier van sommige practici in Amerika, die hun klanten onder de lijdende menschheid zoeken te

lokken door allerlei zotte advertenties, zooals wij vroeger in dit Maandblad meermalen hebben medegedeeld en waarbij zij zekere genezing beloven volgens tarief, maar .... bij gedeeltelijke vooruitbetaling.

Mr. Kock deelde de onderstaande reclame mede uit de *Volksstem* van 22 Juli 1899.

„Zenuwlijden, Neuralgie, Hart-, Lever- en Maag-aandoeningen, Rheumatismus, slechte spijsvertering, worden zeker genezen zonder magnetisme, electriciteit, vegetarisme of Kneippmetaode

Prospectus gratis. R. EISNER.

Edenburg, O. V. S. (Zuid-Afrika).”

Ware en valse „Instituten”.

Het *Nieuws v. d. Dag* bevatte onlangs de volgende correspondentie:

„Het „Institut de France” heeft onlangs een bewijs van zijn overgevoeligheid gegeven. Dat deze hoogeerwaarde instelling najverig is op hare prerogatieven, en dat hare leden, eenvoudig als „membre de l'Institut” (zooals in den regel de leden der vier klassen buiten de „Académie Française” zich doen noemen) of als „de l'Académie Française” zich niet weinig op hun titel doen voorstaan, weten wij al. Maar nu heeft zij zich ook geraakt gevoeld in haar naam, of liever in het misbruik, dat door allerlei soort van handelaars en industrieelen van den haar alleen toekomende naam van „Institut” gemaakt wordt.

„Een dentist, een kwakzalver, een schoenmaker, een dansmeester, een brillenkoopman en wie al niet matigen zich het recht aan een „Institut dentaire”, een „Institut dosimétrique”, een „Institut orthopédique”, een „Institut chorégraphique”, een „Institut oculaire” op te richten, en door deze bombastige aankondiging het groote publiek te lokken. In den regel hebben deze instellingen het aanzien van iets heel voornaams, op wetenschappelijke grondslag, terwijl zij in hun wezen niet veel meer dan boerenbedrog zijn. De reclame, door stroobiljetten, lichtende affiches, lokkende advertenties, doet het hare, en niet zelden geeft zoo'n Instituut een tijdschriftje uit, waaraan door sommige „doctoren” zonder praktijk artikelen worden geschreven, die een schijn van wetenschappelijkheid dragen, maar inderdaad niets anders zijn dan behendig opgezette reclames.

„Ik heb er gekend, van zeer nabij, van die instituten, waar de goëgemeente op grove wijze werd beetgenomen door handige kwakzalvers, deze een apotheker van de oude school, die voor bijkans waardelooze korrels, met namen, die indruk maken, grof geld lieten betalen — de man is millionair — gene een uit Amerika overgewaaid tandmeester, die zijn clientèle door bedienden, nog onbekwamer dan hijzelf was, liet beetnemen met allerlei onfeibare droppels en mondspoelingen, terwijl hij een prachtige villa te midden van een heerlijk park in de mooie omstreken van Parijs bewoonde. Ik heb van nabij gezien, op welk een immoreele wijze door dergelijke geleerd schijnende en geleerd doende kwakzalvers het domme publiek wordt geëxploiteerd met middelen, die voor alle kwalen genezing brengen — genezing bij briefwisseling zelfs; men behoeft den patiënt niet eens te zien.

„Het is dan ook alleszins te verklaren, dat het eerwaardige „Institut de France” niet langer in haar naam de concurrentie kan velen van allerlei bedriegend en roovend gespuis, dat het parasitisme onzer maatschappij vormt, of van „professeurs de danse” en van „professeurs de billard”, die bij de „banquistes” thuis behooren en waarvan er zijn, die zich nog al „artiste” laten noemen.

„Het Instituut heeft een zeer ernstig verzoeg gericht tot de publieke overheid, in deze de vertegenwoordigers der Regeering, met het verzoek, aan al die instituten het recht te ontzeggen, misbruik te maken van den titel, die alleen toekomt aan de eerwaardige historische instelling, die in haar boezem de vijf groote Academies van Frankrijk vereenigt.

„En zoo deze „bevoegde machten”, in casu de prefecten, aan dien gegronde eisch geen gevolg geven, zal de Raad van State over dit interessante rechtspunt hebben uitspraak te doen.

„Er breekt een zware tijd aan voor de kwakzalvers en kunstverkoopters, want zoo die geen

instituten meer mogen vestigen, is het bij een groot deel van het publiek met hunne waardigheid en hunne waarde gedaan.”

RECHTSZAKEN.

Voor de Rotterdamse Rechtbank werd in de vorige maand behandeld het hooger beroep, ingesteld door den winkelier J. SPETTER aldaar, tegen het vonnis van den rechter in kanton n°. 2 aldaar, waarbij hij veroordeeld was tot eene boete van f 125, wegens het onbevoegd afleveren van geneesmiddelen, na reeds vroeger wegens overtreding der geneeskundige wet veroordeeld te zijn geweest. In de Centraal-apotheek in de Jonkerfransstraat aldaar had de veroordeelde op voorschrift van dr. Halbertsma een drankje bereid, geschikt voor de zenuwen, en dit afgeleverd. Als grief tegen het veroordeelend vonnis bracht appellant o. m. te berde, dat hij z. i. niet strafbaar is, daar hij bereid en afgeleverd heeft onder toezicht van den apotheker, al was deze niet altijd aanwezig, wat de wet ook nergens voorschrijft. Mocht hij eene overtreding begaan hebben, dan vond veroordeelde deze zoo gering, dat daaraan niet geëvenredigd is de hem opgelegde hooge geldboete.

Op verschillende gronden was het O. M. van meening dat het vonnis van den kantonrechter behoorde vernietigd te worden. Het achte echter appellant schuldig aan het onbevoegd afleveren van geneesmiddelen en vorderde veroordeeling tot dezelfde boete als door den eersten rechter opgelegd.

De rechtbank heeft zich met dien eisch vereenigd.

Door de Koningin is afwijzend beschikt op het gratieverzoek van den wonderdokter PIETER VAN BIJSTERVELD te Rotterdam; hij is dientengevolge naar het Huis van Bewaring aldaar overgebracht tot het ondergaan van één maand hechtenis ter zake het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. (Vaderl.)

CORRESPONDENTIE.

H. H. te D. Dank voor de toezending van de *Limburger Koerier* van 3 September, met het hoofdartikel „Troost der Zieken”. Misschien komen wij nog op dit boek terug, maar in hoofdzaak zijn wij 't met u eens, dat het tot niets leidt met personen, die door dik en dun met Kneipp meegaan, in debat te treden.

A. N. te A. De legalisatie van de handteekening van WALBURG door den w.n. Burgemeester van den Haag, voorkomende in een van de „Ingezonden Mededeelingen” over de *Pinkpillen*, is slechts een andere vorm van reclame. Zij beteekent op zich zelve niets anders, dan dat WALBURG werkelijk zijn naam onder 't stuk gezet heeft. Op welke wijze men echter aan namen komt hebben wij reeds herhaalde malen meegedeeld.

W. E. en Z. te L. Uwe bezending weer in dank ontvangen

I. L. te U. Wij danken u voor uw schrijven en houden ons verder aanbevelen; wij zullen uwe mededeeling bewaren tot dat wij weer eens de verantwoordelijkheid voor het plaatsen van advertenties bespreken. Wij deden dit in den laatsten tijd zoo dikwijls, dat het te eentonig wordt.

W. M. H. A., te 's-G. Zie over *Kloosterbalsem* het Maandblad van November 1899.

J. J. W. te B. Het door u gezonden middel van BIJSTERVELD te Leerdam is, volgens het onderzoek van den heer A. J. WIJNNE, *Sol. ferri album*. (Eiwitstaal), maar van slechte hoedanigheid; het bevat circa 1/3 deel te weinig ijzer.

B. E. te A. Op *Sanatogeen*, dat inderdaad op kwakzalverachtige wijze tegen allerlei kwalen wordt aanbevolen, is in ons Maandblad nog geen critiek uitgeoefend, omdat, voor zoover wij weten, dit middel niet publiek in de couranten is aangekondigd. Wij maakten met den naam van het middel eerst nu kennis door de ontvangst van de brochure, voor welke toezending wij dank betuigen. Is 't u soms bekend, of het middel hier te lande geadverteerd wordt of dat er op andere wijze in 't publiek propaganda voor wordt gemaakt?

D. G. J. B. te U. Het Maandblad van Jan. 1900 is niet meer voorhanden; zoo mogelijk zal het u nog later worden gezonden. Dank voor uw toezegging van medewerking.

Dr. v. D. te N. In ons vorig no. is reeds de aandacht op het middel van het *State Medical Institute* vestigd. Wij hebben om een proefpakje naar Amerika geschreven, maar het nog niet ontvangen.

J. K. te S. A. P. Zeker, wij zijn het met u eens — en hebben onze meening nooit verzwegen — dat de opname van advertenties van aan iedereen als kwakzalverij bekende middelen grond geeft tot de uitspraak, dat de pers niet kieskeurig is in de middelen om aan geld te komen. Gelukkig dat gij en enkele anderen, al kost het ook opofferingen, het algemeen belang boven persoonlijk belang stellen.

A. J. T. H. Jr. te S. De inrichting van den wever BILZ raden wij u bepaald af. Over die van LAHMANN zoudt gij den raad moeten inwinnen van den geneesheer, die den patiënt behandelt; hij is ook alleen in staat uwe vragen juist te beantwoorden. Hoe wij over de „Natuurgeneesmethode” in 't algemeen denken, hoe ze behoort te worden uitgeoefend en hoe ze wordt uitgeoefend, kunt gij o. a. lezen in de Maandbladen van April, Mei en September van dit jaar. Een goed boek, voor den leek geschikt, kennen wij niet.

— Toezender van „*La Nouvelle Médecine électrique*”. Dit blad dient uitsluitend om reclame te maken voor het *Institut Electrothérapique* te Parijs, weer een van die vele Instituten die alles genezen, zelfs zonder dat zij den lijder ooit te zien krijgen. Reden genoeg om deze inrichting alle vertrouwen te ontzeggen.

— De toezenders van het boekje „*Pas Op!*” verwijzen wij naar het Maandblad van November 1900, waarin tegen Dr. Pieter's Zokoro en de andere middelen van Peter Fahrney ernstig is gewaarschuwd. Het zijn Amerikaanse kwakzalveren, die door een Nederlandsche firma, die den godsdienst gebruikt om haar waar te slijten, aan de markt worden gebracht.

— Wij betuigen onzen hartelijken dank aan allen, die ons op een of andere wijze mededeelingen over- of betrekking hebbende op HUBERT ULLRICH deden toekomen.

— Leden in nog Maandbladen van Januari 1900 te missen hebben, zullen den Secretaris-penningmeester verplichten met ze hem af te staan.

— Tot ons leedwezen zijn wij, door plaatsgebrek, genoodzaakt de opname van de „*Brieven uit de Maasstad*” tot het volgend no. uit te stellen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Hubert Ullrich'sche Kruidenwijn.

Een Leipziger wijnhandel (Inhaber: Dr. AUG. ENGEL) Firma HUBERT ULLRICH, maakt in de laatste jaren groote reclame in onze bladen voor een z.g. *Kruidenwijn*. Van dezen wijn wordt in de in 't oog vallende annonces o. m. het volgende gezegd:

„Aan allen, die zich door het vatten van koude of overlading van de maag, door het gebruik van slechte, moeielijk te verteren, te warme of te koude spijzen of door onregelmatige levenswijze een maaglijden als *maagkatarrh*, *maagkramp*, *maagpijnen*, *moeielijke vertering* of *verslijming* op den hals gehaald hebben, zij hiermede een goed huismiddel aanbevelen, waarvan de voortreffelijke werkingen reeds sedert vele jaren bewezen zijn.”

Als samenstelling van dezen Kruidenwijn worden door den fabrikant de volgende bestanddeelen vermeld: „Malagawijn 450,0, wijngeest 100,0, glycerine 100,0, roode wijn 240,0, atlas bessensap 150,0, kersensap 320,0, manna 30,0, venkel, anijs, alantswortel, Amerik. krachtwortel, gentiaanwortel, kalmoeswortel 10,0. Deze bestanddeelen worden vermengd.”

Wij willen aannemen dat deze opgave juist is, ook naar aanleiding van een onderzoek door den heer J. J. HOFFMAN, te 's-Gravenhage verricht, maar dan nog of zelfs juist dan is 't ons niet mogelijk vertrouwen in 't middel te stellen. Een poespas van allerlei kruiden, vermengd ('t zal wel moeten zijn getrokken) met Malaga, rooden wijn en alcohol, aan te bevelen als een voortreffelijk geneesmiddel tegen alle mogelijke maagkwalen, *onverschillig wat daarvan de oorzaak zij*, is een kwakzalvershandeling. En deze handeling kan voor de gezondheid der kruidenwijnverbruikers hoogst nadeelige gevolgen na zich sleepen, daar lang niet alle maaglijders de werking van wijn, alcohol en vooral van de verschillende, prikkelende kruiden kunnen verdragen. Hun kwaal zal er toe dan afnemen, en met hun bedorven gezondheid zullen zij het geloof in de reclame van den buitenlandschen wijnfabrikant moeten betalen. Men zij dus ernstig gewaarschuwd.

HAARLEMMEROLIE. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei, zowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing, — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard”.

In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof die vroeger in de apotheken onder den Latijnschen naam *Balsamum sulphuris terebinthinatum* voorkwam en die bestaat uit lijnolie en terpentijnolie, waarin zwavel is opgelost. Een zeer klein fleschje met 4 gram kost 20 cent en zou met 5 cent ruim betaald zijn. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het bijna nooit en dan altijd in geringe hoeveelheid voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheden te nemen, want reeds meermalen is er schadelijke werking van ondervonden.

ADVERTENTIEN.

Publicatie 1801.

Afdrukken op zwaar Hollandsch papier dezer Publicatie, die een in bijna alle opzichten typografische juiste reproductie is van het origineele stuk, dat op het Gemeente-Archief te Dordrecht berust, worden tegen ontvangst van f 0.15 franco toegezonden door ondergeteekenden, drukkers van het Maandblad.

BLUSSÉ & COMP., Dordrecht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: J. M. VAN ELK, Handelsagent te Dordrecht, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam.
Mr. H. MASSINK, Advocaat te Amsterdam. Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 739.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

Heftdrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Hoofdartikel: Naar aanleiding van de Dordtsche publicatie.
Berichten: Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. — Vitafer, Pinkpillen. — Officieele waarschuwing Nicholson. — Kwakzalversadvertenties in couranten. — Nog altijd Hubert Ullrich. — Een belangrijk (?) Sanguinose-attest. — Kennisgeving van verboden advertenties aan de nieuwsbladen in Oostenrijk. — De Boven-Oostenrijksche Landdag en de kwakzalvers. — Mededeelingen van verschillende aard: State Medical Institute. — Vrienen uit de Maass'ad II. — Rechtszaken: De wonderdokter van Ginkel te Utrecht. — Correspondentie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wens hen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Middelburg Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Naar aanleiding van de Dordtsche publicatie.

De opname van de Publicatie van de Municipaliteit van Dordrecht van 4 Juli 1801 en onze daaraan vastgehechte beschouwingen in het Maandblad van Augustus j.l. heeft aanleiding gegeven tot wisseling van gedachten met de Redactie van de *Middelburgsche Courant*, zooals blijkt uit het Maandblad van September. Met ons antwoord, in dat n^o. gegeven, heeft de *M. C.* zich niet tevreden gesteld en in twee uitvoerige artikelen, opgenomen in hare No's van 7 en 8 October, ons eens duchtig op de vingers getikt. Gaarne zouden wij die artikelen in hun geheel hebben overgenomen, maar 't behoef niet gezegd te worden, dat onze ruimte dit niet toelaat en ook dat wij, in ons Maandblad, niet te dikwijls op een en 't zelfde onderwerp mogen terugkomen. Wij moeten ons derhalve bepalen tot een beknopt uittreksel, waardoor mischien aan de duidelijkheid schade wordt berokkend.... maar beter beknopt te zijn, dan niet te antwoorden op de bezwaren van de *M. C.*, wat een onbeleefdheid zou zijn tegenover een blad dat, in tegenstelling met vele andere bladen, dikwijls notitie neemt van den inhoud van ons Maandblad, dat herhaaldelijk beweert — en ook getoond heeft — ons streven op prijs te stellen en dat wij dus gaarne beschouwen als een „vriend die ons onze feilen toont”.

De lezer herinnert zich misschien dat wij, in ons n^o. van Augustus, naar aanleiding van de Publicatie van honderd jaren geleden, de vraag hebben gesteld: „Zijn wij in honderd jaren vooruitgegaan, of achteruit?” De *M. C.* (die de publicatie grootendeels overnam, maar daaruit juist

dat gedeelte weglief, dat betrekking had op de „Courantiers” en op het verbod van het plaatsen van kwakzalversadvertenties) schreef naar aanleiding van onze vraag:

„Om op die vraag te kunnen antwoorden, zouden wij eerst moeten weten hoe de werking is geweest van de verordening, honderd jaren geleden door de municipaliteit van Dordrecht afgekondigd; of zij praktisch nut heeft gesticht; of men haar niet op verschillende wijzen heeft ontrokken.

„Kan het bestuur der Vereeniging of de redactie van het *Maandblad* daaromtrent niet een onderzoek instellen en eenige gegevens openbaar maken?”

„Dit zou zeer leerrijk zijn!”
In ons antwoord in het n^o. van September zeiden wij:

„Nu eischt de *Middelb. Courant* toch werkelijk wat te veel van ons. Een onderzoek naar de werking van een verordening van voor honderd jaren, waaraan, zooals aan vele van die ordonantiën uit den Franschen tijd, maar slechts kort de hand werd gehouden... in gemoede, is 't niet wat te veel gevraagd? Is 't niet een te gemakkelijk middel om de zaak ter zijde te schuiven?”

„Wij kunnen dan ook, al zou 't nog zoo leerrijk zijn, aan den wenk van de *Middelb. Courant* geen gevolg geven; wij zijn daartoe niet bij machte.

„Doch ook zonder dat onderzoek meenen wij op de door ons gestelde vraag grifweg te kunnen antwoorden: *Wij zijn achteruitgegaan.* Wij hebben hierbij vooral het oog op de vrijheid waarmee tegenwoordig allerlei kwakzalversadvertenties, zonder eenige beperking, in onze dagbladen kunnen worden opgenomen”.

Hierop werd door de *Middelb. Courant* het volgende gerepliceerd:

„Aldus maakte zich die redactie van ons af; en zij stelde zich tevreden met, als antwoord op de door ons gestelde vraag, eenvoudig te decreteren: *wij zijn achteruitgegaan.*”

„Ons scheen die wijze van handelen wel wat al te gemakkelijk, al te eenvoudig; vooral voor eene redactie die zich vaak op een hoog standpunt plaatst tegenover allen die in de zaak, welke zij voorstaat, niet dadelijk haar oordeel en haar meening als de juiste aannemen.

„Naar onze meening was zij het die de zaak terzijde schoof. Zij had het zich tot een plicht moeten rekenen het volle licht te verschaffen over de werking van eene ordonantie, waarop zij zoo jaloersch was.

„Dit kon niet anders dan nuttig en leerzaam zijn voor onzen tijd, voor de beweging, waarvoor zij zich met zooveel ijver, zij het in onze oogen lang niet altijd even praktisch, op de bres stelt.

„Waartoe zij zich niet bij machte verklaarde, hebben wij gemeend nu te moeten doen. Wij hebben getracht eenig antwoord te verkrijgen op de door ons gestelde vraag, in de gedachte daardoor het algemeen belang te dienen en den plannenmakers voor eene wetgeving tot het weren van kwakzalverij een dienst te bewijzen.

„Dank zij de welwillende medewerking van een tweetal ingezetenen van Dordrecht, kunnen wij het volgende meedeelen, dat zeker, behalve door de redactie van het *Maandblad*, ook door vele anderen wel met belangstelling zal worden gelezen.”

Hierop volgen nu — als resultaat van het onderzoek van de *M. Ct.* — verscheidene belangrijke

mededeelingen over de werking van de ordonantiën tegen kwakzalverij in Dordrecht, waaromtrent wij naar 't oorspronkelijke moeten verwijzen, maar waarvan wij gaarne verklaren dat wij ze, zelfs van ons „hoog standpunt” met veel belangstelling hebben gelezen. (*) Maar, — wij doen deze vraag met alle bescheidenheid — is de *M. Ct.* door haar onderzoek veel verder gekomen? Verschillende gevallen, door haar opgenoemd, hebben betrekking op feiten, gepleegd vóór het in werking treden der publicatie of eenige maanden nadat de publicatie was afgekondigd, zijn dus o. i. niet in staat om een oordeel over de werking van die verordening op den duur te doen vellen, terwijl wat over latere bepalingen wordt meegedeeld, naar onze meening, niets te maken heeft met de vraag, tot wier beantwoording het onderzoek werd ingesteld.

Van meer belang is datgene wat over het verbod tegen advertenties (door de *M. Ct.* uit de publicatie weggelaten) en het resultaat daarvan wordt gezegd, ofschoon het voornaamste feit, het verbod aan de *Dordrechtsche Courant* om sommige kwakzalversadvertenties op te nemen, reeds vóór het belangrijk onderzoek van de *M. Ct.*, door ons is vermeld in hetzelfde n^o. dat de publicatie bevatte.

Intressant is intusschen de mededeeling van de *M. Ct.*, dat in de *Dordrechtsche Courant*, verschenen van Februari tot September 1806, dus 5 jaar na de publicatie, 14 verschillende advertenties van geheimmiddelen werden aangetroffen. Maar wat bewijst dit? Alleen, gelijk wij reeds als ons vermoeden uitspraken in het Maandblad van September, dat aan de bedoelde verordening — even als aan zoovele ordonantiën uit den Franschen tijd — slechts kort de hand werd gehouden. Meer niet.

Het onderzoek, door de *M. Ct.* ingesteld, heeft voor ons niets leerrijks opgeleverd; wij zijn, na lezing van de uitvoerige mededeelingen nog overtuigd, dat de verordening goed was, wanneer zij slechts goed werd toegepast en dat wij, nu wij tegenwoordig dergelijke bepalingen niet bezitten, achteruit zijn gegaan.

Trouwens, de *M. Ct.* is het met ons eens, — dit blijkt uit hare artikelen — dat aan de verordening slecht de hand werd gehouden, maar ziet daarin een waarschuwing voor de toekomst. Zij vraagt: „Zou het in onzen tijd beter gaan?”

„Wij betwijfelen het.

„Het is zoo moeilijk om op dat gebied met succes op te treden. De kwakzalver — de ervaring leert

(*) Het verwijt door de *M. Ct.* tot ons gericht, al geschiedt 't ook op wat schoolmeesterachtige wijze, dat het onderzoek, dat mogelijk was, zooals blijkt, niet van onze zijde is begonnen, kunnen en willen wij niet ontgaan. Tot onze verontschuldiging diene, dat wij dat onderzoek niet zoo belangrijk voor de beantwoording van de gestelde vraag achtten als de *M. Ct.* en de uitslag heeft getoond dat wij daarin goed hebben gezien.

het — is vernuftig in het uitdenken van middelen om het publiek en de handhavers der wet te bedriegen. En bovendien het vervolgen van zulke overtredingen heeft zooveel bezwaren en biedt zooveel moeilijkheden aan, — wij wezen hierop reeds vroeger op grond der ervaring, in Duitschland opgedaan, — dat men al spoedig geneigd is ook in gewone tijden, al zijn ze niet gelijk met den Franschen tijd, veel door de vingers te zien.”

Zeker, zoo iemand, dan weten wij dat het hoogst moeilijk is een handig kwakzalver te pakken te krijgen — maar onmogelijk is 't niet; ook dat leert de ervaring. Waar 't nu vaststaat dat de kwakzalverij een groot euvel is, dat van regeeringswege moet worden beteugeld, daar dient alles te worden toegepast wat die kwaal zooveel mogelijk kan verminderen en gaat 't niet aan, met een „'t helpt toch niet”, de zaak maar aan haar beloop over te laten.

Laat men 't nog eens probeeren, laat men, in de eerste plaats, tegen de kwakzalversadvertenties met kracht optreden en wij twijfelen niet of 't zal in onzen tijd beter gaan.

Aan het slot van hare artikelen — en tot conclusie daarvan — wijdt de *Middelb. Ct.* nog eenige beschouwingen aan ons adres, die wij (al moeten wij dan ook meer plaatsruimte in beslag nemen dan ons oorspronkelijk plan was) niet onbesproken mogen laten. Die beschouwingen luiden aldus:

„De vraag of wij, met de toestanden in 1801 vergeleken, vooruit zijn gegaan, zouden wij, in tegenstelling met de redactie van het *Maandblad*, bevestigend willen beantwoorden.

„Op het gebied van het toezicht op de uitoefening der geneeskunde enz. stellig, al ontbreekt ook daaraan nog veel, vooral ook in het belang der apothekers, die door den verkoop van allerlei middelen uit hun vak door niet-geëxamineerden worden benadeeld.

„Maar ook ten opzichte van de groote grief van het bestuur der *Vereeniging tegen de kwakzalverij*: het annoucereen van kwakzalversmiddelen en den aankleve van dien, is vooruitgang merkbaar.

„Het is toch waarlijk geen klein lijstje, dat wij uit de *Dordtsche courant* van 1806 gegeven hebben. En als men dan weet dat destijds de uitgevers van kranten zelven zulke middelen verkochten, wat nu, misschien op eene hoogst enkele uitzondering na, niet meer het geval is, dan mogen wij toch wel van vooruitgang spreken.

De *Vereeniging* zelve heeft daartoe ook in de laatste jaren wel het hare bijgedragen; wij moeten dit dankbaar erkennen.

„Maar laat zij nu zoo verstandig wezen en hare eischen niet te hoog stellen, want daardoor bederft zij de goede zaak, die zij voorstaat, en geeft zij aan het groote publiek alle aanleiding om van hare uitspraken of wenken weinig of geen notitie te nemen, en aan de pers om zich van haar af te wenden.

„Wanneer telkens en telkens weer — alsof er nooit iets door de redacties van bladen is gezegd tot verdediging van hare houding; alsof door den *Nederlandschen Journalistenkring* niet in een ernstig, kalm, zeer steekhoudend betoog, het standpunt der dagbladen in deze is blootgelegd — geklaagd wordt over geringe medewerking van de pers en — zooals onlangs op de jongste algemeene vergadering der *Vereeniging* nog door den voorzitter — deze wordt aangewreven dat zij de voorkeur blijft geven aan de kwakzalversadvertentiën boven de waarschuwingen, door de *Vereeniging* verspreid, dan is het geen wonder, dat men ten slotte van dit klagen geen notitie meer neemt.

Toen indertijd vanwege de *Vereeniging* aan den *Journalistenkring* was verzoekt de zoogenaamde kwakzalversadvertenties te weren, heeft het bestuur van dien kring daarop uitvoerig geantwoord in denzelfden geest als wij meermalen schreven; en daarbij de onmogelijkheid aangetoond, die er voor de redacties van bladen bestaat, te beslissen wat al dan niet kwakzalversmiddelen zijn.

„En op de jongste vergadering der *Vereeniging* is daarvan al weer een duidelijk bewijs gegeven.

„Daarop kwam een mondwat ter sprake; er was gevraagd of dit tot de kwakzalversmiddelen behoorde.

„Een beslist antwoord kon men niet geven. Maar hoe kan men dan vergen dat de redactie van een blad dit beoordeelen zal?

„Of wordt nu ook zelfs verlangd dat alle mondwaters, tandpoeders enz. geweerd zullen worden uit de kolommen der couranten?

„Ons dunkt: geen beter bewijs voor het onmogelijke, het overdrevene der eischen, die de *Vereeniging* stelt, dan hetgeen toen is besproken”

Onze meening omtrent de verklaring van den *Nederlandschen Journalistenkring*, waarvan wij het betoog nooit steekhoudend hebben bevonden, thans buiten bespreking latende, omdat die zaak al zoo dikwijls in ons blad is behandeld, wenschen wij

op de bovenstaande beschouwing enkele aanmerkingen te maken.

't Is jammer dat wij ten opzichte van onze groote grief, het annoucereen van kwakzalversmiddelen, geen vooruitgang kunnen merken. Tegenover het lijstje uit de *Dordtsche Couranten*, 14 kwakzalversadvertenties in acht maanden van 1806, stellen wij een lijstje, opgenomen in het *Maandblad* van Juni 1889. Daaruit blijkt, dat wij in één maand (April 1889) in 5 onzer *Nederlandsche bladen acht en tachtig* verschillende kwakzalversmiddelen vonden geadverteerd, en de *M. Ct.* zal ons toch wel willen toegeven, dat in de laatste 12 jaren de toestand niet gunstiger is geworden, vooral door de advertenties van de verschillende z.g. „Instituten”.

Waar blijft dus de vooruitgang?

Neen, de toestand is erger — en daaraan hebben de dagbladen schuld. Wij blijven daarom afkeuren het opnemen van kwakzalversadvertenties in de bladen en — de *M. Ct.* moge dan ons standpunt eenzijdig noemen — op reeds dikwijls vermelde gronden, de redacties, voor een deel, aansprakelijk stellen voor 't geen in de advertentie-kolommen voorkomt. De lessen ons door de *M. Ct.* gegeven „hoe men handelen moet, wil men eene zaak, die men voorstaat, goed dienen,” zullen wij, n'en déplaise de *M. Ct.*, niet in praktijk brengen, al loopen wij dan ook de kans spoedig weer eens door haar op de vingers te worden getikt.

Nog een enkel woord over het verhandelde in de laatstgehouden *Algemeene Vergadering*, waarin de Voorzitter zou gezegd hebben dat „de pers de voorkeur blijft geven aan de kwakzalversadvertentiën boven de waarschuwingen door de *Vereeniging* verspreid”. Wij laten hier volgen wat de Voorzitter ten dien opzichte, in zijne openingsrede, mededeelde; dat klinkt wat anders.

„Ons werd er op attent gemaakt, dat wij ons niet tot de uitgevers, maar tot de hoofdredacties der groote bladen moesten wenden, met verzoek om steun. Daarop werden *geschreven brieven* gezonden, ondertekend door den Voorzitter en door den Secretaris onzer *Vereeniging* aan alle *Hoofdredacteurs* van de groote en ook aan diverse kleinere bladen, met beleefd verzoek ons streven te steunen door het nu en dan overnemen van onze waarschuwingen of desnoods van de maandelijksche inhoudsopgave. Verder wordt aan 520 bladen elke maand een gratis-exemplaar van ons blad gezonden.

„Als ik nu de groote bladen naga — ik kan niet alle provinciale bladen lezen! — dan heb ik bemerkt dat die bladen vol staan met advertenties van zeer gevaarlijke kwakzalversmiddelen en dito kwakzalvers, zonder dat ooit aan ons, nu ook schriftelijk, aan de Hoofdredacties gedaan verzoek om eens onze waarschuwend stem te doen hooren of onzen inhoud te plaatsen, is gevolg gegeven.

„Waar de Hoofdredacties van vele groote bladen zoo handelen, stellen zij het geldelijk belang van de aandeelhouders boven het publiek belang, dat zij zich den schijn geven van te bevorderen.

„Het is dus duidelijk, dat het die goed renderende groote bladen in hoofdzaak te doen is om aan hunne aandeelhouders hooge dividenden te bezorgen, zonder dat men er zich over bekommert op welke verachtelijke wijze die dividenden verdiend (?) worden.”

Wij geven toe, dat dit scherp is, maar begrijpt men, na 't bovenstaande gelezen te hebben, dan niet dat er reden is om scherp en korbzig te zijn?

Er blijkt bij sommige bladen (wij zonderen gaarne de *Middelburgsche Courant* uit, wij zeiden het al vroeger) onwil te bestaan om ons streven te steunen, en dien onwil kan men niet wegredeneeren met excepties, als: de *Vergadering* wist zelf geen beslist antwoord te geven op de vraag of een zeker mondwat (in de vergadering werd het bij zijn naam „Odol” genoemd) tot de kwakzalversmiddelen behoorde. Zeker, zoo'n enkel geval kan soms voorkomen, maar daartegenover staan honderden gevallen, waarbij dergelijke twijfel niet bestaat en waar de Redacties kunnen weten, voorgelicht door ons *Maandblad*, dat haar maandelijks wordt toegezonden — en waarin de voorlichting door bewijzen wordt gestaafd — dat in dit of dat geval,

met dit of dat middel, schromelijk bedrog wordt gepleegd. Wij hebben dit al ontelbare malen gezegd en toch komt men telkens, tot in den treure, weer aan met de vraag: Hoe kunnen wij beslissen wat een kwakzalversmiddel is of niet?

Neen, als men niet lezen wil.

BERICHTEN.

Publicaties van den Gezondheidsraad t Karlsruhe. Door een Berlijnsche maatschappij „*Vitafer*”, geneeskundige inrichting voor genezing door zuurstof, werd in den laatsten tijd, in den vorm van een wetenschappelijk betoog, reclame voor haar methode gemaakt. Door onderzoek is gebleken, dat het door de maatschappij aanbevolen middel, volgens haar zeggen zuiver magnesiumperoxyde, bestaat uit basisch koolzure magnesia. Het middel kan derhalve de daaraan toegeschreven werking niet bezitten, nog afgezien daarvan, dat de voortdurende toevoer van groote hoeveelheden magnesia op nieren en blaas schadelijk kan inwerken. De raadgeving van genoemde maatschappij loopt uit op een exploitatie van den zieke, zoodat tegen haar optreden gewaarschuwd wordt.

Karlsruhe, 30 September 1901.

In den laatsten tijd worden twee boekjes verspreid, voerende tot titel: „Die Hoffnung der Schwachen” en „Reichtum oder Gesundheit”. Daarin wordt reclame gemaakt voor *Dr. Williams Pink-pillen*. Het scheikundig onderzoek heeft als eenig wezenlijk bestanddeel van deze pillen aangehouden: koolzuur ijzeroxydule; de roode kleur danken zij aan de aanwezigheid van karmijn.

De *Pink-pillen* zijn derhalve niets anders dan de gewone staalpillen, zooals deze reeds lang in gebruik zijn bij bleekzucht en bloedarmoede.

De *Pink-pillen* worden echter nog tegen een geheele reeks van ziekten aanbevolen, waarbij zij geheel zonder eenige werking zijn, zooals reumatiek, hartziekten, ischias, St. Vitus-dans, bronchitis enz. Daar de *Pink-pillen* bovendien veel te duur zijn — een dergelijk praeparaat kost in de apotheken ongeveer de helft — zoo waarschuwen wij voor den aankoop.

Karlsruhe, 14 October 1901.

Eindelijk eens een officieele waarschuwing. „Blijkens mededeeling van den consul-generaal te Londen zijn bij hem meermalen klachten ingekomen van Nederlanders die naar aanleiding van in de Nederlandsche dagbladen verschenen advertentiën betreffende een middel tegen doofheid, zoogenaamde oortrommels, een zekeren DR. NICHOLSON geld hadden gezonden, doch de beloofde geneesmiddelen niet ontvingen.

Bedoelde dr. Nicholson staat thans te Londen terecht beschuldigd van oplichting.”

Aldus meldt de *Staatscourant*. Het doet ons genoegen, dat van officieele zijde eens gewaarschuwd wordt, maar toch geeft ons dit niet veel hoop voor de toekomst. Want die waarschuwing is hier alleen geplaatst, omdat Nicholson het geld ontving en de beloofde geneesmiddelen niet zond. Maar als hij die geheel waardelooze oortrommels en de daarbij behoorende niets beteekende geneesmiddelen eens wel gezonden had, dus het publiek ondeugelijke waar voor zijn geld had geleverd en, wat nog erger is, aan de arme gehoorlijders meer kwaad dan goed had gedaan, zou dan, bij klachten van het publiek, een dergelijke waarschuwing ook zijn verschenen?

Juist ons idéé. In het n^o. van 15 Oct. van *Belang en Recht* bespreekt de Redactrice, Mej. H. v. D. MEIJ, den handel in Blanke Slavinnen, en citeert iets uit de „*Controleur*” naar aanleiding van de rol die de Couranten hierin spelen. En dan laat zij (de Redactrice) er op volgen:

„Er ontbreekt nog veel aan den veredelenden invloed „der „Koningin der aarde”, zoolang zij voortgaat moraal „te preeken, maar tegelijkertijd haar beurs te vullen „met de opbrengst van kwakzalvers-, waarzegsters- en „vrouwenhandel-advertenties”.

Hubert Ullrich laat nog altijd niet los. De apotheker, van wien wij in 't vorig n^o. een mededeeling opnamen en die ook den laatsten brief onbeantwoord liet, ontving nu d.d. 7 October het volgend schrijven:

„Aangezien ik op mijne verschillende schrijven geen bericht ontvangen heb veroorloof ik mij U te vragen of ik er op reken kan dat bij navrage naar mijn „*Kruidentwijn*” door U van mijn aanbod gebruik zal gemaakt worden.

Het zou mij zeer aangenaam zijn, mits U zich bij

eenige H.H. collegas (let op mijne groote annonces „Voor Maaglijders“) over mijn preparaat informeert.”
De man is taal!

Een belangrijk (?) Sanguinose-attest. Er wordt ons gevraagd of Mejuffrouw CATHARINA ALBERDINCK THIJM, die een attest over *Sanguinose* heeft afgegeven, dat op zoo'n opzienwekkende wijze in de couranten is opgenomen, een *geneeskundige* is?

Wij gelooven van niet, want deze Dame, welbekend als schrijfster, die dus zeker wel bedenkt wat zij schrijft, verklaart zelve: „Ik weet niet of de *geneeskundige* kracht in de Sanguinose zelf steekt” enz.

„Maar als men dat niet weet, is 't dan, om zijn zachtst genomen, niet wat voorbarig te verklaren: „ik zou wel willen dat de Sanguinose overal te vinden was, waar bleeke kinders en zwakke moeders aangetroffen worden”?

* Kennisgeving van verboden advertenties aan de nieuwsbladen. Evenals in Duitschland is in Oostenrijk het aankondigen en adverteeren van sommige zoogenaamde geneesmiddelen verboden; de redacties en de uitgevers der dagbladen en periodieke geschriften zijn aansprakelijk.

Ten einde overtredingen te voorkomen heeft de Oostenrijksche Minister van Binnenlandsche Zaken een beschikking genomen, waarbij de betrokken autoriteiten is gelast aan de redacties van alle bladen en tijdschriften, die gewoon zijn advertenties op te nemen, een afdruk te doen toekomen van de lijst van geneesmiddelen en specialités, waarvan het adverteeren verboden is.

Op deze manier wordt voorkomen dat door onwetendheid gezondigd wordt.

De Boven-Oostenrijksche Landdag en de kwakzalvers. Reeds voor vier jaren wendde zich de „Ausschuss” van de Boven-Oostenrijkschen Landdag tot de hooge Regeering om zekeren beentzetter de bevoegdheid te doen verleenen om beenderen te zetten en verdere soortgelijke hulp te verleenen. De Oostenrijksche artsenkamers hebben zich toen gezamenlijk met goed gevolg daartegen verzet. Kortelings hebben nu 44 gemeenten tot den Landdag het verzoek gericht, den zelfden man met zijn twee broers te doen vergunnen dit gedeelte der chirurgie uit te oefenen, zonder gebruik van inwendige geneesmiddelen en na overleg of met behulp van een arts. Minder bemiddelde patiënten, zoo luidde de motiveering, kunnen geen specialist uit de hoofdstad ontbieden en ieder arts kan geen specialist zijn.

De Voorzitter der Boven-Oostenrijksche artsenkamer zond daarop den Landdag een verzoekschrift om het verlangen der 44 gemeenten niet in te willigen, doch de Ausschuss stelde voor, hem de zaak ter afdoening over te laten. Dit voorstel werd met vrij groote meerderheid aangenomen, maar de hooge Regeering zal zich waarschijnlijk niet daaraan storen. Terstond na dit besluit werd met algemeene stemmen een voorstel aangenomen om de Regeering te verzoeken, te Linz een geneeskundige faculteit te stichten. De berichtgever in de *Münch. med. Wochenschrift* vraagt: waartoe nog een faculteit, als men de drie gebroeders beentzitters in het land heeft? Maar misschien is de bedoeling, de faculteit door hen te doen vormen. (W. T. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

State Medical Institute.

Alweer zoo'n „Instituut”. Onze lezers kennen zeker de advertentie, beginnende met „*Gratis aan mannen verzonden*”; zij komt ten minste dikwijls genoeg in onze bladen voor. Van „een hoogst merkwaardig geneesmiddel, dat op snelle wijze de verloren levenskrachten aan mannen teruggeeft” wordt een monsterpakje gratis ter beschikking gesteld en, op onze aanvraag, ontvingen wij het geneesmiddel (?) en een partijtje papieren, boekjes en circulaire ter aanbeveling van het middel. Dit laatste is in onderzoek en, zoodra wij er meer van weten, zal over de samenstelling 't een en ander worden meegedeeld; voorloopig hebben wij aan de papieren genoeg. Behalve een boekje met mooie photographieën, bevattende o. a. de portretten van den directeur van het „Instituut” A. E. ROBINSON en zijn eersten assistent, zijn alle papieren in z. g. Nederlandsch geschreven, wel een bewijs dat men het plan heeft ons land ter dege te bewerken.

Over de wijze van werken kan men het best oordeelen door kennismaking met den gedrukten brief die bij 't monsterpakje wordt verzonden.

Aan dezen brief ontleenen wij het volgende:

„Waarde Heer!

„Uw vriendelijken brief, d. d., ontvangen, en als antwoord diene dat het ons een groot genoegen is om U ingesloten een monster te zenden van onze medicijnen, dewelke, ongetwijfeld, de grootste en beste effect hebbende combinatie van ingredienten is, bekend bij de moderne wetenschap. Deze combinatie is niet eene stimulant maar eene zuivere tonic behandeling, die het geheele systeem opbouwt en sterkt. Dit monster zal ten volle toonen dat de remedies precies bewerken wat wij beweerden; en uzelfen aan onze zorg en confidentie toevertrouwd hebbende, verzekeren wij U dat gij deze stap nimmer zult betreuren, maar, integendeel, dat gij U zult verheugen over de ontdekking uwer totale en permanente genezing uwer ongesteldheid.

„Ingesloten zult gij ons boek „Herstelling der Kracht” vinden, beschrijvende de verschillende vormen van sexuele zwakheden en de behandeling daarvan, te zamen met een symptom blank, welke wij U verzoeken om in te vullen en aan ons terug te zenden, ingeval gij onze behandeling wenscht. Dit is van het hoogste belang, *aangezien onze remedies voor elk afzonderlijk geval worden klaar gemaakt, na eene voldoende diagnose.* (*)

„De „Expansion Solvent,” die in uw geval een van de meest belangrijke remedies is, kan niet ingesloten worden bij de monster, ter oorzaak van het kostbare der bereiding en de frankeer kosten.

„Ten einde een perfecte en permanente genezing te verkrijgen is eene volledige cursus van inwendige en uitwendige behandeling noodzakelijk, en willen wij ons zelve verbinden om U de noodige remedies, die voor uw geval noodzakelijk zijn, toe te zenden op *ontvangst van 25 gulden.*

„Het is een welbekend feit, dat, wanneer de zwakheid, als de uwe, toegestaan wordt voort te duren, zonder er behoorlijk acht op te slaan, hoogst gevaarlijke complicaties als hare resultaten heeft, en met oog daarop is het dat wij U ernstig aansporen om zonder verwijf eene behandeling van medicijnen te bestellen ten einde eene ernstige inzinking te voorkomen, terwijl de medicijnen genomen worden. Wees zoo goed te bedenken, dat, terwijl gij onder onze behandeling zijt, gij aanspraak hebt op onze diensten, zonder eenige kosten; en daarom hopen wij van U te hooren wanneer gij advies behoeft.

„Vertrouwende dat gij de komplette behandeling zonder uitstel zult bestellen, en U de verzekering gevende, dat wij alles zullen doen wat in ons vermogen is om een perfecte en permanente herstelling te bespoedigen, waarvan wij zeker zijn, indien gij volhoudt onze medicijnen te gebruiken, verblijven wij.

Hoogachtend,

Uw Dw.,

STATE MEDICAL INSTITUTE,
per A. E. Robinson, M. D., C. M.
Staf Physician.”

De door ons gecursiveerde gedeelten werpen een eigenaardig licht op de wijze waarop het „Instituut” de zaak opvat. Niettegenstaande de remedies voor elk afzonderlijk geval, na een voldoende diagnose, heeten te worden klaar gemaakt, krijgt ieder, die niets anders doet dan een monsterpakje aan te vragen, zonder dat hij iets van zijn kwaal mededeelt, precies gelijke monsters toegezonden, behalve de „Expansion Solvent, die „in uw geval” — welk geval? — van zoo'n groot belang is. Dat is toch niet mooi; hoe kunnen wij nu weten of het monsterpakje helpt, als 't belangrijkste remedie voor ons geval er niet bij is?

Begrijpt ge de kneep lezer? Een slag om den arm als 't middel niet helpt (wat te verwachten is) en een speculatie op de lichtgelooovige lijdens, die dit middel alsnog zullen bestellen en zoo in de val loopden.

Is 't, als men 't bovenstaande nagaat, nog noodig tegen dit „Instituut” te waarschuwen? Ligt het onbetrouwbare niet voor de hand?

Volledigheidshalve willen wij er nog aan toevoegen dat, bij 't monsterpakje o. m. worden ingesloten een „vragenlijst”, de noodige *Attesten*, en een brochure, bij welker lezing het iemand bang om 't hart wordt, maar waaruit men met vreugde erhaart, dat er geen reden voor angst behoeft te bestaan, omdat het „Instituut” en dat alléén, hulp brengt, waar alle andere middelen faalden. Men behoeft slechts te schrijven, geld te zenden — en dit vooral — en men is zoo goed als genezen. Precies als bij al die andere Instituten, reeds zoo dikwijls door ons beschreven, die *per brief* genezing beloven.

Hoe wij over die genezingen per brief denken mogen wij als bekend veronderstellen: de Gezondheidsraad te Karlsruhe laat zich aldus daarover uit:

(*) De cursivering is van ons. RED.

„Het is een onmogelijkheid zich, na meestal onvoldoende opgaven, een oordeel te vormen, of men werkelijk met een ziekte en welke soort van ziekte te doen heeft en daarnaar het plan ter genezing vast te stellen. Deze door kwakzalvers zoo dikwijls gevolgde methode, de zieken alleen op een schriftelijk bericht, zonder ze ooit gezien of onderzocht te hebben, in behandeling te nemen en vervolgens volkomen genezing in 't vooruitzicht te stellen, hebben wij herhaalde malen als een *gewetenloosheid* gebrandmerkt.”
Wij ook.

Brieven uit de Maasstad.

II.

Tot de lichaamsdeelen welke het meest dienden op prijs gesteld te worden, behooren in de aller-eerste plaats: *de oogen.*

Wie het gezichtsvermogen mist, behoort tot de ongelukkigste stervelingen.

Maar de wetgever denkt er anders over.

De wetgever laat de verzorging der oogen over aan „Jan en alleman,” alsof ons oogpaar behoorde tot de menschelijke organen van lager orde. Ieder wereldburger mag brillen verkoopen.

De brillenverkoop is binnen onze landpalen aan binnen- en buitenlanders *onvoorwaardelijk* toegestaan.

't Gevolg van dien vrijbrief is, dat zelfs in de onaanzienlijke winkelzaken en in branches waar men tevergeefs aankoopspunten met het brillenvak zoekt, brillen worden verkocht, met de ooglijderslokkende reclame: *volgens voorschrift van H.H. doctoren.* (*)

Ja geachte lezer, hier te Rotterdam, worden zelfs brillen verkocht onder bovengenoemde bedriegelijke etiquette in prutswinkeltjes, waar de huismoezers te markt gaan voor een cent balletjes-blauw.

Te kwakzalveren aan het gezichtsvermogen der Nederlanders, is aan iederen wereldburger vrijelijk toegestaan, zonder dat daartoe eenig bevoegdheidsdiploma wordt vereischt.

De laatste tijden verscheen in de „N. R. Ct.” en het „Rotterd. Nieuwsblad” een advertentie van den volgenden inhoud:

Heeft uw oog „niet het normale Gezichtsvermogen, zoo laat u na onderzoek met onzen Amerik. Optometer een Brill construeeren. Rotterdamsch Ocularium, *Witte de Withstraat 76* (tegenover de Nieuwe Rott. Courant). Opt Oculistisch Instituut voor goed geconstrueerde Brillen.”

Alzoo een reclame voor een nieuwe inrichting tot heil der ooglijders.

Door nieuwsgierigheid gedreven, bracht ik een bezoek aan de nieuwe zaak, gevestigd zooals terecht in de annonce staat vermeld: *tegenover de Nieuwe Rotterdamsche Courant.*

Eigenlijk was het de laatste bijvoeging in de annonce, die mijn wantrouwen had gaande gemaakt.

Dat was niet enkel een bijvoeging om de plaats aan te duiden waar het zoogenaamd *Oculistisch Instituut* gevestigd was, neen, daar lag méér in: 't is goeie koffie, want de zaak zit zelfs onder het scherpiend oog der *Nieuwe Rotterdamsche Courant.* Goed. 'k Stapte naar het burgerlijk benedenhuis waarin het instituut gevestigd was en zag er, behalve een reusachtig pincenez met blauwe glazen als uithangbord, een groote verzameling brillen, pincenez, tooneelkijkers.

Het instituut, dat van reclame houdt, had de ruiten der voorkamer aan de Witte de Withstraat niet gespaard. Met groote letters stond er op vermeld: *Nauwkeurig onderzoek der oogen met den Optometer, systeem Dr. Culbertson, ZONNEVILLE, (Ohio).*

't Zag er, eerlijk gezegd, van buiten gezien, goed uit. 't Was blijkbaar ingericht om er personen uit den goeiden stand te ontvangen.

In het Ocularium (!) bevindt zich, aan het einde van een korte gang, 'n onooglijk op-kamertje, waarvan het eenig ameublement: een groen ge-

(*) Te Amsterdam, Rokin 82, hangt aan een winkel van K. VAN BUREN een groot uithangbord met opschrift:

„Ook zonder voorschrift van H.H. geneeskundigen zijn hier brillen verkrijgbaar.”
RED.

verfd tafeltje, een groote slijpsteen, zooals de rondtrekkende scharenslijpers die gebruiken en een stoel, die beter dagen heeft gekend.

Nauwelijks binnen, vertoonde zich een tamelijk corpulent persoon — die mij, zonder dat ik iets had gevraagd, toesnauwde: „Der Herr Director ist nicht da, er ist vier Wochen auf Reise.”

Waarde lezer, ik stond verslagen.

Had die man er dan een vóórgevoel van, dat ik kwam *neuzen*!

Maar ik was spoedig van mijn verbazing bekomen en wilde juist den spreker „etwas erwiederen,” toen ik hem uit alle macht aan den slijpsteen zag draaien, draaiend, als wijlen Michiel Adriaansz. de Ruijter moet hebben gedraaid in de lijnbaan te Vlissingen.

De man in quaestie had blijkbaar minder de bedoeling mij de *eigen slijperij* te laten zien, dan wel een gesprek te vermijden, dat hem minder gewenscht voorkwam.

De vraag drong zich bij mij op; Wie is die directeur; wie is de oogheekundige die vier weken op reis gaat en het onderzoek naar het gezichtsvermogen zijner patiënten, plus ter zake kundige raadgevingen, aan een ondergeschikte overlaat?

Toch niet de op de vensterruit genoemde Dr. Culbertson uit *Zonneville*, in den Amerikaanschen staat *Ohio*, waaryan zelfs geen sterveling weet, of op genoemde plaats wel een vertegenwoordiger der geneeskundige faculteit en van dien naam gevestigd is?

Kortom, de totaal-indruk van mijn bezoek was: dat zoogenaamd **Optisch Oculistisch Instituut, Witte de Withstraat 76**, is een affaire, begonnen niet om de ooglijders, doch om door middel van de ooglijders, den particulieren geldbuidel te speken van een vernuftig aanpakker van alles en nog wat.

Paar dagen later zag ik toevallig dat twee dames aan het instituut een bezoek brachten en in de voorkamer werden te woord gestaan door den Duitsch sprekenden corpulenten heer.

Ik stuurde er 's middags een vriend op af met het verzoek den directeur te spreken; resultaat: hetzelfde antwoord: de directeur bleef vier weken uit de stad.

Maar de advertentiën verschenen als gewoonlijk in de bladen door den goeuden middenstand en de elite onzer burgerij gelezen, en, er langs komende, stond weer *dezelfde persoon* aan de *eigen slijperij*; conclusie: de directeur van het ocularium is niemand anders dan de persoon, die mij te woord stond.

Als dat zoo was, dan stak er ook iets achter. Waarom noemde die man niet ronduit zijn naam en trachtte hij zich te verschuilen achter een niet bestaanden superieur?

Het parool was alweer: onderzoeken, met de bedoeling te zien of deze persoon voldoende waarborg biedt om het opknappen van ziekelijke oogen, en het verstrekken van de juiste hulpmiddelen voor het gezichtsvermogen, aan hem over te laten.

Dat onderzoek, vriendelijke lezer, overtrof de stoutste verwachtingen.

De houder van dat **Oculistisch Instituut**;
De directeur van het **Rotterdamsch Ocularium**;
De nauwkeurige onderzoeker der oogen volgens het systeem van den onbekenden (ook bestaanden?) docter Culbertson, was eenige weken geleden:
Houder van een afbetalingsmagazijn.

Ja lezer, 't klinkt ongelooflijk, maar 't is de volle, 't is de zuivere waarheid.
In het **Hang 53**, alhier, is gevestigd het afbetalingsmagazijn: „Au bon génie”, welke crediet-inrichting tot voor eenige weken het eigendom was van:
SIGMUND SAMITOROSKY, den tegenwoordigen houder van het Rotterdamsch Ocularium, Witte de Withstraat 76.
Bedeelde *Sigmund Samitorosky*, bemerkende dat zijn afbetalingszaak verliep, ontdeed er zich van om, dat leek hem méér winstgevend, als redder der ooglijdende menschheid op te treden.
In Bewijs te meer dat men met zulke reclame-inrichtingen niet te voorzichtig kon zijn.
Hoe verrassend het resultaat van 't naar *Samitorosky* ingesteld onderzoek ook was, voor éénzijdigheid moet hij, die dergelijke enquête begint, altijd waken.

Immers, onmogelijk is het niet, dat een persoon als de bedoelde, zich in zijn vroeger leven met oogkundige studien heeft bezig gehouden.

Om het verwijt van éénzijdigheid te ontgaan en tevens door middel van het Maandblad het publiek alleszins naar waarheid omtrent den betroukkene in te lichten, volgde hier alles, wat ik bij daartoe bevoegde instellingen omtrent *Sigmund Samitorosky* gewaar werd.

Sigmund Samitorosky, van geboorte uit Russisch-Polen, was jaren lang te Hamburg chef van een afbetalingsmagazijn. In Negental jaren geleden kwam bedoelde naar Rotterdam en werd chef in een afbetalingsmagazijn van *M. Lévy & Co.*

Later, op eigen verzoek, nam hij de zaak van *Levy* over en verplaatste haar van Hang 45—47 naar Hang 53, waar ze nog heden gevestigd is.

Samitorosky werd 8 Mei '97 failliet verklaard, welk faillissement October '97 eindigde. Zijn zaak ging na dat faillissement niet al te best, met het gevolg, dat hij ze van de hand moest zetten en nu tracht, door het Ocularium (!) z'n bestaan te rekken.

Sigmund Samitorosky is een ijverige kerel, bijna onuitputtelijk in het uitdenken van verschillende manieren waarop hij aan den kost kan komen.

Dit zal niemand laken.

Integendeel, een cere-saluut mag niet onthouden worden aan een man die er niet voor terugdeinst alle eerlijke middelen aan te wenden om den moeilijken strijd om 't bestaan te voeren, maar wanneer zoo'n man zich werpt op een vak als 't onderhavige, dan verheft elk weldenkende, dan verheft ieder die het algemeen belang hooger schat dan dat van den particulier, zijn waarschuwend stem.

De man, twee maanden geleden nog eigenaar van een credietzaak, zal thans onderzoeken wat de gezichtswakken aan de oogen mankeert; ik vraag alweer: welke waarborgen kan *Samitorosky* geven, dat hij de oogen zijner klanten niet in den grond bederft?

Die waarborgen kan hij niet geven, omdat hij 't zaakje zonder grondige kennis heeft aangepakt, evenals 'n kloeemaker zonder werk in het voorjaar de verkwast ter hand neemt.

En aan zulke personen vertrouwen een massa mede-menschen de zorg voor hun oogen, als ware ze een toegift waarbuiten men het best kan stellen.

Bepaald belachelijk als de gevolgen niet dikwijls hoogst treurig waren.

En als ik deze regelen aan 't papier toevertrouw, is het onder het uitspreken van den innigen wensch, dat toch eens eindelijk de handelooze toestand verdwijne, die 't aan elkeen mogelijk maakt, zich als Oculist te vestigen.

14 Aug. 1901. L. S.

RECHTSZAKEN.

Dezer dagen stond in de zitting van het kantongerecht te *Utrecht* terecht **HERMAN VAN GINKEL**, 76 jaar oud, na een uitvoerig onderzoek van den inspecteur van politie, de Jager Meezenbroek, vervolgd wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Bekl. verklaarde vroeger schipper te zijn geweest en nu niets meer te zijn geweest. Vijf getuigen werden gehoord, aan wie hij watertjes voor zwerende teenen, zalf voor zweren in den arm had gegeven; van een had hij zelf met een schaar (eerst in supplement ontsmet meneer, riep bekl.) een zweer opengesneden en toen met zalf besmeerd. De een had er geen, de andere wel baat bij gevonden en een bejaarde vrouw verklaarde dat zij hem had laten komen omdat zij wist dat hij een groot verstand had.

Een smidsbaas, een flinke robuste man, had ook tot zijn patiënten behoord. Die had volgens professor Talma de zoogenaamde knikziekte. „Het zit me-n-in men scharnieren, meneer”. Door zijn bureu was hij aan *Van Ginkel* verzeild geraakt en tegen dezen had hij gezegd: Jong, het was me wat waard as ie me d'r afhielp. Nu, hij had den man zoo af en toe wat gegeven, omdat als hij hem kwam inwrijven hij eenige pijn had, maar als hij het zelf deed niemandal. In het geheel had het hem f 6 gekost zonder eenige baat. Daarop was hij naar het ziekenhuis gegaan en daar hadden ze hem op een brits gelegen en daar gingen al die professors en studenten aan het pompen aan zijn been, maar dat begon hem al afgeblisklagers gauw te vervelen.

De oude *Van Ginkel* trad naar voren en zou den kantonrechter eens even laten zien wat den smid eigenlijk scheelde. *Van Ginkel* had aan zijn been hetzelfde euvel en dat zou hij eens laten kijken. Hij trok zijn broekspijp al omhoog maar werd teruggehouden door de woorden van den kantonrechter: neen, laat maar zitten dat geloof ik wel.

Uit het verder gehoor van getuigen en bekl. bleek nog dat *Van Ginkel* hulp verleent aan ieder die er om vraagt en nooit eenige belooning eischt. Alleen geven dankbare patiënten uit eigen beweging weleens een kleinigheid. Ook vallende ziekte acht hij zich in staat te genezen als hij met medelijden er op neer ziet en God beweegt zijn hart.

Nadat het O. M. als straf geëischt had 5 boeten ieder van f 10, te vervangen door 5 dagen hechtenis voor iedere boete, antwoordde bekl. op de vraag van den kantonrechter of hij nog iets tot zijn verdediging had aan te voeren: Uit liefde heb ik het gedaan! Die zijn broeder helpt verdient een stoel in den hemel. Heb je naasten lief als je eigenzelters. (N. R. C.)

CORRESPONDENTIE.

Mej. C. H. te *A.* Uw rapport ter zake *Apophlegmatisona*, in dank ontvangen, wordt in het volgend n°. opgenomen.

Dr. G. W. B. te *T.* Dank voor 't gezondene, wij vinden echter dat voor die middelen, niettegenstaande de vele reclame, geen plaats is in ons blad; wij kunnen ze geen kwakzalversmiddelen noemen. Een ernstige bespreking in een geneeskundig tijdschrift zou echter o. i. zeer noodig zijn.

M. H. J. te *Z.* De *maagdruppels van Beck* zijn behandeld in het Mbl. van Juni 1899.

S. L. W. A. te *s-G.* Uit het door U meegedeeld recept van *Dr. Bergman's Gallenpillen* blijkt, dat dit geneesmiddel verschillende stoffen bevat, die een bestanddeel van de gal uitmaken. Of daarom de pillen goed zijn voor een lijder aan galsteenen, weten wij niet. Wij raden u, de vraag aan uw geneesheer voor te leggen.

C. te *R.* Welzeker hebt gij goed gehandeld; ongetwijfeld hebt gij, door uw raad, de lijdere een grooten dienst bewezen. Wij informeerden nog naar die Dame te Brussel en zullen, als 't ons noodig blijkt, later op die zaak terugkomen. Inmiddels dank voor uwe mededeeling.

J. D. te *L.* Over *Odol* in het volgend n°. Het stukje is reeds gezet maar er is thans geen plaats voor.

L. de G. te *V.* Ons oordeel over de *Pink-pillen* vindt gij in het u gezonden Maandblad. Dat zij somwijlen genezingen aanbrengen, nemen wij gaarne aan; 't zijn staal-houdende pillen, doch slecht bereid. Personen nu, die door of na 't gebruik van die pillen genezen zijn, ('t is de vraag of de pillen de genezing bewerkstelligd hebben) leenen zich gaarne om — op verzoek van den agent — een attest te onderteekenen en zoo komen die mooie verklaringen in de couranten.

Personen echter, die geen baat bij het middel hebben gevonden, zwijgen of uit onverschilligheid, of uit schaamte dat zij lichtgeloovig genoeg zijn geweest aan de praatjes van een of andere reclame-maker zoo maar dadelijk geloof te slaan. Als al die teurgestelden hunne verklaringen plaatsten tegenover de fraaie attesten van hen, die meenen door het kwakzalversmiddel geholpen te zijn, dan zou 't er anders uitzien.

Op uw tweede vraag antwoorden wij; zeker; de pillen zijn schromelijk duur; de *Blaudi-pillen* uit de apotheek, die dubbel zooveel ijzer-zout bevatten en veel deugdelijker bereid zijn, zijn veel goedkooper. Daarbij kunnen zij indirect gevaar opleveren, wanneer men bij een ernstige ziekte, vertrouwend op de beloofde genezende werking van de *Pink-pillen*, het inroepen van geneeskundige hulp achterwege laat.

V. v. I. te *A.*, *C. J. v. E.* te *A.* en *J. P. v. d. M.* te *U.* Dank voor uwe toezending en mededeelingen omtrent het *State Medical Institute*. Het monsterpakje en de papieren hadden ook wij juist ontvangen.

v. D. K. te *Z. B.* Te laat voor dit n°. Vriendelijken dank.

G. H. L. te *A.* Prospectus in dank ontvangen.

H. T. te *A.* Uw stuk te laat voor dit n°. ontvangen.

— Vriendelijken dank aan allen, die den Secretaris-Penningmeester de gevraagde exemplaren van het n°. van Jan. 1900 toezonden.

— De Secretaris-Penningmeester verzoekt bij dezen allen, die hem toezending van een of ander Maandblad verzoeken, hun aanvraag te doen vergezeld gaan van duidelijk adres, en vooral hun naam DUIDELIJK te schrijven. Niet steeds zijn handteekeningen voor een oningewijde goed leesbaar.

— Met dit Maandblad wordt aan onze leden verzonden n°. 50 der „Berichten” bevattende het Verslag der laatstgehouden Algemeene Vergadering.

ADVERTENTIEN.

Publicatie 1801.

Afdrukken op zwaar Hollandsch papier dezer Publicatie, die een in bijna alle opzichten typografische juiste reproductie is van het originele stuk, dat op het Gemeente-Archief te Dordrecht berust, worden tegen ontvangst van f 0.15 franco toegezonden door ondergeteekenden, drukkers van het Maandblad.

BLUSSÉ & COMP., Dordrecht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: J. M. VAN ELK, Handelsagent te Dordrecht, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam.
Mr. H. MASSINK, Advocaat te Amsterdam. Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 739.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester te Middelburg, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

He tradrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1901 onderzocht.
Berichten: Een oproeping van A. W. van Bijsterveld. — Getuigschriften van Haverbroek. — Een oude bekende? — Laakbare onvoorzichtigheid. — De reclame voor het »State Medical Institute». — Regeling van den handel in geheimmiddelen in Duitschland.

Mededeelingen van verschillende aard: Het succes van de kwakzalvers. — Apophlegmatistontu. — Een staaltje van de »Nieuwe geneeskunde». — Het Rotterdamsch Ocularium. — Uit andere bladen.

Rechtszaken: P. van Bijsterveld vrijgesproken. — De Haas voor het kantongerecht. — Een parapluiehandelaar-homoeopaat.

Boekbeschouwing: Het sexueele leven van den mensch.

Ingezonden: De principes van Hubert Ullrich. — Behandeling op afstand.

Correspondentie.
Herhaalde waarschuwingen: Pastilles Poncelet.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Middelburg. Hun zal dit Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

OpgAAF van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, in 1901 onderzocht en behandeld in dezen jaargang van het Maandblad.

ANTI-BRUMAL bestaat uit tannine (looizuur) 0,5 gram, glycerine 12,5 gram en rozenwater 87 gram, gekleurd met eosine. (N°. 5.)

ANTI-IMPETIGO is een geparfumeerde zeepoplossing, anders niets. (N°. 7.)

APOPHLEGMATISONTA is niets anders dan een zwakke oplossing — 0,47 % — van ammonia in water. (N°. 12.)

BOOM'S MIGRAINE-PASTILLES bevatten antipyrine en coffeine. (N°. 9.)

BOOM'S RHEUMATIEK-PASTILLES zijn bereid uit dubbelkoolzure soda, salicylzure soda, zwavelzure magnesia, zwavelzure soda, suiker, amandelolie en talk en bevatten, volgens de opgave van den fabrikant, ook nog phenacetine. (N°. 3.)

BOOM'S STAAL-PASTILLES bevatten als werkzaam bestanddeel: lactas ferrosus (melkzuur ijzer). (N°. 6.)

BIJSTERVELD. Een der middelen van A. W. van Bijsterveld bleek te zijn Sol. ferri album. (Eiwitstaal), maar van slechte hoedanigheid. (N°. 10.)

CALAYA, een looizuur en bitterstof bevattende, alcoholisch strooperige vloeistof, vermoedelijk een aftreksel van den Pambotano-bast. (N°. 10.)

CATARHA is een oplossing van 3 % boorzuur in

water, waarbij een weinig lysol of ichthyol is gevoegd. (N°. 5.)

ETÉ D'OR, een mondwater, bestaande uit een spiritueuse oplossing van menthol en kruidnagelolie, zeer waarschijnlijk vermengd met wat thymol en bergamotolie. (N°. 5.)

KANKERMIDDEL VAN H. LEHMBROCK is een slecht bereid, grof poeder van folia digitalis (vingerhoedskruid). (N°. 10.)

KRAAL'S LIKDOORNPLEISTER bestaat uit gele was, colophonium en hennepextract (extr. cannabis), bestrooid met salicylzuur. (N°. 7.)

NICHOLSON'S GECONCENTREERD PRODUCT, waarmee men zeer voorzichtig moet omgaan, was niets anders dan licht-bruine suiker. (N°. 9.)

NICHOLSON'S SNIJFOEDER bevatte rijst- en maismel, benevens zwarte peper. (N°. 9.)

OPRECHTE ZWITSERSCHE GAL-POPPEN zijn pakjes kruiden, bestaande uit een mengsel van fol. menthae crisp. (kruizementbladen), rad. helenii (alantswortel), rad. gentianae (gentiaanwortel), rhiz. calami (kalmuswortel), stipit. dulcamarae (bitterzoet), herb. cardui benedict. (duizendguldenkruid), summ. absynth. (alsemknoppen) en aloë. (N°. 6.)

PILULES ORIENTALES bevatten een ijzerverbinding, zeer waarschijnlijk lactas ferrosus (melkzuur ijzer) en olie van komijnzaad. (N°. 3.)

POEDER TEGEN ASTHMA, een mengsel van tot poeder gebracht rad. liquirit. (zoethout), flor. sulfur. (bloem van zwavel), bicarb. natricus (dubbelkoolzure soda), zeer weinig rad. rhei (rhabarber) en alumen (aluin), en vermoedelijk rad. zedoariae (zedoariawortel). (N°. 9.)

SMEERSEL TEGEN RHEUMATHIEK, van een reizend koopman, bleek te bestaan uit olie en ammonia (vliegende geest). (N°. 4.)

STAPHORSTER BOERTJE. Een zijner middeltes, een poeder, bevatte pulv. rad. liquirit. (zoethoutpoeder) en bicarb. natricus (dubbelkoolzure soda). (N°. 7.)

THERMOGENE, watten, licht gekleurd met anilne-oranje, en doortrokken met een aftreksel van Spaansche peper (tinctura capsici). (N°. 7.)

WOLDOEK, verkrijgbaar bij A. van TUYLL, te Amsterdam, is een vetafgevend wol, nog sterk met vette olie gedrenkt en vrij onregelmatig gekleurd met alizarine (de kleurstof van het meekrap). (N°. 6.)

BERICHTEN.

Een oproeping van A. W. van Bijsterveld. De N. Rott. Ct. bevatte kort geleden de volgende advertentie:

„Aan de

Onbevoegd Geneeskundigen in Nederland.

Ondergeteekende verzoekt beleefd aan alle onbevoegd Geneeskundigen hun naam en adres op te geven voor of op 21 November a. s., met vermelding van den dag

waarop zij het best eene Algemeene Vergadering kunnen bijwonen.

Het doel dier vergadering is de vraag te beantwoorden:

1°. Wat kunnen wij doen tegenover partijdige rechters en het onrecht ons aangedaan?

2°. Te zien of er mogelijkheid bestaat eene Vereeniging van onbevoegd Geneeskundigen op te richten of eene Commissie te benoemen die onze belangen, welke nauw met die van het publiek in verband staan, handhaaft.

Wie nog andere punten op het programma wenscht te zien, melde dit ook in zijn brief.

Door het optreden tegen mijnen broeder en zoovele andere onbevoegd Geneeskundigen ben ik tot besluit gekomen, de slachtoffers der geneeskundige wet op te roepen.

A. W. VAN RIJSTERVELD,
onbevoegd Geneeskundige.

Te spreken:

Maandags, Dinsdags en Woensdags te Leerdam;
Donderdags en Vrijdags te Zwijndrecht.

De Vox Medicorum zegt daarvan: „Wanneer alle onbevoegde geneeskundigen” aan dezen oproep voldoen, zal het een druk bezochte en interessante vergadering worden!” Wij gelooven het ook.

Getuigschriften van Haverhoek. Deze kwakzalver nog onlangs tot f 50 boete, subs. 20 dagen hechtenis veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, verspreidt een verzameling getuigschriften, waaruit moet blijken, dat in 19 maanden tijds 420 personen door hem van allerhande kwalen genezen zijn. Aan het slot dier verzameling geeft hij zijn adres: „de(n) heer R. HAVERHOEK, gezichtkundige, Concordiastraat N°. 1 te Utrecht” en laat daarop volgen; „Aan hetzelfde adres verkrijgbaar alle soorten fijne brillen.” Zeker een goed adres om geneezing van kanker, maagzweer, heupziekte, huidziekte enz. enz. te zoeken!

Een oude bekende? Als wij ons niet vergissen, dan is de persoon, in onderstaand bericht bedoeld, meermalen in ons blad genoemd als iemand die reeds dikwijls verdacht is, maar op wien moeielijk vat is te krijgen.

Men meldt n. l. uit 's-Gravenhage het volgende; „Naar men verneemt wordt een onderzoek ingesteld naar aanleiding van het overlijden van eene vrouw, wier dood zou te wijten zijn aan het verrichten van operatiën door een persoon, die reeds vroeger met de justitie in aanraking kwam als verdacht van strafbare feiten. Tengevolge van soortgelijke handelingen van bedoelden persoon, zou thans nog eene andere vrouw in hoogst bedenkelijken toestand verkeeren.

Bedoelde persoon is naar de gevangenis overgebracht. Het meisje, wier dood het gevolg zou zijn van operatiën door den aangehouden toegepast, was slechts 18 jaren oud, en het andere meisje, dat thans nog in het Gemeente-Ziekenhuis wordt verpleegd, en wier toestand niet buiten gevaar wordt geacht, is een 19-jarige dienstbode.”

Laakbare onvoorzichtigheid. Uit IJzendijke meldt men aan de N. Rott. Courant: „Door twee marskramers, die vaak in Zeeuwsch Vlaanderen komen om hunne waren te venten, worden o. a. wormpoeders verkocht. Door een vrouw te Eecloo, een plaatsje in

Belgisch-Vlaanderen, werd van die poeders gekocht voor hare twee kinderen, een jongetje en een meisje, die beiden ziekelijk waren. De moeder gaf hun van de poeders en reeds na een half uur waren de kinderen onder vreeselijke pijnen bezwaken.

De politie heeft de venters gearresteerd. Thans echter zijn zij vrijgelaten, daar de drogist te Brugge, van wien zij hunne poeders kochten, zich vergist moet hebben.

Ook in deze streken kochten verschillende ouders wormpoeders van de hier algemeen bekende venters".

Wat baat het de moeder dat de venters zijn vrijgelaten? Men koop toch geen geneesmiddelen bij den eersten den besten.

De reclame voor het "State Medical Institute." De advertentie in onze bladen geplaatst om de aandacht te vestigen op dit Instituut, waartegen wij ons in ons vorig n°. waarschuwden, moge al een voorbeeld zijn van echte Amerikaansche reclame, zij beteekent, zooals licht te begrijpen is, nog niets bij de reclame-middelen die in Amerika zelve worden aangewend.

Tegelijk met het monsterpakje wordt aan den aanvrager verzonden een blad, *The Fort Wayne News*, waarin op de eerste bladzijde, in het redactionele gedeelte, de meest warme aanbeveling voorkomt van het Instituut, dat (en hier komt de aap uit de mouw) meer gedaan heeft om *Fort Wayne* aan de wereld bekend te maken, dan eenige andere onderneming."

Later werd ons welwillend toegezonden een Hollandse courant: *De Hollandsche Amerikaan*, waarin, ook weer op de eerste bladzijde, een bijna woordelijke vertaling van het artikel uit *The Fort Wayne News* was opgenomen.

Blijkbaar dus was dit artikel — geen advertentie — van het Instituut afkomstig. Zeker, dat is de methode; voordeelig voor de couranten en voor den kwakzalver. Vroeger moesten wij een dergelijke handeling in enkele onzer bladen afkeuren; in den laatsten tijd hebben wij daarvoor gelukkig geen aanleiding gehad.

Regeling van den handel in geheimmiddelen in Duitschland.

Weldra zal in Duitschland een regeling worden getroffen, die het publiek zal beschermen tegen de uitwassen van den handel in zogenaamde geheimmiddelen. Het Reichsgesundheitsamt zal ten behoeve der politie-autoriteiten in de verschillende staten lijsten ontwerpen en bijhouden, waarop vermeld staat welke stoffen, voorwerpen en voorbereidingen als geheimmiddelen moeten worden beshouwd. Doorgaans zullen stoffen, die in het Deutsche artsensijboek voorkomen en onder de daar aangegeven namen worden aangeboden niet op deze lijst worden geplaatst, evenmin geneesmiddelen, die in de geneeskundige praktijk algemeen erkend worden of ontsmettings-, voedings-, genot- en schoonheidsmiddelen.

Het openlijk aankondigen van middelen, die op de lijst voorkomen, is verboden. Bij de aflevering moeten op de middelen hun naam en die van den vervaardiger, de prijs en de plaats van aflevering zijn aangegeven. Aanprijzingen mogen er niet op staan. Sterk werkende middelen mogen alleen op geneeskundig voorschrift worden geleverd. Geheimmiddelen, die gevaarlijk kunnen zijn of waarmede het publiek op zwendelachtige wijze wordt afgezet, mogen in het geheel niet verkocht worden, zij staan op een afzonderlijke lijst.

In Rusland en Oostenrijk zijn dergelijke verordeningen reeds van kracht. (W. T. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Het Succes van de Kwakzalvers.

In „*Het Rotterdamertje*” van 13 November komt onder den titel: „Kwakzalverij” een hoofd-artikel voor, dat wij, al moeten dan ook andere belangrijke zaken blijven rusten, in zijn geheel willen overnemen. Het artikel n.l. draagt zóó zeer onze instemming weg en slaat den spijker zóó juist op den kop, dat wij onze lezers, die zeker voor het grootste deel „*Het Rotterdamertje*” niet onder de oogen krijgen, in de gelegenheid wenschen te stellen met het interessante betoog van den schrijver kennis te maken.

Het stuk luidt aldus:

„Hoe is het mogelijk, dat er altijd nog zooveel zieken zijn, die hulp zoeken bij een kwakzalver, ook al kunnen ze de hulp krijgen van een bevoegden arts? Ik bedoel niet het gebruik van sommige eenvoudige, onschuldige huismiddeltjes bij lichte stoornissen; ook niet die armoedige gevallen, dat men voor de goedkoopste eens probeeren wil, of een reclamemiddeltje van twaalf stuivers niet voordeliger is dan een visite van een gediplomeerden arts; maar ik bedoel die vele gevallen, dat een ernstige zieke hulp zoekt bij kwakzal-

verij, in de hoop, dáár de genezing te vinden, die hij bij zijn geneesheer niet, of niet snel genoeg vindt.

„De wereld wil bedrogen worden! Naar mate de arts eerlijker, eenvoudiger, oprechter is, zal de patiënt die niet zeer hoog staat, zich spoediger teleurgesteld voelen. Het publiek is dikwijls nog zeer onontwikkeld en heeft, als het er op aankomt, dikwijls nog liever den oudheidenschen tovenaer met bezweringen en gebeden, met machtspreuken en toovermiddelen, dan den man der nuchtere natuurwetenschappen. Vooral wanneer hij heel rijk of heel ziek is, eischt een patiënt voor zijn „*buitengewone*” kwaal ook „*buitengewone*” middelen!

„Nu zou men zeggen, de ondervinding zal hem onmiddellijk leeren, dat dit onzin is. Wanneer ik een spoorwegbrug wil gebouwd hebben en ik draag dat werk op aan den smid van het dorp en aan Piet den metselaar, om daardoor de kosten van een ingenieur uit te sparen, ofwel, wanneer ik een ei wil eten en ik verzoek Bamberg om dit uit zijn hoed te voorschijn te tooveren in plaats van het doodgewoon uit een soliede winkel te halen, dan zal ik mij daardoor zeer bespottelijk maken; maar ieder zal dan ook inzien, dat dit bespottelijk is. Hoe komt het nu, dat in de geneeskunde dergelijke bespottelijkheid niet door ieder bespottelijk gevonden wordt?

„De geneeskunde is zoo lastig te beoordeelen, dat men werkelijk met den besten wil van de wereld allicht de domste fouten in zijn oordeel maakt. Eenige bronnen van dwaling zal ik hier laten volgen.

1°. Ten slotte moeten alle menschen toch sterven, om het even of zij door een bekwaamen arts of door een kwakzalver behandeld zijn. De dood maakt allen gelijk. En wie misleid is, klaagt dan niet meer.

2°. Veel ziekten plegen ook geregeld te genezen zonder eenig speciaal ingrijpen. Bijvoorbeeld: iemand heeft vergiftige worst gegeten, wordt doodziek, zoodat hij willens of onwillens moet blijven liggen en rust nemen, het vergif wordt door de natuur naar boven en naar beneden uit het lichaam verwijderd, een paar dagen weigert patiënt alle voedsel — en hij herstelt.

Of wanneer een kind mazelen of roodvonk heeft, dan mag de koorts een paar dagen duren, maar spoedig is dat vuur uitgebrand en wanneer er geen schadelijke invloeden bij komen, herstelt de zieke.

Daarom zal men den arts niet 't huis laten. Integendeel. Gedurende die enkele dagen stelt men den lijder onder deskundig toezicht om schadelijke invloeden te voorkomen en de natuur een beetje in bedwang te houden, als deze soms in haar dienstijver een beetje overdreven mocht zijn. Maar ik bedoel dit: wanneer men in handen valt van een duivelbanner, van een natuurgeneeskundige of van een homoeopaath, dan zal ook deze er succes mee kunnen hebben en zal dan later kunnen spreken van zijn wondervolle genezingen.

Is het een ziekte die wat langer duurt en wordt de patiënt dan achtereenvolgens door verschillende personen behandeld, dan krijgt hij de eer, die hem het laatst behandeld heeft.

Menig arme zal eerst zich met kwakzalversmiddeltjes tevreden stellen, maar ten slotte zal de arts hem genezen. Doch omgekeerd zal menig rijke eerst zijn arts raadplegen; verveelt hem dat, dan zal hij alle gekke middelen probeeren en, is ten slotte het eind der ziekte bereikt, dan heeft het laatste kwakzalversmiddeltje de eer der genezing.

3°. De voorzegging van den arts is geen profetie maar zuivere kansrekening.

Bijvoorbeeld: een vrouw heeft een knobbelte in haar ééne borst. De arts weet, hoe dikwijls het voorkomt, dat zulk een onnoozel knobbelte ten slotte op kanker uitloopt, waarbij dan de ellende niet is te overzien; terwijl de operatie heel onschuldig is. Het is dus zijn plicht om bij de minste vergrooting die het knobbelte ondergaat de borst weg te nemen; want als hij wacht totdat het later zal gebleken zijn dat het kanker is, dan is het meestal te laat om nog te opereeren. Hij stelt dus de operatie aan den patiënt voor en vindt die „beslist noodig”. Van de honderd gevallen zullen vijftig zich laten opereeren, maar die mopperen later nog af en toe, „of het wel eenmaal noodig geweest was mij te laten opereeren en nu moet de naaister altijd een handvol watten in mijn japon aanbrenge!” De vijftig anderen zullen naar een kwakzalver gaan en deze geeft zalfjes, zinkplaatjes, amuletten, gebeden, bijtmiddelen, enz., enz., maanden lang. Dertig zullen daarbij steeds verergeren, hun lijden wordt op 't laatst ondragelijk, zij sterven, — klagen dus niet meer, beschuldigen den kwakzalver niet van zijn roekeloos bestaan. Maar twintig zullen genezen, omdat het geen kanker was en die leven nog vele jaren lang en vertellen iederden dag aan allen die het hooren willen, dat die eerste arts een weetniet is, maar dat de ware hulp alleen bij de kwakzalverij is te vinden.

Een ander voorbeeld: iemand heeft eene verzwering aan zijn knie, het beenvlies is aangetast, ten slotte ook het beenweefsel; de tuberkelbacillen, want dit zijn de boosdoeners, dezelfde als van de longtering, maken steeds grooter vorderingen, patiënt wordt uitgeput door sluipe koorts en de arts raadt aan, het been af te zetten, dan is de patiënt weer gezond, het vergift

is dan verwijderd. Patiënt weigert. Komt later het ziekteproces voor langer of korter tijd tot stilstand door een gelukkige wending in de omstandigheden, dan is de arts een ezel. Maar dit geschiedt nauwelijks in tien van de honderd gevallen. Gewoonlijk wordt er jaren lang gekwakzalverd, dan weer verbetert de patiënt, dan weer verergerd hij. De tuberkelbacillen bereiken eindelijk de longen en de patiënt sterft aan de gewone longtering. De familie weet echter niet, dat dit dezelfde ziekte is als: „beeneter”, en zegt: hoe gelukkig dat zijn been indertijd maar niet afgezet is door dien beroerden arts, want dat been ging nu in den laatsten tijd nog al mooi vooruit (door de bedlegerigheid); had hij die longaandoening nu maar niet gekregen, dan was hij zeker nog wel hersteld.

4°. In verschillende periodes van een ziekte moet de behandeling niet zelden tegenovergesteld zijn, wat allicht een schijn van tegenstrijdigheid geeft.

Bijvoorbeeld: iemand breekt zijn been; een gipsverband geeft absolute rust en het been geneest voortreffelijk. Na zes weken wordt het verband verwijderd, het been is op de gebroken plaats sterker dan te voren, de houding van het been is onberispelijk, de arts is tevreden over zijn succes; nu nog eerst een poosje rust, daarna wat oefenen om de stijfheid te overwinnen, dan zijn we klaar. Maar patiënt is rijk en bang, hij blijft rust houden veel meer dan noodig is, vindt alle beweging veel te pijnlijk, het been wordt stijver. Die beroerde arts, die heeft het been verknood met zijn rust laten houden en de eerste de beste knijp- en wrijfdokter volbrengt het wonder der genezing. Hem de eer!

Een ander voorbeeld: Een jong meisje lijdt aan bloedarmoede: bij de minste beweging krijgt zij hartkloppingen en duizelingen. De arts schrijft haar dus voor, aanhoudende bedrust. Alles gaat goed en de arts denkt: zes weken bedrust en dan zal ik met langzame beweging beginnen. Niet alzoov de wijze familie. Lang vóór de zes weken om zijn, is het nieuws er af en het meisje verveelt zich. Als er vijf weken om zijn, wordt een kwakzalver gehaald: „wel kind, te bed, ge zult nog zieker worden, je moet eens probeeren op te staan”; alles gaat geleidelijk goed. Zie je nu wel, dat die arts er niets van weet, die zei: „te bed liggen” en nu geneest ge door opstaan!

Zoo is het bij de meeste ziekten tot op zekere hoogte willekeurig, of men een beetje eerder of een beetje later wil overgaan tot een volgend stadium der behandeling, bijvoorbeeld van een meer kalmeerende tot een aktieverende behandeling of bij langdurige koorts: eerst vasten en dan versterken, of bij langdurige hoest: eerst oplossen, dan prikkelen om de laatste overblijfselen van slijm te verwijderen, of omgekeerd: eerst prikkelen om de slijm te verwijderen en dan verdooven omdat de hoestprikkel soms langer blijft bestaan dan noodig is.

Want de natuur is als een paard, dat 's morgens te hard van stal loopt en 's avonds nog wel eens wat met de zweep moet hebben.

5°. Nog meer verwarring ontstaat er in de hersenen van het publiek door het feit, dat somtijds twee tegenovergestelde zaken ongeveer dezelfde uitwerking kunnen hebben. Zoo werken hitte en koude beide als huidprikkel en pijnstillend voor de diepere deelen. Vindt de patiënt die pijn in de zij heeft, ijs akelig, dan schrijft dezelfde arts of — erger nog — een ander arts, heete pappen voor. Wordt nu het eerste voorschrift door een arts, het tweede door een kwakzalver of huisgenoot gegeven, dan heet het als het goed gaat — en waarom zou het niet goed gaan? — zie je wel, dat die arts met al zijn geleerdheid er niets van weet, hij zei het juist verkeerd: „ijs” en het moest zijn: „heete pappen!” „Neen kind, nu ben je weer beter geworden; maar met die man was je naar Crooswijk gegaan!”

„Zoo zijn er allerlei bronnen van dwaling, waardoor het publiek den arts verkeerd beoordeelt. Bovendien heeft menig patiënt voor zijn arts geen geduld, maar een oneindig geduld voor een of ander onfeilbaar kwakzalversmiddel.

„En dat ook de arts niet altijd alle bijzonderheden van het ziektegeval weet, dat ligt in den aard der zaak. Het lichaam van den patiënt is geen horloge, dat men uit elkaar kan nemen en weer in mekaar kan zetten. De kunst is tegenwoordig wel zoover dat men dóór het menschelijk lichaam heen kan kijken, maar men kan er daarom nog niet in kijken. Alle menschelijk weten blijft een zoeken, maar een deskundige heeft meer kans iets goeds te vinden dan een niet-deskundige, al kan een blinde kip toevallig ook wel eens een graantje vinden.

„Wil men trachten den arts buiten de deur te houden, dit is nog beter; men moet daarvoor zijn leven verstandig inrichten. Geen natuur-geneeswijze, maar natuurlijke leefwijze.

R.”

Apophlegmatista.

Br. wat een naam! Zeker heel wat bijzonders?.....

In ons nummer van October j.l. spraken wij over reclames van kwakzalversmiddelen, die somwijlen tegelijk met geïllustreerde tijdschriften werden verzonden. Onder die reclame-biljetten, ons welwillend verstrekt, vonden wij er een, waarvan wij, ook om den Hollandschen oorsprong, meenden werk te moeten maken, al vonden wij het daarbij aangekondigd middel nog niet in de ons ten dienste staande couranten geadverteerd.

Het biljet luidt aldus:

„ZUIVER UW LICHAAM!

„In een oud Receptenboek lezen wij, dat *Waterzucht, Jicht, Verlamming, Zenuwziekten, Tand-, Keel- en Maagpijn, Koliëk* en vele andere kwalen dikwijls niet anders zijn, dan het gevolg van slijmen en kwade vochten.

„Ook vinden wij daar een middel **Apophlegmatisonta** vermeld, dat deze slijmen en vochten spoedig en zeker uit het lichaam verwijderd. **Apophlegmatisonta** doet de slijmen en vochten uit alle lichaamsdeelen, zelfs uit de beenen, naar den mond vloeien. Men zal verbaasd staan over de groote hoeveelheid slijm welke na elke aanwending uit den mond vloeit. Reeds na het eerste gebruik voelt de zieke zich verlicht en verjongd.

„Wij willen niet meer uit 't boek aanhalen, liever stellen wij de zieken in de gelegenheid, zonder groote kosten, het middel te beproeven.

Apophlegmatisonta kost *f* 2.50 per flacon; bij inzendende echter van bijgaande **BON slechts f 1.—**. Alles franco thuis tegen postwissel of postzegels. — Rembourszendingen en orders à *f* 1.— zonder **Bon** worden **NIET UITGEVOERD**,

Apophlegmatisonta, zegt het boek, heeft duizenden van bovengenoemde en andere kwalen genezen. Ook wordt het middel aanprezen om ziekten te voorkomen. Hun, die, hoewel niet bepaald ziek, zich niet recht gezond gevoelen, wordt daarom dit onschadelijk middel ten zeerste aangeraden. Ook zij zullen daardoor verlicht en verjongd worden.

„**Borstlijders** en **Zwakken** schrijft om prospectus **MOUTEXTRACT** (geen Haverhout.)

HELDENS,

Beezel (Limburg).

Om te gorgelen, dus niet om in te nemen.

Daaronder volgde de „Bon”, die door ons werd uitgeknipt en waarop wij ons haastten het middel te bestellen, omdat dit *voordeelig aanbod* slechts tot 1 Januari 1902 geldig was.

Wij ontvingen daarop een fleschje, inhoud 50 c.c. (ongeveer 50 gram), waarin Mej. C. HUGENHOLTZ, Apotheker te Amsterdam, die het middel voor ons onderzocht, niets anders kon vinden dan 0.47 proc. *ammonia* (vliegende geest); de rest was water, alles vertegenwoordigende een waarde van *nog geen halve cent*.

Dit is waarlijk al te kras, ja zelfs schandelijk, wanneer men, met deze wetenschap, nog eens naleest welke wonderdadige werking van deze hoogst verdunde ammonia-oplossing wordt beloofd. Maar 't wordt nog mooier. Op 't fleschje staat nog vermeld: „Vergeet vooral niet te lezen wat op de achterzijde van bijgaande circulaire geschreven is,” en wat vinden wij daar? „Deze Apophlegmatisonta „is *driedubbel*. Giet daarom den inhoud van dit „fleschje in een groote flesch, vul daarna het kleine „fleschje *tweemaal* met water en giet ook dit water „in de groote flesch. Schud goed door. Houd de „flesch dicht.”

Dit laatste is vooral noodig; want als de nu aanwezige ammonia, circa 0,15 % van den inhoud, eens vervluchtigde, dan... ja dan zou het middel er *niets minder* op geworden zijn, met andere woorden even *weinig* uitrichten als nu dat spoor ammonia er *wel* in is.

Aan een gorgeldrank met zoo'n verdunde ammonia de *genezing* van allerhande kwalen en zelfs het *voorkomen* van ziekten toe te schrijven, dat is al te kras, zooals wij zeiden.

Maar als dat middel dan zoo goed helpt en voorkomt, wat moeten de menschen nog met *Mout-extract* doen? 't Is gek, zooals de kwakzalvers, in hun hebzucht, zich altijd weer blootgeven.

Een staaltje van de „Nieuwe geneeskunde.”

Door een geneesheer werd ons welwillend het onderstaand schrijven ter opname in ons blad toegezonden als waarschuwing voor anderen.

De patiënt, die dezen brief aan den medicus ter hand stelde, is een lijder aan *tabes dorsalis* (ruggemergtering), die al sedert jaren het gebruik

van zijn beenen moet missen en aan schietende zenuwpijnen lijdt. Met deze wetenschap verschijnt de belofte van het „Institut” in het ware licht.

De niet-deskundige winne slechts den raad in van een bevoegd persoon en hij zal vernemen, dat 't geen aan 't slot van den brief beloofd wordt omtrent de verbetering die „van dag tot dag zal toenemen”, een voorspelling is als alleen door kwakzalvers zal worden gedaan.

„Mijnheer!

Na mij goed doordrongen te hebben van de voorname kenmerken uwer aandoening der ruggemerg, haast ik mij U mede te deelen, dat gij U in de beste omstandigheden bevindt om van de vitalistische methode te profiteren en ik ben overtuigd, dat als U op juiste wijze mijne voorschriften volgt, zullen wij er eerst toekomen om die krampen, alsmede die pijnen te doen verdwijnen en eindelijk om U gemakkelijk te kunnen bewegen.

Ziehier waarin de behandeling bestaat:

Toepassing van 12 dynamodermsche platen die op de volgende wijze moeten gedragen worden:

5 op den ruggestreng.

2 op de lendenen.

3 op de maag.

1 op het dijbeen.

1 op de kuit.

1 onder den voet.

Deze platen moeten gedurende 30 nachten gedragen worden, ongeveer 10 uren per nacht en wel gedurende 30 opeenvolgende nachten. Zij moeten aan de binnenzijde van een flanelen hemd genaaid worden en onmiddellijk de huid raken. Die voor de ledematen moeten met flanelen banden worden vastgebonden, die niet te stijf moeten worden aangehaald.

Onder den invloed dezer geneeskundige behandeling, ik ben er zeker van, zult U weldra eene gevoelige verbetering bespeuren, welke van dag tot dag zal toenemen.

Ik zal overigens met U in correspondentie blijven om U mijne raadgevingen voort te zetten.

Inmiddels Hoogahtend,

Uw Dw.,

Dr. DUMAS.

P. S. De 12 platen kosten 120 franken, welk bedrag U slechts per buitenlandschen postwissel te zenden hebt aan den Heer LEGRAS, onze administrateur, 19 rue de Lisbonne, om terstond en franco te ontvangen.”

Het Rotterdamsch Ocularium.

Naar aanleiding van den „Brief uit de Maasstad” in ons vorig n^o. opgenomen, ontvingen wij een uitvoerig schrijven van den daarin besproken S. SAMITOROSKY. Wij kunnen dit geheele stuk, vooral om de persoonlijke aanvallen, niet opnemen, maar toch bestaan er voor ons afdoende redenen om te voldoen aan het verzoek van den heer S., om het opstel van den schrijver der „Brieven” te rectificeren.

Wij plaatsen daarom het volgende gedeelte uit den door ons ontvangen brief:

„Ik ben geboren, niet in Russisch Polen, doch te Friedrichstadt in Sleeswijk-Holstein; nimmer was ik in Hamburg of elders in Duitschland chef van eenig afbetalingsmagazijn, zelfs zag ik in Hamburg nooit zoo'n magazijn. Mijn vader was opticien, oefende dit vak dertig jaren lang uit, eerst in Friedrichstadt en daarna in Altona — Hamburg. Zijne specialiteit was het maken van brillen, en bij hem genoot ik mijne opleiding en werkte ik.

„Na zijn dood wilde ik een ander vak gaan drijven en zoo dreef ik hier ter stede een magazijn. Waarschijnlijk doordat „koopman zijn” mijn bestemming niet was, en tengevolge van oneenigheid met de in de zaak betrokken persoon liet ik de zaak varen, doch zeer zeker niet omdat thans de zaken niet goed gingen of verliepen, hetgeen dus eene onwaarheid is.

„Ik werd tot mijn oude liefhebberij teruggevoerd, begon weder het vak van opticien, richtte die zaak in de Witte de Withstraat op en gaf haar eene benaming die dergelijke zaken in vele plaatsen van Duitschland dragen, namelijk, „Ocularium” „Oculistisch Instituut.”

„Ik doe niet anders dan de cliënten, evenals alle andere opticiens, behulpzaam zijn in het uitzoeken en passen van brillen, hetwelk toch werkelijk met oogheelkunde niets te maken heeft. Daartoe gebruik ik den optometer van Dr. Culberton, die voor zoover mij bekend de volmaaktste is, en die daarenboven aantoonft of er afwijkingen of verschillen tusschen de beide oogen zijn.

Bij de minste oogziekte of afwijking wordt geweigerd een bril gereed te maken, zonder recept van den doctor, dat ik dan ook meermalen ontving.”

Uit andere bladen.

Er begint meer leven in de brouwerij te komen. In andere bladen dan het onze wordt nu en dan

met kracht tegen de kwakzalverij opgekomen en vele van die artikelen zouden wij zoo gaarne geheel of ten deele overnemen... maar de plaatsruimte ontbreekt. Wij moeten ons derhalve, tot ons leedwezen, bepalen tot de bloote vermelding van die artikelen, voorzover zij ons onder de oogen zijn gekomen.

Vóóran staat „*Het Rotterdammertje*”, waarvan wij, behalve het stuk in dit n^o. van ons Maandblad opgenomen, reeds dikwijls iets ontleenden. Door middel van dit blad maakten wij verder kennis met een artikel uit het *Weekblad voor de Huiskamer*, waarin de heer L. J. LEFÈBRE opkomt tegen de telkens geadverteerde gehoor-toestelletjes. —

In het geïllustreerd Zondagsblad van het *Volksblad* bespreekt Mejuffrouw DR. CORNELIA DE LANGE: „Een en ander over kinderverzorging”, waarin zij tegen de talrijke niets beteekenende, soms schadelijke huis- en kwakzalversmiddelen te velde trekt en den moeders den raad geeft: „Wendt geen kwakzalversmiddelen aan en huismiddeltjes alleen dan, wanneer gij er met den dokter over gesproken hebt.” —

Vox Medicorum, de reclame van geneeskundigen behandelende, laat zich aldus uit:

„Wat kunnen wij Nederlandsche artsen doen, als onze stand door den een of anderen eerloozen collega wordt beleedigd?”

„Dat gebeurt bij ons nog niet, zóó treurig is het bij ons gelukkig niet, hoor ik al mompelen.

„Neen, zóó treurig misschien nog niet, maar is het dan geen schande, dat Nederlandsche doctoren als *handlangers* en *medeplichtigen*, door hun naam te leenen aan kwakzalvers, den medischen stand declineeren — afgezien nog van het feit, dat die artsen zich verlagen tot onderdanigen dienaar en hansworst van den een of anderen slimmen clown, die de medische wetenschap veracht en er een *genes* (?) methode op na houdt, die kant noch wal raakt?” —

Nog juist vóór het afdrucken van dit blad maakten wij kennis met een belangrijk artikel in het *Volksblad* over „*kwakzalvers-advertenties*”. Wij hopen dit in ons volgend n^o. over te nemen.

RECHTSZAKEN.

De bekende P. VAN BIJSTERVELD heeft de vorige maand opnieuw terechtstaan voor het kantongerecht te Rotterdam, beklagd van onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

De beklagde had een geneeskundig onderzoek ingesteld ten opzichte van den Heer Jamin, Oranje-Nassaustraat 14. Bij zijn tweede bezoek had hij dezen patiënt voor onherstelbaar verklaard.

Uit het getuigenverhoor bleek, dat de vrouw van den overledene heel wat moeite had gehad, eer v. B. bereid gevonden werd te komen, doch ten laatste gekomen is en gezegd had, dat men een recept kon laten halen.

Dit recept bleek nu door bekl. zelf geschreven; doch de 71-jarige DR. LANG verklaarde, dat dit geschied was, doordat hij, getuige, zijn bril niet bij zich had, zoodat hij het maar gedictieerd en geteekend had.

Dat bekl. niet dadelijk was gekomen, toen hij ontboden werd schreef deze getuige hieraan toe, dat hij het zoo druk had.

De ambtenaar van Op. Min. vond het treurig, dat een geneeskundige zich leent om als vlag te dienen voor een kwakzalver, te meer waar hij den naam draagt van een zeer geacht geneeskundige. In aanmerking nemende dat de beklagde zeer hoog in de gemeentebelasting is aangeslagen, en dat hij een dag vóór zijne in hechtenisneming aan H. M. een telegram had gezonden, waarin hij *f* 5000 beschikbaar stelde wanneer hem de hechtenis werd kwijtgescholden, meende het O. M. dat eene geldboete voor den beklagde geen straf zou zijn; hij eischte daarom 2 maanden gevangenisstraf.

De advocaat, Mr Jos. van Raalte, concludeerde tot vrijspraak.

Wegens gebrek aan wettelijk bewijs is vrijspraak gevolgd.

Voor het kantongerecht te Rotterdam was dezer dagen gedagvaard doch niet verschenen A. J. DE HAAS, „plantkundige”. Hem werd ten laste gelegd op 't einde van Augustus j.l. onbevoegd de geneeskunde te hebben uitgeoefend in een perceel in de Zusterstraat. Uit de verklaringen van twee vrouwen bleek dat zij, de eene vergezeld van haar 11jarig dochttertje, de andere van haar ziekelijk zoontje, den „plantkundige” geraadpleegd hadden.

Het kind van n°. 1 had volgens den plantkundige aanleg voor idiotisme. Daarom moest het maar elk

wur een eetlepel innemen van een aftreksel van kruiden, waarvan hij de vrouw een pakje gaf. De patiënte had 25 cents betaald voor een volgnummer, dat in de wachtkamer werd uitgereikt, en betaalde na het consult nogmaals 25 cent, die werden in ontvangst genomen door de dochter van beklagde. Toen het kind het kruidenafreksel in een flesje mee naar school kreeg, verbood de hoofdonderwijzer, toen hij hoorde van wien de kruiden afkomstig waren, het kind het drankje.

Het ziekelijke kindje van n°. 2 werd verklaard te lijden aan zenuwzwaakte. Ook de vrouw kreeg een zakje kruiden en legde een kwartje op tafel.

Geen der beide kinderen ondervond baat na het innemen van het kruidenextract. De politie was met de zaak in kennis gesteld door een onderwijzer.

De ambtenaar van het openbaar ministerie, mr. van Haren Carspel, vorderde twee geldboeten van f 30 elk, of 5 dagen hechtenis voor iedere boete.

Men schrijft uit Utrecht aan de *N. Rotf. Ct.*:

De door het kantongerecht alhier den 18 October jl. wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde veroordeelde parapluiehändleraar te IJselstein, J. A. S., was van dat vonnis — 3 boeten van f 10, subsidiair 3 x 3 dagen hechtenis — in hooger beroep gegaan. Heden, 2 Dec., werd zijn zaak behandeld voor de arr.-rechtbank en de beklagde hield vol dat hij zijne patiënten op geenerlei wijze geneeskundig behandelt, noch door pols voelen noch door andere onderzoekingen aan den lijve. Hij verkoopt homoeopathische geneesmiddelen waarin de handel — ook volgens uitspraak van minister Heemskerk, zegt hij — geoorloofd is en in welke geneeskracht hij door ervaring een groot vertrouwen heeft. De door hem verkochte poeders bestaan hoofdzakelijk uit suiker en worden vervaardigd door een fabrikant te Leipzig, van wien de apothekersfirma de Rooij alhier deponhouder is.

De weinige medicijnen welke die poeders bevatten en de wonderbare kracht die zij op zieken uitoefenen zijn het geheim van den fabrikant. Eene moeder uit IJselstein, wier ziek kind na gebruik van de poeders genezen was, had hem 30 ct. voor een pakje ervan betaald als belooning voor zijne moeite.

Het O. M. eischte bevestiging van het vonnis. De verdediger, mr. J. A. Visscher, vroeg vrijspraak, omdat de adviezen van den bekl. niet als geneeskundige behandeling te beschouwen zijn en omdat hij — daar in IJselstein en omstreken geen homoeopathische geneesheer gevestigd is — niet geacht kan worden „buiten noodzaak” door verkoop zijner homoeopathische middelen te hebben gehandeld. Uitspraak over 8 dagen.

BOEKBESCHOUWING.

Het Sexuele Leven van den mensch, van het standpunt der natuurlijke ontwikkelingsgeschiedenis. Voordracht van Prof. ALB. HEIM, vertaald door Dr. G. VAN BRAKEL Leiden, H. Adriani. Prijs 50 cent.

Geen beter middel ter bestrijding van de kwakzalverij dan kennis en wetenschap; daarom ook geen beter wapen tegen de handelingen van de talloze kwakzalvers die hunne slachtoffers kiezen onder de ware en ingebeelde lijders aan ziekten op het gebied van het geslachtsleven, dan verspreiding van kennis van het sexuele leven in alle opzichten, voor zoover daaraan zuivere bedoelingen ten grondslag liggen. Het boekje, waarvan wij hierboven den titel opgaven, kan, voor zijn deel, tot dit doel het zijne bijdragen en daarom bevelen wij gaarne de lezing daarvan aan.

Een bespreking van de brochure behoort in ons blad niet thuis.

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

Herhaaldelijk lezen wij in uw geacht blad mededeelingen over de taaiheid en de volharding van HUBERT ULLRICH. Ook wij hebben die taaiheid van den kruidenwijnman ondervonden, en wel op de volgende wijze:

Daar wij, uitgevers, de ondervinding hebben opgedaan, dat we uiterst voorzichtig moeten zijn met heeren adverteerders uit het buitenland — bovenal uit Duitschland — antwoordden wij op een aanvraag van Hubert om in ons blad te adverteeren, dat vaste conditie was: vooruitbetaling. Hubert schreef toen, dat hij een man van „principes” was en dat juist die principes hem verboden aan eenig uitgever de annonces vooruit te betalen. Toen de man geen antwoord ontving, schreef hij andermaal; wij herhaalden daarop ons eerste schrijven en vertelden hem zoo duidelijk mogelijk, dat wij tegenover zijne principes de onze stelden: wilde hij niet vooruit betalen, dan moest hij maar bij een ander aankloppen.

Herhaaldelijk heeft Hubert daarop nog geschreven, maar wij lieten zijn schrijven onbeantwoord.

Gedurende een jaar tijds ontvingen we toen zeker wel 6 à 7 brieven van hem, tot hij ten slotte het aanbod deed: na ontvangst van een afdruk der annonce, één plaatsing vooruit te zullen betalen (natuurlijk tegen abonnementsprijs).

Wij namen daar genoegen mee, lieten de omvangrijke advertentie zetten en zonden hem een afdruk. Hubert stuurde den afdruk met eene kleine bemerking terug, verzocht ons de annonce aldus in het „eerst uitkomend nummer” te plaatsen en gaf de verzekering, dat tegelijk met zijn brief een postwissel aan ons adres was verzonden. We wachtten geruimen tijd op den postwissel, maar deze kwam niet. Toen zonden we een tweeden afdruk en inderdaad, we moeten erkennen: Hubert is een man van principes; we ontvingen een schrijven, geheel gelijk aan dat, volgende op onzen eersten afdruk. Ook de slotzin, dat gelijk met den brief een postwissel was afgezonden, ontbrak niet. De postwissel zelf bleef natuurlijk ook weer uit.

Nu zult u M. de Red. wel weten, dat een uitgever niet spoedig boos wordt, maar het zal u zeker niet verwonderen, dat we minder goed te spreken waren over zulk een handelwijze. We besloten derhalve Hubert's brieven eenvoudig te weigeren, zoodat hij ze ongeopend terug moest ontvangen. We hadden echter buiten den waard — in dit geval buiten Hubert's principes — gerekend, want ook al weer zoo'n soort principe van den man schijnt te zijn, geweigerde brieven onmiddellijk na de terugkomst opnieuw aan hetzelfde adres te verzenden, maar dan in een blanco enveloppe, dus zonder zijn naam er op.

Om nu voorgoed van den lastpost bevrijd te worden, moesten we onze toevlucht nemen tot het zenden van een schrijven van dezen korten inhoud: „Edele Hubert!

U wordt gek of bent het reeds”

Gelukkig is ons gebleken, dat één van de vele principes die Hubert er op nahoudt, ten strengste verbiedt, uitgevers, die een schrijven aan hem richten van bovenstaanden inhoud, verder lastig te vallen.

Zoo ziet U, M. de Red., wie en wat vriend Hubert is. Terecht mogen we zeker vragen of zoo iemand bij de fabricage van zijn Kruidenwijn ook te werk gaat volgens „vaste principes.”

Uitgevers, die met den man in correspondentie staan, kunnen er hun voordeel mee doen.

Mochten zij nadere inlichtingen verlangen, dan geven wij U, M. de Red. het recht, hun onzen naam bekend te maken.

M., Nov. 1901.

Amsterdam, 27/10/1901.

Aan de Redactie van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*.

M. H. Ik verzoek U Edele een plaatsje voor het volgende:

In uw blad van October 11. komt een bericht voor tegen de behandeling op afstand.

Gaarne wenschte ondergeteekende uwe meening te weten wat men er aan doen moet als een geneesheer wordt bericht dat A of B niet gezond is en de geneesheer (zonder den zieke te hebben gezien) dadelijk bereid is het een of ander middel voor te schrijven. Er zijn mij gevallen bekend, dat de geneesheer het recept al klaar had, zonder dat hij nog iets omtrent den persoon had vernomen.

Ik heb gemeend, dat bovenstaande gevallen de geneesheer in achtung bij het publiek doen verminderen en daartegen de kwakzalverij met haar bedrog doet uitbreiden. Ik hoop dat de h.h. Doctoren voortaan dergelijke handelwijze zullen trachten te voorkomen of zoo mogelijk totaal doen verdwijnen.

U Edele bij voorbaat mijn dank.

Uw Dienaar

H. TUUNDER.

Gaarne verklaren wij als onze meening dat, als de gevallen zich hebben voorgedragen zooals de geachte inzender mededeelt, zoo'n geneesheer onverantwoordelijk handelt en volkomen gelijk gesteld moet worden met de kwakzalvers, die „op afstand” genezen.

RED.

CORRESPONDENTIE.

J. A. B. te M. en v. D. K. te Z. B. Wij danken u voor uwe mededeelingen, die wij gaarne geplaatst hebben en houden ons voor uwe verdere medewerking aanbevolen.

G. te R. Volgens ingewonnen informatie is Mevrouw GUILLERY, in uw schrijven bedoeld, wel is waar de weduwe van een geneesheer, maar zelve onbevoegd, niettegenstaande zij zich met de uitoefening van de geneeskunde bezig houdt. Uw raad was dus wel goed.

J. H. P. te A. Het doet ons genoegen van u te vernemen dat onze waarschuwingen nut gesticht hebben; gaarne staam wij verder u ten dienste.

Dr. J. R. te R. Uit dit n^o. zult gij zien dat wij het gezondene best konden gebruiken. Wij zeggen u dank.

G. H. L. Het door u gezonden prospectus van „Die neue Heilmethode” van Platen in dank ontvangen. Misschien komen wij er later op terug.

Onbekende Inzender. Zie omtrent het boekje „De Hoop der Zwakken” de waarschuwing van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, in ons vorig n^o. opgenomen.

G. B. S. te A. Dank voor uw zending. De „Gezondheids-pillen Defense” zijn aangekocht en worden onderzocht.

J. D. te L. Hoewel ons de wijze waarop voor *Odol* reclame wordt gemaakt tegen de borst stuit, beschouwen wij dat artikel niet als Kwakzalverij en kunnen daarom uw stuk niet plaatsen. Toch zouden wij de door den fabrikant daaraan toegeschreven „onovertreffbare” eigenschappen niet gaarne onderschrijven.

Dr. v. H. R. te A. *Igazolo* en het Institut Cersello zijn ons niet bekend en wij zagen daarvan nog geen aankondiging in onze bladen. De prijs 35 fr. per 100 gram geeft te denken.

Jhr. v. A. te 's-H. Tegen de toestellen van de *Gebres d'Alimonda* hebben wij al dikwijls gewaarschuwd, o. a. nog in ons n^o. van Juli j.l., terwijl wij een n^o. later er op wezen, dat ook imitaties van die toestellen te koop werden geboden. Intusschen stellen wij uwe mededeeling zeer op prijs; wij zullen nadere inlichtingen inwinnen en daarna op de zaak terugkomen.

H. B. Jzn. te W. Wij hebben naar den door u genoemde geïnformeerd en zullen u later berichten. U kunt het poeder ter onderzoek zenden aan den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging.

J. E. te L. A. A. R. te 's-H., J. T. M. te R. en M. H. J. te Z. Dank voor 't gezondene.

H. H. te A. Ja, het „seizoen van de heeren Poncelet, Guyot en consorten is weer aangebroken. Zoo mogelijk zullen wij weer eenige „Herhaalde Waarschuwingen” plaatsen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

PASTILLES PONCELET. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconveniënten te hebben.”

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in de advertentie uit *teer, chloorzure potasch, ipecacuanha en zoethout*, terwijl in enkele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. SITSEMA, heeft inderdaad aange- toond de aanwezigheid van *chloorzure potasch en ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten bespreking laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen.

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o. a. voor die lijders aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestand- deelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, evengoed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

ADVERTENTIE.

Publicatie 1801.

Afdrukken op zwaar Hollandsch papier dezer Publicatie, die een in bijna alle opzichten typografische juiste reproductie is van het origineele stuk, dat op het Gemeente-Archief te Dordrecht berust, worden tegen ontvangst van f 0.15 franco toegezonden door ondergeteekenden, drukkers van het Maandblad.

BLUSSE & COMP., Dordrecht.